

СЛУЖБЕ

НА СОЦИЈАЛИСТИЧКА ФЕДЕРАТИВНА

„СЛУЖБЕН ЛИСТ НА СФРЈ“ излегува во издание на српскохрватски односно на хрватскохрватски, словенечки и македонски јазик — Огласи според тарифата — Жиро-сметка кај Службата на општественото книговодство за претплата, посебни изданија и огласи 662-3-231

Среда, 13 јули 1966

БЕЛГРАД

БРОЈ 28

ГОД. XXII

Цена на овој број е 3,60 (360) дина. — Претплата за 1966 година изнесува 18 (3.800) дина — Редакција: Улица Јована Ристиќа бр. 1. Пошт. факс 228 — Телефони: централа 50-931, 50-932, 50-933 и 51-661; Служба за претплата 51-712 и Продавничка служба 51-671

304.

Врз основа на членот 217 став 1 точка 1 од Уставот на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, издавам

У К А З

ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ОПШТЕСТВЕНИОТ ПЛАН НА РАЗВОЈОТ НА ЈУГОСЛАВИЈА ОД 1966 ДО 1970 ГОДИНА

Се прогласува Општествениот план на развојот на Југославија од 1966 до 1970 година, што го усвои Сојузната скупштина на седницата на Сојузниот собор од 5 јули 1966 година и на седницата на Стопанскиот собор од 5 јули 1966 година.

П.Р. бр. 434
6 јули 1966 година
Белград

Претседател
на Републиката,
Јосип Броз Тито, с.р.

Претседател
на Сојузната скупштина,
Едвард Кардељ, с.р.

ОПШТЕСТВЕН ПЛАН

НА РАЗВОЈОТ НА ЈУГОСЛАВИЈА ОД 1966 ДО 1970 ГОДИНА

I

ОЦЕНА НА ИЗМИНАТИОТ ПЕРИОД И АКТУЕЛНИ ТЕНДЕНЦИИ НА СТОПАНСКИТЕ И ОПШТЕСТВЕНИТЕ ДВИЖЕЊА

1. Развитокот на Југославија во повоеониот период го карактеризираат силниот подем на производните сили и динамичниот развој на социјалистичките општествени односи засновани врз самоуправувањето на работните луѓе.

Стопи на растежот на националниот доход

	— цени од 1962 година			
	в о т о а			
Вкупно	општествено стопанство	индустрија	земјоделство	
1948—1964	7,1	—	10,4	3,2
1953—1964	9,2	10,8	12,3	6,0
1957—1964	10,2	12,6	12,5	6,0

Растежот на националниот доход беше многу брз во споредба со други земји, а особено по воведувањето на работничкото самоуправување. На тој начин, националниот доход е зголемен за три пати во однос на предвоениот период,

Индустијализацијата имаше најзначајна улога во развојот на стопанството. Индустијата стана доминантна стопанска дејност и обезбедуваше во најголем дел силна општествено-економска преобразба на земјата.

Структура на националниот доход од вкупното стопанство по сектори на економска активност

	— цени од 1962 година			
	— во %			
	1947	1956	1960	1964
Вкупно	100,0	100,0	100,0	100,0
Примарни	44,8	31,9	29,5	23,1
— земјоделство	40,8	29,8	28,1	21,8
Секундарни	39,6	47,5	49,1	53,9
— индустрија	24,9	35,6	37,9	42,0
Терцијарни ¹⁾	15,6	20,6	21,4	23,0
— сообраќај	5,0	6,7	7,1	6,7

Ваквиот развој на стопанството, меѓутоа, го следеа и некои негативни карактеристики и тенденции, што се пројавуваа во претежно екстензивниот развој и недоволно рационалното користење на расположивите производни сили.

2. Продуктивноста на трудот немаше решавачка улога во развојот на стопанството, особено во првата половина на изминатиот период, кога земјата се наоѓаше во фаза на развивање на инфраструктурни предуслови, на создавање материјална база за политичката независност и стопанската рамноправност во неповолните меѓународни услови. Во таквите услови, мошне широко користење на расположивите резерви на работна сила и големите инвестиции претставуваа економски нужна ориентација во борбата за надминување на заостанатоста на земјата.

Меѓутоа, задржувањето на овие односи и во фазата кога во основата се остварија предуслови за поинтензивно стопанисување и вклучување во меѓународната поделба на трудот, доведе до натценување улогата на инвестициите во развојот на стопанството, а до потценување на животниот стандард односно на личните доходи како фактор на динамичниот и структурно усогласен економски развој. Сепак, во периодот од 1957 до 1964 година започна процесот на засилување на улогата на продуктивноста на трудот во растежот на националниот доход од општественото стопанство, иако уште неадекватно на развојните тенденции на производните сили и на социјалистичките производствени односи.

¹⁾ Само стопански услуги

Просечни стопи на растежот и влијание на продуктивноста (општествено стопанство)

Стопите на националниот доход = 100

	Стопа на растежот		во тоа учество во %	
	Запосленост	Продуктивност	запосленост	Продуктивност
1953—1956	6,6	0,7	90,4	9,6
1953—1964	6,5	4,0	61,6	38,4
1961—1964	5,1	5,7	47,2	52,8

3. Крупните резултати во развојот на материјалните производни сили се овозможиле со големите напори, изразени и во високата стопа на вложувањата. Стопата на учеството на вкупните бруто инвестиции во општествениот производ изнесуваше околу 41%, односно на стопанските — околу 30% во периодот од 1957 до 1964 година. Значајните издвојувања од националниот доход, при значајниот прилив на странски средства (околу 5% од националниот доход), создадоа услови за значаен пораст на производствените фондови, чие ниво се зголеми во тој период за околу 2,5 пати. Меѓутоа, вложувањата не се користеа доволно рационално, иако се зголемувахе нивната ефикасност. Додека во периодот од 1948 до 1952 година требаше да се вложат 8,29 динари за да се оствари 1 динар прираст на општествениот производ, помеѓу 1953 и 1956 година тоа се намали на 4, а помеѓу 1957 и 1964 година на околу 2,5 динари.

Современиот развој се карактеризира и со сè посилното вклучување на индивидуалните производители и нивните средства за производство по пат на разни форми деловна соработка со општественото стопанство во процесот на општествената репродукција и со засилувањето на социјалистичките општествено-економски односи. Со таквиот развој се создадени услови за близу 80% од националниот доход да се реализираат со работа врз база на општествените средства за производство.

Степенот на искористеноста на капацитетите беше низок. Така тој во индустријата во 1964 година изнесуваше во просек околу 70%, а по одделни гранки и значително под тоа. Недовољното користење на капацитетите во значителен дел претставува резерва со помошта на која може да се забрзува развојот во наредниот период и во индустријата и во другите дејности.

Обемот и структурата на залихите не беа адекватни на потребите на производството и прометот. Тоа неповолно се одрази врз стабилноста и ефикасноста на производството и врз брзината на обртот на обртните фондови.

Појавите на недоволна ефикасност се последица од делумната неусогласеност на производствените капацитети, од нередовното снабдување со сировини и други репродукциони материјали, од неразвиената специјализација, кооперација и интеграција во производството, непотполно технолошко усовершување на процесот на производството, послобата ориентација на инвестициите кон модернизација на технологијата, кон современа организација на работата и кон развивање на научноистражувачката рабо-

та, како и од недоволната ориентација на стопанството кон меѓународна економска соработка, посебно кон извоз, и, во врска со тоа, кон отстранување на тешкотиите во платниот биланс.

Основните причини на овие појави се сведуваат на заостанување во решавањето на некои клучни прашања на стопанскиот систем во одделни фази на развојот (проширената репродукција, цените, надворешнотрговскиот и девизниот режим, распределбата помеѓу заедницата и стопанството, интерната распределба во претпријатието, кредитниот систем). Тоа доведуваше до недоволна стимулација на оптималните деловни резултати и до прилагодување на инструментите на стопанскиот систем кон можностите на производителите со ниска продуктивност на трудот.

4. Посебно во инвестиционата политика се пројавиле слабости што произлегоа од недограденоста на стопанскиот систем и од неговото заостанување зад потребите на самоуправувањето, а посебно од околноста дека работните организации не беа претежни носители на проширената репродукција, односно дека непосредниот интерес на работниот човек не беше решавачки фактор на тие процеси.

Во условите на неусогласени односи на цените, распоредот на акумулацијата и на фондовите сè помалку им одговараше на потребите и на складно движење на стопанството. Во таквите услови органите на општествено-политичките заедници зафатија голем дел од акумулацијата од стопанството и вложуваа во објекти што не беа секогаш градени врз база на економски критериум. Тоа им ги стеснуваше можностите на стопанските организации за побрза модернизација и за следење на современите технички достигнувања, а на другата страна, тоа доведе до недоволна ефикасност и до продолжување на активизациониот период на значителен дел од инвестициите како и до забавување на интензификацијата на стопанисувањето. Рамките на инвестициите беа под притисок на преголеми амбиции, што доведе до неусогласеност помеѓу предвидената инвестиционна политика и расположивите средства, и до ширење на фронтот на инвестициите над реалните можности. Тоа беше и извор на многу нестабилности и жариште на инфлаторни појави. Последниве години се укинаа општествените инвестициони фондови и се извршија измени во банкарско-кредитниот систем. Меѓутоа, останала уште низа отворени проблеми.

Во таквите услови настанаа и значајни неусогласености во структурата на производството и стопанството. Проблем особено претставуваше заостанувањето на земјоделството, на енергетиката и сообраќајот, на услужните дејности, на производството на некои сировини и репродукциони материјали при кои можат да се постигнат конкурентни производствени трошоци, и извозно ориентирано, за конкуренција на меѓународниот пазар, способно производство.

5. Динамичниот развој на стопанството доведе до побрз пораст на бројот на запослените, особено во неземјоделските дејности. Во периодот од 1957 до 1964 година порастот на запослените во општествениот сектор изнесуваше околу 170 илјади годишно, додека годишниот прираст на активното население се движеше околу 70 илјади. На тој начин во овој период е остварен голем трансфер на населението од земјо-

делството во неземјоделските дејности — од над 1,6 милиони жители. Тоа доведе до понатамошни значителни промени во економската структура на населението. Учетството на земјоделското население се намали од 57% во 1956, на 48% во 1964 година. Во таквите услови интензивниот прилив на претежно неквалифицирана работна сила вршеше силен притисок врз производствените дејности, во кои настанаа релативни вишоци на работна сила.

Ангажирањето на човечкиот фактор воопшто беше претежно екстензивно. Ни вклучувањето на релативно голем број квалификувани кадри, особено во последните години, не даде соодветни ефекти во порастот на продуктивноста на трудот, особено поради недоволната стимулативност на основните елементи на системот. Поради тоа, и неусогласеноста на структурата на кадрите со потребите на стопанството, и нивното неадекватно разместување, и натаму остануваат како проблеми што треба да се решаваат.

6. Брзиот развој на стопанството во изминатиот период беше следен и од засилена надворешнотрговска размена. Изменета е положбата на Југославија во меѓународната размена, иако во отежнети услови на засилување на меѓународните монополистички организации и на протекционизмот на некои регионални интеграции. Производите на индустријата сочинуваат веќе над 60% од извозот. Во периодот од 1957 до 1964 година извозот на стоки и услуги се движеше годишно по стопа од близу 13%, а увозот по стопа од 12%, при пораст на општествениот бруто-производ од околу 11%. Учетството на извозот на стоки и услуги во општествениот бруто-производ порасна од околу 9% во 1956 на околу 12% во 1965 година. Со тоа процесот на вклучување на стопанството во меѓународната поделба на трудот постепено се засилуваше, иако недоволно според можностите и потребите на стопанскиот развој.

7. Резултатите остварени во областа на материјалните производни сили и во развојот на општествените односи овозможува осетно подобрување на животниот стандард на работните луѓе, така што во периодот од 1957 до 1964 година средствата за животниот стандард беа удвоени.

Личната потрошувачка во истиот период порасна за околу 70%, додека потрошувачката за општествениот стандард растеше значително побрзо, така што во структурата на животниот стандард се засилуваа оние елементи што во најголем дел не беа директно зависни од резултатите на трудот.

Значаен напредок во изминатиот период постигнаа школството и други форми на образованието, науката и културата, здравството и социјалното осигурување, како и другите општествени служби. Видни резултати се постигнати и на подрачјето на станбените услови.

И покрај тоа, порастот на животниот стандард, посебно обемот и структурата на личната потрошувачка, при постојните односи во распределбата на националниот доход, во последниов период не му одговараа достигнатото ниво на стопанската развиеност. Бидејќи ни системот на распределбата не беше доволно стимулативен, изостанаа соодветните импулси за поголема продуктивност, за подобро користење на постојните резерви и за поефикасно стопанисување.

Релативното заостанување на животниот стандард беше условено делум и од недоволната ефикасност во областа на непроизводствената потрошувачка. Таа посредно дејствуваше и врз намалувањето на резултатите во развојот на стопанството. Ефикасноста беше особено ниска во станбената изградба; нејзините трошоци беа релативно високи, а активизациониот период мошне долг.

Развојот на одделни општествени служби не беше рамномерен. Нивната организација и ефикасност на работата заостануваа зад достигнатиот степен на општествениот и економскиот развој. Врз ова влијаеше и подолгото задржување на административниот начин на работење, а со тоа и забавувањето на развитокот на самоуправувањето во овие служби. Тоа доведе до екстензивна потрошувачка, која кај одделни служби го надминуваше обемот на расположивите средства, особено кај социјалното осигурување и кај некои видови буџетска потрошувачка.

8. Општествено-економските услови во изминатиот период овозможија брз развиток на сите подрачја на Југославија. Меѓутоа, во условите на совладување на наследената општа неразвиеност на земјата и на големи разлики во степенот на развиеноста на одделни подрачја и во неповолните меѓународни односи, не можеа да бидат постигнати и рамномерни резултати на развитокот на сите подрачја.

Политиката на забрзаниот развиток на земјата беше насочена кон мобилизација на расположивите извори на сите подрачја и кон по значително зголемување на стопанската развиеност на недоволно развиените подрачја.

Се подобрија условите кои, при другите фактори и допозителната интервенција на заедницата овозможуваат понатамошен забрзан развиток на недоволно развиените подрачја.

И покрај стремењот овие подрачја побрзо да се развиваат и покрај тоа што се вложија значителни напори и што се постигнаа резултати на тоа поле, стопанството на недоволно развиените републики и на Косовско-Метохиската Покраина посебно, се развиваше со позабавено темпо во однос на просекот на Југославија, а особено на динамиката на растежот на поразвиените подрачја.

Така разликите во нивото на развиеноста на производните сили помеѓу одделни подрачја се зголемија во изминатиот период. При тоа, меѓутоа, разликите во нивото на животниот стандард се намалија со единствениот систем на развојот на општествените служби и други соодветни мерки во условите на далеку повисокото ниво на развиеноста на стопанството во целина.

9. Постојаното усовршување на стопанскиот систем претставуваше еден од основните фактори што го овозможија остварувањето на постигнатите резултати.

Меѓутоа, усовршувањата во стопанскиот систем, во функционирањето и организацијата на стопанството, како и во воспоставувањето на односите помеѓу стопанските организации и општествено-политичките заедници, не одеа секогаш во чекор со брзиот развој на производните сили и со концепциите за развојот на општествените односи. Со тоа се попречуваше поширокото развивање на самоуправувањето во сите дејности, а особено интензификацијата на стопанисувањето.

10. Во последниот период за стопанскиот развој беа карактеристични: нестабилноста на пазарот, порастот на цениите, осетните диспаритети во односите на цените и инфлационите појави, како и тенденцијата кон зголемување на дефицитот во платниот биланс. Тоа доведе одделни стопански гранки односно групации во неповолна положба во поглед на здобивањето со доход, на фондовите и личните доходи и поради тоа се забави развојот на овие дејности. Основни причини на тие појави беа пренапрегнатите биланси и односите во распределбата и несразмерата помеѓу расположивите средства и потрошувачката, а особено општата и инвестиционата потрошувачка. Тоа беше потенцирано со нестабилноста на земјоделското производство и со недостигот на доволни материјални и девизни резерви со кои би можело да се влијае врз стабилизацијата на стопанските движења и односи на пазарот. Екстензивната инвестициона изградба над материјалните можности, како и недоволно селективната и ефикасна кредитна политика, при прекумерна емисија на парите, беа основни причинители на нестабилноста. Ваквата состојба наметнуваше и широка примена на административни интервенции во областа на стопанството. Во таквите услови беа делум замаглени односите во поглед на рентабилноста и економичноста на работењето и на распределбата според трудот и се сопинаше пошироката иницијатива за зголемување на продуктивноста на трудот.

Наследените диспаритети во цените и натрупаните структурни проблеми во општествено-економската база бараа, покрај другото, и сеопфатни и темелни измени на односите на цените и адекватна промена на девизиониот курс, со цел цените и реалната продуктивноста на трудот во домашното стопанство да се усогласат со односите на цените и продуктивноста на трудот на надворешниот пазар.

11. Според тоа, достигнатиот степен на развојот на производните сили бараше револуционери промени заради создавање услови за решаваачки завој во правецот на интензивно стопанисување и поцелосно користење на предностите што му се својствени на карактерот на нашите општествени односи, заради што поцелосно ослободување на творештвото на работните луѓе. Измените во стопанскиот систем и во политиката, спроведени во согласност со заклучоците на VIII конгрес на СКЈ и со резолуциите на Сојузната скупштина за понатамошниот развој на стопанскиот систем и со насоките за изработка на општествениот план до 1970 година, беа потребни во сите области на економскиот и општествениот живот. Основата на овие промени ја сочинува општествено-економската реформа започната во 1965 година.

Дејството на реформата се огледува во отстранувањето на преостанатите етатистички елементи во стопанскиот систем и во општествено-економските односи и во создавањето услови:

— за решаваачко засилување на улогата и одговорноста на непосредните производители и работните организации, со цел да станат тие основни носители на целокупниот процес на општествената репродукција;

— за засилен економски интерес на работните заедници за интензивирање на стопанисувањето, особено со развивање на интеграцијата од разни форми;

— за послободен и економски поцелосно-образен распоред на акумулацијата преку пазарот и цените, кој ќе овозможи поизедначени услови за работа и посамостоен развој на гранките и областите, на кои основни понатаму ќе се развива системот на поширената репродукција;

— за подоследна примена на принципот на распределбата според трудот, забрано потиснување на екстензивното стопанисување и автархијноста, за силно поттикнување на работните организации кои примена на најмодерна техника, технологија и научни методи во организацијата на работата, со што се отвора процесот на побрза економска селекција;

— за послободно дејство на пазарот по пат на воспоставување реални односи во цените и реален курс, како основен предуслов за порационално вклучување на југословенското стопанство во меѓународната поделба на трудот и постигање конвертибилност на валутата.

Со воспоставувањето на новиот паритет на динарот и со промените на нивото и односите на цените се отвори процесот на формирање поадекватни односи на внатрешните цени со цените во размената со странство, па и поголемо влијание на продуктивноста во поразвиените земји врз нивото на продуктивноста кај нас. Со тоа се обезбедуваат услови за производствена и инвестициона ориентација што се засноваат врз објективни мерила на рентабилноста и ефикасноста на трудот и работењето. Економската положба на одделни дејности, во новите услови, ќе се формира во поголема согласност со објективните економски законитости. Врз таа основа, со мерките на реформата се создадени предуслови за усогласен и порационален економски развој.

Иако сè уште не се остварени целите на реформата на полето на распределбата на националниот доход, дојде до поосетна промена во односите. По реформата работните организации учествуваат во националниот доход со над 64% — во однос на помалку од 50% пред реформата.

Првите резултати од мерките спроведени во рамките на стопанската реформа укажуваат на поквалитетната ориентација на стопанството во правец на интензификација на производството. Порасна влијанието на продуктивноста на трудот врз зголемувањето на производството. Индустриското производство, и покрај исклучително сложните услови што настанаа по стопанската реформа, во 1965 година покажува зголемување за 8% — во однос на 1964 година. Се намали обемот на инвестициите. Започна процесот на измени на односите во структурата на инвестициите во правец на зголемување учеството на работните организации и банките, а намалување на учеството на општествено-политичките заедници. Меѓутоа, процесот на квалитетните промени во правец на подобрување структурата на вложувањето и на стеснувањето широкиот фронт на започнатите објекти по пат на поостра селекција врз база на критериумите на реформата, се одвива сè уште бавно. Се засили ориентацијата на стопанството кон поголемо вклучување во меѓународната поделба на трудот. Извозот на стоки и услуги е зголемен за 21% — наспремно 1964 година, при истовремено намалување на увозот. Тоа доведе до ликвидација на дефицитот на текуштиот платен биланс во минатата година. Започна и процесот на разрешување на презадоженоста на работните организации и општествено-политич-

ките засадници. Привременото паѓање на животниот стандард, до кое дојде во првите месеци по воведувањето на мерките на стопанската реформа, постепено се надминува.

Мерките преземени во областа на инвестиционата и општата потрошувачка односно на кредитната политика, отворија процес на воспоставување пополни складност помеѓу потрошувачката и расположивите средства, а со тоа и процес на стабилизација.

Тој процес сè уште нееднакво се одвива на разни сектори на производството и потрошувачката. Затоа привремено се јавуваат неусогласености помеѓу стоковните и купувачките фондови. Се чувствува тенденција кон понатамошен пораст на цените на некои производи, како и кон бавно формирање на резерви. Овие појави се поврзани и со уште недоградиениот систем на проширената репродукција, на девизниот режим, кредитниот систем, организацијата на прометот, цените и општата потрошувачка, финансирањето на здравственото осигурување. Побрзото решавање на овие проблеми ќе придонесе за последно остварување на целите на реформата, кои претставуваат суштествена основа за формулирање на економската политика во наредните пет години.

II

ОСНОВНИ ЕКОНОМСКО-ПОЛИТИЧКИ ЦЕЛИ И ОСНОВИ НА РАЗВОЈОТ

1. ОСНОВНИ ЕКОНОМСКО-ПОЛИТИЧКИ ЦЕЛИ

Во согласност со Резолуцијата на Сојузната скупштина за насоките за изработка на општествениот план, водејќи сметка за неопходноста од понатамошна стабилизација на условите на развојот и на работата на рабните организации и работните луѓе, и земајќи го предвид:

достигнатото ниво на развиеноста и крупните промени остварени во досегашниот општествен и стопански развој;

објективните тенденции кон понатамошен брз развој на земјата;

трајните цели на долгорочната економска политика, како и

оцената на сегашната состојба со пројавените развојни тенденции, — се утврдуваат следниве основни цели на економскиот и општествениот развој во периодот од 1966 до 1970 година:

— *Постојан пораст на животниот стандард, особено на личната потрошувачка при зголемување учеството на личните доходи во распределбата на националниот доход.*

Во условите на интензификација и деатизација и, врз таа основа, на создавање можности за пополни зависност на развојот од продуктивноста на трудот и остварениот доход, животниот стандард треба во поголема мера да дејствува како еден од најзначајните фактори на растежот на производството и продуктивноста на трудот.

На достигнатиот степен на развојот на производните сили, понатамошниот брз растеж на стопанството треба да се остварува и при поголема ефикасност и, врз таа основа, при релативно намалување на акумулацијата во националниот доход. Со тоа, како и со релативно намалување на другите форми на потрошувачката, првенствено од административно-буџетски карактер, мораат да се создаваат можности за постапен пораст на учеството на средствата наменети за животниот стандард во националниот доход. До зголемување на учеството на личните доходи треба да дојде и поради нивното посилно анга-

жирање во процесот на намалување на потрошувачката која претежно се финансираше од општествените средства.

— *Понатамошен развој на социјалистичките општествени односи, а особено засилување улогата на непосредните производители и работните организации во целокупниот општествен процес на репродукцијата.*

Непосредниот интерес и творештвото на работните луѓе треба да станат во полна мера главен потпор и двигател на општествениот и, посебно, на стопанскиот развојот. Можноста на работниот човек да решава за условите на својата работа и за распределбата на остварениот доход во работната единица, во работната организација и во асоцијациите на работните организации, во општествено-политичките заедници, како и во сите други форми на организирана работа, треба да претставува еден од главните фактори за складен и интензивен стопански и општествен развој и за распределба според трудот. Во тој правец треба понатаму да се проширува материјалната база на општественото самоупраување и понатаму да се развиваат општествено-економските односи.

Истовремено е потребно, со натамошното доградување на системот, во согласност со целите на реформата, да се овозможи послободно влијание на законитоста на стоковното производство и со тоа да се осигураат порационални критериуми на работењето, со нивното дејствување да се стимулира и да се забрза интензивирањето на развојот.

— *Забрзан развој на недоволно развиените републики и краишта, заради намалување на разликите во степенот на развиеноста.*

Недоволно развиените подрачја треба, во периодот од 1966 до 1970 година, да се развиваат побрзо од просечниот развој на Југославија во целина.

Побрзиот развој на недоволно развиените подрачја претставува една од оние цели на планот чие остварување придонесува за понатамошен динамичен и усогласен развој на стопанството и општеството во целина, како и за постојано јакнење на материјалната основа на рамноправноста на нашите народи.

Обезбедувањето на побрз развој на недоволно развиените републики и покраини претставува интерес на сите народи на Југославија, а со тоа и трајна задача на федерацијата да создава такви услови за стопанисување што ќе овозможат побрз развој на овие подрачја.

Овие цели се органски поврзани, така што истовремено претставуваат и услов за остварување на предвидениот развој на стопанството и на општествено-економските односи. Како услов за нивното остварување и за обезбедување материјална база во следните раздобја, во развојот на производните сили во периодот од 1966 до 1970 година треба да се остварат и следниве задачи:

— *Стабилизација на стопанството, на домашната валута и на цените.*

Мерките за стабилизација треба да дејствуваат така што во нејзините рамки да се оствари оптимална стопа на развојот, како еден од основните предуслови за реализација на основните цели на развојот до 1970 година.

Во врска со тоа, потребно е вкупната потрошувачка до 1970 година, да биде пониска за околу 3% од вкупно расположивите средства, така што да се создадат материјални услови за поусогласен развој на стоковните и куповните фондови и за формирање адекватни резерви, на сите нивоа, што претставуваат важен предуслов за одржување стабилизацијата на стопанството.

— *Интензивирање на стопанисувањето и целокупната економско-општествена активност, при модернизација и реконструкција на капацитетите и при суштествено подобрување на организацијата и технологијата на производството врз база на современи научни دستигања.*

Развојот на производството и на продуктивноста на трудот во периодот од 1966 до 1970 година

треба решително да се ориентира кон интензивно користење на резервите во веќе изградениот производствен потенцијал, кон поефикасно работење, порационално користење на расположивите капацитети и кон нивна реконструкција и модернизација, при истовремено постепено отстранување на постојните структурни неусогласености, кон поттикнување на интеграционите процеси, кон поадекватна поделба на трудот врз базата на специјализација и кооперација во земјата и со странски претпријатија.

Поефикасното користење на производствените потенцијали и интензивирањето на развојот до 1970 година треба да дојде до израз во засилувањето на интензивноста и продуктивноста на трудот и кај индивидуалната работа со средства за репродукција во лична сопственост — засилувајќи ја нејзината производствена и деловна соработка со општественото стопанство.

— Воспоставување конвертибилност, на динарот со оспособување на стопанството и со создавање услови за неговото најшироко вклучување во меѓународната поделба на трудот со разни форми на економска соработка со странство и со совладување на автаркичките тензии во структура на југо-

Значителното пошироко вклучување во меѓународната поделба на трудот, при сè посовремени форми на економска соработка и размена, во наредниот период станува еден од основните предуслови за поефикасен развој. Тоа ќе овозможи повеќе да се опреме врз забрзаниот развој на дејностите во кои имаме компаративни предимства и со кои нашето стопанство може конкурентно да се интегрира во светското стопанство. Истовремено, тоа ќе обезбеди суштествено поголемо влијание на продуктивноста во развиените земји врз нивото и движењето на продуктивноста, а со тоа и врз нивото на цените кај нас. Послободната размена и воспоставувањето на конвертибилност на динарот ќе овозможат поефикасна работа и развој на стопанството во целина.

— Побрз развој на образованието и кадрите, на научната работа, како и на примената на научните и техничките دستигања.

Подигањето на образовното и културното ниво на населението, подобрувањето на квалификационата структура на запослените, поинтензивниот развој и примена на резултатите од научноистражувачката работа, сочинуваат еден од решавачките услови за остварување на поставените цели на развојот во периодот до 1970 година.

Треба да се создаваат услови во кои ќе биде можно развојот на образованието да се насочува во поголема согласност со потребите од кадри, што ќе бидат определени од интересите на работните организации.

Интензивирањето на економско-општествениот развој во наредниот период бара на научноистражувачката работа, на производственото искуство во современите технички دستигања да им обрнат уште поголемо влијание сите носители на стопанска и општествено-економска активност, а посебно работните организации во стопанството, како и резултатите од оваа работа да бидат применуваани во што поголема мера во сите општествени активности.

2. ТЕМПО И ИНТЕНЗИТЕТ НА РАЗВОЈОТ

а) Една од основните претпоставки на развојната политика во периодот до 1970 година е зголемувањето на улогата на квалитативните фактори во процесот на растежот на стопанството. Тежиштето на идниот развој е во општата интензификација на развојот и во решителното зголемување на продуктивноста на трудот.

Врз основа на тоа движењето на националниот доход, на производствените фондови и стопанските инвестиции, на извозот и увозот, како и на животниот стандард, ќе се развива во квалитативно нови, меѓусебно пополнио обусловени односи.

Се предвидува дека стопанскиот развој и понатаму ќе биде брз. Карактеристиките и структурата

на развојот ќе се менуваат. Квантитативно, развојот ќе биде нешто побавен отколку во претходниот период, особено во првите години на петгодишното раздобје. Меѓутоа, значително ќе се забрза развојот на квалитативните елементи, продуктивноста и економичноста, што ќе обезбеди побрз пораст на реалниот животен стандард.

Тргувајќи од овие претпоставки, се смета дека ќе се оствари стопа на растеж на општествениот бруто производ и на националниот доход од околу 7,5 до 8,5% просечно годишно. При тоа се предвидува дека производството и потрошувачката во првите две години ќе се движат со поумерена стопа на растежот, со тоа што личната потрошувачка ќе расте во согласност со продуктивноста на трудот а дека во следните години степата на растежот на производството и потрошувачката ќе добие забрзување.

Се очекува дека индустриското производство ќе расте по стопа од околу 9 до 10%. Меѓутоа, се предвидува позабавен растеж на индустриското производство во првите две години. Таквото темпо ќе биде обусловено во значителна мера од недоволното производство на електрична енергија и од недостигот на векови сировини и репродукциони материјали, од недоволната оспособеност на индустријата за поголем извоз и од заостанувањето на изградбата на некои капацитети за производство на енергија и сировини. Градежните работни организации ќе реализираат нешто пониска стопа на растежот. Исто така се очекува и нешто поумерен пораст на обемот на превозот и на другите сообраќајни услуги.

Одржувањето на рамнотежа помеѓу динамичната стопа на растежот и стабилноста на стопанството, бара работните организации, општествено-политичките заедници и други корисници на средства да ги издвојуваат потребните средства од остварениот доход за формирање сопствени резерви.

При ваквата ориентација остануваат уште значајни резерви во капацитетите и други неискористени можности, особено поради присуството на лимитирачки фактори, како што се енергетиката, некои репродукциони материјали, тешкотните во платниот биланс и кадрите.

Доколку општествената заедница и работните организации побрзо ќе го намалат односно ќе го отстранат влијанието на лимитирачките фактори и успеат посилно да го развијат процесот на интензивирањето, дотолку побргу ќе се остварат услови за уште поголем пораст на производството и продуктивноста на трудот, како и во личните доходи и животниот стандард.

Оптималните односи помеѓу степенот на запосленоста, расположивата акумулација, нивото на продуктивноста на трудот и животниот стандард бараат да се забави темпото на запослувањето во однос на претходните периоди, особено во првите години, кога под влијание на реформата пред сè ќе се апсорбираат и поекономично ќе се запослат постојните релативни вишоци на работна сила. Се смета дека бројот на запослените ќе се зголемува за 2,5 до 3% годишно. Со тоа ќе биде овозможено да се запосли не само целокупниот прираст на активното население, туку и натаму да се продолжи трансферот на населението од земјоделството во неземјоделските дејности, мако побавно отколку досега.

При таквото движење на производството и запосленоста, се смета дека ќе се зголемува продуктивноста на трудот просечно за околу 6 до 7% годишно во општественото стопанство.

Темпото на развојот на општествениот бруто производ и националниот доход ќе може, според овие претпоставки, да се оствари со 70% учеството на продуктивноста на трудот во степата на растежот во периодот од 1966 до 1970 година, наспрема остварените 52% во периодот од 1961 до 1964 година.

Во ваквата развојна ориентација ќе се создадат можности за зголемување на ефикасноста на основ-

лите фондови за околу 7% просечно годишно¹⁾. Ке се зголеми и ефикасноста на обртните фондови и ке се скрати периодот на нивниот обрт.

Ваквиот развој е обусловен од значително поширокото и поекономично вклучување во меѓународната поделба на трудот. Учеството на извозот на стоки и услуги во вкупниот општествен бруто производ ке порасне од околу 12% во 1965 на околу 14% во 1970 година.

Со порационално користење на сировините, репродукционите материјали, отпадоците и други услови на производството, при учеството на сите фактори на зголемувањето на ефикасноста, ке биде овозможено намалување на материјалните трошоци по единица производство.

Со реализација на овие претпоставки ке постојат услови личната потрошувачка да се зголеми во петгодишниот период за околу 50%.

Имајќи го предвид достигнатиот степен на развојот, како и предвидливото темпо на растежот на стопанството, според степенот на развиеноста во 1970 година Југославија ке ѝ се приближи на сетапната развиеност на поразвиените средноевропски земји. Текуштата потрошувачка на населението ке биде приближно на тоа ниво, со тоа што ке заостанува во поглед на расположивите количини трајни потрошни добра.

б) Во предвидливите услови, под дејството на планските елементи, како и под послободното дејство на економските закони, ке се менува структурата на стопанството.

Во структурата на вкупното производство индустријата и натаму ке го зголемува уделот. Забрзано ке се развива и учеството на терцијарните дејности, во согласност со карактерот на потрошувачката и со нивото на стандардот и развиеноста на земјата.

Структура на националниот доход по сектори на економската активност

	1965	1970
Вкупно	100,0	100,0
Примарни	28,3	24,7
во тоа:		
— земојделството	27,0	23,4
Секундарни	46,8	48,7
во тоа:		
— индустријата ¹⁾	36,2	38,1
Терцијарни	24,9	26,6
во тоа:		
— сопсбраќајот	6,1	6,6

3. ОСНОВНА РАСПРЕДЕЛБА НА НАЦИОНАЛНИОТ ДОХОД

Расположивите средства за внатрешна потрошувачка побавно ке се зголемуваат од порастот на националниот доход, поради потребата во рамките на стабилизационата политика да се создадат адекватни материјални и девизни резерви и да се реализира поурамнотежен текушт биланс на плаќањата.

Односи во основната распределба на националниот доход во %²⁾

	1965	1970
Животен стандард	70,8	73,3
— лична потрошувачка	58,0	59,7
— општествен стандард (непроизводствени инвестиции и материјални трошоци)	12,8	13,6

¹⁾ Петгодишен прираст на основните средства наспрема петгодишниот прираст на општествениот производ од општественото стопанство.

²⁾ Учеството на индустријата во националниот доход е намалено поради измените на односот на цените по реформата за околу 7 поени односно за околу 10 поени наспрема цените од 1962 година.

³⁾ Збирот на учеството во националниот доход е над 100 за делот на средствата што се реализираат од разликата помеѓу ефективниот увозен и извозен курс (кои се пресметуваат одвоено поради нерамномерната динамика) и за делот на оние средства што служат за замена на непроизводствените објекти.

Акумулација	22,4	21,0
Општа потрошувачка (народна одбрана и управа — непроеизводствени инвестиции и материјални трошоци)	6,7	5,3
Резерви (зголемување)	0,4	2,2
Инвестиции во стопанството	2,1	0,5

Ова се просечните движења, кои ке бидат различни во одделни републики и краишта, зависно од нивните специфичности. Ваквата распределба го одразува предвидливиот оптимум во очекуваните услови. Поефикасното користење на производните сили и доследното спроведување на политиката на реформата ке даде и подобри резултати во поглед на суштествените компоненти на националниот доход а пред сè во поглед на формирањето на средствата за животниот стандард.

а) Животен стандард

Земајќи ги предвид предвидените развојни можности и услови, се смета со пораст на сите основни компоненти на животниот стандард побрз од порастот на националниот доход и продуктивноста на трудот во периодот до 1970 година. Стопата на растежот на животниот стандард би требало да се движи помеѓу 8 и 9% просечно годишно. Таквиот развој ке овозможи да порасне учеството на животниот стандард во националниот доход од околу 71% во 1965 — на околу 73% во 1970 година, што би требало да се смета како долна граница. Со тоа движењето на стандардот ке се усогласи со општествено-економскиот развој во наредниот период.

Личната потрошувачка треба да биде сè позначаителен фактор на животниот стандард на развојот на стопанството, на интензификацијата на производството и на рационализацијата. Нивото и начинот на распределбата и зголемувањето на учеството на личната потрошувачка во распределбата на националниот доход ке претставува нов, стимулативен квалитет во условите на натамошниот развој. Постепената ликвидација на можниот дел посредни примања, заостанат по веќе извршените значајни измени во почетокот на спроведувањето на реформата, и неговото пренесување во личните доходи, нужно ке ги зајакне елементите на рационалност во областа на потрошувачката и ке овозможи поефикасно користење на средствата во низа области на општествено-економскиот живот.

Тргувајќи од овие претпоставки, се смета дека ке биде можно реално да се зголемува личната потрошувачка побрзо од порастот на националниот доход за околу еден пенс, односно личните доходи од работен однос — за околу три поени. Тоа ке овозможи на секој процент пораст на националниот доход личните доходи од работен однос да растат за околу 1,3 поена просечно.

Таквата развојна ориентација ке овозможи прераспределба во корист на личните доходи од работен однос, особено во вториот дел од овој период. Прераспределбата ке настане како законита појава на новите услови во кои процесот на интензивирањето ке дејствува така што ке се засили рационалноста во производството и потрошувачката, особено ефикасноста на инвестициите, што ке овозможи релативно намалување на учеството на вложувањата во стопанството во националниот доход, при забрзување на развојот.

Учеството на личните доходи од работен однос во вкупниот национален доход ке се зголеми од околу 38% во 1965 — на околу 43% во 1970 година. Значително поголемиот пораст на учеството на личните доходи од работен однос од порастот на учеството на средствата на животниот стандард во националниот доход, е обусловен од очекуваниот развој на општествено-економските односи на подрачјето на непроеизводствената потрошувачка, во кои ке се измени нејзината структура во правец на јакнење на елементите што се опираат непосредно врз резултатите од работата, потоа од брзиот развој на производството со општествени средства, во кое се формира најголемиот дел од личните доходи, како и

од политиката на зголемување на нивното учество во распределбата на доходот.

Во условите на интензивирањето на развојот, посебно на промените во економско-социјалната структура на населението и брзиот пораст на градските и индустриските населби, развојот на станбената, комуналната и други слични дејности ќе претставува еден од суштествените фактори за остварување на политиката на животниот стандард и за зголемување на производството и продуктивноста на трудот.

Затоа во процесот на интензивирањето на развојот и доградувањето на стимулативните форми на системот на финансирањето ќе се остварат услови во кои ќе се афирмира материјалната заинтересираност на работниот човек, кој со своите средства и одлуки ќе го забрзува зголемувањето на обемот и ефикасноста на станбената, комуналната и други дејности.

Тргувајќи од ваквите ориентации, се смета дека порастот на изградбата на станбени и комунални објекти ќе биде поголем од порастот на националниот доход. Се проценува дека, при ова, средствата од личните доходи за станбена изградба ќе се зголемат за околу 3 пати до 1970 година, наспрема порастот на вкупните инвестиции во станбено-комуналната дејност од околу 1,4 пати.

Со интензивирањето на развојот, и врз таа основа, со динамичниот растеж на националниот доход, ќе се создадат услови за проширување на материјалната основа особено кај сите општествени служби што имаат значајно влијание врз општествено-економскиот развој, како што се: образованието, научноистражувачката работа и слично.

Се смета дека средствата за развој на овие служби ќе се движат побрзо од порастот на вкупниот национален доход — за околу еден поен. Покрај другото, општествено-политичките заедници во токушната политика на распределбата на своите средства ќе создаваат посебни услови за забрзување на развојот на образованието, здравството и научната работа.

Во согласност со условите и ориентацијата на развојот се создаваат материјални и општествени предуслови да се зголемуваат брзо и вкупните инвестиции во општествениот стандард, при што се смета со побрзо релативно зголемување на учеството на средствата за овие инвестиции од зголемените лични доходи, и со релативно намалување на учеството од општествените средства.

б) Акумулација

Решителната ориентација кон интензивирање на развојот, распределбата на националниот доход, а особено односот помеѓу акумулацијата и потрошувачката, ќе го одразат степенот на рационалноста на користењето на сите фактори на производството. Имајќи го предвид пренесувањето на функциите на проширената репродукција врз непосредните производители како и другите елементи на системот, се смета со следниве движења:

Учеството на стопанските организации и на банките во бруто стопанските инвестиции ќе биде околу 70%. Со тоа радикално ќе се изменат односите во областа на проширената репродукција, ќе се отстранат етатистичко-дистрибутерските методи и значајно ќе се зголеми економската ефикасност и општествената рентабилност на вложувањата. Предвидената ефикасност на инвестициите треба да ја овозможат условите што ќе се создадат со рационалното дејство на системот на проширената репродукција, во кои работните организации во деловните односи со банките ќе бидат основни носители на инвестиционата изградба.

Во овој период нужно ќе дојде до релативно намалување на акумулацијата. Учеството на акумулацијата во националниот доход изнесуваше над 27% во 1964 година. Со мерките на реформата и со политиката на стабилизација, оваа стопа е намалена на околу 22% во 1965 година. Со реформата воспно-

ставените односи во распределбата ќе се стабилизираат во периодот до 1970 година со тенденција на постепено понатамошно релативно намалување на акумулацијата, така што стопата на учеството во националниот доход ќе изнесува на крајот на петгодишниот период околу 21%. Ваквото учество на акумулацијата треба да се смета како горна граница на можноста за учество на акумулацијата во распределбата на националниот доход.

И покрај релативното намалување на акумулацијата, со оглед на големите резерви во неискористени капацитети, ќе биде можно да се остварат предвидените ефекти во развојот.

Се смета дека новите услови и правци на вложувањата ќе го забрзат активирањето и довршувањето на инвестиционите објекти. Во врска со тоа се оценува дека порастот на активните основни средства на општественото стопанство во периодот до 1970 година ќе изнесува помеѓу 7 и 8% просечно годишно, а на инвестициите во овие средства околу 6 до 7%. При ова, релативно ќе се намали преносот на недовршените инвестиции во периодот по 1970 година. Истовремено ќе се зголеми и ефикасноста на основните средства. На 1000 динари прираст на активни основни средства треба да се остварат до 700 динари прираст на општествен производ од општественото стопанство, наспрема помалку од 500 динари реализирани во периодот од 1961 до 1965 година.

Се смета со значителни измени на односите во структурата на акумулацијата помеѓу вложувањата во основните и обртните фондови. Ќе се намали можноста за натрупување залихи со користење прекумерни кредити кај банките. Ќе се воспостави рационален, економски однос помеѓу движењето на залихите и остварениот доход, со што зголемувањето на залихите, односно на обртните фондови ќе биде покриено со остварената акумулација на работната организација. Во такви услови, ќе бидат мобилизирани постојните големи резерви, ќе бидат ослободени сопствените средства за покривање на некурентни залихи и недовршено производство. Сево ова треба да овозможи побрзо и поефикасно користење на средствата за обртните фондови. Значително поголемата ориентација на претпријатијата кон вложување во трајни обртни средства ќе биде обусловена од потребата побрзо да се активираат резервите во основните средства, да се кредитираат кулувачите и да се создаваат потребните стоковни резерви.

в) Општа потрошувачка (народна одбрана и управа)

Во условите на спроведувањето на мерките на стопанската реформа, со кои се променети инструментите на финансирањето, општата потрошувачка е значително забавена, односно сведена на мера што повеќе им одговара на развојните можности на стопанството.

Ќе биде побавен развојот на потрошувачката за административни цели — во однос на динамиката на движењето на националниот доход. Се смета дека развојот на стопанството и механизмот на системот ќе дејствуваат така што сите форми на потрошувачката на ова подрачје да бидат што порационални. Во процесот на понатамошната изградба на општествено-економските односи, општествено-политичките заедници ќе создаваат подобри услови за работа на административните служби — по пат на подобрување на кадровската и техничката основа, како и за стеснување нивните интервенции во стопанството и општествените служби. Во процесот на развојот на стопанството и на слободното дејствување на пазарот и размената со странство ќе се задржат како преодна мерка, до пополна стабилизација на стопанството, регресите за некои основни производи на земјоделството, дотациите на сообраќајот и др. Се оценува дека интервенциите во стопанството ќе стагнираат на нивото што е стабилизирано со реформата.

Се смета дека со текуштата политика на општествено-политичките заедници ќе се создаваат услови што ќе овозможат расходите на државната управа, вклучувајќи ги и личните и материјалните расходи, да се движат по стопа пониска од растежот на националниот доход и при тоа да се формираат потребните буџетски резерви.

Материјалните расходи на општествените и државните органи и за народната одбрана би се движеле по стопа значително помала од порастот на вкупниот национален доход. Тоа претставува намалување на нивното учество во националниот доход од 6,7% во 1965 — на 5,3% во 1970 година, што бара свртување во правец на намалување на расходите по пат на поефикасна организација и унапредување на службите, со оглед на тоа дека ваквото учество треба да се смета како горна граница на можноста за издвојување средства од националниот доход за оваа цел.

Бидејќи дефицитното финансирање на општата потрошувачка, а посебно на буџетите и социјалното осигурување, го загрозува остварувањето на стабилизационата политика и на целите на овој план, сите општествено-политички заедници, вклучувајќи ја и федерацијата, во текот на 1966 година ќе ги усогласат своите буџетски расходи со реалните приходи. При тоа ќе се води сметка идните расходи да можат да се покриваат од приходите што се формираат од распределбата на доходот и од други придонеси што се веќе утврдени со прописи. На тој начин утврдените расходи и приходи на буџетот не можат да се зголемуваат, а евентуалниот вишок на приходите над расходите федерацијата е должна да му го врати на стопанството. Ова ќе се обезбеди со системски мерки. Ќе се установаат во општествено-политичките заедници и во работните организации пореални односи помеѓу стопанската и нестопанската потрошувачка, а особено во однос на трошоците на администрацијата, која треба да се модернизира, и на тој начин да се поевтини и да се создаде поголема ефикасност во нејзината работа.

Посебно на подрачјето на расходите на федерацијата ќе се заострат мерките за штедење и рационално намалување на сите форми на потрошувачката, така што да се создадат услови за натамошно намалување на ефективните трошоци за околу 2%, освен отплатите на странските заеми. Ова е спроведено во одредбите на овој план и во соодветните законски прописи.

Наместо постојниот данок на промет на мало од 2%, воведен заради отстранување на последиците од поплавите, социјалистичките републики ќе можат почнувајќи од 1967 година, да воведуваат 1,5% данок на промет на стоки на мало за финансирање разни потреби, првенствено заради отстранување на штетното дејство на водите, заради решавање некои проблеми на инфраструктурата, школството и други нерешени прашања според специфичноста на подрачјата на одделни републики.

Другите 0,5% од овој данок, почнувајќи од 1967 година ќе ѝ припаднат на федерацијата за покривање на расходите на сојузниот буџет во наредните четири години.

г) Формирање на приходите на општествено-политичките заедници

Можноста за формирање на приходите на општествено-политичките заедници привремено уште ќе се ограничува, за да се осигурат пропорции на распределбата според интенциите на реформата. Меѓутоа, за да им се овозможи на општествено-политичките заедници, на работните организации и на граѓаните формирање на средства за финансирање

на зедничките потреби според нивните можности и специфичностите на одделни републики и комуни, со мерките на економската политика и на понатамошниот развој на системот, со јакнење на влијанието на сите фактори врз издвојувањето на средства за тие цели — административните ограничувања ќе се укинат.

Во текот на 1966 и 1967 година со соодветни промени во системот ќе се создадат услови за поефикасно влијание на граѓаните врз формирањето на приходите на општествено-политичките заедници. Со тоа ќе се овозможи да се укине ограничувањето на приходите на општествено-политичките заедници најдоцна од 1968 година.

д) Резерви

Стабилизацијата на стопанството во условите на оптимално темпо на растежот ќе биде суштествен предуслов за остварување на основните економско-политички цели на развојот до 1970 година.

Посебно значење за постигањето на стабилизација ќе има формирањето на потребните стоковни и девизни резерви кои треба што поскладно да се вклучат во дејствувањето на предвидените мерки. Стоковните и девизните резерви треба да овозможат постабилни односи во цените, порамномерна снабденост на пазарот со сировини, репродукциони материјал и со стоки за широка потрошувачка, како и други, на пазарот соодветни општествени интервенции.

Заради стекнување материјални предуслови за формирање на резерви од околу 3% од националниот доход, ќе биде неопходно основните носители на средствата на сите нивоа да обезбедат адекватни резерви со кои ќе се осигури потребната стабилност во сопственото работење, а со тоа и во целото стопанство.

Потребното пополнување на постојаните и пазарните резерви со основни прехранбени производи, основни сировини, материјал за репродукција и материјали за специјални намени и итни интервенции во случај на елементарни непогоди, епидемии и слично, како и на зголемување на девизните резерви, ќе го преземаат соодветните сојузни органи.

Општествено-политичките заедници ќе дејствуваат во иста смисла, особено во поглед на формирањето на такви резерви на земјоделски-прехранбени производи како и резерви за осигурување на сопствената деловна стабилност во финансирањето на нивните дејности и на изворедните потреби поради елементарни непогоди.

И работните организации од распределбата на остварениот доход ќе издвојуваат неопходни средства за зголемување на резервите, трајните обртни и други фондови и со тоа ќе ја осигураат својата подолгорочна деловна политика и позитивно ќе дејствуваат врз општата стопанска стабилност.

Системот на образувањето, на користењето и на интервенцијата со резерви во производството, потрошувачката и на пазарот, како и начинот за обновување на сите видови резерви и на сите нивоа, ќе биде утврден со посебни прописи, што ќе ги донесат надлежните органи на општествено-политичките заедници и на други самоуправни органи во согласност со своите потреби.

Се смета дека, при очекуваниот развој на производството и потрошувачката до 1970 година, ќе биде можно да се издвојат за стоковни и девизни резерви околу 3% од националниот доход. Резервите ќе се формираат кај сите работни организации и кај општествено-политичките заедници. При тоа, ќе се издвои околу 1% од националниот доход за пополнување на постојаните и пазарните стоковни ре-

зерви на нивото на федерацијата. Се проценува дека резервите на индустриски сировини би можеле да ги задоволат потребите на производството за 2 до 2,5 месеци, а резервите на прехранбени производи потребите на трговската мрежа во исклучителни прилики за 3 и до 6 месеци.

Девизни резерви треба да се остварат во конвертибилна валута, и тоа во височина која ќе изнесува во 1970 година околу 6 милијарди динари во конвертибилна валута.

4. СТОКОВНО-ПАРИЧНИ УСЛОВИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈА НА ПЛАНОТ

Во условите на стабилизационата политика треба да се осигури и по структурата и по динамиката да се формираат усогласени стоковни и куповни фондови. Сите форми на потрошувачката на сите нивоа ќе можат да се реализираат само од остварениот доход, односно од средствата реализирани според утврдените прописи.

Предвидливите можности за формирање адекватна структура на стоковните и паричните фондови, по основните оддели на општественото производство и потрошувачка, ќе претставуваат глобална основа за осигурување стабилна рамнотежа на развојот во наредниот период.

Развојот на стопанскиот систем и мерките на економската политика нужно ќе ја следат динамиката на производството и реализацијата, како и процесот на измената на структурата во понудата и барачката. Во тој процес активна улога ќе има кредитно-монетарниот механизам и надворешно-трговскиот и девизниот режим заради формирање на адекватна структура на платежно-куповната барачка и нејзино влијание врз структурата на производството, извозот, увозот и соодветната понуда.

Размената со странство во предвидениот обем и структура ќе придонесе, низ целиот период, за усогласување на структурата на стоковните фондови со барачката.

Расположивиот обем на опремата и други инвестициони добра, како и на репродукционите материјали за внатрешна потрошувачка, ќе се формира по размената со странство на повисоко ниво во однос на домашното производство и соодветните куповни фондови. Со тоа ќе бидат создадени предуслови за осигурување постабилни односи на овој сектор на понудата и барачката. Во процесот на либерализацијата на извозот, цените и пазарот, ќе дојде до поголема диверзификација на производството и до посилено лијание на размената со странство врз воспоставувањето на стоковно-паричната рамнотежа. Поради тоа, ќе биде и поеластично дејствувањето на кредитно-монетарниот механизам и другите инструменти на стопанскиот систем заради одржување на урамнотежените односи.

На подрачјето на непроизводствената потрошувачка расположивите стоковни фондови по размената со странство ќе се формираат на нешто пониско ниво од очекуваното ниво на домашното производство. Ваквиот развој ќе го овозможи политиката на побавно движење на општата потрошувачка (расходи на државната управа, интервенции и сл.) и соодветната куповна барачка, како и политиката на создавање услови за зголемување на извозот од овој сектор на производството, а со тоа и за формирање девизни резерви заради стабилизацијата. Процесот на диверзификацијата на куповната барачка, наспоредно со растежот на животниот стандард, ќе бара соодветни измени и во структурата на потрошувачката. Ќе дојде до посилено поместување во правец на намалување учеството на храната и зголемување на учеството на индустрискиот и друг состав, кој му одговара на повисокото ниво на животниот стандард. Текуштите мерки на кредитно-монетарната политика, размената со странство и другите инструменти на системот ќе осигурат одржување на односите на рамнотежата помеѓу куповните и стоковните фондови и на ова подрачје.

III

ОПШТИ УСЛОВИ ЗА СТОПАНИСУВАЊЕ

Основните цели на развојот треба да се постигнат со сè послободна активност на самостојните носители на економските одлуки, со нивниот интерес да го оптимализираат својот доход, како и со мерки за остварување на материјалните предуслови за стабилност.

Развојот на општите услови за стопанисување во наредниот период ќе биде насочен кон понатамошно зајакнување на оние елементи во системот што го поттикнуваат творештвото на работните луѓе, продуктивноста на нивниот труд и ефикасноста на работењето, што во сè поголема мера ќе ги афирмираат предимствата на системот на општественото самоупраување како систем на поцелосно обединување на работниот човек со средствата за производство и резултатите на работата. Развојот на системот треба да овозможи објективните економски законитости да доаѓаат до непосреден израз во стопанските и општествените движења, во основните односи во распределбата и размената. Суштествен елемент ќе биде и развивањето на условите за подоследна распределба според трудот, како помеѓу заедницата и работните организации и меѓу работните организации, така и во рамките на работните организации.

Развојот на стопанскиот систем сè повеќе ќе ја поттикнува самостојната деловност на работните организации, но наедно постепено ќе ги заострува условите за стопанисување, за да се влијае и со тоа врз интензификацијата и поголемата селекција во стопанството.

За што поуспешно решавање на специфичните проблеми на стопанскиот и општествениот развој на територијата на одделни републики, а во зависност од разликите во степенот на развиеноста и нивото на продуктивноста на трудот, мерките и инструментите на стопанскиот систем што ги утврдува федерацијата во рамките на општата југословенска економска и развојна политика и на единствениот стопански систем треба да им остане доволно можност на републиките, според своите конкретни услови, своите планови, со законодавството и со други инструменти поцелосно да регулираат одделни прашања.

За да им се овозможи на работните организации и на нивните асоцијации подолгорочно да го планираат својот развој и работење за да обезбедат што подоследна реализација на односите по одделни гранки и основни групации, според принципот на реформата, сојузните органи ќе ги проучат инструментите во областа на цените и распределбата, нивното влијание врз условите на стопанисувањето и развојот на одделни дејности односно подрачја, а посебно — дејството на мерките на царинската политика, девизниот режим, инвестиционата и кредитната политика и др., како и оправданоста на отстапувањето од единствените критериуми. Ќе се утврдат роковите до каде важат поповолните услови на стопанисувањето за одделни групации. По потреба ќе се преземаат и мерки заради спречување на создавањето на нови неоправдани диспаритети на цените.

Во согласност со Основите на системот на општественото планирање (Тезите) ќе се донесе закон за општественото планирање, кој материјално на системот на општественото планирање правилно ќе ја регулира.

Самоупраување и стопанисување во работните организации

Реформата значително ја прошири материјалната основа на самоупраувањето на работните ор-

ганизации и даде пошироки рамки за политиката на распределбата на доходот во работните организации која ќе поттикнува кон унапредување и проширување на материјалната основа на работењето заради обезбедување стабилни основи за пораст на личните доходи и на животниот стандард. Општествено-политичките заедници, особено федерацијата, со свои планови и мерки на економската политика кон остварувањето на доход и понатаму ќе ги развиваат општите услови на стопанисувањето во работните организации во најголема мера ќе го прават зависно од достигнатото ниво и порастот на продуктивноста на трудот. Унапредувањето на економијата на работењето и зголемувањето на доходот на работните организации врз таа основа треба да стане примарен критериум во донесувањето на сите деловни одлуки. За тоа ќе придонесе понатамошното намалување на учеството на факторите надвор од стопанството во распределбата.

При тоа ќе се сузбиваат тенденциите на стопанските организации да им се ускратуваат самоуправни права и на штета на стопанството да им се менуваат односите во распределбата. Еден од основните фактори и услови на егзистенцијата на секоја работна организација во уште поголема мера ќе стане сопствената акумулативна способност, и врз таа основа способноста во својот развој таа да држи чекор со развојот и достигнувањата во нашето и во странското стопанство, особено во поглед на континуираното планирање.

Почнувајќи од 1967 година 1% од постојниот 2% дополнителен придонес од личниот доход од работен однос, што е воведен како приход на заедничките резерви на стопанските организации со важност до крајот на 1966 година, ќе му се остави на стопанството. Другите 1% од 2% на овој придонес ќе станат редовен приход на сојузниот буџет од почетокот на 1967 година. Ќе се укине ограничувањето на вложувањата во посебни дејности (издвојување на 25% од инвестиционите средства на посебна сметка) — освен вложувањата во административни згради. Со тоа ќе се зголемат материјалните можности на стопанството за поуспешно совладување на проблемот за адаптација кон новите услови на стопанисувањето.

Унапредувањето на општествено-економскиот систем во согласност со целите и интенцијата на стопанската реформа ќе создаде во работните организации суштествен предуслов за интензивирање на стопанисувањето и за зголемување на продуктивноста на трудот. Напорите на работните организации ќе бидат насочени кон подобрување на технологијата и организацијата на работата со воведување современи методи на работа и кон намалување на трошоците на работењето, воведување современ асортиман на производи и максимално користење на капацитетите со проширување на пазарот на домашниот и на странскиот пазар. Тие резултати ќе бидат остварени со побрзо развивање на специјализацијата и кооперацијата во национални и меѓународни размери и со организирање на производство во рамките на пошироки интегрирани деловни групации.

Ќе се преземат итни мерки за усогласување на административно-техничкото работење со потребите на поинтензивното стопанисување, пред сè со воведување современо книговодство, со примена на соодветниот контен план, кој ќе се ограничи на основните односи на заедницата со работните организации и ќе создава полни можности за секоја од нив според своите сопствени потреби да го организира натамошниот увид во своето финансиско работење. Со примена на современите методи ќе се скрати времето за добивање на потреб-

ните анализи и за издавање разни управни акти неопходни за несмекавана работа на стопанските организации и другите служби. Треба да се забрза ликвидацијата на сите оние обврски што неоправдано го ангажираат времето на работните организации и работните луѓе.

Самоорганизирањето засновано врз економски интереси на производителите и работните организации ќе биде поттикнувано и насочувано и со договори во рамките на асоцијации на производители и со сè послободно движење на средствата. Со соодветни прописи ќе се подобрат условите за воспоставување на разни современи форми на соработка и интеграција (здружени претпријатија, различни асоцијации на производители и сл.).

Натаму ќе бидат разработени и подоцна применувани прописите со кои се регулираат договорните и други обврски, вклучувајќи ги и обесштетувањата. При тоа, ќе биде потребно, во долгорочна деловна соработка да се настојува на трајност и придржување кон заемните обврски, кон утврдените и договорените цени и кон другите услови на соработката.

Својата деловна и развојна политика и методите за остварување на оваа политика работните организации ќе ги утврдат со своите планови. Овие планови ќе станат една од исходните основи во планирањето на развојот на пошироки деловни групации и дејности.

Во системот на распределбата според трудот во работните заедници ќе се оствари можност секој работник во најголема мера да влијае врз условите на својата работа: од основните одлуки во непосредниот процес на работата до утврдувањето на деловната и развојната политика на својата работна организација и здружените работни организации. Во пошироко општествено организираното производство основна клетка на самоуправувањето и на распределбата на доходот сè повеќе ќе биде технолошки и економски заокружената работна единица, чиј доход ќе ги одразува резултатите на нејзината работа и стопанисување и ќе ги стимулира работните луѓе постојано да ги подобруваат овие резултати. При тоа ќе дојде и до поголема диференцијација во личните доходи помеѓу продуктивните и помалку продуктивните работници.

Се очекува дека работните организации ќе овозможат талентирани работници, пронајдувачите и добрите организатори на производството, во согласност со нивниот придонес за подигањето на ефикасноста на стопанисувањето, да остваруваат и многу високи лични доходи. Тоа ќе ги поттикне талентирани работници и стручњаците кон унапредување на технологијата и организацијата на производството и работењето.

Покрај другите елементи, во плановите на работните организации однапред ќе се утврди односот помеѓу личната и заедничката потрошувачка и фондовите, во зависност од развојната политика на работните организации. Во новите услови работните организации треба мерилата на учеството на работниците во остварениот доход, по правило, да ги утврдуваат за подолго време.

Со ревалоризацијата ќе се зголеми амортизацијата, а релативно ќе се намали доходот во работните организации, со што ќе се добие пореална основа за калкулација и распределба на доходот, како и за формирање на личните доходи.

Ревалоризацијата на основните средства и доведувањето на вредноста на овие средства на реално ниво на цените, во согласност со спроведената реформа ќе создаде пореална основа за доцелесообразно

утврдување на политиката и на стопите на амортизацијата.

Заради поадекватно користење на амортизацијата, што треба да ја забрза реконструкцијата и модернизацијата на средствата, ќе се извршат соодветни измени во режимот за формирање и користење на амортизацијата.

Ревалоризацијата ќе се спроведе со состојба на 31 декември 1966 година. Со тоа во врска, ќе се изврши намалување на стопите на каматите на деловниот фонд.

Заедницата ќе ги пропишува долните — задолжителни стопи на амортизацијата. При определувањето на задолжителните стопи ќе се води соодветна политика во согласност со потребите на развојот на одделни дејности и со барањата на современиот технички и технолошки напредок. Покрај тоа работните организации самите ќе ги определуваат своите стопи на амортизацијата во согласност со развојната политика, со што амортизацијата ќе има порационална економска функција.

За да можат работните организации успешно да водат подолгорочна политика на работењето и развојот, ќе се обезбеди стабилност на основните услови за нивната работа и развој. При утврдувањето на поблиските услови за стопанисување, во вид на конкретни мерки и законски прописи, ќе се проверува заедно со работните организации усогласеноста на тие мерки и прописи со утврдените принципи. За да имаат време работните организации да се прилагодат кон мерките на текуштата економска политика, овие мерки, по правило, ќе се утврдуваат најмалку на три месеци пред нивното влегување во сила.

Нов квалитет во развојот претставуваат самостојноста, самоуправноста и непосредната заинтересираност на работните организации на општествените служби за рационално работење врз база на распределбата на доходот според трудот. Со надминувањето на буџетските методи за финансирање на општествените служби ќе се создадат услови заедниците на работните луѓе на тие дејности непосредно да одлучуваат за меѓусебните односи и за условите на сопствениот развој, заради задоволување на општествените потреби. Во врска со тоа ќе бидат преземени и далекусежни мерки заради суштинска промена на односите помеѓу овие служби и колективните и индивидуалните корисници на нивните услуги, во таа смисла што тие односи сè повеќе да се засноваат врз деловни принципи.

До крајот на 1967 година ќе се проучи и ќе се утврди начинот за формирање на цените во општествените дејности, имајќи предвид дека за напуштањето на буџетскиот начин на финансирање и за што подоследна примена на системот на доходот и самоуправањето во овие дејности, тоа е суштествен предуслов.

Исто така е потребно финансиското работење на општествените и други служби што ѝ натаму се финансираат од буџетот што побргу да се ослободи од пречките што го спречуваат воведувањето на принципот на доходот.

Политика и режим на цените

Во политиката на цените утврдена со реформата се тргнува од односите на цените на стоките и услугите, засновани врз пополниот дејство на законот на пазарот врз нивото и односите на цените и врз позначајното дејство на странскиот пазар врз односите на домашниот пазар преку единствен валутен курс. Неопходните отстапувања се засновани врз развојната политика, кога е нужно со соодветна царинска заштита и други мерки да се олесни и

поттикне развојот на определени дејности заради нивното поадекватно вклучување во меѓународната поделба на трудот или да се утврди нивото на цените на производите и услугите што во основата не се или не можат да бидат предмет на меѓународна размена, а кое ниво им одговара на потребите на развојот на овие дејности и на складниот развој на стопанството во целина.

Со стопанската реформа се променети нивото и односите на цените. Во однос на нивото пред реформата, цените на производителите на индустриски производи се зголемени за 13%, во што цените на средствата за работа за 4%, на суровините и материјалите за репродукција за 19% и на потрошните стоки за 12%. Цените на производите од експлоатација на шуми се зголемени за 35%, а на железничкиот превоз на стоки за 32%. Во однос на 1964 година откупните цени на земјоделските производи се зголемени за 33%. Цените на услугите се усогласени со овие односи на цените.

Во согласност со усвоената политика на цените, а во рамките на политиката на развојот утврдена со планот, нивото и релативните односи на цените за одделни производи и услуги ќе се формираат според условите на пазарот. Дејствувањето на пазарот во нашите услови го вклучува и општественото насочување и усогласување на развојот и со соодветната политика на цените. За производителите и другите учесници во размената, цената треба да биде објективно дадена големина врз која тие можат да влијаат само со економски постапки како што се подобрување на квалитетот, подобро прилагодување кон структурата на барачката итн. Таквите цени даваат пообјективни мерила на продуктивноста и економичноста, создаваат услови за подоследна примена на принципот на распределбата според трудот, ја поттикнуваат иницијативата на стопанските организации за порационална употреба на производствените фактори и изборот на економски најцелесобразната производствена ориентација.

Усогласеноста на стоковните и куповните фондови односно стабилноста на валутата, поголемата отвореност на нашиот пазар спрема меѓународните пазари односно послободната надворешно-трговска размена претставуваат неопходни услови за одржување на стабилни односи на цените.

Режимот на цените треба во принцип да се заснова врз слободно формирање и слободно договарање на цените на пазарот и да осигурува спроведување на утврдената политика на цените. Цените на услугите на општествените дејности ќе се формираат во зависност од специфичностите на одделни дејности, што бара пронаоѓање соодветни критериуми.

Политиката на цените ќе ја спроведуваат факторите во стопанството и надвор од него со мерки насочени кон усогласување на односите на производството и потрошувачката и кон побрзо зголемување на продуктивноста и економичноста на производството. За тоа ќе служи особено монетарно-кредитната политика, политиката на увозот и извозот, политиката на даноците и придонесите, подобрата организација во прометот, користењето на материјални и девизни резерви.

Заради постабилни движења на пазарот, во текот на 1966 и 1967 година ќе се пристапи кон формирање поголеми девизни резерви, кон поголеми и структурно поцелосни стоковни резерви, а посебно на прехранбени производи и некои репродукциони материјали.

Сојузниот данок на промет ќе биде повеќе издиференциран за да се користи во поголема мера како инструмент за регулирање на пазарните односи и за планско усогласување и насочување, посебно кога

треба да се влијае врз ограничувањето или зголемувањето на потрошувачката, а со тоа и на производството на стоки. Административните интервенции треба да претставуваат само исклучително и привремено средство ако би настапиле сериозни-растројства во нормалното одвивање на општествената репродукција. Поради тоа тие треба да бидат што понапред направени непотребни, отстранувајќи ги со соодветни економски мерки материјалните односи што доведуваат до нивната примена.

Во текот на 1966 година ќе се започне со постепено напуштање на сегашниот режим на задржани цени за одделни производи и групи производи односно услуги зависно од условите на пазарот. Овој процес ќе се поврзува со постепена либерализација на увозот на стоки а паралелно со тоа ќе се одвива процесот на ослободување на сега задржаните цени на стоките. Во согласност со тоа треба да се овозможи послободно формирање на цените на трговските организации.

Системот на општествена контрола на пазарот и на цените ќе се воспостави како составен дел од општественото планирање, како општествено влијание врз спонтаните движења на пазарот, како елемент на самоорганизирањето на работните организации за да се овладеа со овие движења и да се влијае врз нив, што првенствено се остварува со економски средства и на начин кој му одговара на нашиот стопански систем.

Остварувањето на општествена контрола и влијание врз цените треба во поголема мера да биде работа на договор на самите работни организации заинтересирани за воспоставување на економски обусловени, стабилни односи во цените. За тоа треба да придонесе и донесувањето на прописи за современа организација на прометот, за стоконите, девизните и финансиските резерви и за меѓусебните обврски од деловните односи.

Општествената контрола на цените ќе се регулира со посебен закон, во кој, покрај другото, ќе биде определено какви интервенции на подрачјето на цените можат да се применат и кои се надлежностите на одделни органи.

Во наредниот период неизбежното поместување на општото ниво на цените треба да се задржи во такви рамки што да не предизвикува растројства на пазарот и во основата да се запазат односите на цените утврдени со реформата и стабилен курс на динарот. Извесно движење на нивото на цените во овие граници е обусловено со брзиот развој на стопанството и движењето на цените на светскиот пазар.

Надлежните органи ќе го следат и анализираат движењето на цените и нивното влијание врз положбата и развојот на одделни дејности и ќе преземаат соодветни мерки заради остварување на основните цели на овој план и на стопанската реформа.

Девизен и надворешнотрговски режим

Повисокиот степен на развиеноста во кој влегува нашето стопанство и насоките и целите на реформата ќе создаваат сè постабилни и поповолни услови за пошироко поврзување на домашниот пазар и домашното производство со странските пазари, побрзо унапредување на надворешнотрговската размена, поефикасно вклучување на стопанството во меѓународната поделба на трудот и нивното влијание врз создавањето на современо стопанство.

Во рамките на општите принципи на единствениот стопански систем, еднаквите услови за стопанисување и стекнување доход, трајниот девизен и надворешнотрговски режим треба на нашите претпријатија во согласност со нивниот интерес за

зголемување на својот доход, да им обезбедат либерална размена со странство, самостојно стапување во кредитни односи, кооперација, стекнување девизи и слободно располагање со нив и сл. Во условите на конвертибилност регулирањето на увозот и извозот ќе се врши со вообичаените мерки на кредитната, даночната и царинската политика.

Мерките на стабилизационата политика, на увозот и извозот и на девизниот и надворешнотрговскиот режим треба да обезбедат запазување на реалниот девизен курс, стабилност и рационални економски односи во цените и со тоа да овозможат позитивно дејство на економските критериуми на странските пазари врз нашето стопанство. Сите овие мерки заедно со стабилизацијата на стопанството ќе доведат до конвертибилност на динарот.

Во предниот период, во согласност со зголемувањето на производството, извозот и реалните можности во одделни фази на развојот, девизниот и надворешнотрговскиот режим, како и другите мерки на економската политика, ќе бидат насочени кон создавање услови за либерализација на односите со странство и постигање конвертибилност на динарот.

Девизниот и надворешнотрговскиот режим во предниот период се опираат врз следните елементи.

Постепена либерализација на увозот на сите видови стока. Процесот на либерализација, во согласност со материјалните можности, треба да оди паралелно на сите подрачја — репродукциони стоки, стоки за широка потрошувачка и опрема. Ќе се оди кон тоа либерализацијата на репродукциони материјали да се поврзува со либерализацијата на увозот на соодветни финални производи. Обемот на стоките што ќе биде либерализиран, секоја година ќе се зголемува, додека не се постигне да биде увозот слободен, при вообичаени регулирања.

До постигањето на конвертибилноста на динарот еден дел од увозот на стоки ќе биде регулиран, при што ќе се комбинираат мерките на девизниот и надворешнотрговскиот режим. Обемот на стоките чиј увоз ќе биде регулиран, постепено ќе се намалува.

Регулирањето на нелиберализираниот дел на увозот ќе се врши со еластична примена на глобални девизни квоти, девизни и стоконни контингенти и увоз врз база на договор со банката. Во текот на 1966 година ќе се донесат прописи за регулирање на увозот, за девизната стимулација, за располагањето и прометот со девизи, за извозот на опрема на кредит и за ангажирање јавни и приватни странски средства.

Во согласност со платнобилансните можности, во предниот режим почнувајќи од 1967 година на стопанските организации што остваруваат извоз на претежен дел свои производи и услуги ќе им се остави значителен дел од остварените девизи.

Со политиката насочена кон заштита на домашната индустрија и другото стопанство, нема да се овозможи да се толерира ниската продуктивност на трудот, неоправдано високите цени на домашниот пазар и монополот.

Во предниот режим ќе се применува девизна стимулација која за одделни стопански организации ќе се зголемува прогресивно зависно од интензитетот на нивниот извоз во однос на вкупното производство. Средствата добиени по основот на девизната стимулација служат за плаќање за увоз на репродукциони материјали, опрема и др., и во рамките на прописите на девиз-

ниот режим исплатите се вршат слободно, без никаква дополнителна административна процедура.

Работната организација девизните средства остварени со извоз ги задржува на својата девизна сметка и со нив располага во согласност со прописите на девизниот и надворешнотрговскиот режим. Од таа девизна сметка стопанската организација може свој дел од средствата во форма на ретенциона квота трајно да го задржи и понајтаму да го користи било за сопствени плаќања, било за здружување со други претпријатија, или за орочување кај банката.

Ретенционата квота и делот на амортизацијата што може да се употреби за набавка на опрема во странство, ќе се движи во согласност со либерализацијата на увозот на опремата. Интегрираните претпријатија и претпријатијата што имаат долгорочен договор за кооперација можат да го здружуваат делот на амортизацијата што може да се употреби за купување опрема во странство.

Извозот на стоки, во начело, станува слободен. Ќе се задржат само незначителни и повременни потребни ограничувања и насочувања, кои треба да се остваруваат, пред сè, по пат на спогодби на производителите. Склучувањето на годишни и долгогодишни договори за размена треба да се врши со претходна широка консултација на стопанските организации и извозниците.

Покрај девизната сметка и девизните стимулации, извозот на стоки и услуги ќе се стимулира со краткорочна и долгорочна кредитна политика, со користење разни инструменти и олесненија за увоз на репродукциони материјали за производство наменето за извоз, за заедничко производство за трети пазари, кооперација и др.

Стопанските организации во границите на средствата со кои располагаат самостојно врз базата на ретенциона квота и дел на амортизацијата, можат да ангажираат странски кредити за увоз на опрема, и да ги употребуваат овие средства за отплатување на кредитите. Стопанските организации и банките склучуваат заемни самостојно и непосредно во заемна соработка, врз база на сопствена гаранција или гаранција на повеќе стопански организации или банки. Носителите на обврската по заемите ќе вршат отплатување на заемите од средствата што ќе ги остварат со извоз и од делот на амортизацијата. Потребно е да се пронаоѓат разни форми на ангажирање и користење на странски капитал и да се насочи тој кон сè пошироки форми на кооперација и интеграција, заедничко производство итн.

За да имаат работните организации полна сигурност при склучувањето на соседни кооперантски договори со партнери во земјата и во странство, потребно е да им се овозможи, во процесот на либерализацијата на увозот, располагање со девизните средства остварени по тој основ за овие цели.

Ќе се утврди кои финансиски обврски во странски средства за плаќање треба и натаму да презема федерацијата.

Стопанските организации, заедно со банките и здруженијата, ќе го зголемуваат своето учество во кредитирањето на извозот на опрема, со повеќе деловност и економски критериуми.

Со долгорочни извозни и кредитни аранжмани ќе се создадат услови за развој на современи капацитети.

Со организациони мерки и со други средства треба да се унапреди работњето на банките, мрежата на надворешната трговија во земјата и во странство и да се овозможи пошироко и понепосредно поврзување на стопанските организации со странското стопанство. Треба да му се посвети посебно внимание на организирањето на надворешнотрговската размена, настапувањето на нашите претпријатија во деловен контакт со странски партнери и да се обезбеди заштитата на интересите на стопанството. Исто така, преку банките треба поорганизирано да се пристапи кон користење странски кредити и кон пласирање наши стоки на кредит.

Заради интензивирање на економските односи со странство поефикасно ќе се користат постојните и ќе се создаваат и оспособуваат соодветни нови институции за проучување на конјунктурните движења на странскиот пазар. Покрај тоа, ќе се изврши децентрализација на девизното работје на сите овластени банки и со тоа ќе се засили улогата на банките за поефикасно вршење на надворешнотрговски и финансиски работи, како и други институции за осигурување и ресигурување на странските кредити и за испитување на условите на кредитите и задолжувањата.

Проширена репродукција

Во наредниот период работните организации како основни носители на проширената репродукција и во стопанството и во општествените служби во сè поголема мера ќе ја преземаат грижата и одговорноста за решавање на пошироките заеднички проблеми на развојот.

Со доследното спроведување на реформата натаму ќе се засилува интересот на работните организации за акумулирање, својствено на современото стопанство, и економската нужност да можат да отстапат и натаму да се развиваат само ако рационално стопанисуваат, ако создаваат оптимална акумулација и рационално ги вложуваат акумулираните средства. Поради тоа, ќе се проширува економскиот интерес на работните организации и на банките да ги вложуваат средствата таму каде што се постигаат најголеми ефекти во поглед на зголемувањето на доходот. Во зависност од тоа, работните организации ќе ги вложуваат своите средства во сопственото претпријатие ако е тоа за нив најрентабилно, или ќе ги здружуваат со други работни организации, или ќе ги вложуваат во банки. Тоа ќе се постигне и со суштествено зголемување на економската заинтересираност и општествената одговорност за вложување и користење на вложените средства.

Во овој период ќе се развијат разни форми на стопанска и општествена интеграција што му одговараат на современото стопанство. Работните организации ќе станат носители на усогласувањето, насочувањето и поттикнувањето на тие процеси. Со натамошниот развиток на системот треба да се стимулираат и насочуваат позитивните интеграциони движења.

Постепено ќе се развива практиката на вложување средства преку банките како и на заедничко вложување заради економично постигање на заедничката цел. Работните организации ќе ги обединуваат средствата заради решавање на такви проблеми, како што се заедничките истражувачки, комерцијални или конструкторски служби, суровинската или енергетската база и слично.

За да се создаде материјална заинтересираност за разни форми на заеднички вложувања на работните организации непосредно или преку банките, со промените во системот ќе се обезбеди вложувачите, покрај вообичаената камата на дадениот кредит, да остваруваат и извесно учество во доходот што се создава со користењето на нивните средства. Вака остварените средства ќе влегуваат во доходот на работните организации. Банките ќе можат давањето на кредитот за определени намени да го обусловуваат и со соодветни ефекти.

Циркулацијата на средствата за проширена репродукција преку банките суштествено ќе се зголеми. Потрајна цел на преливањето на овие средства преку банкарскиот систем ќе биде средствата да се вложуваат во дејности и претпријатија во кои ќе бидат најбрзо активирани и во кои ќе се постигне најголем доход.

Новите односи помеѓу банката и претпријатијата обусловуваат да можат банките да се здобиваат со свој кредитен потенцијал во непосреден деловен однос со работни и други организации, граѓани и општествено-политички заедници. На тој начин банките, како деловни организации, ќе го засноваат својот однос со стопанството и со другите носители на средства врз база на заемен економски интерес.

Во натамошниот развој на банкарскиот систем треба да се создадат такви услови што ќе го засилуваат интересот на работните организации да ги вложуваат во банките своите слободни средства, што ќе обезбедат деловна самостојност на банките и нивна материјална заинтересираност и одговорност за пласирање на средствата и за нивно мобилизирање и активирање. Банките треба да станат рамноправни деловни партнери на работните организации и значителен фактор во спроведувањето на политиката на проширена репродукција и во обезбедувањето на ефикасност на инвестициите.

Во текот на 1966 година ќе се донесат прописи со кои натаму ќе се употполнува системот на формирање единствен пазар на општествените средства и послободно циркулирање на инвестиционите средства со воведување вредносни хартии и други форми на прометот на средствата на работните организации и банките. Ќе се преземаат потребните мерки за да се оспособи банкарскиот апарат што побргу да ги преземе новите функции во процесот на репродукцијата.

Во 1966 година ќе се преземаат натамошни мерки вложувањата во трајни обртни средства на работните организации да се вршат од остварената акумулација. За таа цел ќе биде потребно да се направат посебни напори заради примена на еластични и ефикасни методи за формирање на средствата.

Во принцип, нестопанските дејности на ист начин ќе се вклучуваат во банкарскиот и кредитниот механизам како и стопанските дејности.

Сродните или со економски интереси органски поврзаните групи на работни организации ќе учествуваат, покрај другото, во утврдувањето на политиката за проширена репродукција на својата дејност, договарајќи се и за најефикасните методи за реализација на таа политика. Овие договори ќе се однесуваат на основните прашања на поделбата на трудот и другите важни заеднички проблеми што претпријатијата во рамките на своите асоцијации во заеднички интерес треба да ги решаваат заеднички. Условите на стопанисувањето ќе ги поттикнуваат работните организации, врз основа на сопствените интереси и економската нужност, да ги вложуваат своите средства во дејностите чиј развој е услов за нивниот развој.

Истовремено ќе се обезбеди влијание на општествено-политичките заедници, особено кога се во прашање области во кои процесот на проширената репродукција нема во целина да биде на соодветен начин регулиран со дејствувањето на економските законитости. Тоа влијание ќе се врши, првенствено, со создавање поповолни услови за вложувања таму каде што постојат за тоа определени општествени интереси. Тоа ќе се остварува со примена на економските мерки на подрачјето на цените, надворешнотрговскиот систем, амортизацијата, даночниот систем, монетарно-кредитниот систем, потоа со користење и насочување на општествените резерви и друго. Влијанието на општествено-политичките заедници ќе се оствари врз основа на овластувањата и со помош на средствата што ги имаат тие во рамките на стопанскиот систем.

Насочувањето на проширената репродукција ќе го врши општествената заедница и со регулирање на условите за користење странски финансиски средства.

Парично-кредитна политика

Парично-кредитната политика ќе биде насочена кон остварување што поголема усогласеност во динамиката и структурата на стоковните и паричните текови и со тоа кон одржување на стопанската стабилност и развивање на позитивните тенденции во производството, продуктивноста на трудот и во економските односи со странство. За остварување на овие цели е нужно банките да ги применуваат исклучиво економските критериуми во своето работење. Тоа важи за долгорочното и за краткорочното кредитирање. Основ за долгорочно кредитирање можат да бидат исклучиво акумулираните средства.

Кредитната политика на подрачјето на краткорочното кредитирање ќе го обезбеди нужниот степен на ликвидност кој, во согласност со порастот на стопанската активност, е неопходен за вршење на производството, распределбата и прометот. Монетарните фактори не смеат да претставуваат извор на експанзија на барачката, но ни фактор за забавување на порастот на стопанската активност за која постојат материјални можности. Со селективни мерки ќе се придонесува да се остварат целите на економската политика и условите за нивното остварување воопшто и посебно на полето на производството, порастот на продуктивноста на трудот и економските односи со странство.

Краткорочни кредити ќе им се даваат на кредитно способни стопански организации што работат во согласност со барањата на домашниот и странскиот пазар. Стопанските организации што имаат непокриени загуби нема да добијат кредит. Нема да се дозволува давање и користење на краткорочни кредити за вложувања во трајни обртни средства, а ќе се спречува и обновувањето на краткорочните кредити за таа цел. Со краткорочни кредити нема да се финансира финалната потрошувачка и инвестициите. Потрошувачки кредити, како и кредити при продажба на опрема и сл., сè повеќе ќе даваат оние работни организации што се заинтересирани за продажба на стоки на кредит. Со создавање на резерви и обртни фондови и со нивното користење треба да стане непотребно досегашното давање краткорочни кредити за нерамномериот прилив на средствата на општествено-политичките заедници и општествените служби.

Одобрувањето на краткорочни кредити ќе се поврже со објективните критериуми што овозможуваат еластично водење на економската политика во рамките на прометниот процес.

Емитирањето на пари ќе се сведе во економски неопходните рамки, при што по правило, емитирањето ќе се зголемува осетно побавно од реалниот пораст на производството. По потреба, емитирањето ќе биде и количински ограничено. Политиката на емитирањето ќе ја утврдува Сојузната скупштина.

За да можат да се остварат горните цели на парично-кредитната политика, потребно е веќе во 1966 година да се усвојат постојниот кредитен систем. Доследно на тоа, треба да се оневозможи автоматско здобивање со право на кредит од страна на Народната банка и со тоа односите помеѓу деловните банки и работните организации да се постават на деловна основа.

Кредитните односи помеѓу банките и корисниците на кредити треба да бидат што помалку предмет на регулирање, за да им се создадат на банките потребните услови за примена на економските критериуми при одобрувањето на кредити.

На банките треба да им се остави широка слобода во пласирањето на сред-

ствата собрани во рамките на нивната банкарска активност (депозити по видување и сл.), за да одобруваат слободно кредити врз базата на овие средства во согласност со начелата на банкарското работење. Во таа смисла треба да се пропишуваат само минималните услови на кредитната способност.

Во кредитните односи на Народната банка и на банките треба да се внесат прецизни критериуми за кредитирање и да се обезбедат поефикасни инструменти за регулирање на кредитниот потенцијал на банките.

Системот на кредитното регулирање треба повеќе отколку досега да се насочи кон регулирање на кредитниот потенцијал на банките, кон кредитни односи на банките со Народната банка на Југославија и кон поврзување определени кредити за посебни средства на банките.

За да можат да се спроведат горните мерки треба да се воведат нови инструменти за циркулација на парите со цел за олеснување на слободните текови на финансирањето. Во оваа смисла треба да се користи меница и да се воведат употреба на обврзници и други хартии од вредност.

Ќе биде потребно да се дополнат и прописите за банкарското и кредитното работење, а посебно за емитирањето на парите. Во согласност со интенциите на реформата, во 1966 година ќе се изврши суштествено стеснување на намените со повластени каматни стопи за краткорочни кредити, што се регресираат од средствата на федерацијата.

IV

НАСЕЛЕНИЕ, ЗАПОСЛЕНОСТ И ПРОДУКТИВНОСТ

Вкупниот број на жителите е зголемен од 17,7 милиони во 1956 на 19,5 милиони во 1965 година. Стопата на активноста на населението е намалена од 46,3% во 1953 на 45% во 1961 година, особено поради поголемото опфаќање на младина со редовно школување.

Во периодот од 1957 до 1964 година бројот на запослените во општествениот сектор е зголемен за 64% или 6,3% годишно. Поради вака високиот пораст на запосленоста улогата на продуктивноста на трудот во општественото стопанство не дојде до пополни израз. Во однос на достигнатото ниво на производството, настанаа релативни вишоци на запослените во индустријата и во секундарните дејности во целина.

Посебен проблем претставува недоволно развиената територијална, гранковна и професионална подвижност на работните луѓе, што ги отежнува проблемите на запослувањето и формирањето на соодветна структура на кадрите во работните организации.

И покрај високиот пораст на запосленоста, во изминатиот период не беше можно да се оствари потполна запосленост, пред сè поради недоволните средства за проширена репродукција во споредба со високиот притисок врз запослувањето во земјоделството.

До 1970 година вкупниот број на жителите ќе се зголеми на околу 20,6 милиони, врз основа на просечен годишен пораст од околу 220 илјади. Се предвидува дека стопата на активноста на населението ќе се задржи на сегашното ниво. Врз таквата стопа на активноста на населението ќе има големо влијание порастот на бројот на пензионерите, поради сегашниот старосен состав на запослените, како и на големениот број на опфатената младина со школу-

вање. Просечниот годишен прираст на активното население ќе изнесува околу 110 илјади.

Изменетите услови на стопанисувањето, зголемувањето на ефикасноста и интензивноста и засилената улога на продуктивноста на трудот, ќе влијае врз менувањето на улогата на порастот на запосленоста во стопанскиот и општествениот развоток. Значително ќе се зголеми улогата на продуктивноста на трудот како фактор за зголемување на производството и националниот доход. Се смета дека стопата на порастот на запосленоста ќе биде пониска отколку што се остваруваше во периодот од 1957 до 1964 година. Ќе се менува и структурата на запосленоста, како по гранките и секторите, така и по квалификациите. Апсолутно и релативно ќе се зголемува бројот на кадрите од сите степени на стручност, посебно — на квалификуваните работници и на персоналот со средна стручна спрема.

Се смета на следниве промени во кадровската структура на запослените во општествениот сектор:

	— во проценти	
	1961	1970
Вкупно запослени во општествениот сектор	100,0	100,0
Од тоа:		
— со висока стручна спрема	3,6	4,4
— со виша стручна спрема	2,0	2,4
— со средна стручна спрема	10,6	15,4
— квалификувани и висококвалификувани работници	28,5	35,9
— други	55,3	41,9

Развојот во наредниот период ќе овозможи со запослување да се апсорбира целокупниот прираст на активното население и да се продолжи натамошното преливање на населението од земјоделството во неземјоделските дејности, иако побавно отколку досега. Се смета на следниве промени во економската структура на населението:

	— во проценти	
	1965	1970
Вкупно население	100,0	100,0
— земјоделско	47,3	43,8
— неземјоделско	52,7	56,2
Активно население	100,0	100,0
— земјоделско	54,1	49,5
— неземјоделско	45,9	50,5

Бројот на запослените во општествениот сектор ќе се зголеми до 1970 година за околу 500 до 550 илјади или 2,5 до 3% годишно. Со оглед на обемот на пензионирањето и другото текушто исцрпување на запослените, бројот на новозапослените во истиот период ќе се зголеми за околу 1 милион, што прави 30% од сегашниот број на запослените. Тоа дава големи можности за подмладување на старосната структура на запослените и подобрување на квалитетот на запослените. Тоа бара соодветни напори што ќе биде нужно да се преземат при отворањето нови работни места, како и за активирање на кадровската политика за да се постигнат при запослувањето што поповолни резултати во составот и распоредот на запослените. Со предвидената запосленост е можно да се запосли приливот на младина и на школуваните кадри. Се смета дека приливот на кадрите за запослување од сите училишта ќе изнесува во овие пет години околу 620 до 660 илјади. Ќе се зголеми бројот на запослените жени. Се смета дека учеството на жените во вкупниот број на запослените во општествениот сектор ќе се зголеми од 28% — на околу 32% во просек, додека ќе има значителни разлики по одделни подрачја и краишта, со оглед на достигнатиот степен на развиеноста на стопанските и општествените дејности и нивната структура.

Сите работни места во производството и општествените служби, посебно раководните, треба да бидат изложени на постојана селекција врз основа на знаењето и способноста, со што ќе се забрза промената на кадровската структура, ќе се стимулира по-

стојаното усовршување на знаењата и способностите, и ќе се надмине сегашната противречност да се појавуваат, при постоењето на релативно неповолна кадровска структура, проблеми за запослување кадри со стручна спрема.

И покрај големиот обем на запослувањето, во наредниот период не ќе може да се оствари полна запосленост, со оглед на тоа дека притисокот за премин од земјоделството во неземјоделски дејности ќе биде и натаму значителен и над можностите и расположивите средства на општествената репродукција, како и потребите на стопанството и општествените служби за ново запослување. Во врска со тоа ќе постојат проблеми на недоволна запосленост, посебно во одделни недоволно развиени региони со посилено изразен пораст на населението. Поради тоа е нужно да се зголеми пошироката територијална и професионална подвижност на населението, а во согласност со потребите и можностите што ќе се создаваат за ново запослување во одделни региони и дејности, како и со начелото на слободна циркулација на општествените средства за проширена репродукција.

Земајќи ги предвид постојните тенденции и непосредните услови за стопанисување, се оценува дека во текот на првите две години на овој период ќе се оствари пораст на запосленоста од вкупно 2 до 2,5%. Тешкотии околу полното запослување поради тоа ќе бидат позначајни во овие години.

Со развојната политика и со мерките на стопанскиот систем ќе се дејствува врз разни дополнителни форми на економско активирање на населението, особено во некои индустриски гранки, потоа во угостителството и во други стопански и вонстопански терцијарни дејности. Тоа ќе биде запослување со скратено работно време, повремено запослување во дневниот, неделниот или сезонскиот врв на оптовареноста во производството и прометот, работа во домаќинствата и слично. Исто така е нужно да се поттикнува економското ангажирање и активирање на населението со индивидуална работа во одделни стопански дејности. Таквиот начин на економско активирање на населението ќе овозможи не само создавање дополнителни средства за животниот стандард, туку во значителна мерка ќе придонесува и за надолжување на целокупната стопанска структура.

Предвидениот развој на запослувањето во општествениот сектор при посилено активирање на населението со дополнителни форми на запослување, посебно во стопанските услужни дејности, ќе влијае врз промените во структурата на активното население. Се смета на следниве промени во структурата на активното население до 1970 година во просек за целата земја, со тоа што ќе биде тоа различно по одделни подрачја:

	— во проценти	
	1965	1970
Вкупно активно население	100,0	100,0
Од тоа:		
— примарен сектор	56,1	51,4
— секундарен сектор	22,9	24,0
— терцијарен сектор	21,0	24,6

И во наредниот период се предвидува дека ќе дојде до привремено запослување работници во странство. Меѓутоа, треба да се создаваат такви економски услови на животот и работата, што ќе влијаат врз постепено намалување на заминувањето на работа надвор од Југославија, посебно на квалификуваните лица.

Запослувањето надвор од Југославија ќе се врши поорганизирано, обезбедувајќи им на нашите работници подобри социјални и работни услови со склучување на меѓудржавни договори и со други мерки. Ќе се преземат мерки работата во странство да се остварува што повеќе низ економската активност на нашите претпријатија

во странство, пред сè со изведување на градежни работи и слично.

Врз побрзот пораст на продуктивноста на трудот ќе влијаат променетите услови на стопанисувањето, понепосредната зависност на личниот доход на работникот од остварената продуктивноста, побрзата модернизација и воведувањето на нова техника. Врз поголемата продуктивноста треба да се влијае и со зголемување на ефикасноста на здравствената заштита, посебно со проширување на превентивата. Значително зголемување на продуктивноста и подобро користење на работното време се суштествени предуслови за остварување 42-часовна работна седмица до 1970 година. Сметајќи со сите овие услови, се очекува при предвидениот пораст на производството и запосленоста да се оствари годишно зголемување на продуктивноста на трудот во општествениот сектор на стопанството од 6,0 до 7,0% годишно. Меѓутоа, земајќи го предвид скратувањето на работната недела, часовната продуктивноста на трудот треба да се зголеми годишно за околу 9%.

Врз развојот на запосленоста и на продуктивноста ќе влијаат општите услови на стопанисувањето. За тоа треба да придонесат и поголемата територијална и професионална подвижност на работната сила, што ќе се поттикнува со соработката на службата за запослување и работните организации и со создавањето на соодветни општи животни предуслови на работниците што го менуваат местото на запослувањето. Заводите ќе работат на оквалификување на оние што бараат запослување, а со разни мерки ќе се иницираат и создаваат економски предуслови за афирмација на дополнителните форми на запослување и на економското активирање на населението. Потребно е органите на федерацијата, односно на републиките и комуните да преземат мерки за што поцелосно оспособување на заводите за таквата нивна активност.

Економското активирање на населението преку индивидуална работа ќе се стимулира со даночната политика, со разни олесненија па и со кредити за остварување на предусловите за ваквата активност. Посебно ќе се стимулира економското активирање на работата на индивидуалните производители во кооперација со општественото стопанство. Тоа треба да биде составен елемент на политиката и мерка на сите општествено-политички заедници, а посебно на општините.

Работните организации ќе ја разработат програмата за постепено скратување на работното време за да се спроведе до 1970 година уставната одредба за премин на 42-часовно седмично работно време.

V

ЖИВОТЕН СТАНДАРД

Во областа на животниот стандард просечните лични доходи од работата се зголемени од околу 34.000 динари во 1956 година на околу 57.000 динари во 1964 година во реална вредност. Значителни резултати се постигнати и во подобрувањето на живеењето, образованието и здравството.

	1956	1964
Потрошувачка по жител		
Месо и риба, kg	25,4	28,3
Шеќер, kg	11,3	19,9
Текстил, m ²	9,8	19,9
Трајни потрошни добра (1000 стари динари)	9,0	62,0
Станови		
Број на изградените станови (на 1000 жители)	2,1	6,3

Образование

% ги опфаќа генерациите во		
— основните училишта	78,1	90,6
— средните училишта	13,4	30,7
— високите школи	2,1	5,1

Здравство

Број на лекарите (на 10.000 жители)	4,0	7,7
--	-----	-----

Во последниве години учеството на личната потрошувачка во распределбата на националниот доход имаше тенденција на опаѓање. Тоа релативно ги стесни материјалните рамки на личната потрошувачка, поради што многубројни потреби во изминатиот период се подмируваа претежно од општествените фондови. Општественото финансирање се покажа во одделни области на потрошувачката како недоволно ефикасно, па и тоа го ограничуваше побрзото зголемување на животниот стандард.

Условите на стопанисувањето во наредниот период создаваат можност, во зависност од зголемувањето на ефикасноста на стопанисувањето и продуктивноста, да се зголеми животниот стандард.

Мерките на економската политика и натамошното усовршување на стопанскиот систем, ќе се опираат врз создавањето на услови за животниот стандард на посединецот, на работните заедници и работните луѓе воопшто да биде непосредно поврзан со резултатите од трудот. За таа цел средствата за животниот стандард, било да е во прашање личната или одделни форми на општествената потрошувачка, сè повеќе ќе се издвојуваат непосредно од бруто личниот доход на работниците, со што ќе се создаде поголем интерес и можност на работниците да одлучуваат за тоа колкави ќе бидат непосредните примања во вид на него личен доход, а колку ќе се издвојува од бруто личниот доход за подмирување на потребите во станбената област и во областа на социјалното осигурување, образованието и други општествени служби, како и за потребите на општествено-политичките заедници. Со тоа ќе се поттикне заинтересираноста на работникот и неговите можности за влијание да се засили ефикасноста на сите служби што се финансираат од придонесот на личните доходи на работниците.

Во натамошната разработка на системот ќе се утврди кои видови на потрошувачката ќе се финансираат непосредно од личните доходи и во која мера, а кои од општествените фондови, како и формите преку кои ќе се оствари финансирањето од општествените средства.

Со промените во системот на распределбата, а посебно на финансирањето на станбената изградба, во целина значително се зголемуваат средствата за животниот стандард со кои непосредно располагаат работните луѓе во работните организации. При афирмирање на принципот од бруто личните доходи да се плаќаат разни форми на посредната потрошувачка, ова е значителен фактор кој ќе влијае средствата за животниот стандард во целина да се остваруваат во зависност од резултатите на стопанисувањето, а индиректните примања и нивната структура сè повеќе да бидат под непосредно влијание на самите работни луѓе. Со оглед на тоа дека некои форми на потрошувачката повеќе ќе се финансираат во наредниот период непосредно од личните доходи, учеството на него личните доходи во бруто личните доходи ќе се зголеми. Со тоа ќе се остварува улогата на животниот стандард како поактивен фактор во подигањето на ефикасноста на стопанскиот развој.

Остварувањето на предвидените односи во основната распределба на националниот доход и очекуваното зголемување на ефикасноста на стопанисувањето ќе овозможи во наредниот период побрз пораст на него реалните лични доходи од работата по запослен, отколку што е остварено во изминатиот период. Се смета дека е можно да се оствари во наредниот период зголемување на реалните лични

доходи на запослените во просек на нашата земја од околу 650 динари остварени кон крајот на 1965 година — на околу 900 до 950 динари кон крајот на 1970 година. Зголемувањето на личните доходи различно ќе се остварува по работните организации и општествено-политичките заедници, зависно од продуктивноста на трудот и степенот на ефикасноста на стопанисувањето, како и од структурата и степенот на развиеноста на стопанските и општествените дејности.

Предвидениот просечен пораст на реалните лични доходи од работата овозможува значително да се надмине минимумот на животните потреби кај работниците со најниски лични доходи, а зависно од резултатите на трудот, значително побрзо од просекот, да се зголемат личните доходи на квалификуваните работници и на стручњациите, посебно на пронајдувачите и рационализаторите, како и на способните организатори на производството, кои со својата работа особено придонесуваат за зголемувањето на ефикасноста на стопанисувањето и доходот.

Поинтензивното стопанисување би овозможило реалните лични доходи од работата да растат уште побрзо. Ова мора да доведе и до посилен диференцијација и до поголеми распони на личните доходи помеѓу попродуктивните и помалку продуктивните работни организации и работници. При остварувањето на соодветната продуктивност и ефикасност, одделни работни организации и поединци ќе можат да остваруваат приближно таков реален стандард каков што се остварува во поразвиените земји во соодветните дејности. Работниците и стручњациите што даваат најдобри ефекти на трудот ќе остваруваат лични доходи од повеќе илјади нови динари во реална вредност.

Средствата за животниот стандард вклучувајќи ги и личните доходи од работата, ќе се зголемуваат во првата половина на овој петгодишен период во согласност со зголемувањето на националниот доход. Тежиштето на економската политика ќе биде и на ова подрачје во создавањето на потребните предуслови за стабилизација.

Куповната сила на активното население во индивидуалниот сектор на стопанството исто така ќе се зголеми зависно од резултатот на интензивирањето и порастот на нивното производство и продуктивноста на трудот. Со политиката на цените, со даночниот систем и со други економски инструменти ќе се влијае личната потрошувачка на индивидуалниот сектор да се развива во согласност со резултатите од работата.

Со мерките на стопанскиот систем ќе се овозможи, во согласност со постигнатите резултати на стопанисувањето, во процентот на распределбата да се остварува ваков развој на личните доходи од работата. Личните доходи од работата треба да се формираат без никакво ограничување на нивната височина, во согласност со резултатите од работата и остварениот доход.

Зголемената реална куповна сила на населението ќе создава услови за поголема потрошувачка и подобро подмирување на потребите. Низ тоа ќе се остваруваат и значителни промени во структурата на личната потрошувачка. Учеството на исхраната во вкупната лична потрошувачка ќе се намали, при подобравање на нејзиниот квалитет, а ќе се зголеми учеството на станувањето, на индустриските стоки и на услугите. Со предвидениот пораст на реалните лични доходи, а под услов во основа да се задржат формираните односи на цените, потрошувачката на месо и риба, шеќер, млеко и други во исхраната потребни производи ќе се зголеми, додека истовремено ќе дојде до постепено намалување на потрошувачката на жито. Билансно се смета на следниве промени во личната потрошувачка.

	1965	1970
Потрошувачка на жител		
Месо и риба, kg	29	37—39
Шеќер, kg	22	26—28
Текстил, m ²	21	28—30

	1965	1970
Трајни потрошки добра (на 1000 жители)		
Автомобили	9	18—20
Радио-апарати	140	220—240
Телевизори	30	85—90
Апарати за домаќинството (вредност во 1.000 нови динари)	140	270—290

Стопанството ќе се приспособува кон промените што ќе се остваруваат во структурата на личната потрошувачка. Со мерките на стопанскиот систем и на текуштата економска политика ќе се влијае врз структурата на производството и увозот, за да се обезбедува урамнотеженост на куповната сила на населението и на расположивите фондови, како предуслов за стабилизација на животните трошоци и предвидениот пораст на животниот стандард.

Во овој период се создаваат услови за подобрување на станбениот стандард. Во структурата на личната потрошувачка ќе се менува местото на стаиот под влијанието на промените на станарините што се плаќаат непосредно од личниот доход, а кои со постепено укинување на субвенциите ќе се зголемаат до 1970 година на економско ниво, кое ќе го поттикнува интересот за штедење и сопствено вложување во набавката на стан. Зголемувањето на средствата на работните организации, при пораст на личните доходи и банковните кредити, ќе им даде на работните луѓе можности за набавка на стан и за решавање на станбениот проблем под еднакви економски услови. Условите што ќе се создадат ќе овозможат во овој период од пет години да се изградат над 700.000 станови. Околу 15% од сите домаќинства на тој начин би се уселиле во наредниот период во нови станови. До 1970 година со тоа би се постигнала изградба од над 8 станови годишно на 1.000 жители — наспрема 6,3 во 1964 година.

Со зголемувањето на националниот доход ќе се создадат услови за пораст на средствата за развој на општествените служби и со тоа за подобро подмирување на потребите во областите важни за животниот стандард: образованието и културата на населението, здравствената и социјалната заштита и физичката култура. Треба да се создаваат услови за полно остварување на осумгодишното школување, да се прошири детската заштита и побрзо да се развијат службите за потреби на работното семејство. Ќе се прошири материјалната основа на здравствената служба и со тоа ќе се создадат услови за подобрување на здравствената заштита со сè поголема ориентација кон преземање превентивни мерки. Исто така ќе се остваруваат условите за побрз развој на издавачката дејност, кинематографијата, радиото и телевизијата и други културни дејности. Со таквиот развој ќе се создаваат услови за развивање на сестрајата личност на работниот човек како производител и самоуправавач.

	1964	1970
Образование		
% на генерацијата опфатена		
— со средно школување	31	40—43
— со високо школување	5,1	5,5
Здравство		
Број на лекарите (на 10.000 жители)	7,7	10,5
Број на вишиот и средниот медицински персонал (на 10.000 жители)	15,6	29,0

Покрај општествените средства, развојот на општествените служби ќе биде поттикнуван и со порастот на реалните лични доходи и способноста на таа основа да се плати пореална цена на услугите на одделни општествени дејности. Суштествен предуслов за пораст на животниот стандард низ активноста на општествените служби е покачувањето на ефикасноста на нивната работа. Развојот на општествените служби ќе биде различен по одделни републики и комуни, зависно од специфичностите на економската и општествената структура. Тоа ја зголемува одговорноста на овие општествено-политички заедници во создавањето на услови за

развој на овие дејности, што треба да биде изразено и во нивните општествени планови.

Зголемувањето на техничката опременост на трудот, воведувањето на посовремени форми на организација и постепено скратување на работното време ќе дејствува врз подобрувањето на работните услови на работниците.

VI

КАДРИ, ОБРАЗОВАНИЕ И НАУЧНИ ИСТРАЖУВАЊА

1. КАДРИ И ОБРАЗОВАНИЕ

Во изминатиот период дојде до општо подобрување на кадровската структура на запослените. Бројот на кадрите со висока и виша спрема е зголемен за околу 2,5 пати во периодот од 1953 до 1961, а на квалификуваните работници и стручњаците со средна спрема за 65%. Сегашната структура ја карактеризира, меѓутоа, сè уште високиот процент на запослените без квалификации, па дури и на неписмени лица, недоволниот број на квалификувани работници и друг среден стручен кадар, како и на високо-стручни кадри на раководни места. Професионалниот, регионалниот и гранковниот распоред на кадрите е исто така неповолен.

Развојот на образованието во изминатиот период беше брз, но нерамножен. Бројот на децата во вишите одделенија на основните училишта, иако е значително зголемен, сè уште е низок, посебно во недоволно развиените региони. Иако е остварено значително зголемување на образованието на втор степен, тоа сè уште заостанува во вкупната структура на образованието и во однос на потребите што произлегуваат од стопанскиот и општествениот развој.

Иако вложувања во образованието се значително зголемени, материјалната база во оваа дејност заостанува зад потребите што се формирани како резултат на зголемениот обем на школувањето. Учеството на трошоците за образование во националниот доход изнесуваше 2,6% во 1956 година, а во 1965 година околу 4,6%. Изворите на финансирањето на образованието беа нестабилни, што ја отежнуваше положбата на оваа дејност. Поради екстензивниот развој дојде до нерационално трошење на средствата и до загуби, што се оглеуваат помеѓу другото во предимензионираните капацитети на некои видови училишта и во големото испиување на учениците и студентите. Кадровската структура на стопанството, нејзината материјална сила и екстензивниот развој го ограничуваа посилен интерес на стопанството за образование, за неговото посилено поврзување со образовните установи и поголемо учество во финансирањето.

Подигањето на образовното ниво, посебно на активното население и подобрувањето на структурата на запослените ќе бидат фактор од големо влијание за побрзо воведување на современа технологија и организација во стопанските процеси и, преку тоа, за подигање на ефикасноста на стопанисувањето и на продуктивноста на трудот и за развој на општествените односи. Работните организации, поради изменетите услови на стопанисувањето, ќе бидат во ситуација да се повеќе заинтересирани за подобрувањето на кадровската структура, како еден од примарните предуслови за интензивирање на производството. Тежиштето на промените во кадровската структура ќе биде особено во побрзото зголемување на бројот на квалификуваните и специјализираните работници и стручњаците со средна спрема, при натамошен пораст на кадрите со нај-

високиот степен на образование. За промената на кадровската структура особено поволно ќе влијае приливот на младината што ќе се здобива со образование со редовно школување. Улогата на образованието во текот на работата ќе добие во наредниот период мошне значајно место како интегрален дел на системот на образованието и постојана форма не само за подобрување на постојната кадровска структура на запослените, туку и неопходен предуслов за постојано зголемување на степенот на знаењето и стручноста во согласност со напредокот на современата технологија и организација на производството. Работните организации во таквите услови ќе издвојуваат поголеми средства за образование на запослените од својот доход, и ќе ги развиваат кадровските и други стручни служби заради согледување на реалните потреби и можности за подигање на образовното и стручното ниво на запослените.

Тежиштето на политиката за развој на образованието ќе биде во создавањето на предуслови за надминување на постојните неусогласености во односите помеѓу одделни степени и видови на образованието и во структурата на одделни степени на образованието, како и во подигањето на квалитетот и зголемувањето на ефикасноста. Системот на образованието ќе се прилагодува кон барањата што вистинуваат во врска со економскиот и општествениот развој.

Ќе се зголеми опфатот на децата и ќе се оди кон полно опфаќање на децата со основното школување. Во таа насока ќе се создаваат материјални и кадровски предуслови за постигање на оваа цел, со што ќе се затворат и изворите на неписменоста на младината. Работните организации и општествено-политичките заедници, а посебно општините ќе продолжат со напорите за ликвидација на неписменоста и за подигање на општото ниво на образованоста, особено меѓу запослените и младината.

Со оглед на значењето на предучилишното воспитување за развојот на детето, и во врска со очекуваното проширување на мрежата на установите за дневен престој на децата, со подобра и поеластична организација на овие установи и со нивното функционално поврзување со основното училиште, ќе се создадат поволни услови за предучилишно воспитување на децата.

Тежиштето на развојот на образованието во наредниот период ќе биде на вториот степен. Ќе се забрза развојот на овој степен на образование како во правец на зголемување бројот на младината што се школува на вториот степен така и во правец на менување на профилот на кадрите, за да се приготви младината школувана на овој степен непосредно за производствен труд. Паралелно проширувањето на опфатот на младината, ќе се оствари влијанието на стопанството врз развојот на образованието на овој степен. Ќе се вршат потребните промени во структурата и профилите на образованието на вториот степен, и во временското траење на ова образование, со цел за оспособување на младината за работа во стопанството и во општествените дејности. На овој степен посебно ќе се оствари поинтензивен процес на образованието во текот на работата, за да се подобри посуштествено квалификационата структура на постојните запослени.

Тежиштето на развојот на високото школоводство ќе биде во консолидацијата и стабилизацијата на постојните високошколски установи, при неопходни промени на нивната структура, во прилагодувањето на програмите за школување кон современите барања на стопанството и на општествените служби, во проширувањето на материјалната основа и подигањето на квалитетот, како и во зајакнувањето на високошколските установи како научни институции.

Насочувањето на развојот на образованието ќе се врши со соодветни промени на системот на образованието, со остварувањето на новиот систем на финансирање на образованието и со насочување на средствата, со поголема улога на работните орга-

низации и со интегрирање на процесот на образованието и трудот, со формирање педагошки критериуми што ќе влијаат врз подигањето на квалитетот на образованието. Нужно е да се создадат услови за зголемен прилив на наставнички кадар и да се подобри неговата структура според стручната спрема, како и услови за користење на современите средства во наставата, вклучувајќи го тука и радиото и телевизиската.

Федерацијата ќе донесе општи насоки за натамошниот развојот на системот на образованието, кој мора перманентно да се усовершува во согласност со економските, технолошките и општествените промени што се одвиваат. Со овие промени треба да се влијае и врз што побрзо вклучување на младите луѓе во процесот на работата и врз полното афирмирање на образованието при работата, како постојана и рамноправна форма на образованието.

Во рамките на општите насоки за развој на образованието, републиките, општините, заедниците на образованието и училиштата, работните организации и нивните здруженија треба да преземаат натамошни конкретни мерки за унапредување на системот на образованието согласно со специфичните услови и потреби на развојот, како на општиот, така и на секоја дејност посебно.

Од особено значење е во наредниот период да се доведе во согласност развојот на образованието со можностите за издвојување соодветни средства за образование и подобрување на материјалната основа на образовните институции. При намалување на другите непроизводствени трошоци, ќе постојат услови учеството на нето трошоците на образованието да се зголеми во распределбата на националниот доход за околу 0,5 поени.

Со спроведувањето на општиот закон за финансиските средства за образование и воспитување се создаваат услови за напуштање на буџетскиот систем на финансирање и се обезбедува стабилност на изворите на финансирањето, јакнење на самоуправањето, како и услови за формирање и распределба на доходот според резултатите од работата во оваа област. Се смета дека во просек за целата земја за финансирање на образованието ќе се издвои придонес на личните доходи на запослените од околу 5% и ќе се наменат околу половина од средствата од придонесот од личниот доход од земјоделската дејност, занаетчиите и други индивидуални занимања со кои располагаат републиките и општините. Ова ќе биде различно по републиките и краиштата, ќе зависи од нивните економско-општествени специфичности.

Средствата наменети за образованието ќе се обединуваат во соодветните заедници на образованието со кои ќе управуваат претставници на образовно-воспитните установи, на стопанството и општествените служби, на општествено-политичката заедница и други. Со тоа се создаваат и реални материјални услови за непосредно влијание на стопанството врз образованието и за надминување на нееднаквата положба на редовното школување и образованието во текот на работата.

Стопите на придонесот за буџетите од личните доходи од работен однос ќе се намалат во сразмера со придонесите за финансирање на образованието, што ќе ги пропишат републиките и општините.

Заедниците на образованието, општините и работните организации треба да создаваат услови за постепено намалување на школарината, и за нејзино полно укину-

вање кај основното образование на возрасните, како и за подеднаков третман на редовното образование и образованието во текот на работата во поглед на користењето на средствата.

Средствата што федерацијата ги обезбедува низ општите буџетски дотации за стопански недоволно развиените републики и покраини, треба да служат и за побрз развој на образованието.

Достигнатото ниво и трошоците на образованието, многубројните нерешени материјални проблеми во оваа област бараат да се обезбеди што порационална потрошувачка, зашто и тука лежат значителни резерви за подобрување на материјалната положба на образовните установи.

Во предвидливите материјални рамки ќе останат отворени многу материјални проблеми во областа на образованието. Средствата за материјални трошоци и за текушто опремање на училиштата сè уште нема да ги достигнат задоволителните сразмери во вкупните текушти трошоци на образованието. Овие проблеми постепено ќе се решаваат во текот на овој петгодишен период, зависно од политиката и можностите на заинтересираните фактори, при што средствата треба да се формираат, пред сè, од средствата на работните организации врз база на нивниот интерес за проширување и подигање на квалитетот на образованието.

Заедниците на образованието треба да обезбедат во функционирањето на новиот систем на финансирање односите помеѓу образовните установи, заедниците на образованието и работните организации да се засноваат врз квалитативно и квантитативно остварување на соодветните програми и стандарди на образованието и врз такви економски основи што ќе го стимулираат рационалниот развој на образовната мрежа и на потрошувачката во оваа област и, подигањето на квалитетот на образованието. Работните организации во образовните и воспитните установи треба да го унапредуваат системот на распределбата врзувајќи ги личните доходи за комплексните резултати од работата.

Заедниците на образованието ќе влијаат во зависност од порастот на вкупните средства за образование, за побрзото зголемување на средствата за текуштите материјални трошоци.

Заедниците на образованието треба да ги пропишат соодветните услови под кои тие ќе учествуваат во изградбата на училишта и други образовни установи за да се врши таа врз база на најрационални проекти. Во наредните години тежиштето на инвестиционата политика ќе биде, пред сè, во проширувањето на училиштниот простор за основните училишта и за школите од втор степен, потоа во изградбата на простор за постепено ликвидирање на третата и четвртата смена, и во подобрувањето на опременоста на училиштата и факултетите. За тоа треба да се ангажираат и заедниците на образованието и републиките и општините.

До крајот на 1968 година ќе се проучат проблемите и ќе се изработат соодветни долгорочни програми за развојот во областа на кадрите и образованието.

2. НАУЧНИ ИСТРАЖУВАЊА

Во изминатиот период е создадена материјална, институционална и кадровска основа која овозможува натамошен интензивен развој на научните истражувања и поширока примена на резултатите од тие истражувања во производството и во општествената практика. Формирани се поголем број научноистражувачки организа-

ции, од кои еден дел е опремен и оспособен за сложени истражувања. Последниве години започна процесот на формирање на истражувачко-развојни единици во стопанството и на поврзување и соработка на најнапредните стопански организации со соодветните научни институти. Непосредното влијание на научните истражувања врз производството постепено зафаќа одделни стопански гранки.

И покрај постигнатите резултати во развојот на научноистражувачките капацитети и во преоријентацијата на научните истражувања кон решавање на значајни стопански и општествени проблеми, нивото, обемот и структурата на научните истражувања заостануваат зад потребите на општествениот и стопанскиот развој, а влијанието на научните истражувања врз целокупната општествена репродукција е релативно уште мало. Во стопанството, во целина, уште не е доволно развиен интересот за научни истражувања ниту за соодветни вложувања во развојот за материјалната основа и на кадрите во таа област. Научните истражувања се развиваат екстензивно и не беа концентрирани во доволна мера на најзначајните прашања на економскиот и општествениот развој. Често постоеше непотребен паралелизам во истражувањата и институциите, што сè неповолно влијаеше врз ефикасноста на оваа дејност.

Недоволно стабилните и стимулативни материјални односи дејствуваа неповолно врз развојот на научните истражувања. Фондовите за научна работа немаа стабилни извори на финансирањето. Условите на стопанисувањето доволно не го поттикнуваа интересот на стопанството за научни истражувања и за примена на резултатите од тие истражувања во производството. Кадровската структура на стопанството и економската сила на претпријатијата исто така го ограничуваа послоното поврзување на стопанството и научните истражувања и поголемото учество на стопанството во финансирањето на науката. Недоволните материјални средства беа една од главните причини научните установи и кадрите да не бидат рационално користени.

Научните истражувања и ефикасната примена на резултатите од истражувањата стануваат решавачки фактор во процесот на интензивирањето на стопанскиот развој, на зголемувањето на продуктивноста и вклучувањето во меѓународната поделба на трудот. Натамошниот развој на социјалистичките општествени односи, динамичната преобразба на општествената структура и сè поголемата сложеност на условите во кои се развиваат општествените движења, сè поостро ја истакнуваат потребата од научно третирање на современите општествени процеси, заради добивање објективни сознавања како подлога за свесна општествена акција.

Тежиштето на развојот на научната дејност во наредниот период ќе биде во: интензивирањето на научните истражувања во согласност со потребите на економскиот и општествениот развој, консолидацијата и рационализацијата на послоните научни установи специјализирани за одделни области на истражување и во создавањето на развојно-технолошки единици во стопанските организации. За таа цел општествено-политичките заедници, стопанските организации, општествените служби и сите други заинтересирани, треба долгорочно да ги програмираат научните истражувања и на таа основа да обезбедат стабилно финансирање, висок степен на поврзаност на стопанството и научните институции, програмски рационална поделба на научната работа како и ефикасна координација на истражувачката

работа. Потребно е да се оствари посилено вклучување на оваа дејност во развојот на науката во светот и да се создадат услови за примена и користење на светските научни достигнувања за поефикасен развој.

Интензивен и кон општествените потреби насочен развој на научните истражувања може во наредниот период да се оствари првенствено по пат на што непосредно поврзување на истражувачките капацитети со корисниците на резултатите од нивните истражувања. На тој начин ќе се создадат реални програми за истражување во склад со потребите на развојот на стопанството и општествените дејности, ќе се зголеми примената на резултатите од истражувањата во производството и во општествената практика и ќе се подобри структурата на истражувачките капацитети во кои се недоволно застапени развојно-технолошките истражувања.

При тоа е потребно да се интензивира научната работа на универзитетите заради подигање на нивото на универзитетската настава и образованието на истражувачките кадри, исто така треба да се развијат и во поголема мера да се користат универзитетските капацитети за научни истражувања од интерес за стопанството и други дејности.

Стопанските организации што сега располагаат со најголемиот дел од општествената акумулација, дојдоа во таква положба на домашниот и странскиот пазар да мораат во својата технологија и во плановите за развој да се ориентираат кон квалитетни промени, усвојувајќи ги и применувајќи ги современите научни придобивки во согласност со динамичниот развој на науката во светот.

Натамошниот стопански развој, посебно модернизацијата на стопанството бара научноистражувачката работа да биде насочена и во правец на изучување и програмирање на техничкиот прогрес. Во таа смисла, научноистражувачката работа треба да биде насочена кон проучување на достигнувањата на стопански развиените земји на подрачјето на технологијата и организацијата на производството, како и кон изнаоѓање сопствени решенија што треба да бидат на нивото на научноистражувачката работа на споменатите земји.

Проучувањето на техничките достигнувања и современите придобивки во технологијата и организацијата на трудот на стопански развиените земји, нивното користење за унапредување на производството и за решавање на проблемите за модернизација на капацитетите и на процесот на работата со примена на разни видови научна и техничка соработка треба уште повеќе да се интензивира, да се поврзе со интересите на работните организации, да се вклучи во програмите на научноистражувачката работа и да се обезбедат средствата, потребни за тоа.

Меѓународна техничка соработка треба да се остварува со непосредна соработка со соодветните стопански организации од други земји, како и преку специјализираните организации за обезбедување на таа соработка. При тоа треба да се настојува техничките и производствените искуства да се внесуваат во нашето стопанство, и да се развива внатрешна техничка соработка помеѓу претпријатијата, заради општо подигање на производството на нивото на другите развиени земји и заради обезбедување на условите за учество на нашата земја во меѓународната поделба на трудот.

Условите на стопанисувањето и нужноста за подигање на ефикасноста на целокупното работење ќе направат работните организации во стопанството да ги развиваат своите истражувачко-развојни единици, да се здружуваат со сродни работни организации заради заедничко истражување и да ги користат услугите на развиените научни установи. Интеграционите процеси во стопанството ќе го забрзат развитокот на научните истражувања и повољно ќе влијаат врз квалитетот и ефикасноста на истражувањата и применувањата во производството. Работните организации ќе издвојуваат во наредните години стабилни и сè поголеми средства за оние форми

техничка соработка и за оние научни истражувања за кои се заинтересирани.

Банките ќе насочуваат еден дел од своите средства на истражувања и развој на истражувачките капацитети за да формираат научно документирана основа за својата кредитна политика и на тој начин да обезбедат поволни економски ефекти. Во соработка со работните организации банките треба вложувањето на средства во реконструкции и нови објекти да го обусловуваат со претходно извршени студии и истражувања како гаранција дека избраната технологија е модерна и високопродуктивна.

Стопанските комори и нивните совети ќе влијаат прогресивните сфаќања за улогата на научното истражување да се прошират и да се прифатат во работните организации, и стопанството да ги издвојува потребните средства за развој на научните истражувања. Деловните здруженија и заедниците треба да ги здружуваат и организираат иницијативите и средствата на своите членови заради развивање на заедничките истражувачки установи и за извршување на заедничките истражувачки програми.

Службата за здравствена заштита и другите општествени служби и организации ќе се опираат врз резултатите на научните истражувања, со цел за современо и рационално вршење на своите функции. Овие служби ќе создаваат соодветни програми за истражување и ќе обезбедуваат дел на средствата за нивна реализација.

Општествено-политичките заедници, општествените служби и работните организации во стопанството ќе ја поттикнуваат и обезбедуваат материјалната база за научни истражувања во општествените науки, зашто од резултатите на науката во оваа област во сè поголема мерка ќе зависи економскиот и општествениот развој и унапредувањето на системот на самоупраувањето.

Учеството на вложувањата во научните истражувања во националниот доход треба да се зголеми значително. Се предвидува дека овие вложувања ќе се наголемат за двапати во следните пет години, така што нивното учество во националниот доход ќе порасне од 0,8% во 1965 година — на 1 до 1,1% во 1970 година. Бројот на постојаниот научен кадар ќе се зголеми од 6.500 на 9.000 до 10.000 во 1970 година.

Во наредниот период ќе се проучат долгорочните проблеми на научните истражувања и ќе се утврдат соодветните планови и програми во согласност со очекуваниот стопански и општествен развој.

Федерацијата, републиките и другите општествено-политички заедници ќе обезбедат постојаност и постепен пораст на средствата на фондовите за научна работа. Овие фондови треба да ги унапредуваат оние научни истражувања и активности што немаат непосредни корисници и финансиери во стопанството и во општествените служби, а кои се особено значајни за научниот и општествениот развој.

Сојузниот фонд за финансирање на научните дејности ќе учествува во финансирањето на определени и од гледиштето на интересите на федерацијата приоритетни долгорочни истражувачки проекти, определени проекти во општествените науки и истражувања и активности од општо значење, опирајќи се врз развојната политика на планот и врз други програми. Сојузниот фонд со цел за стимулирање и олеснување на вложувањата на стопанските организации, по пат на кредит или со олеснување на условите за кредитите добиени од банката, ќе помогне определени истражувања чии резултати се потребни за непосредна примена.

Федерацијата од своите средства ќе издвојува за научни истражувања најмалку 0,20% од општествениот производ во целиот плански период. Во границите на овие средства федерацијата ќе издвојува годишно за Сојузниот фонд за финансира-

ње на научните дејности најмалку 0,1% од предвидениот национален доход во секоја година.

Заради поттикнување на истражувачката работа и подобрување на економските услови за оваа дејност и понатаму ќе се спроведуваат и следните мерки: ослободување од плаќањето на царина на увоз на опрема и репродукционен материјал за истражувачка работа, ослободување од плаќањето на данок на промет на опремата и репродукциониот материјал потребен за истражувачка работа, и ослободување од плаќањето на камата на деловниот фонд. Овие мерки ќе се применат подеднакво на самостојните научни установи како и на истражувачко-развијните единици во стопанството и во општествените служби. Работните организации и банките ќе бидат ослободени од обврската за плаќање камата на оној дел од сопствените деловни фондови што ќе го инвестираат за развој на научните истражувања.

Федерацијата со давање додатна камата врз кредитите на научните организации, ќе ги насочува кредитните средства за развој на научните истражувања.

VII

РЕГИОНАЛЕН РАЗВОЈ И РАЗВОЈ НА СТОПАНСКИ НЕДОВОЛНО РАЗВИЕНИТЕ РЕПУБЛИКИ И КРАИШТА

1. Основна компонента на регионалниот стопански развој, заедница за сите подрачја, е интензификацијата на стопанисувањето врз базата на поголемо активирање на условите на производството создадени со досегашниот развој. Во сите подрачја треба да се обезбеди побрз развој на оние области и гранки што овозможуваат користење на компаративните предности на тие подрачја. Врз овие развојни насоки ќе се концентрираат финансиски средства, кадри, научни потенцијали и други фактори.

Развојната политика на сите региони ќе се заснова врз економските критериуми на поделбата на трудот помеѓу гранките и териториите, и тоа не само во составот на нашето стопанство, туку и врз основа на пошироко вклучување на одделни стопански гранки и претпријатија во меѓународната поделба на трудот.

Во развојот на одделни подрачја посебно внимание ќе му се посвети на развојот на главните и секундарните стопански центри, како услов за порационален развој на пошироките гравитациони подрачја.

Во градските и индустриските центри ќе биде потребно да се преземаат соодветни мерки за отстранување на сè поголемата неусогласеност помеѓу концентрацијата на стопанските организации и општествените институции, од една страна, и условите за рационално користење на тие можности и за задоволување на потребите на работното население, од друга страна. За таа цел во овие центри ќе му се обрне поголемо внимание на развојот на услужните дејности, а особено на станбено-комуналната изградба, сообраќајниците, услужното занаетчиство, трговијата и угостителството и здравствената и просветната служба. Исто така треба да се води сметка за тоа со локациите на новите стопански објекти понатаму да не се заоструваат постојните проблеми на урбаните населби.

Проблемите на општествениот стандард и во врска со тоа, постојаната тенденција кон зголемување на животните трошоци и трошоците на репродукцијата во градовите, при денешниот начин на стопанисување, бараат развојната политика на градовите да се опира особено врз интензивирањето на стопанисувањето како предуслов за совладување на тешкотиите. За таа цел ќе биде нужно да се пронајдат практични решенија и инструменти што ќе го поттикнуваат ваквиот развој.

Основните елементи на политиката на регионалниот развој ќе бидат разработени и конкретизирани во регионалните и урбанистичките планови, што ќе ги донесуваат општествено-политичките заедници.

Сообраќајот претставува еден од основните елементи на развојот во сите краишта. Во стопански развиените подрачја се поставува барањето за модернизација на железничкиот сообраќај и патната мрежа и за нивно побрзо вклучање во меѓународниот сообраќаен систем. При ова посебно значење има развојот на транзитниот сообраќај. Во стопански недоволно развиените подрачја ориентацијата во сообраќајот е, покрај модернизацијата и реконструкцијата, кон довршување на магистралните железнички и друмски комуникации. Ова е нужно, пред сè, заради развојот на сите други дејности, заради поекономичното и побрзо поврзување со другите подрачја, и заради скусувањето на превозниот пат и намалувањето на транспортните трошоци.

Брзиот развој на стопанските и општествените дејности во сите подрачја како и потребата од интензивно стопанисување ќе доведат до натамошни промени во социјалната структура на населението. До 1970 година се очекува намалување на земјоделското население што живее во стопански недоволно развиените подрачја на околу 50%, а во поразвиените делови на земјата — на една третина до една четвртина од вкупното население на тие подрачја. Стопите на порастот на запослувањето за наредниот период ќе бидат пониски отколку досега, со тоа што тие ќе бидат поголеми во недоволно развиените подрачја.

2. Благодарение на напорите на стопански недоволно развиените републики и покраини и на целата општествена заедница, доходот по жител на овие подрачја во 1964 година беше рамен на доходот што го имаше Југославија во 1957 година, со што значително е проширена материјалната основа на нивниот развој.

Движењето на доходот по жител по одделни подрачја беше следново:

	— цени 1962		
	во динари		
	1947	1964	Индекс
Југославија	873	2.262	259,1
СР Босна и Херцеговина	701	1.508	214,4
СР Црна Гора	628	1.439	229,1
СР Хрватска	943	2.701	286,4
СР Македонија	597	1.521	254,8
СР Словенија	1.407	4.459	316,9
СР Србија	843	2.191	249,2
АП Косово и Метохија	436	763	175,0

Меѓутоа, во периодот од 1961 до 1964 година порастот на националниот доход во стопански недоволно развиените подрачја беше, поради поефикасното користење на порано вложените средства, побрз од југословенскиот просек. Нешто побавен растеж на националниот доход од југословенскиот просек во тој период беше остварен во СР Босна и Херцеговина.

Во досегашниот развој на стопански недоволно развиените подрачја, покрај проблемите што се карактеристични за стопанството на сите региони на Југославија, дојдоа до израз уште и: повисокиот степен на задолженост на работните организации, недоволната изграденост и поврзаност на основната сообраќајна мрежа и недоволното користење на основните природни богатства.

Побрзиот развој на стопански недоволно развиените подрачја ќе се оствари, пред сè, со напорите на тие подрачја, а ќе биде потпомогнат и со соодветни мерки на општествената заедница — со сред-

ства на Фондот и со буџетски дотации, како и со други мерки во системот на општествената репродукција со кои ќе биде посебно стимулиран нивниот побрз развој врз база на користење определени компаративни предности. Кооперацијата и интеграцијата на стопанските организации од поразвиените и недоволно развиените подрачја ќе придонесе исто така за поврзување и унапредување на стопанството од сите подрачја и за поголема мобилност на средствата на стопанските организации и банките. На таа основа, стопата на растежот на производство во стопански недоволно развиените републики и краишта треба да биде најмалку за два поени над просекот за стопанството како целина.

Се очекува дека вкупните вложувања во основните фондови на стопанството на стопански недоволно развиеното подрачје до 1970 година ќе го достигнат износот од околу 30 милијарди динари, и тоа околу 12 милијарди динари ќе се формираат во стопанството на овие подрачја, а околу 8 милијарди динари ќе се обезбедат преку Фондот. Средствата за преостанатите инвестиции ќе се ангажираат од средства на банките, од странски кредити, од средства на федерацијата и по пат на интеграциони и други форми на деловна соработка. Средствата на федерацијата ќе изнесуваат, по цена, околу 5 до 5,5 милијарди динари.

Средствата на Фондот ќе се користат за вложувања во основни и трајни обртни средства што најмногу придонесуваат за развојот на стопански недоволно развиените републики и покраини и за поусогласениот развој на стопанството на Југославија како целина. Тие ќе се употребуваат за решавање на структурните проблеми на стопанството и за модернизација и реконструкција на постојното стопанство.

Средствата на Фондот ќе се распределат за периодот до 1970 година по одделни подрачја врз основа на критериумите, што се утврдени во Законот за Фондот. При утврдувањето на височината на кредитите што им се даваат на одделни стопански недоволно развиени републики и покраини, Фондот ќе води сметка за достигнатиот степен на нивната стопанска развиеност, како и за остварувањето на целите, задачите и насоките утврдени со општествените планови на тие републики и покраини. Најбрз развојот треба да се оствари на подрачјето на Автономна Покраина Косово и Метохија.

Врз база на утврдените насоки на стопанскиот развој и предвидениот пораст на производството и продуктивноста на трудот, ќе се зголеми доходот и ќе се подобрат животните услови на работните луѓе. Стопански недоволно развиените подрачја ќе остварат во 1970 година, при рационални вложувања и постигнување поголема ефикасност на стопанисувањето, близу 90% од доходот по жител што го имаше Југославија во 1965 година.

Ваквиот пораст на доходот ќе овозможи, покрај други промени во условите и факторите на стопанисувањето, намалување на разликите во степенот на развиеноста помеѓу поразвиените и помалку развиените подрачја. Тоа значи дека до 1970 година ќе дојде до квалитативни промени во стопанството на недоволно развиените подрачја. Тие главно ќе бидат поврзани со основни сообраќајници со сите краишта на земјата; најзначајните стопански богатства на овие подрачја ќе започнат поинтензивно да се користат во овој период; во структурата на индустриското производство ќе се појават нови гранки, а целата структура на стопанството ќе ги добие сите обележја на поразвиената економика.

Сето ова ќе придонесе да се зголеми значително акумулационата способност на стопанството на недоволно развиените подрачја и неговите сè позначаен удел во развојот. Со тоа ќе биде создадена и реална основа за побрз развој на терцијарните дејности.

Во стопански недоволно развиените републики и покраини, и покрај поголемата стопа на запослу-

вањето, и понатаму ќе биде актуелен проблемот на недоволното користење на работниот потенцијал. Поради тоа е потребно, покрај другото, да им се посвети посебно внимание на интензификацијата на индустриските култури и на ширењето на кооперацијата во земјоделството, занаетчиството и туризмот, и на развивањето на домашната изработка и други форми и основи на запослувањето што придонесуваат и за побрзото зголемување на националниот доход. Исто така треба да се поткрепи и со соодветни мерки да се потпомогне организираната миграција на работната сила од овие краишта кон поразвиените подрачја и центри со стекнување на потребните квалификации, со обезбедување на прифаќањето и сместувањето на работниците и со други мерки.

Средствата на Фондот ќе се формираат врз базата на 1,85% издвојување од општествениот производ на општественото стопанство на Југославија во периодот од 1966 до 1970 година. Во периодот од 1966 до 1970 година вака утврдениот износ ќе се намали за 2%. Постојаните средства на Фондот се формираат од вкупните средства со кои располага федерацијата за финансирање на инвестициите во стопанството.

Федерацијата ќе обезбедува додатна камата на овие средства на работните организации и на банките од поразвиените краишта што ќе се вложуваат во периодот до 1970 година во стопански недоволно развиените подрачја.

Средствата на работните организации и на банките од поразвиените краишта, што се вложуваат во стопанството на стопански недоволно развиените подрачја, ќе се ослободат од обврската за плаќање камата на деловниот фонд.

Стопански недоволно развиените републики и покраини и другите општествено-политички заедници во тие подрачја се ослободуваат во периодот до 1970 година од обврската за плаќање камата на фондотите во стопанството на нивните средства за инвестиции во стопанството (средствата на бившите општествено-инвестициони фондови).

За објектите во чие финансирање и кредитирање учествува федерацијата, а кои врз основа на планските мерки од 1966 година биле ослободени од пресметување и полагање гарантни износи, тоа ќе важи и до крајот на 1970 година.

За делот на странските средства, што до 1970 година ќе ги користи и отплатува стопанството на стопански недоволно развиените подрачја гаранција ќе даде федерацијата.

За финансирање на развојот на стопански недоволно развиените подрачја врз база на средства на Фондот, ќе се обезбедат странски средства за плаќање во согласност со девизниот режим.

Стопански недоволно развиените подрачја исто така ќе преземаат соодветни мерки со кои ќе се создадат поповолни услови за притекување на дополнителни средства, како и за јакнење на интеграционите процеси во стопанството.

Банките од стопански недоволно развиените подрачја ќе ги користат средствата на Фондот и за обезбедување на определени олесненија на работните организации и на банките од други делови на земјата кога вложуваат во нивното подрачје.

За финансирање на општествените служби во стопански недоволно развиените подрачја, федерацијата ќе обезбедува во согласност со Законот за финансирањето на општествено-политичките заедници посебни дополнителни средства. Ќе се воспо-

стави потраен механизам за регулирање на обезбедувањето на тие средства, пред сè врз база на отстапување на приходи од Федерацијата за тие подрачја.

VIII

ВКЛУЧУВАЊЕ ВО МЕЃУНАРОДНАТА ПОДЕЛБА НА ТРУДОТ И ЕКОНОМСКИ ОДНОСИ СО СТРАНСТВО

1. Стопанството на Југославија за последниве десет години постигна значајни резултати на полето на вклучувањето во меѓународната поделба на трудот. Во 1965 година извозот на стоки и услуги по жител изнесуваше веќе околу 75 долари — наспрема 24 долари во 1956 година.

Југославија, остварувајќи брз развиток на производството, како и на извозот и увозот, јакнејќи ги економските односи со многу земји и водејќи активна политика заради регулирање на своите односи и воспоставување соработка со одделни меѓународни организации и регионални интеграциони групации, постигна видни резултати, иако во тоа среќаваше извесни тешкотии.

Зголемувањето на извозот и увозот и јакнењето на економските односи на Југославија со странство ќе се врши и натаму во условите на постојан пораст на светската трговија, на нагласените предимства на меѓународниот пазар на земјите на повисок степен на индустрискиот развиток и на продуктивноста на трудот, како и на трајните ефекти на интеграционите процеси врз основните текови на меѓународната размена. Наспоредно со тоа, ангажирањето на Југославија во Организацијата на Обединетите нации и во други меѓународни организации што имаат за цел соодветни структурни промени во светското стопанство и во развивањето на меѓународната поделба на трудот која им одговара на барањата на забрзаниот развој и воспоставувањето порамноправни меѓународни економски односи, треба да придонесе за посилен вклучување на Југославија во меѓународната поделба на трудот. При тоа Југославија ќе води посебно сметка за специфичните услови под кои ќе се развива економската соработка со земјите во развој.

Поради сето тоа треба да се очекува дека условите за зголемување на размената и за посилено вклучување на југословенското стопанство во меѓународната поделба на трудот во претстојниот период нема да бидат понеповолни отколку досега, иако и понатаму мора да се смета со многубројни тешкотии.

Нашето производство и извоз треба сè повеќе да се приспособуваат кон општите тенденции на светското производство и надворешнотрговската размена, со уважување на потребата да се јавуваме на меѓународниот пазар со производи со кои можеме да конкурираме. Се остварува сè поинтензивен развој на индустријата во многу странски земји, и на таа основа се зголемуваат извозот и увозот на индустриски производи, посебно на делови за вградување, полупроизводи и производи од повисоки фази на преработка. Индустриската кооперација во разни форми добива сè поголемо значење во меѓународната размена.

Реформата создава квалитетно нови услови за јакнење на економските односи на нашето стопанство и стопанството на странските земји и поттикнува кон зголемување на производството и кон порешително свртување во правец на извозот. Се создаваат реални услови за претпријатијата да водат долгорочна економска политика за развој на производството и извозот врз основа на критериумите на економичноста и рентабилноста што се воспоставуваат врз база на размената со странство. Тие ќе бидат присилени да преземаат мерки за модернизација, проширување и реконструкции, засновани врз реални економски критериуми и во согласност со долгорочната ориентација кон извоз, водејќи сè повеќе

сметка и за специфичните потреби и за условите за пласирање на странскиот пазар.

2. Остварувањето на целите на стопанската реформа, достигнатиот развој на нашето стопанство, како и планираниот развој до 1970 година, овозможуваат да се интензивира развојот на економските односи со странство по пат на зголемување на размената на стоки и услуги и со развивање на разновидни форми на соработка и кооперација. Извозот ќе расте осетно побрзо од производството, а увозот нешто побавно од извозот. На таа основа, при рационален и економичен регионален распоред на увозот и извозот, ќе се остварува секоја година урамнотежен текушт платен биланс. Треба да се формираат значителни резерви во конвертибилни девизи и да се усогласува нивото на задолжувањата со можностите на платниот биланс на земјата. На тој начин се создаваат материјални основи за остварување на конвертибилноста на динарот до 1970 година.

При пораст на производството од 7,5 до 8,5% годишно, можно е да се оствари пораст на извозот на стоки и услуги по просечна стопа на растеж од најмалку 13 до 15%, и пораст на увозот на стоки и услуги од 10 до 12%. Учеството на услугите во позначајна мера ќе порасне и ќе придонесе да се остварат натамошни позначајни поместувања во структурата на извозот, додека во извозот на стоки индустриските производи и натаму ќе го зголемуваат своето учество.

Се остваруваат значителни промени во поглед на извозот и увозот на производи според степенот на обработката. Увозот на производи со висока преработка се зголемува од 54% на околу 56,5% во 1970 година. Во извозот необработените производи го намалуваат учеството, а производите со висока преработка го зголемуваат учеството од 44% — на околу 58%.

Приходите од нестоковниот извоз во платниот биланс добиваат сè поголемо значење и придонесуваат за неговата стабилност. Потребно е да се интензивира развојот на странскиот туризам и на поморскиот и транзитниот сообраќај. Нестоковните приходи го зголемуваат своето учество од 25% — на околу 32% во 1970 година.

При предвидувањето порастот на извозот и увозот на стоки се поаѓа од тоа дека ќе се остваруваат сè пошироки и поразновидни деловни врски на нашите стопанственици со странски партнери, врз основа на кредитните односи, производствената кооперација и др. Поуспешно остварување на ваквата соработка, при остварување на други поволни услови и ефикасност на стопанисувањето, ќе овозможи зголемување на извозот и увозот на стоки и услуги и над предвидените стопи на растежот во наредниот период.

За остварување на конвертибилноста на динарот е потребно да се обезбеди истовремено дејство на сите елементи на стопанскиот систем и на други текушти мерки на девизниот и надворешнотрговскиот режим.

Условите на стопанисувањето воспоставени со реформата ќе доведат до побрзо зголемување на извозот на производи од гранките што имаат поволни економски услови. Тука спаѓаат обоените метали, преработката на дрво и земјоделството. Мошне поволни компаративни предности и услови имаат туризмот, поморскиот и транзитниот сообраќај, проектирањето и изведувањето на градежни работи и др. Позначајно место во извозот ќе заземаат и производите во некои групации на металопреработувачките гранки, во електроиндустријата и во производството на конфекција и обувки.

Остварувањето на ваквата производствена и извозна политика бара и соодветно насочување на инвестиционата политика, како и на политиката на ангажирање странски средства и пласирање наши средства во странство. При остварувањето на модернизацијата и реконструкцијата на постојните и при подигањето на нови објекти и при воведува-

њето на современа техника и технологија, како и при нивното унапредување е потребно да се појде од критериумот на зголемување потенцијалот за извоз и потесна соработка со странските стопанства.

Кредитните средства што Југославија ги плаќира во други земји ќе приидат за обострано стопанско јакнење и создавање услови проширувањето на економските односи на Југославија со тие земји да се врши врз база на потесна поврзаност на стопанството, на кооперација и специјализација.

3. Одржувањето на повољни платнобилансни односи во целина, како и по одделни регионални подрачја, бара на повисоко ниво на размена да се остварува, во основа, складна избалансирана регионална размена. Поволната регионална структура на платниот биланс е, исто така, од решавачко значење за остварувањето на конвертибилноста на динарот. Постојат широки можности јакнењето на економските односи со сите региони да се врши по пат на поширока индустриска кооперација, поделба на трудот, создавање потесни односи во вложувањата и во производството за заедничко појавување на трети пазари, како и со соработка на воведувањето нова технологија. Со тоа економските односи на нашата земја ќе добијат потрајна и постабилна основа. При тоа е нужно да се уважуваат специфичностите на стопанските можности на одделни региони за воспоставување различни форми на соработка.

4. На таа основа се создаваат, условите за остварување поповолни и постабилни односи во платниот биланс. На ова треба да му биде подредена и политиката на долгорочното и краткорочното задолжување. Нивото на краткорочното задолжување постепено ќе се намалува. Долгорочното задолжување треба да се усогласи со платнобилансните можности. Овде ќе дојде до значителни промени поради тоа што стопанските организации ќе добијат пошироки можности за задолжување и така ќе станат носители на преземените обврски во врска со задолжувањата.

IX

ПРОИЗВОДСТВЕНА ОРИЕНТАЦИЈА И ИНВЕСТИЦИОНА ПОЛИТИКА

1. ОСНОВНИ ПРАВЦИ НА РАЗВОЈОТ

Изборот на основните правци на развојот е насочен кон гранките и дејностите во кои се нашите предимства нагласени или преку кои најбрзо можат да се постигнат очекуваните резултати во извозот или за подмирување на домашниот пазар, под услов да можат, во основата, да ја издржат меѓународната конкуренција.

За да дојдат до израз во меѓународната поделба на трудот нашите компаративни предности, посилено ќе се развива производството и преработката врз база на резервите на рудите на бакар, оловоцинковите руди и бокситот.

За значителен дел од производството на опрема, бродови и трајни потрошни добра од метал, ќе се создадат со модернизација, интеграција и со други форми на меѓусебна соработка услови за поинтензивно вклучување во меѓународната поделба на трудот и за задоволување на домашните потреби, со примена на современа технологија, на специјализација и автоматизација на процесот на работата, со производство на големи серии, комплетни постројки, агрегати, делови за вградување и сл. За ова ќе придонесе и развитокот на научноистражувачката и индустриско-развојната работа.

Земјоделското производство во нашата производствена ориентација и натаму ќе биде мошне значајно. Од становиштето на неговото влијание врз билансирањето на производството, потрунчувањата, извозот и увозот, во овој комплекс ќе бидат најзначајни пченицата, пченката, месото и некои индустриски култури.

Значителниот шумски фонд, кој сè уште недоволно се користи, ќе добие во вредноста со интензивно и рационално користење во механичката и хемиската преработка.

Туристичкото стопанство, што претставува посебна компонента на нашиот стопански развојот, ќе ги искористи во значително поголема мерка отколку досега своите компаративни предности.

Проширувањето на нашата надворешнотрговска размена, зголемувањето на транзитот преку Југославија и превозот помеѓу странски луки, ќе овозможи подобро користење на предности што ги имаме во сообраќајот.

Прсширениот пазар, а кај некои дејности и повољните природни услови, овозможуваат побрз развојот на производството на челик, современи градежни материјали, нафта и гас, вештачки губриња и вештачки маси, пред сè за подмирување на домашните потреби.

Рудите на неметали обезбедуваат повољна основа за натамошен развој на производството.

И производството на конфекција, трикотажа и преработки од кожа, како и некои производи на прехранбената индустрија, ќе се поттикнува во развојот, зашто и тука постојат извесни предимства кои можат повољно да се искористат, пред сè поради расположивата работна сила.

Низа работни организации со висока продуктивност на трудот во скоро сите дејности, што веќе се афирмирале на домашниот и странскиот пазар, имаат услови за побрз развојот врз основа на своите трошоци — во однос на другите.

Во овие дејности, со оглед на повољните услови, во поголема мера ќе се концентрираат средствата и кадрите, општествената заедница ќе им посвети внимание, така што ќе се обезбеди нивната побрза модернизација и пораст на продуктивноста на трудот, и на таа основа оптимална производствена структура.

2. ИНВЕСТИЦИОНА ПОЛИТИКА

Структура на вложувањата

Во согласност со системот на стопанисувањето и со развојната политика, основните задачи на инвестиционата политика до 1970 година се: оптимална материјална размена на стопанството, во потребна мера решавање на структурните проблеми во областа на материјалното производство, поинтензивно вложување во капацитети за производството во кое Југославија има предимства, со кое може успешно да се вклучи во меѓународната поделба на трудот и остварување побрз развојот на стопански недоволно развиените републики и краишта.

Во 1970 година — во однос на 1965 година се очекува намалување на учеството на бруто стопанските инвестиции во вкупните вложувања на основните фондови и зголемувања на учеството на нестопанските инвестиции, особено на инвестициите во општествениот стандард.

Структура на вкупните бруто-инвестиции во основните фондови

	1965	1970
Вкупни инвестиции	100,0	100,0
Стопански инвестиции	63,4	62,8
Нестопански инвестиции	36,6	37,2

Во согласност со системот на стопанисувањето и со развојната политика е потребно да се обезбеди побрзо формирање на фондовите на трајни обртни средства од остварената акумулација. За ова ќе придонесат промените во кредитната политика. Нема да се дозволи давање и користење на краткорочни кредити за вложувања во трајни обртни средства, ниту нивно обновување за оваа цел.

Освен тоа, и во нестопанските дејности потребите од трајни обртни средства сè повеќе ќе се подмируваат од средствата на остварениот доход.

Со предвидената структура на бруто стопанските инвестиции за периодот од 1966 до 1970 година — во однос на периодот од 1961 до 1965 година, се намалува учеството на инвестициите во индустријата и сообраќајот, а се зголемува кај вложувањата во земјоделството заедно со водостопанството и туризмот.

Во рамките на инвестициите на индустријата, во наредниот период, ќе се зголеми уделот на инвестициите за енергетиката и металургијата. Учеството на инвестициите за крупни мелиорациони објекти и сообраќајници опаѓа во вкупните инвестиции на земјоделството и сообраќајот. Во шумарството се зголемува учеството на инвестициите за изградба на шумски комуникации.

Бруто стопански инвестиции во основни средства

	— нови цени		
	1961-1965 структура	1966-1970 структура	Стопа на расте- жот
Стопански инвестиции од тоа:	100,0	100,0	6,7
— индустријата	52,9	50,7	4,6
— земјоделството	12,9	14,7 ¹⁾	12,1
— шумарството	1,6	1,8	9,4
— градожништвото	2,9	2,9	4,8
— сообраќајот	20,5	19,2	8,2
— трговијата и угостителството	7,7	9,0	7,1
— занаетчиството	1,5	1,7	9,2

Условите за развој на одделни дејности, започнатата изградба на некои крупни објекти, како и расположивите средства за инвестиции и нивниот распоред врз одделни носители се решавачки фактори за оцената на структурата на инвестициите до 1970 година.

Се предвидува дека средствата за модернизација, реконструкција и проширување на постојните капацитети на стопанството ќе учествуваат со околу 75% во бруто стопанските инвестиции во основните средства на општественото стопанство. При тоа, тоа учество ќе изнесува во индустријата над 60%, ако се исклучи енергетиката околу 75%, а во земјоделството и сообраќајот околу 80%. Амортизацијата треба, пред сè, да се користи за модернизација и реконструкција на постојните капацитети.

Предвидениот обем и структура на инвестициите се обезбедува со извршените измени во системот на распределбата кои овозможуваат со претежниот дел инвестициони средства (средства на работните организации и на банките, комерцијални странски кредити и дел од средствата на фондот на федерацијата за развој на стопански недоволно развиените републики и краишта) стопанството непосредно да располага. Тоа значително ќе ја зголеми ефикасноста на инвестициите. Овие инвестициони средства треба да изнесуваат најмалку 70% од вкупните стопански инвестиции во основни средства. Најголемиот дел од овие средства работните организации, според предвидувањето, непосредно ќе го вложуваат во развојот на сопствени или заеднички капацитети. Општествено-политичките заедници ќе располагаат до 30% од вкупните стопански инвестиции во основни средства (дел од средствата на каматата на фондовите во стопанството, орочените средства и заеми, дел од средствата на фондот на федерацијата за развој на стопански недоволно развиените републики и краишта, дел од средствата на поранешните пласмани на општествените инвестициони фондови и странски заеми).

Федерацијата и други општествено-политички заедници по пат на додатни каматни стопи ќе го насочуваат делот на расположивите и неангажираните средства на банките и работните организации, за да се забрза развојот на определени производи на стоки и услуги.

Почнувајќи од 1967 година ќе се укинат постојните издвојувања на 25% од инвестиционите исплати за некои категории инвестиции. За изградба на административни и управни згради и понатаму ќе бидат задржани посебните издвојувања од 40% врз инвестиционите исплати.

¹⁾ Освен инвестициите во водостопанството, кои се поврзани со енергетиката и сообраќајот.

Интензивирање на инвестиционата активност

Во досегашната практика често се развиваше таков фронт на инвестициите кој не беше реално покриен со доходот. Рестриктивните и други мерки влијаеја во последно време врз усогласувањето на вкупните инвестиции со расположивите средства, но низ тоа широчината на фронтот на инвестициите не се намали осетно. На тој начин дојде до натамошно забавување на активизацијата на вложените средства.

Во остварувањето на инвестиционата политика ќе се обезбеди да се усогласат вложувањата со фактично расположивите средства и да се забрза активизацијата на вложените средства. Тоа ќе се постигне на тој начин што расположивите инвестициони средства во првиот дел на среднорочниот период ќе се концентрираат во одделни дејности за оние објекти што можат во тоа време да се завршат и да се пуштат во производство односно во погон. На тој начин, дел од инвестиционите вложувања ќе се одложи за вториот дел на среднорочниот период, што ќе овозможи во тоа раздобје да се концентрираат расположивите средства на други објекти, тие да се завршат во најкраток рок.

При тоа на сите нивоа ќе се преземат мерки за откажување од изградбата на еден број објекти што не претставуваат услов за остварување на целите на развојот во овој период.

Во согласност со тоа, сите банки и други носители на општествени средства ќе ги усогласат веќе во 1966 година програмите на вложувањата со средствата со кои располагаат, имајќи ги предвид благовремените подготовки за инвестиционата изградба, и ќе создадат услови за скратување на активизационите периоди. За таа цел банките можат да предвидат и форми на стимулирање со намалување на договорената каматна стопа и со давање премии на работните заедници.

Во текот на 1966 година ќе се донесе закон за инвестиционата изградба, со кој ќе се прецизираат правата и обврските во согласност со другите елементи на системот, како и пропис со кој носителите на инвестициона изградба ќе се обврзат да склучуваат договори со изведувачите на работите и со испорачувачите на опрема — во фиксни износи. Ова треба да влијае врз стабилизацијата во областа на инвестиционата потрошувачка.

Републиките и други општествено-политички заедници треба, во согласност со начелата на овој план, да преземат соодветни мерки во рамките на своите права и должности, заради одржување на инвестиционата потрошувачка во рамките на расположивите средства.

Основни услови за учество на федерацијата во кредитирањето и финансирањето на инвестициите

1. Во периодот од 1966 до 1970 година средствата на федерацијата за инвестиции ќе се користат само врз основа на обврските што произлегуваат од среднорочниот план.

Евентуални нови обврски на федерацијата, поради настанувањето на исклучителни околности, независно од обврските што се утврдени со среднорочниот план, можат да се создаваат само со закон во кој ќе бидат предвидени и изворите на средствата за покривање на тие обврски.

2. Врз основа на обврските утврдени со планот ќе се донесат прописи за учеството на средствата на федерацијата за изградба на оние објекти за кои не постојат такви прописи. Средствата не можат да се користат без такви прописи.

3. Учество на федерацијата се утврдува во определен износ за финансирање односно кредитирање на одделни објекти, односно намени како за нови така и за веќе започнати објекти.

4. Со законски одредби ќе се регулираат динамиката и изворите на средствата за кредитирање односно финансирање на одделни објекти односно намени.

При тоа за првите години на среднорочниот период ќе се утврди побавна динамика, што е во согласност со предвиденото притекување на средства. Ако во ова раздобје се зголеми притекувањето на средства, можат да се забрзаат и соодветните инвестициони работи.

5. Ако средствата на федерацијата не се остварат по предвидената динамика, во предвидените периоди во соодветна мера ќе се намалат и средствата за вложувања.

6. Федерацијата во начело, им го става на располагање своето учество за нови обврски врз основа на единствени критериуми на заинтересираните инвеститори и банки, во согласност со Законот за банките и кредитните работи. Со закон ќе се утврди тоа учество да се насочи низ определена банка во случаите кога е потребна примена на посебни услови или поцелосна координација.

7. За извршување на веќе создадените обврски од 10.718 милиони динари федерацијата во периодот од 1966 до 1970 година ќе ѝ стави на располагање на Југословенската инвестициона банка 8.329 милиони динари. Покрај овие средства Југословенската инвестициона банка за исти намени ќе користи и износ од 1.337 милиони динари странски кредити. Од средствата на федерацијата што ѝ се ставаат во споменатиот период на располагање на Југословенската инвестициона банка, банките ќе ги подмират обврските во врска со странските и внатрешните заеми што се користени за изградба на објектите во чие кредитирање учествувала федерацијата — во износ од 2.751 милиони динари, а остатокот ќе го употреби за подмирување на обврските во изградбата на објекти на енергетиката, освен за учеството во изградбата на капацитети за сурова нафта и природен гас, за изградба на капацитети на црната металургија до 3,2 милиони тони суров челик, за изградба на капацитети за вештачки ѓубриња од околу 2 милиони тони, како и за покривање на преостанатите обврски од други гранки на стопанството.

Во границите на наведените износи, а имајќи ги предвид и сопствените средства, Југословенската инвестициона банка ќе ги регулира своите односи со инвеститорите.

Натамошна функција на федерацијата во кредитирањето односно финансирањето на инвестициите

1. Обврските на федерацијата што се утврдени со овој план и со соодветни закони за периодот од 1966 до 1970 година, ќе се покриваат од веќе утврдените извори, со тоа што посебни придонеси за покривање на обврските на федерацијата во инвестициите нема да се утврдуваат по донесувањето на овој план.

2. Во периодот до 1970 година, а со раздобјето по таа година, средствата на федерацијата можат да се ангажираат, во согласност со расположивите средства, за следниве намени:

а) за развој на стопански недоволно развиените подрачја;

б) за извршување на преостанатите обврски што по 1970 година е произлезат од овој план, и тоа: за довршување на пругата Белград-Бар, делницата на авто-патот „Братство-единство“ од Вашино Село до Бабуна, започнатите енергетски објекти, и обврските по законите за финансирање на мелiorационите објекти.

За раздобјето по 1970 година не можат да се направат обврски на сметка на каматата на деловниот фонд.

3. Ако во периодот до 1970 година би се укажало потреба за раздобјето по 1970 година и со други методи да се концентрираат средства за некои инвестициони зафати од општо значење, федерацијата може да распише внатрешен засм со определена намена, врз основа на претходно изјаснување на стопанството.

Начин на обезбедување средства на општествено-политичките заедници за инвестиции

Концентрацијата на средствата за обезбедување на инвестиционите зафати од поширок интерес ќе се врши со заедничко вложување на работните организации и банките. Ако, покрај тоа, се укаже потреба од концентрација на средства на подрачјата на одделни општествено-политички заедници, тоа може да се врши на следниов начин:

1) средствата на републиките, покраините, околиите и општините за инвестиции во стопанството, како и средствата на банките што потекнуваат од укинатите општествени инвестициони фондови на споменатите општествено-политички заедници ќе бидат употребени во согласност со среднорочните општествени планови на овие заедници, а првенствено за подмирување на постојните обврски;

2) општествено-политичките заедници и банките можат само во согласност со сојузен закон да распишуваат засми, што би ги запишувале носителите на општествен имот и граѓани;

3) ако одделни општествено-политички заедници сакаат да обезбедат задолжително запишување на заеми за довршување на изградбата на електро-енергетски објекти, чија изградба е започната до 31 декември 1965 година, тие можат тоа да го спроведат врз основа на претходно изјаснување на стопанството и во согласност со сојузен закон или врз основа на сојузен закон. Тоа се однесува и на производството на јаглен кај оние капацитети што се одобрени во состав на електроенергетскиот објект.

Обезбедување на средства за кредитирање на извозот на капитални добра

Средствата за финансирање на извозот на опрема на кредит ќе ги обезбеди федерацијата, стопанските организации и банките. Стопанските организации и банките ќе го зголемуваат постепено своето учество во кредитирањето на извозот на опрема, внесувајќи при тоа повеќе деловност и економски критериуми.

Овој вид работење треба да се вклучи во општиот систем на работењето на стопанските организации и овластените банки со странство.

За учеството во финансирањето на извозот на опрема на кредит, федерацијата ќе обезбеди средства во височина до 5.706,8 милиони динари за периодот од 1966 до 1970 година.

Освен тоа, федерацијата ќе им ја регресира каматата на банките заради насо-

чување на нивните средства кон кредитирање на извозот на опрема и кон изведување на инвестиционите работи во странство.

Како извор за кредитирање на извозот на капитални добра ќе служи делот на средствата што се добива со користење на странски кредити.

Учеството на федерацијата по новите договори за испорака во 1966 и 1967 година, ќе изнесува до 80%. За сите нови договори склучени од 1967 година па натаму, учеството на федерацијата во врска со работите на извозот на опрема на кредит ќе се намалува, со тоа што до 1970 година учеството на федерацијата да биде најмногу 60%. Учеството на федерацијата ќе се утврдува зависно од времето на испораката на капиталните добра на кредит.

Учеството на федерацијата се утврдува во годишни транши во фиксен износ. Право на учество во средствата на федерацијата имаат сите стопански организации и овластените банки.

X

РАЗВИТОК НА СТОПАНСКИТЕ И ОПШТЕСТВЕНИТЕ ДЕЈНОСТИ

ЕНЕРГЕТИКА

1. Развојот на енергетиката се заснова врз подобро користење на економичните енергетски извори, посебно поблагодните видови енергија — хидроенергијата, нафтата и гасот. Особено ќе се зголеми учеството на нафтата и гасот во вкупната потрошувачка на енергија, и тоа од близу 20% во 1965 — на околу 36% во 1970 година. Јагленот се повеќе ќе се користи на самото место со преработка во поблагодни видови енергија.

Се предвидува дека во 1970 година ќе се достигне следното производство на одделни видови енергија:

	1965	1970
Електрична енергија во милијарди kWh	15,5	30,5
Јаглен во милиони тони	30,0	41,5
Сурова нафта во милиони тони	2,1	3,2
Природен гас во милијарди Nm ³	0,4	1,6

И покрај значителниот пораст на домашното производство на енергија во подмирувањето на потребите, учеството на увозот се зголемува од 17% во 1965 — на околу 23% во 1970 година.

Научните истражувања во енергетиката ќе се насочат кон проучување на можностите за комплексно и економично користење на водните сили, кон економика на преносот на електричната енергија, кон оптимална примена на поблагодни видови енергија и користење нови форми на производството на енергија.

Во електростопанството задоцнувањето на изградбата на електроенергетски капацитети ќе предизвика дефицит на електрична енергија, што повремено ќе биде еден од лимитирачките фактори во развојот на производството.

За што побрзо отстранување на дефицитот, во овој план се предвидува изградба и пуштање во погон претежно на термоелектрани, кои можат да се изградат побрзо отколку хидроелектрани. Непосредно по 1970 година влегува во погон и хидроелектраната Гердап, што значително ќе го подобри електроенергетскиот биланс. Покрај тоа, изборот на други нови електрани, хидроелектрани, термоелектрани и нуклеарни електрани, што ќе влегуваат во погон по 1970 година, треба да се изврши така што да се добијат долгорочни оптимални односи, тргнувајќи од економичноста на инвестициите и цената на производството на електрична енергија.

Врз база на утврдените цени на електричната енергија, на предвидената амортизација и доходот, дејностите на производството и преносот на елек-

трична енергија ќе можат да учествуваат во проширената репродукција просечно со околу 36%, а дистрибуцијата на електрична енергија во просек со околу 100%.

Изградбата на електроенергетските објекти ќе се финансира врз основа на постојните договори помеѓу банките, федерацијата и инвеститорите, односно според важечките прописи. Натамошните нови капацитети со кои се обезбедува континуитет во производството на електрична енергија ќе се финансираат по правило, врз основа на заедничкото учество на претпријатијата на електростопанството, стопанството и банките. Големите потрошувачи на електрична енергија за своите нови капацитети ќе обезбедат финансирање на изградбата на соодветните електрани и на преносната мрежа. За изградба на електроенергетски објекти ќе се користат и странски кредити.

Се предвидува дека дефицитот во електрична енергија позначително ќе се намалува до 1963 година со пуштањето во погон на електраните што се во изградба и со увоз. Дотогаш, според потребите на потрошувачката, ќе се усогласува и ограничувањето пред сè на големите електрохемиски и електрометалуршки потрошувачи, каде што тоа го овозможува технолошкиот процес.

Се предвидува давање премии како и преземање други мерки за скратување на роковите на изградбата и обезбедување на динамиката на пуштањето во погон на електраните во изградба и обезбедување на производството на јаглен за новите термоелектрани. Со системот на тарифите ќе се регулира потрошувачката на електрична енергија, а со долгорочни договори ќе се утврдат заемните односи на производителите и потрошувачите.

Со основниот закон во електростопанството цените на електричната енергија се плафонирани, со тоа што електростопанските претпријатија кои од таквото работење ќе остварат дефицит, да добиваат регрес од федерацијата до крајот на 1968 година. По овој период претпријатијата слободно ќе ја договараат електричната енергија и ќе ја формираат продажната цена, која би останала под контрола.

Покрај сè позначителното поврзување со електроенергетскиот систем на соседните земји, ќе се проучува и можноста за користење на предимствата на енергетските извори со учество и за потребите на странски партнери.

Во производството на јаглен капацитетите се пренапрегнати, а нерамномерноста во динамиката на потрошувачката повремено таканаречените тесни грла во транспортот ја отежнуваат снабденоста на пазарот.

Поголемо зголемување на производството се предвидува кај лигнитот и тоа со концентрација на големи рудници првенствено со површински копања заради снабдување во прв ред на термоелектраните на самото место и облагородување на јагленот. Развојот на рудниците на мрк јаглен се предвидува кај рентабилните рудници за потрошувачите што се упатени на превоз на јаглен. Кај каменитот јаглен се предвидува зголемување на производството во согласност со ограничените резерви.

Врз база на сега формираните цени на јагленот, предвидената амортизација и доходот, учеството на рудниците на јаглен во проширената репродукција е мошне различно, и зависи од акумулативноста на претпријатијата. Рудниците што се акумулативни и што имаат поволни експлоатациони услови ќе можат да учествуваат со околу 60%.

Федерацијата ќе учествува во кредитирањето на изградбата на рудници на јаглен

со капацитет до 12,5 милиони тони со 20%, и тоа првенствено за оние рудници што во поголем дел ќе снабдуваат термоелектрани. Натомошните капацитети со кои се обезбедува континуитет ќе се финансираат, во начело, врз основа на заедничко учество на рудниците на јаглен, стопанските организации и банките.

Во индустријата на нафта домашното производство на сурова нафта ги задоволува потребите со околу 65%, додека околу 35% се увезува. Капацитетите на преработката досега главно беа доволни за подмирување на домашните потреби. Кај природниот гас, поради неизградениот дистрибутивен систем, не можеше да се оствари позначајна потрошувачка, та расположивите резерви не се искористени.

И покрај значајниот пораст на производството, увозот на нафта постојано ќе расте. Заради зголемувањето на производството и потрошувачката на нафта и природен гас ќе се прошират и забрзат истражувачките работи за откривање нови резерви и ќе се применат соодветните експлоатациони и транспортни системи. Новооткриените и постојните резерви, како и нивното интензивно користење ќе го овозможат предвиденото зголемување на производството. Предвидениот пораст на капацитетите за преработка на нафта, со примена на соодветните технолошки процеси, ќе ги задоволи потребите од деривати на нафта.

Производството на нафта и гас ќе може во просек да учествува со околу 70% во проширената репродукција, додека рафинериите на нафта можат во потполност да обезбедат средства за својата натамошна изградба. При тоа ќе дојдат до израз интересите на производителите, преработувачите и потрошувачите на нафта и нејзини деривати за заеднички вложувања.

Федерацијата ќе учествува во изградбата на нови капацитети на сурова нафта и природен гас со околу 20%. Натомошните нови капацитети со кои ќе се обезбеди континуитетот на производството на нафта и природен гас ќе се финансираат од сопствените средства на претпријатијата и од учеството на заинтересираните стопански организации и банки. За да се обезбеди рационална изградба на технолошки и економски современи капацитети за производство на нафта, федерацијата, по потреба, ќе пропише посебна постапка и услови.

Ќе се испитаат односите на цените на одделни форми на енергија, за да се постигне најрационална потрошувачка и структурата на изградбата на енергетските објекти.

Заради долгорочно согледување на комплексниот развој на енергетиката, а за обезбедување на континуитетот на тој развој, ќе се изгради до крајот на 1967 година програма за долгорочен развој на енергетиката.

СООБРАКАЈ

И покрај постигнатите резултати во изградбата на материјалната база и порастот на обемот на превозот, сообраќајот заостана зад општиот развој. Поради недоволните, технички застарените и истрошените капацитети и недограденоста на сообраќајната мрежа, како и поради недостатоците во организацијата на работата, сообраќајот не може во потполност, квалитетно и економично да ги задоволи потребите што произлегле од брзиот стопански развој и од порастот на животниот стандард.

Сообраќајот доскоро се третираше како јавна служба, а неекономските, депресираниите цени на сообраќајните услуги ја сте-

снуваа неговата репродуктивна способност и материјалната основа за развој на самоуправувањето. Вложувањата во модернизацијата и проширувањето на сообраќајните капацитети беа недоволни и неусогласени.

Слабостите најмногу се манифестираат во масовниот транспорт на стоки. Во железничкиот сообраќај стоките долго се задржуваат во процесот на превозот, а во друмскиот сообраќај се неповолни односите помеѓу капацитетот на јавниот сообраќај и капацитетот на сообраќајот за сопствени потреби кои се значително поразвиени но недоволно се искористуваат. Капацитетите на речниот сообраќај бавно се развиваат.

Мошне нискиот степен на механизираниоста на транспортните манипулации и слабата организација на довозот и одвозот на стоки влијаат врз долгото задржување на транспортните средства и на стоките при натоварот, истоварот и претоварот.

Тарифниот систем не го стимулираше доволно превозот на одделни видови сообраќај и на растојанија и правци кои од гледиштето на трошоците на вкупното стопанство би биле порационални.

Сегашните транспортни трошоци се несоразмерно високи, а нивното учество во вкупните трошоци на стопанството е значително, иако цените на сообраќајните услуги по единица на работа се релативно ниски.

Со зголемувањето на нивоа на цените за сообраќајните услуги во 1965 година се зголеми репродуктивната способност на сообраќајните работни организации и се прошири материјалната основа за развој на самоуправувањето и на системот на докодот. Меѓутоа, сите наведени и други проблеми не ќе можат да се решат во текот на наредниот период, така што ќе биде потребно да се изврши поголема селекција во политиката за развој на сообраќајот до 1970 година.

Развојот на сообраќајот во периодот до 1970 година ќе биде особено насочен: кон поинтензивна модернизација на капацитетите; кон уполнолување и модернизација на основната мрежа на сообраќајниците и кон скратување на патот на стоките; кон подобро поврзување на позначајните производствени и потрошувачки центри, а посебно на стопански недоволно развиените подрачја и туристичките центри; кон зголемување на брзината на прометот на стоки и патници и обртот на транспортните средства; кон намалување на вкупните транспортни трошоци и кон зголемување на безбедноста на сообраќајот.

Се предвидува дека во областа на сообраќајот натаму ќе се развиваат економските принципи на работењето и ќе се усовршува тарифниот систем во правец на воспоставување економски цени на сообраќајните услуги, а односите меѓу сообраќајните гранки и односите на сообраќајот спрема неговите корисници ќе се формираат врз база на објективизирани критериуми, на дејството на пазарот и економските законитости.

Работните организации на сообраќајот ќе бидат заинтересирани да воспоставуваат потесна деловна соработка со корисниците на транспортни услуги и да ја зголемуваат ефикасноста на користењето на капацитетите.

Предвиденото зголемување на индустриското и друго производство, внатрешната и надворешнотрговската размена и туризмот како и натамошниот пораст на животниот стандард, ќе бараат во наредниот период сообраќајот да го зголемува физичкиот обем на своите услуги по просечна годишна стопа од 8 до 9%.

Се предвидува дека превозот на стоки и патници во 1970 година ќе го достигне следниов обем:

	1965	1970
Вкупен превоз на стоки во милиони тони	129	192
— внатрешен	107	157
— меѓународен	22	35
Вкупен превоз на патници во милиони	459	648

Со ваквиот обем на сообраќајот би биле задоволени стопанските и општествените потреби од сообраќајни услуги во внатрешниот и меѓународниот сообраќај.

Се очекува дека и натаму ќе се продолжи тенденцијата кон промена на структурата на превозот, особено во смисла на зголемување на учеството на друмскиот а намалување на учеството на железничкиот сообраќај во вкупниот превоз, иако обемот на железничкиот сообраќај и натаму ќе расте.

Врз база на предвиденото зголемување на меѓународниот превоз и транзит, се смета дека вкупниот нето девизен приход во дејноста на сообраќајот ќе се зголеми од 117 милиони долари во 1965 на — над 220 милиони долари во 1970 година.

Во поглед на користењето на внатрешните резерви, особено значење ќе има решавањето на проблемот на нерентабилните железнички пруги и станици, отстранувањето на дуплирањето на транспортните капацитети на одделни линии, намалување бројот на празни возења и забрзувањето на натоварот и истоварот на стоки. Значајни резултати во овој поглед ќе се постигнат и со подобро усогласување на организационата структура на сообраќајот и на сообраќајните работни организации со природата на технологијата, потоа со поширока соработка на јавниот сообраќај и на сообраќајот за сопствени потреби и со поголема координација на разни видови сообраќај.

Со подобра организација и со воведување современи методи на работа ќе се унапреди одржувањето на транспортните и други сообраќајни средства. Се очекува дека работните организации ќе изработат програма за специјализација и меѓусебна кооперација за тие работи.

Научноистражувачката работа ќе биде насочена кон усовршување на техниката на средствата и на технолошките процеси, кон изнаоѓање начини за рационализација и поголема безбедност на сообраќајот и кон истражувања на долгорочниот развој.

По потреба, со долгорочни договори помеѓу работните организации што се занимаваат со превоз на патници во поморскиот, воздушниот и речниот сообраќај и со заинтересираните општествено-политички и други организации, ќе се создаваат потребните услови за развој на патничкиот сообраќај во овие гранки.

Заради подобрување на условите на репродукцијата, ќе се воведат пресметување на амортизацијата на оперативните бродови во луците и пристаништата и на аеродромските површини. Пресметувањето на амортизацијата на јавните патништа ќе се воведува постепено.

Модернизацијата и проширувањето на сообраќајните капацитети ќе се финансира со сопствени средства на сообраќајните работни организации, со учество на домашни и странски кредити и средства на заинтересираните работни организации од други стопански области.

Се предвидува дека и општествено-политичките заедници ќе насочат дел од своите инвестициони средства во побрзиот развој на сообраќајните капацитети, со директно вложување, по пат на бенефицирана камата или со други мерки. Федерацијата од средствата што се формираат од кама-

тите на краткорочните кредити ќе ги бенефицира каматните стопи за вложување во транспортните средства за железничкиот и воздушниот сообраќај.

Федерацијата ќе учествува во кредитирањето на развојот на сообраќајот во смисла на веќе донесените одлуки.

Довршувањето на сообраќајниците чија изградба е досега финансирана од средствата на федерацијата, ќе се финансира без обврска за враќање и натаму од овие средства, а со учество на федерацијата до 85% од пресметковната вредност на инвестициите. Вкупното учество на федерацијата во овој вид ќе изнесува во периодот од 1966 до 1970 година 2.459 милиони динари.

Во првиот дел на среднорочниот период расположивите средства ќе се концентрираат на објектите или на деловите од објектите што можат во тој рок да се пуштат во погон. Интензивните работи на другите објекти ќе се обезбедат во втората половина на среднорочниот период.

За изградба на железнички пруги и други крупни сообраќајници ќе се користат можностите за склучување странски заеми.

Ќе се преземат мерки за спроведување типизација на транспортните средства и ќе се донесат соодветни прописи за техничкото единство на големите системи во транспортот и во врските.

За набавка на транспортни средства за поморскиот, речниот и воздушниот сообраќај ќе се регулира институцијата на задолжување во странство врз база на хипотека, како и на можноста за наем на бродови во поморскиот сообраќај.

На претпријатијата на речниот и воздушниот сообраќај ќе им се овозможи за меѓународните линии во преодниот девизен режим да можат од домашното производство да набавуваат погонско гориво за девизните средства што ќе ги остварат самите.

До крајот на 1968 година ќе се изработи долгорочна програма за развој на сообраќајот.

Развојот на железничкиот сообраќај ќе се наосочи особено кон модернизација на магистралните пруги на кои се врши најголемиот дел од транспортот, кон модернизација и проширување на транспортните капацитети, и кон зголемување на степенот на механизираниста на транспортните манипулации, посебно на натоварот, истоварот и претоварот на стоки.

Се смета дека во периодот до 1970 година ќе бидат електрифицирани околу 1.500 km магистрални железнички пруги, со што учеството на електрицираните пруги во вкупната должина на железничката мрежа ќе се зголеми од сегашните 4% на околу 16%; ќе се прошират најважните ранжирни станици; главните пруги ќе се ремонтираат и ќе се зајакнат за поголеми брзини и осни притисоци и ќе се опремаат со современи сигнално-сигурносни и телеграфско-телефонски уреди и врски.

Со модернизацијата и реконструкцијата ќе се зголеми превозната сила, ќе се овозможи зголемување на обемот на превозот, ќе се зголеми брзината и ќе се намалат попатните задржувања на стоки и патници, ќе се зголеми безбедноста на сообраќајот и осетно ќе се намалат трошоците на превозот.

Ефектите на модернизацијата на железниците ќе се одразат делумно веќе во периодот до 1970 година, а повеќе во следните години.

Во периодот до 1970 година се предвидува довршување на околу 400 km нови железнички пруги.

Модернизацијата на железниците, подобрувањето на квалификационата структура и стручноста на кадрите и подобрувањето на технологијата и на организацијата на работата ќе овозможи да се намали бројот на запослените, та се очекува дека

бројот на запослените во 1970 година ќе биде помал отколку во 1965 година, а дека продуктивноста на трудот до крајот на 1970 година ќе се зголеми за околу 40%.

Со предвидената изградба, со реконструкцијата и модернизацијата на железниците ќе можат делумно да се решат проблемите на недостигот, застареноста и истрошеноста на железничките капацитети. Железниците и во периодот до 1970 година ќе користат и натаму добар дел на објекти од застарениот и некономичниот влечен, товарен и патнички парк, и пруги со помали носивости и помали дозволените брзини.

Заради зголемување на општата економичност на превозот, се предвидува и укинување на некои нерентабилни железнички пруги, со тоа што во тие случаи ќе се создаваат потребните услови превозот со железница да се замени со други видови сообраќај.

Од средствата на федерацијата ќе се финансира изградбата на железничките пруги Сараево — Плоче, Книн—Задар, Гостивар—Кичево—Тајмиште и Белград—Бар. Првите три пруги ќе се довршат во периодот до 1970 година, а пругата Белград — Бар — до крајот на 1972 година.

Се смета дека во инвестициите за модернизација и реконструкција на железничките работните организации на железничкиот сообраќај ќе можат да учествуваат со околу 60%. Федерацијата ќе учествува со 885 милиони динари спрема склучените договори. Се смета дека републиките, според порано примените обврски, ќе учествуваат во кредитирањето на реконструкцијата и модернизацијата на магистралните пруги со околу 180 милиони динари.

Во поморскиот сообраќај се предвидува дека тонажата на нашата трговска морнарица ќе се зголеми од 1.040.000 БРТ во 1965 — на најмалку 1.350.000 БРТ во 1970 година, а нејзината старосна структура ќе му се приближи на светскиот просек. Меѓутоа и покрај ваквото зголемување, и во наредниот период ќе остане да се решава прашањето за поинтензивно проширување на капацитетот на трговската флота и за замена на застарените и недо-волно економичните бродови

Тежиштето во развојот на трговската морнарица ќе биде во развивањето на прекуморската флота, која, освен подмирувањето на потребите на нашата надворешнотрговска размена и зголемувањето на транзитот, ќе овозможи да се зголеми и нето девизанот приход од поморскиот сообраќај.

Развојот на патничкиот поморски сообраќај и на крајбрежниот превоз на стоки ќе се ориентира кон подобро поврзување на островите со копното и кон рентабилни туристички и меѓународни превози. За поврзување на копното со островите ќе се користат порентабилни транспортни средства и натаму ќе се развива превозот со траекти.

Се оценува дека работните организации на поморскиот сообраќај ќе можат со сопствени средства да учествуваат со околу 30% во финансирањето на своите инвестиции. Федерацијата ќе учествува, според преземените обврски, со 120 милиони динари. Се смета дека остатокот ќе се обезбеди од банкарски кредити.

Со побрзиот развој на капацитетите на речниот сообраќај и со подобро одржување и регулација на пловните патишта, ќе се овозможи поцелосно користење на економските предимства на овој вид сообраќај за масовен внатрешен и меѓународен транспорт. Се предвидува дека капацитетите на речниот сообраќај ќе се зголемат од 470.000 тони носивост во 1965 година на околу 745.000 тони носивост во 1970 година. Со набавката на бродови за современ систем на погиснување, ќе се зголеми сега-

шното учество на овој систем во вкупниот превоз, но застарениот систем на влечење и во периодот до 1970 година ќе биде претежен. Освен тоа, со оглед на обемот на потребните инвестиции, за развитокот на пловните патишта во најголем дел ќе остане да се решава во периодот по 1970 година.

Се оценува дека работните организации на речниот сообраќај ќе можат да учествуваат во финансирањето на своите инвестиции со околу 35%. Се смета дека од банкарските кредити и од други извори ќе се покрие останатото.

Регулацијата на пловниот пат на Дунав ќе се финансира од средствата на федерацијата, според преземените обврски.

Во воздушниот сообраќај работните организации ќе се ориентираат кон зголемување на рентабилноста на своето работење и кон пошироко вклучување во меѓународниот и туристичкиот промет. Транспортниот парк ќе се модернизира со набавка на поекономични авиони за внатрешниот и меѓународниот сообраќај. Ќе се продолжи изградбата и модернизацијата на аеродроми во најважните стопански и туристички центри.

Изградбата на аеродроми ќе се финансира од средствата на претпријатијата за аеродромски услуги и од средствата на непосредно заинтересираните други работни организации и банки.

Транспортните работни организации во воздушниот сообраќај ќе се ориентираат во развојот на капацитетите претежно кон кредити.

Со модернизацијата и натамошната изградба на патната мрежа, со проширувањето и модернизацијата на возниот парк и со современото и подобро одржување на патиштата, ќе се создадат услови за натамошен пораст и поголема ефикасност на друмскиот сообраќај. Се оценува дека во периодот од 1966 до 1970 година ќе се модернизираат и изградат околу 5.000 km патишта. Со ова сегашното учество на патиштата со современ коловоз во вкупната мрежа на патиштата, што изнесува околу 16%, ќе се зголеми до 1970 година на околу 23%, што ќе претставува сè уште низок процент во однос на потребите.

Во рамките на предвидената изградба на патишта, особено значење ќе има довршувањето на магистралните патишта, со што ќе се надополни основната патна мрежа. По исклучок, ќе остане по 1970 година да се довршат некои делници на автопатот „Братство и единство“, чие довршување, од становиштето на сообраќајните услови што денеска на тие делници постојат и густината на сообраќајот, може да се одложи.

Поосетно ќе се зголеми степенот на механизацијата за одржување на патиштата и ќе се унапреди организацијата на работата на претпријатијата за патишта.

Транспортните капацитети на јавниот друмски сообраќај ќе се зголемат: во превозот на стоки за околу 70%, а во превозот на патници за околу 50%.

Ќе се продолжи изградбата на придружните објекти: гаражите, сервисите, хотелите, помпните станици, автобуските станици, собирните центри и др.

Транспортните работни организации на друмскиот сообраќај ќе ги финансираат инвестициите со сопствени средства со околу 65%, а останатото од банкарски средства.

Од средствата на федерацијата ќе се финансира довршувањето на континенталниот дел на Јадранскиот пат, на патот Жупања — Опuzен и делницата на автопатот „Братство-единство“ од Бежаниска Коса до Белград со мостот преку Сава.

Заради подобро одржување на патиштата, ќе се зголемат средствата за одржување и обновување на патиштата и ќе се

подобри организацијата за нивно рационално користење. Од 1967 година ќе се зголеми уделот на надоместоците за патиштата во цената на погонското гориво, а надоместоците за одделни видови друмски моторни возила ќе се усогласат со фактичното трошење на патиштата. Се очекува и учеството на разни форми самопридонеси на заинтересираното население и на работните организации во модернизацијата на патната мрежа.

Во градскиот и приградскиот сообраќај се предвидува дека до 1970 година транспортните капацитети ќе се зголемат за околу 40% и ќе се прошират придружните објекти (гаражи, сервиси и др.). Ќе се продолжи тенденцијата за зголемувањето на учеството на автобускиот сообраќај во вкупниот превоз. Ќе се прошири и модернизира трелебускиот и трамвајскиот сообраќај и натаму ќе се развива авто-такси превозот, особено во големите градови и туристичките центри.

Се оценува дека работните организации на градскиот сообраќај ќе можат во финансирањето на своите инвестиции до 1970 година да учествуваат просечно со над 50%, додека за останатиот дел на инвестициите се смета на кредити.

Предвиденото зголемување на внатрешниот и меѓународниот промет ќе влијае врз зголемувањето на прометот на стоки во поморските луки, речните пристаништа и другите претоварни места. Се смета дека вкупниот промет на стоки во поморските луки и речните пристаништа до крајот на 1970 година, ќе порасне за околу 60%, а самиот транзитен промет во луките преку двапати.

Во врска со ова, како и со порастот на обемот на превозот во железничкиот и друмскиот сообраќај, се предвидува дека вкупниот обем на претоварот што го вршат за таа цел специјализираните работни организации во луките, пристаништата и во железничките станици, ќе порасне двојно, со што значително ќе се зголеми учеството на овие организации во вкупната претоварна работа.

За да се изврши предвидениот обем на претоварот, да се забрза прометот и да се намалат трошоците на транспортот, ќе се модернизираат и ќе се прошират претоварните капацитети во луките, пристаништата, железничките станици и на другите претоварни места. Претоварните работни организации порационално ќе ја распоредат работата во смисла на специјализација на одделни луки.

Се оценува дека претоварните работни организации ќе можат од сопствени средства да финансираат над 60% од своите инвестиции. Федерацијата ќе го кредитира довршувањето на првата фаза на луката Плоча, во износ од 39 милиони динари според склучениот договор.

Заради зголемување на меѓународниот промет и транзит на стоки преку Југославија, ќе се прошират слободните царински зони и ќе се либерализира режимот за работата на овие зони.

Сообраќајните работни организации корисниците на транспортот ќе ја зголемуваат механизацијата на натоварот, истоварот и претоварот на стоки и побрзо ќе го прошируваат и развиваат современиот систем на транспорт на стоки со примена на палети, контејнери и други средства за рационализација на транспортот, кои при релативно мали вложувања, даваат многу значителни економски ефекти.

Средствата за оваа цел ќе ги обезбедуваат сообраќајните работни организации и работните организации во индустријата, земјоделството, градежништвото, трговијата и др., а се смета и на учество на банкарски кредити.

Ќе се продолжи со спроведувањето на програмата за реконструкција и модернизација на поштенско-телеграфско-телефонскиот сообраќај. Ќе се забрза преносот на поштенските пратки, а со поштен-

ската мрежа ќе се опфати и преостанатиот дел на неопфатената територија на Југославија. Ќе се прошири автоматската и полуавтоматската телефонија и телеграфија и радио врските во внатрешниот и меѓународниот сообраќај. Се предвидува дека до крајот на 1970 година со мрежата на полуавтоматска и автоматска телефонија ќе бидат опфатени околу 95% од месната и меѓумесната телефонија. Но и покрај тоа, бројот на телефонските апарати на 100 жители ќе изнесува околу 3. Со предвидената интензивна изградба на телеграфско-телефонската мрежа ќе се создадат реални услови за побрзо зголемување на бројот на телефоните во периодот по 1970 година.

Работните организации со сопствени средства и со средства на банките ќе ги финансираат своите инвестиции до 1970 година. Се очекува дека и непосредно заинтересираните корисници на поштенско-телеграфско-телефонските услуги со свои средства ќе учествуваат во развивањето на капацитетите на поштенско-телеграфско-телефонскиот сообраќај. Федерацијата ќе учествува со 5 милиони динари во кредитирањето на набавката на опрема, според порано склучените договори.

ВОДОСТОПАНСТВО

За унапредување на режимот на водите и за нивно користење, во изминатиот период се вложени релативно значителни средства. Доградувани се одбранбените системи на средниот и долниот тек на Сава, на Дунав, Тиса, Драва итн. Се работеше на санацијата на ерозионите подрачја во сливот на Јужна Морава. Досега изградените делници на хидросистемот Дунав—Тиса—Дунав овозможија заштита од штетното дејство на водите околу 370.000 ha, а мелиорационите работи во СР Македонија — на над 50.000 ha. Меѓутоа, поплавити и високите подземни води и натаму загрозуваат значителен дел од обработливите површини, поголем број градови, индустриски објекти и сообраќајници. Во изминатиот две години поплавите направија сериозни материјални штети, го попречија стопанското работење и го загрозија животот на жителите. Со ерозиони процеси се зафатени исто така големи подрачја и на тој начин се намалува продуктивната вредност на земјиштата на тие подрачја. Со стопанскиот развој интензитетот на загадувањето на водотекот е во пораст и претставува сè покрупен проблем, бидејќи значително ја намалува употребната вредност на расположивите количини вода. Меѓутоа, проблемите од оваа област ќе можат да се решаваат постапно, во подолги периоди.

Основните и републичките закони за водите даваат можност во наредниот период програмски да се насочува решавањето на некои поважни проблеми. До крајот на 1968 година ќе бидат завршени водостопанските основи на социјалистичките републики и на Југославија врз основа на кои ќе може да се утврди подолгорочна политика во областа на водостопанството. Со ова ќе се согледа перспективата и можноста за решавање одделни и поважни водотеци. Тоа посебно се однесува на проблемите на сливните подрачја (Сава, Морава итн.) и на нивното комплексно уредување. Височината на вложувањето во водостопанството во наредниот период ќе биде поголема од вложувањето во претходниот период.

Со донесувањето на Основниот и републичките закони за водите во 1964 и 1965 година, се обезбедува со определени инструменти на стопанскиот систем дел од средствата за проста и проширена репродукција во водостопанството. Средствата на републичките фондови на водите кои спо-

ред одредбите од Основниот закон за водите првенствено се употребуваат за редовно и инвестиционо одржување на постојните објекти, ќе изнесуваат околу 700 милиони динари. Овие средства можат да се зголемат со диференцирање на височината на водниот придонес што го плаќаат стопанските организации, така што придонесите да бидат поголеми за организациите што се повеќе загроени од води.

Иако изградбата на новите системи за заштита од штетното дејство на водите ќе може да се финансира и од други извори, социјалистичките републики можат за овие цели да користат и дел од данокот на промет во трговијата на мало. Покрај наведените средства, ќе се ангажираат и кредити за вложувања во водостопанството.

За работите на меѓународни спогодби Федерацијата ќе вложи околу 30 милиони динари. Учеството на Федерацијата во решавањето на проблемот на водостопанството ќе се врши исто така по пат на вложувањето во хидросистемот Дунав—Тиса—Дунав, во хидромелиорациите во Социјалистичка Република Македонија како и со вложување во некои објекти на енергетиката (Гердап и др.) и сообраќајот.

Степенот на загаденоста на водите бара за изградбата на уреди за пречистување на постојните објекти да се ангажираат, покрај средствата на стопанските организации, и средствата на републичките фондови на водите. Изградбата на нови капацитети треба задолжително да ја следи и изградбата на соодветни уреди за пречистување на отпадните води. Трошоците за пречистување и натаму треба да ги товарат трошоците на производството на стопанските организации што испуштаат отпадни води.

РАЗВОЈОТ НА ОДДЕЛНИ ИНДУСТРИСКИ ГРАНКИ

Во натамошниот развој се смета со поголема специјализација и кооперација на производството, со значително поголем степен на интеграција на производителите во земјата и со странска индустрија, како и со побрз развој на научноистражувачката и индустриско-развојната работа.

До 1970 година се смета со натамошен брз, стабилен и нешто позабавен развој на индустриското производство во целина — во однос на минатиот десетгодишен период. При тоа се предвидува дека по побрза стопа ќе расте производството на енергетиката и на основните метали, хемиската индустрија, индустриското производство на градежен материјал и неметали.

Поголемо учество и рационализација во потрошувачката на сировини и материјали ќе се оствари со измената на структурата на потрошувачката на сировини, со употребата на поевтини материјали, со подобро користење на отпадоците и намалување на шкаротот.

Порационално производство ќе обезбеди забрзаната модернизација, современата технологија и специјализираниот развој на капацитетите во економски оправдани големини, а особено порационално производство во капитално интензивната процесна индустрија.

Изборот на инвестициони алтернативи ќе му се подреди на најштедливото користење на средствата. Таквиот однос спрема трошењето на средствата наметнува откажување од изградбата на оние капацитети каде што домашните потреби и извозните можности се под количините што би ја оправдале изградбата на оптимални капацитети.

Интензитетот на геолошкоистражувачките работи и користењето на минерални резерви и други природни богатства ќе се усогласи со предвидениот развој.

Со средства на Федерацијата ќе се финансираат геолошките истражувања што се од општ општествен интерес а што не се непосредно врзани за процентот на простата и проширената репродукција на работните организации ниту на потесните општествено-политички заедници: комплексно геолошко картирање; регионален геофизички премеј; регионални хидролошки и инженерско-геолошки истражувања; регионални геолошки истражувања на минералогени подрачја заради изнаоѓање основни сировини и студиско изучување на проблематиката од областа на геолошките истражувања.

Учеството на Федерацијата во финансирањето на геолошките истражувања од општ општествен интерес што не се непосредно врзани за простата и проширената репродукција на одделни работни организации, ќе се утврди со соодветни програми и прописи.

Другите геолошки истражувања што непосредно се врзани за активностите, првенствено на стопанските организации и нивните здруженија, а потоа и на заинтересираните политичко-територијални заедници, ќе се финансираат со нивните средства.

Сегашното производство на црната металургија ги покрива домашните потреби од челик со околу 65%. Во тек е програмата за реконструкција и проширување на капацитетите до 3,2 милиони тони суров челик.

До 1970 година се предвидува завршувањето на изградбата на капацитетите за производство до 3,2 милиони t суров челик, при што динамиката на изградбата ќе се реализира така што во првите години ќе им се даде приоритет на објектите од кои најбрзо може да се добие производство. Натаму, позначително зголемување на капацитетите ќе се оствари во следниот среднорочен период.

Во периодот до 1970 година ќе се пристапи кон подготовките и кон продолжувањето на изградбата на капацитетите, со што ќе се обезбеди континуитет на изградбата и модернизација на производствените процеси, како и интензивирање на подготвителните работи на оптимализација на капацитетите. Тоа ќе доведе и до намалување на производствените трошоци и ќе овозможи поповолен развој на индустријата за преработка на метали. Непосредно по 1970 година, ќе се оствари производство од околу 4 милиони тони суров челик.

Федерацијата ќе учествува во финансирањето на изградбата на капацитети според програмата до 3,2 милиони тони суров челик.

За натамошната фаза на изградбата, над програмата до 3,2 милиони тони суров челик, производителите и потрошувачите на челик, банките и другите заинтересирани фактори ќе ја утврдат конструкцијата на финансирањето и ќе пристапат кон остварување на тоа финансирање. Федерацијата ќе биде, по потреба, гарант по меѓународните аранжмани за натамошна изградба на црната металургија.

Учеството на Федерацијата во изградбата на црната металургија, односно во давањето на гаранција за странски заеми, се обусловува со поделбата на трудот на домашните производители односно со изградбата на оптимални капацитети.

Федерацијата ќе учествува во покривањето на трошоците на инвестиционата изградба над трошоците предвидени во договорот за изградба на Железарницата Скопје до износот од 284,2 милиони динари.

Федерацијата, врз основа на долгорочната програма за развој на црната металургија, што ќе се изработи до 1968 година, ќе ги утврди принципите за финансирање со кои треба да се обезбеди континуирана из-

градба на оваа индустриска гранка по 1970 година.

Во досегашниот развој на обоената металургија во доволна мера не се користени компаративните предимства на поволната суровинска база, производственото искуство и постојните капацитети.

Порастот на производството на основните обоени метали ќе се оствари со проширување и модернизација на постојните и со отворање нови рудници како и со проширување и изградба на нови модерни топилници и електролизиски.

Вкупното производство на обоени метали ќе порасне до 1970 година близу двапати, а особено ќе се зголеми производството на алуминиум, бакар, олово и цинк:

	— во илјади тони	
	1965	1970
Алуминиум	41	100
Бакар	58	80
Олово	102	160
Цинк	46	110

Капацитетите на обоената металургија ќе се изградуваат, односно ќе се прошируваат и реконструираат sukcesивно, со тоа што работите на одделни објекти ќе се извршуваат во текот на среднорочниот период во зависност од расположивите средства. Капацитетите што ќе се започнат, забрзано ќе се градат и ќе се завршуваат. Со остварувањето на програмата за проширување на постојните и изградба на нови капацитети, врз база на современи технолошки достигнувања, ќе се создаде помодерна и значително попродуктивна обоена металургија.

Ќе се приготви и ќе започне натамошната изградба на капацитети за производство на обоени метали, така што околу 1972 година ќе се достигне вкупно производство на алуминиум од околу 150 до 200 илјади тони, бакар околу 100 илјади тони, олово околу 175 илјади тони и цинк околу 125 илјади тони. Наспоредно ќе се развива и производство на некои други обоени метали.

Порастот на производството на обоените метали особено поволно ќе влијае за зголемувањето на размената со странство и за подобрувањето на платниот биланс, иако некои од обоените метали и натаму делум ќе се увезуваат.

Значителното зголемување на производството на обоените метали бара поголемо интензивирање на обемот на геолошко-рударските истражувачки работи.

Научноистражувачката работа ќе биде насочена особено кон подобро користење на металите од рудите при нивната преработка, кон користење на нископроцентните руди на бакар и други метали, кон добивање нови метали, порационално и поцелосно користење на придружните метали од рудите, згурата, топилничките гасови и др.

Изградбата на капацитетите на обоената металургија ќе се финансира од средствата на инвеститорите и банките. Федерацијата, по потреба, ќе ги гарантира меѓународните заеми за нејзиниот развој.

Развојот на индустријата на **неметали** беше многу интензивен. Освоени се нови производи особено во производството на огноотпорни материјали, стакло и керамика. Значително порасна извозот. Преработувачките капацитети побрзо се развиваа од капацитетите на рудниците.

Постојната суровинска база и извршените подготвки овозможуваат позначително зголемување на производството на неметали. Се предвидува порационална експлоатација на суровинската база и подобро облагородување на неметалните минерали, а и поголема употреба на овие минерали што досега не се користени. Новата технологија и техника во користењето на производите на неметалите, како и побарувачката на нови форми на производи ќе влијае врз подобрувањето на асортиманот и квалитетот на производите на неметалите. Широкиот асортиман на производите и квалитетот, како и здобие-

ната афирмација, ќе овозможат натамошно зголемување на извозот.

Модернизацијата и проширувањето на производствените капацитети ќе се оствари со средствата на заинтересираните работни организации и банки

Во металопреработувачката индустрија суштествено е изменета структурата на капацитетите и производството. Во освојувањето на нови производи, при развивање на сопствената работа на проектирање, конструкција и технолошка подготовка, користени се обемни странски искуства.

Неполното користење на капацитетите, високиот потрошок на суровини и труд, уситнетоста а често и дуплирањето на погоните, имаа за последица скапо производство.

Развојот на пазарот ќе ја ориентира сè повеќе металопреработувачката индустрија и на сериски и на поединечни производи, со што ќе се оствари поразвиена поделба на трудот и модернизација.

Современите тенденции во развојот на техниката и технологијата ќе ориентираат кон производство на специјализирани машини, уреди и автомати од сериска изработка, кон производство на високомеханизирани и автоматизирани поединечни и агрегирани машини и постројки. Тоа бара и побрз развој на електрониката и автоматизацијата.

Производството на специјализирани машини, уреди и автомати од сериска изработка ќе се развива интензивно — за задоволување на потребите на индустријата за преработка на метали и дрво, за механизација на земјоделството и градежништвото, за реконструкција и развој на сообраќајот и за механизација на услужните дејности. Освен тоа, големосериски ќе се произведуваат потрошни добра од метали, со потрајна вредност, за потребите на домаќинствата.

Производството на високомеханизирани и автоматизирани поединечни и агрегирани машини и постројки ќе се развива особено за задоволување на потребите на развојот на енергетиката, рударството, производството на градежни материјали и за развој на процесната индустрија, а особено хемиската и прехранбената.

При тоа се смета дека во земјата ќе се произведува оној асортиман чие рентабилно производство ќе го обезбеди домашната потрошувачка и можностите за извоз, а кое ќе се организира со потребната кооперација во земјата и со странската индустрија.

Предимствата првенствено во доменот на создавањето и производството на комплетни постројки и агрегати, и во доменот на производството на стандардни делови и производи за вградување ќе ги овозможи нивното позначително вклучување во сè поголемата меѓународна размена на овие производи.

Постојните капацитети, условите на работењето и можностите на меѓународната размена упатуваат и натаму кон позначително зголемување на производството и извозот. Ќе се зголеми производството на машини, уреди, постројки, камиони и трактори — за околу двапати. Ќе дојде и до зголемување на производството на автомобили за околу трипати, а на моторцикли и велосипеди за околу двапати во 1970 година.

Предвиденото поголемо стимулирање на индивидуалниот труд и неговото пообемно поврзување со работните организации во земјоделството, занаетчиството и во некои други дејности, ќе го интензивира и специфичното производство на соодветна опрема, алат и репродукциони материјали. Сето тоа ќе обезбеди пошироки можности за пласман на стоки и на домашниот пазар.

Во рамките на интеграционите процеси помеѓу кооперантите ќе се воспостават комплексни и долгорочни односи што ќе ги надминат вообичаените комерцијални купопродажни односи. Тие ќе се ориентираат кон заедничка развојна работа, заедничко

програмирање на ново производство, решавање на проблемите на текущото производство, продажба на готови производи, организирање заеднички сервисни служби, итн.

Успешниот развој на производството ќе бара и поинтензивни научни истражувања насочени кон освојување најмодерни конструкции и технолошки постапки за производство на машини, уреди и постројки за енергетиката, рударството, индустријата на градежни материјали, за индустриите што преработуваат дрво и метал, за механизација на земјоделството и градежништвото, за реконструкција и развој на сообраќајот и за производство на опрема за оној дел на процесната индустрија што континуелно се изградува во земјата, како и за производство на опрема за механизација на услужните дејности. Сето ова бара поголема координација и поделба на програмата на научноистражувачката работа.

Ќе дојде до поголем израз селекцијата на производителите. Некои производства како нерентабилни ќе се напуштат, додека други брзо ќе се развиваат. Во тој процес извесен број организации ќе израснат во крупни, современо опремени и кадровски оспособени, добро организирани и високопродуктивни работни организации, што ќе можат успешно да конкурираат на пазарот. Работните организации што не ќе се прилагодат кон новите услови ќе западнат во тешкотии. Некои работни организации ќе се преориентираат и на друго производство поврзувајќи се со поразвиени групи.

Работните организации со сопствени и банкарски средства ќе ја обезбедат модернизацијата и реконструкцијата.

Работните организации со учество на федерацијата и банките ќе го кредитираат и извозот на опрема на одделни пазари.

Во **бродоградбата** постојат современи капацитети за новоградба на бродови и регион. Бродоградбата се афирмира во извозот, зашто извезува околу 80% од производството.

Основната ориентација на бродоградбата ќе биде и натаму кон извоз, зашто се смета дека извозот и натаму ќе изнесува околу 80% од производството. Со потребната модернизација, специјализација на производството и поделба на трудот и одржување на современоста на производствените процеси, се очекува осетен натамошен растеж на производството.

Недоволната запосленост на помалите бродоградилници ќе се решава со пошироки кооперативни и интеграциони односи помеѓу бродоградилницата и со ангажирање на капацитетите за производство на опрема за процесната индустрија и другото стопанство. Ќе се унапреди и ќе се прошири градбата на бродски дизел мотори за пропулзија и помошни мотори. Научноистражувачката работа ќе биде насочена кон пронаоѓање оптимални проектантски и конструкциони решенија на пловните објекти и технологија на производството, вклучувајќи го и следењето на развојот на најсовремените придобивки на бродоградбата. Исто така ќе се проучуваат современите достигнувања во електрониката за навигациони и експлоатациони команди, како и истражувањата на пропулзијата, вклучувајќи ги и нуклеарните погони.

Бродоградилницата ќе ја извршат со сопствени и банкарски средства модернизацијата и реконструкцијата.

Кредитирањето на извозот на бродови работните организации ќе го вршат со учество на федерацијата и банките.

Во **електроиндустријата** развитокот на производството беше многу динамичен. Капацитетите се зголемени, особено во кабелската индустрија, со производи на трансформатори и ротациони машини.

Се смета со натамошен значителен растеж на производството на електроиндустријата. Кај електроопремата се очекува усовршување на техниката и освојување на соодветни големини на единични

капацитети на производите, особено електроенергетски машини и постројки. Производството на електрични ротациони машини и трансформатори ќе се зголеми за околу двапати.

Во согласност со зголемувањето на животниот стандард ќе се зголеми учеството на трајни потрошни добра од метали во личната потрошувачка, што ќе го прошири пазарот за домашната индустрија, иако се смета и со позначително зголемување на увозот на овие стоки.

Модернизацијата на индустријата, на поштите, телеграфите и телефоните, на железниците и други служби ќе овозможи зголемување на учеството на професионалните уреди во структурата на производството на електронската индустрија. Се предвидува и побрз развој на индустријата за автоматизација. Со проширувањето на асортиманот на елементите за автоматизација во областа на електромеханиката и пневматиката и со освојувањето на нови елементи во областа на електрониката и хидрауликата ќе се создаде техничка база за поширока модернизација на стопанството.

Ќе се зголеми и производството на радио-приемници и телевизори, како на електрични кабли и спроводници.

Работните организации со сопствени и со банкарски средства ќе ја вршат модернизацијата и реконструкциите.

Кредитирањето на извозот на опрема ќе го вршат работните организации при учество на федерацијата и банките.

Динамичниот развој на **хемиската индустрија** е постигнат првенствено со значителните инвестициони зафати што овозможува освојување на низа нови производи, особено на полето на органско-хемиската индустрија. Во развојот на хемиската индустрија заостана базната хемија (азотни ѓубриња, вештачки материји, синтетички влакна, вискозни влакна, сода, фармацевтски сировини итн.).

Со реконструкции, со проширувања и модернизација значителен број на погоните постепено ќе се развијат во рационални економско-технолошки комплекси, а новите капацитети ќе се засноваат врз современи технолошки процеси.

Развојот на органската хемиска индустрија е насочен во најголем дел кон современата петрохемиска индустрија, а развојот на карбохемијата и карбидната хемија ќе се забавува. Се предвидува дека до 1970 година значително ќе се зголеми производството на вештачки ѓубриња, дека за трипати ќе се зголеми производството на вештачки влакна, а дека производството на вештачки маси ќе се зголеми над 2,5 пати.

Преработувачката и фармацевтската индустрија ќе добијат нов поттик за развој, бидејќи ќе се зголеми асортиманот на базните хемиски производи, односно ќе се подобри нивната снабденост со репродукциони материјали. Ова отвора и процеси за сè поголема диверзификација на производството, за проширување на асортиманот и за подобрување на квалитетот на производите.

Развојот на хемиската индустрија ќе зависи и од напредокот што ќе биде постигнат на научноистражувачкото поле. Тоа особено се однесува на фармацевтската и органскохемиската индустрија, каде што процесите на производството се подложени на чести промени.

Со поголема концентрација на средствата и кадрите ќе се создадат услови за побрз развој на оваа гранка и на интеграционите процеси.

Развојот на хемиската индустрија ќе се обезбеди од средствата на работните организации и банките.

Федерацијата ќе учествува во финансирањето на изградбата на капацитетите за производство на вештачки ѓубриња, првенствено за развој азотни ѓубриња според програмата за изградба на нови капацитети

од околу 2 милиони тони производство, што треба да се оствари до 1970 година.

За да се обезбеди рационална изградба на технолошки и економски современи големи капацитети на базната хемиска индустрија и да не дојде до започнување на изградбата на мали и нерационални капацитети, федерацијата, по потреба, ќе пропише посебна постапка и услови. Реализацијата на започнатите објекти што не претставуваат рационални инвестициони зафати инвеститорите треба да ја преиспитаат.

Во текстилната индустрија дојде до значително зголемување на капацитетите и до модернизација на погоните. Остварено е подобрување на квалитетот и проширување на асортиманот, и покрај неповолната суровинска структура односно високото учество на природните текстилни суровини.

Со подобро користење на капацитетите, со изградба на погони за доработка, ќе се зголеми производството до 1970 година за потребите на домашниот пазар и за извоз. Ќе дојде до промени во структурата на производството и извозот, со суштествен пораст на учеството на производи со висок степен на доработка, а особено на конфекцијата и трикотажата. Врз ваквата производствена ориентација ќе влијае измената на суровинската структура и порационалното користење на суровините. Се очекува нешто поумерена стопа на растежот на производството во однос на претходниот период. Ќе се зголеми и учеството на вештачки влакна во вкупната потрошувачка на суровини и на тој начин ќе се забрза замената на природни текстилни суровини. За тоа ќе придонесе проширувањето на капацитетите за производство на вештачки влакна и ќе се подобри снабдееноста со суровини на текстилната индустрија од домашно производство.

Се предвидува дека специфичната потрошувачка на текстил во Југославија во 1970 година ќе ѝ се приближи на сегашната просечна потрошувачка на развиените земји.

Учеството на извозот во производството на текстилни производи ќе се зголеми.

Се предвидува дека вложувањата ќе се насочат кон модернизација, автоматизација и неопходна реконструкција, како и кон усогласување на фазите на производствениот процес. Ќе дојде и до округлување на претпријатијата, до специјализација и поголема поделба на трудот во рамките на пошироки интеграциони и деловни поврзувања.

Реконструкциите и модернизацијата ќе се обезбедат со средства на работните организации и банките. Работните организации дел од своите средства ќе насочат и кон развојот на сопствената суровинска база.

Индустријата на кожа и обувки располага со доволно капацитети што се многу уситнети. Воведувањето на работа во повеќе смени, специјализацијата и кооперацијата се резервите што овозможуваат поинтензивно производство.

Со подобро користење и модернизација на капацитетите се предвидува дека производството и натаму ќе расте.

Постојните резерви на работна сила обезбедуваат предвидениот пораст на производството да се оствари главно со зголемена продуктивност односно со подобрување на квалификациона структура на постојните кадри и со воведување на современа организација на трудот.

Ќе се продолжи со натамошна измена на структурата на репродукциониот материјал во производството на обувки, односно со замена на природната кожа со некожени материјали.

Учеството на извозот во производството ќе се зголеми. Основниот артикал на производството и на извозот ќе бидат обувките,

Се очекува дека во 1970 година потрошувачката на обувки во земјата ќе ја достигне денешната потрошувачка во развиените европски земји.

Работните организации со сопствени и банкарски средства ќе ја обезбедат реконструкцијата, модернизацијата и округлувањето на капацитетите.

Во индустријата на гума постојат резерви во капацитетите, особено по извршените реконструкции и проширувања што уште не се активирани.

Со оглед на порастот на домашната барачка и можностите на капацитетите, производството постојно ќе расте. Најбрз пораст на производството се очекува во пневматиката. Пополното користење на капацитетите ќе бара од оваа индустрија побрзо ослободување за извоз.

Ќе дојде до округлување на постојните капацитети, до зголемена специјализација и современа организација на трудот што треба да обезбеди високопродуктивно производство.

Реконструкцијата и модернизацијата ќе се обезбедат со средства на работните организации и банките.

ЗЕМЈОДЕЛСТВО

Земјоделското производство заостана зад општиот стопански развој. Ова претставуваше една од суштествените причини за растројството на пазарот, за порастот на цените, на животните трошоци и за дефицитот на платниот биланс. Нивото на стоквното производство не ја следеше барачката на домашниот пазар за лична потрошувачка и за преработувачката индустрија, а не беа задоволени ни можностите за пласирање на странски пазари. Сето ова беше потенцирано со осцилациите во земјоделското производство.

Новите услови за стопанисување по реформата, посебно нивото на гарантираните цени, доведуваат до значително зголемување на доходот и фондовите на земјоделските организации, и овозможуваат и натамошен пораст на производството во кооперацијата и во индивидуалните стопанства.

Развојот на земјоделското производство ќе се ориентира кон интензификација и побрз пораст на продуктивноста на трудот. Ќе се води политика за економско засилување на интензификацијата и на развојот на општествените стопанства, како и за развивање на производството на индивидуалните стопанства, и особено во производствената соработка на работните организации со индивидуалните производители.

Општествените стопанства сè повеќе ќе преминуваат кон индустриски начин на производство — со воведување на современа технологија и организација на трудот, како и подоследна примена на принципот за распределба според трудот. Важен фактор за натамошниот развој на овие стопанства ќе претставува продолжувањето на интеграционите процеси, како и организирањето и поефикасната работа на развојните служби. Со разни форми на деловно поврзување и со интеграција ќе се обезбеди и поуредно снабдување на прехранбената и тутунската индустрија со суровини.

Посебно значење за побрзиот развој на производството во кооперација ќе има поинтензивното вклучување во тој процес не само на задругите туку и на комбинатите, земјоделските имоти, претпријатијата на прехранбената индустрија, трговијата и други. Суштествено влијание врз обемот на кооперацијата ќе вршат и натаму земјоделските задруги. За развојот на производството на површините на индивидуалните производители односно во кооперација значително ќе влијае работата на стручните земјоделски служби, кои и својата организација и начинот на работењето ќе ги прилаго-

дат кон оваа задача. За зголемувањето на приносот ќе помогне и подоследната примента на агроминимумот, кој ќе се заснова врз можностите и економскиот интерес на производителите да го зголемаат производството.

Постојат услови во наредните години поефикасно и пошироко да се користат и потенцијалите во ридско-планинското и медитеранското подрачје. Овие подрачја имаат можност да развијат стоковно производство на компир, жито, ран и друг зеленчук, некои видови овошје, месо и други производи заради што развојот на овие производства треба да се поттикнува со соодветни економски мерки.

Се оценува дека до 1970 година земјоделското производство ќе се зголеми — во однос на просекот 1964/1965 година — за околу 25% односно по стопа на растежот од околу 4,6%. Стоковното производство ќе расте побрзо од вкупното. Ваквиот пораст на земјоделското производство ќе овозможи и пораст на физичкиот обем на потрошувачката на храна — по просечна стопа од околу 5%, а на извозот на земјоделски производи — по стопа од околу 8%.

Производството на општествените стопанства во периодот од 1966 до 1970 година би се зголемило по просечна стопа од околу 10%, а продуктивноста на трудот — по стопа значително поголема од досегашната, така што бројот на запослените би се намалил. Ваквиот развој на општествените стопанства би поттикнувал кон поинтензивен и побрз развој на стоковното производство во кооперација и во индивидуалните стопанства.

Се смета и со значителен пораст на производството во индивидуалните стопанства, во кооперација и во кооперација. Општествено организираното производство (општествени стопанства во кооперација) ќе има и во наредниот период решавачко влијание врз развојот на земјоделското производство. Најголем дел од прирастот на физичкиот обем на земјоделското производство би се остварил од општествено организираното производство. При тоа повеќе од 40% на прирастот би потекнувале од општествените стопанства, а останатото — од кооперацијата и од индивидуалните стопанства.

Производството на некои поважни производи, според предвидувањата, ќе се движат вака:

	— во илјади тони	
	1964/1965	1970
Жито — вкупно	11.175	14.000
Зеленчук	1.925	2.700
Овошје и грозје	2.200	2.900
Месо	698	965
Млеко (илјади литра)	2.400	3.200

Новите цени на пченицата овозможуваат интензивирање на ова производство по пат на усовршување на технологијата и подобро опремање со земјоделска техника. На таа основа се предвидува при просечни услови пораст на производството на пченица и рж на околу 4,6 милиони тони, што би претставувало зголемување од 25% — во однос на просекот од 1964/1965 година. Во билансите за подмирување на текуштата потрошувачка и за пополнување на залихите се смета со значително намалување на увозот на пченица. Во поволни услови производството би можело да достигне и такво ниво што увозот да не биде потребен.

Порастот на производството на пченка се заснова врз можноста на високото интензивирање на ова производство со усовршување на технологијата, посебно со воведување комплексна механизација. На тие основи се предвидува во 1970 година производство на пченка од околу 8 милиони тони. Постепеното и постојано зголемување на производството на пченка во периодот до 1970 година овозможува да се создадат потребните резерви на тој производ да се покријат зголемените потреби за исхрана на добитокот и пченката да претставува

значителна ставка во извозот на земјоделски производи.

Остварувањето на поголем обем на производството на зеленчук ќе се заснова врз унапредувањето на производството и врз проширувањето на деловните односи помеѓу организациите што произведуваат, преработуваат и вршат промет на зеленчук. Во условите на стабилен пазар, подобро опремена трговија и при обезбедена потребна механизација за производство — особено таму каде што постои можност за навсиднување, ќе може да се оствари предвидениот обем на производство на зеленчук.

Создадени се поволни услови и за зголемување на производството на индустриски растенија. Зголемувањето на производството на шеќерна репа, сончоглед и тутун ќе се заснова врз натамошното подобрување на технологијата на производството по пат на производствена соработка помеѓу земјоделските производители, стручните служби и преработувачката индустрија.

Новите гарантирани цени на говедското месо и на млекото обезбедуваат рентабилност на овие производства. Говедското месо има поволни изгледи за пласман, како на домашниот пазар така и на странскиот пазар. Подобрувањата во технологијата на производството, посебно во исхраната на добитокот, при натамошна селекција на производствените грла, создаваат можност ова производство да биде привлечно за производителите.

Порастот на производството на свинско месо бара технологијата и економиката во гоњето на свињи да се усоврши. Ова производство досега го карактеризираше ниската конверзија на храната и ниското производство на жива мера по свиња. Во наредниот период ќе се оди на поголема производителност на свињите и кон порационална конверзија на храната за добиток. При тоа се смета на поцврсто поврзување на производителите со стручните служби, со кланичната индустрија, со индустријата за производство на храна за добиток и со трговијата.

Пораст на производството и на продуктивноста на трудот е можен, покрај другото, при соодветно зголемување на материјално-техничката база во земјоделството. Бројот на тракторите во работните организации ќе се зголеми на околу 60 илјади. Во процесот на производството ќе се воведат линиска механизација за најважните процеси на трудот. Значително ќе се зголеми и механизацијата на индивидуалниот труд (едноосни трактори, лесни трактори и други машини и орудија). Потрошокот на вештачки гудриња во 1970 година ќе изнесува околу 4 милиони тони — спрема 2 милиона тони во 1965 година. Ваквиот пораст на производството претставува и проширување на посејните површини на општествените стопанства. Остварувањето на зголемениот доход во интензивното производство и поттикнувањето од страна на федерацијата со учество во вложувањата и со други мерки, треба да го развие интересот на земјоделските организации за проширување на посејните површини.

Општествените стопанства, земјоделските задруги и погоните за земјоделско производство на други работни организации ќе можат во новите услови на стопанисување да обезбедат од сопствените фондови во просек до 50% од потребните средства за инвестиции во основните фондови.

За да се обезбеди побрз развој на земјоделското производство и пораст на продуктивноста на трудот, федерацијата ќе намери за оваа област околу 4,4 милијарди динари од своите средства. За преземените обврски преку Југословенската земјоделска банка, федерацијата ќе склучи договор со оваа банка, во кој ќе се прецизира обемот на средствата што ќе ѝ ги стави нејзе на располагање за покривање на тие обврски. Со средствата на федерацијата од 0,61 милијарди динари ќе се финансира

изградбата на каналот Дунав — Тиса — Дунав, со средствата од 0,37 милијарди динари — мелиорационите системи во Социјалистичка Република Македонија. Средствата на федерацијата ќе се користат како учество за побрза модернизација и интензификација на производството и за зголемување на обработливите површини на работните организации. Освен тоа, од посебните средства федерацијата ќе обезбеди додатна камата заради насочување на средствата на банките и други иматели на општествени средства за вложувања во основните средства на земјоделството. Во користењето на средствата на федерацијата рамноправно ќе се третираат сите форми на општествено организираното производство (задругите, земјоделските имоти, индустриско-земјоделските комбинати, другите работни организации и кооперации).

Во кредитирањето на вложувањата во земјоделството ќе учествуваат со свои средства банките и оние организации од други гранки на стопанството што се заинтересирани за развојот на одделни производства. За вложувања во земјоделството ќе се користат и странски кредити, како и средствата на Фондот на федерацијата за кредитирање стопанскиот развој на стопански недоволно развиените републики и краишта.

Мерките на економската политика ќе ја подржуваат секоја индивидуална работа што не се заснова врз експлоатација, а која придонесува поцелосно да се задоволат потребите на самите производители и на општеството. Ќе се подржуваат и настојувањата на индивидуалните производители да го зголемат производството и продуктивноста на својот труд, како по пат на производствена соработка, така и со поголеми сопствени вложувања во современи средства за производство. Со тоа во врска, од домашното производство и од увозот ќе се обезбеди значително подобра понуда и поширок асортиман на разни орудија за работа, механизација и други средства за производство.

Банките, земјоделските задруги и други работни организации што се занимаваат со земјоделско производство ќе организираат посебна штедно-кредитна служба и ќе ги поттикнуваат на штедење индивидуалните производители, заради јакнење на материјалната основа за развој на производството во кооперација. Во текуштата економска политика ќе се преземаат и други мерки, заради поголемо активирање на потенцијалот на индивидуалните стопанства (усовршување на даночната политика и системот на осигурување во земјоделството и слично), со цел да се зголемат вложувањата на тие производители во производството и развојот на земјоделските служби.

За развојот на стоковното производство посебно значење ќе има политиката на стабилизација на земјоделскиот пазар, на создавање стоковни резерви и посовремена организација на прометот на земјоделски производи, како и одржувањето главно на оние односи помеѓу цените на земјоделските и други производи што се утврдени со реформата. Применувањето и натамошното развивање на системот на гарантирање и минималните откупни цени ќе ги стимулира рационалното производство и стабилизацијата на пазарот. Ќе се гарантираат цените за определени производи и за испораките што ги вршат индивидуалните производители непосредно. Премиите и регресите се задржуваат со тенденција кон по-

степенено намалување и евентуално укинување во согласност со развикоот на производството и пазарот. За организирањето и стабилноста на пазарот големо значење ќе има поттикнувањето на интеграционите процеси помеѓу организациите што произведуваат, преработуваат и вршат промет на земјоделски производи и посебно — поттикнувањето на кооперацијата со кредитни и даночни олесненија и со други мерки.

Во прехранбената индустрија, а особено во некои групации изградени се капацитети што овозможуваат поцелосно користење на суровинската база. Со зголемувањето на куповната способност на населението, создадени се услови за поголем пораст на потрошувачката на производите на прехранбената индустрија. Во извозот некои производи од оваа индустриска гранка имаат големо значење и се афирмирани на странскиот пазар.

Развојот на прехранбената индустрија ќе зависи од подобро користење на суровините, од подобрувањето на нивниот квалитет и од зголемувањето на продуктивноста на трудот. Проширувањето на капацитетите ќе се врши во согласност со развојот на пазарот, а ќе се оствари првенствено по пат на реконструкција и модернизација. На таа основа е обезбеден натамошен растеж на производството. Новите услови на стопанисувањето ќе ги ориентираат претпријатијата од оваа индустрија кон обезбедување поголеми количини суровини и кон подобрување на нивниот квалитет, како и кон интеграција со земјоделски организации и кон развивање на кооперацијата со индивидуални производители. Сето тоа треба да ѝ овозможи на прехранбената индустрија да ги намали трошоците на производството и да им ја наголеми конкурентната способност на своите производи на странскиот пазар.

Реконструкцијата и модернизацијата на прехранбената индустрија ќе се врши со сопствените средства на работните организации и со банкарски кредити.

Досегашниот развојот на **тутунската индустрија** беше обусловен од движењата во производството на суровини и од можностите за пласирање. Извозот на ферментираан тутун значително влијаеше врз развојот на производството на суров тутун.

Се смета дека преработката на тутун ќе се движи со нешто поумерена стапа на растежот. Натамошниот развојот на тутунската индустрија ќе зависи првенствено од производството на суров тутун, од пласманот на тутунот и од модернизацијата на производствените капацитети. Мерките на стопанската реформа ќе ги ориентираат претпријатијата на тутунската индустрија кон интеграција и поцврсто поврзување со производителите на суровини.

Модернизацијата на тутунската индустрија во наредниот период ќе се врши од сопствените средства на работните организации и од средства на банките.

ШУМАРСТВО И ПРЕРАБОТКА НА ДРВО

Во шумарството со подобро користење на шумскиот фонд, со новоподигнатите плантажи и со интензивните култури, со извршеното пошумување и нега на шумите, со изградбата на комуникации и со воведувањето на механизација, остварени се условите за поекономично шумско стопанисување и за воведување современа технологија.

Потенцијалните можности на шумскиот фонд досега не се доволно користени. Екстензивното стопанисување и ниската продуктивноста на трудот во шумарството, како и позабавениот развој на индустријата за преработка на дрво, имаа за последица застојување на производството и развојот

и недоволно вклучување во меѓународната размена.

Просечното годишно сечење на шуми ќе се движи и натаму нешто пониско од прирастот и ќе изнесува во 1970 година околу 28 милиони m^3 . Пошироко ќе се вклучат со општествено организираното производство и шумите на кои постои правото на сопственост и повеќе ќе се користи дрвото во шумите и шумските отпадоци за обезбедување на суровините за преработка на дрво.

Заради остварување на предвиденото сечење на шуми, ќе се изградат до 1970 година околу 7.000 километри нови шумски комуникации. Ќе се набави современа опрема за механизирање на работите при искористувањето на шумите и шумскокултурните работи. Ќе се подигнат нови плантажи и поинтезивни култури на шуми со обезбедување на саден материјал, ќе се извршат соодветни шумскоодгледни работи во постојните шуми. При тоа ќе се воспостават поусогласени односи помеѓу сечењата и вложувањата во развојот за одржување на шумскиот фонд.

Се предвидува формирање на шумскостопански организации, без оглед на границите на општествено-политичките заедници, кои како природни целини ќе претставуваат трајно суровинско подрачје за оптималните капацитети и технолошките процеси на индустријата за преработка на дрво. Тоа осетно ќе ја унапреди ефикасноста на стопанисувањето во шумарството, ќе ги намали трошоците за одржување на шумите и ќе изврши концентрација и подобро користење на средствата и кадрите.

Ќе се пристапи кон порационално користење на суровината со сведување на отпадоците на најнужна мера при искористувањето на шумите и преработката на дрвото. Ќе се преземат поефикасни мерки за спречување на неправилните сечења, како и мерки нерационалните пилани да не ги зарозат настојувањата за рационално користење на шумските суровини.

Со долгорочно деловно поврзување на шумскостопанските организации со извозните претпријатија и со големите потрошувачи на дрво ќе се создадат услови да учествуваат и потрошувачите со свои средства во изградбата на шумски комуникации и подигањето на плантажи, а со цел за зголемување на производството на дрво.

Научните истражувања ќе бидат насочени кон изработка на програма за долгорочно интензивирање на шумското стопанисување. Исто така, истражувачката работа ќе се насочи кон унапредување на производството и кон заштита во природните шуми и плантажи, кон проширување на суровинската основа за индустријата за целулоза, кон преведувањето на деградирани шуми и дробаци во состојни со висок возраст и кон унапредување на технологијата, економијата и организацијата на трудот.

Предвидените шумскоодгледни работи и инвестиционата изградба ќе се обезбедат со поголем дел од средствата на шумскостопанските организации, банките и други заинтересирани фактори.

Федерацијата ќе учествува во периодот од 1967 до 1969 година во изградбата на околу 4 илјади km шумски комуникации со до 20% од средствата, а најмногу до 147,5 милиони динари.

Со задолжително издвојување од сопствените извори, работните организации ќе ги обезбедат потребните средства за зголемиот обем на шумскоодгледните работи, а што ќе се регулира со донесување на прописи за режимот на шумите како основно средство.

Ќе се изработи долгорочна програма за развој на шумарството и за преработка на дрвото до 1988 година.

Во дрвната индустрија, со извршените реконструкции и со модернизацијата на ка-

пацитетите, како и со изградбата на поголеми капацитети за некои нови и дефицитни производи, посуштествено е изменета структурата на производството. Тоа создаде услови за подобро користење на суровините и за поголем извоз, особено на финални производи. Поради недоволната и непропорционална снабденост со потребни суровини не можеа рационално да се користат капацитетите и работната сила.

Со порамномерно снабдување со суровини и со други репродукциони материјали, како и со користење на отпадоците, ќе се создадат услови подобро да се искористат внатрешните резерви. Производството ќе се зголеми за околу двапати, а особено на полуфиналните и финалните производи, при реконструкција и модернизација на капацитетите и при развој на кооперативните односи.

Со долгорочни извозни аранжмани ќе се остварат уште поповолни услови за зголемен извоз и за натамошен развој на крупни и современи капацитети, со кои ќе се постигне порационално користење на суровините и отпадоците.

Реконструкцијата и модернизацијата на капацитетите ќе се обезбедат со средства на работните организации со околу 60%. При тоа се смета дека ќе се подобри работењето на работните организации со нивно окрупнување и со подобра организација на трудот.

Во индустријата на целулоза и хартија се подигнати нови капацитети, што овозможуваат подобро искористување на дрвната маса и производство за извоз.

Со поцелосно користење на постојните капацитети, со усовршување на технолошкиот процес на производството и со проширување на погоните, производството скоро ќе се удвои. Се смета и со натамошно зголемување на капацитетите за целулоза и полуцелулоза врз база на лисјарите.

Натамошниот развој ќе може да се обезбеди од средствата на работните организации во просек со околу 60%.

Во графичката индустрија техничката зрменост во однос на другите гранки на индустријата е релативно ниска. Капацитетите сè уште се расцепкани и не се користат доволно.

Со воведување нови технолошки постапки и современа опрема и со поширок премин од занаетчишкиот кон индустриски начин на производство ќе се зголеми производството за околу двапати.

Модернизацијата и реконструкцијата на капацитетите ќе се обезбеди со средства на работните организации и банките.

ТУРИЗАМ

Интересот на стопанството за што поширокото вклучување во меѓународната поделба на трудот наложува да му се посвети посебно внимание на развитокот на туризмот поради неговите компаративни предности, кои досега не се користени во доволна мера.

Со туристичкиот промет на странци се остварува во најголем дел прилив на конвертибилни девизни средства, со што се придонесува и за создавањето услови за постигање конвертибилност на динарот.

Покрај значењето за економските односи со странство, туризмот како мошне комплексна стопанска активност го поттикнува развојот на низа стопански гранки. На туристичките места и подрачја туризмот им дава можност за успешно решавање на нивниот економски развој, а со своите економски ефекти ги надминува тие подрачја дејствувајќи врз развојот на стопанските дејности што него го опремаат и го придружуваат.

Туристичкиот промет имаше постојана тенденција на растеж, така што достигна промет од околу 32,5 милиони нокевања во 1965 година. Со достигнатиот туристички промет на странци од 11,2 милиони нокевања и со девизен прилив од околу 105 милиони долари во 1965 година, Југославија учествува во Европа со 2,5% во остварениот број на нокевања на странци и со 1,5% во девизниот прилив, што значи дека релативно природни услови на земјата сè уште се во мал дел искористени.

Досегашниот развој на туризмот го карактеризира, во прв ред, недоволната развиеност на материјалната база на туризмот и тоа, пред сè, недоволноста на капацитетите на угостителството, сообраќајот и трговијата. Исто така недоволно се развиени одделни видови туризам: излетнички, транзитен, ловен, зимско-спортски, бањско-лекувалишен. Сето тоа се одразува во ниската потрошувачка на странските туристи.

Изградбата на инфраструктура, а особено на сообраќајот, претставува повољна база за натамошна изградба на сместувачки и други капацитети за остварување поголем обем на прометот и девизен прилив, а туризмот е неопходен фактор за валоризација на тие вложувања.

Во наредниот период се предвидува брз пораст на туристичкиот промет. Се предвидува во 1970 година да се остварат над 60 милиони нокевања, од што 32 милиони нокевања на странски туристи, како и ефект од околу 400 милиони долари. Со тоа учеството на Југославија во остварениот девизен прилив од меѓународниот туризам во Европа би се зголемило на околу 6%.

Наспоредно со порастот на животниот стандард ќе се зголемува и домашниот туристички промет.

Зголемувањето на туристичкиот промет и девизниот прилив ќе се постигне со подобро користење на постојните капацитети, со изградба на нови капацитети за сместување и други капацитети во подрачјата и местата во кои можат да се постигнат максимални ефекти, како и со зголемување на дневната потрошувачка на туристите.

Покрај натамошниот развој на постојните форми на туризмот, со натамошната либерализација на граничните формалности и со отворањето на нови гранични премини, со потребните организациони мерки, со подобрувањето на пропагандата и сл., во туристичкиот промет повеќе ќе се вклучат и другите видови на туризмот, а особено излетничкиот, транзитниот, ловниот, зимско-спортскиот, бањско и приморско-лекувалишниот, благодарейќи на можностите што ги даваат постојните здравствени установи. Со тоа ќе се придонесе да се продолжи туристичката сезона, подобро да се користат капацитетите и да се создаде единствен југословенски туристички пазар.

За предвиденото зголемување на прометот и на ефектите од тој промет ќе придонесе и поголемото вклучување на трговијата, како и организирањето на разни услуги на странските туристи.

Наспоредно со развојот на материјалната база на туризмот од суштествено значење е и образованието на кадрите, што ќе даваат туристички услуги од повисок квалитет.

Продажбата на туристички услуги ќе биде потпомогната со ефикасната туристичка пропаганда во странство, посебно насочена кон продолжување на туристичката сезона и кон развој на нови видови туризам.

За зголемувањето на туристичкиот промет суштествено ќе придонесе и индивидуалната иницијатива во таа област. Ќе се обезбеди интересот на граѓаните да дојде до поголем израз во давањето на угостителски, занаетчиски и други услуги на туристите.

За изградбата на туристички капацитети, покрај угостителските стопански организации ќе бидат заинтересирани и стопанските организации од други гранки, како и банките, посебно поради високиот девизен рентабилитет и повољните услови за пласман на нивните средства. Се очекуваат и значителни вложувања на странски инвеститори засновани врз повољните услови за пласман на тие средства, а и посилна ориентација на нашите иселеници и привремено запослените лица во странство да вложуваат свои средства во туристичката дејност.

Заради остварување на целите во областа на туризмот ќе се преземе, покрај другото, следново:

Во согласност со одредбите на девизниот режим, како дејности што остваруваат девизен приход, до воспоставувањето на конвертибилноста на динарот, осетно ќе се зголеми учеството на работните организации во располагањето со девизите што ќе ги остварат со туристички промет.

Стопанските организации во областа на туризмот ќе можат да склучуваат странски заеми и други аранжмани за потребите на изградбата на своите објекти, со тоа што самите ќе го обезбедуваат отплатувањето на долгот. Заради обезбедување поголем прилив на странски средства по овој основ, ќе се овозможи примената на разни форми на деловна соработка.

Федерацијата по пат на додатни камати на кредитите и по пат на роковите за враќање на кредитите ќе насочува дел од средствата на банките и работните организации заради изградба на капацитети наменети за зголемување на прометот на странци.

Освен тоа, за стимулирање кон побрза изградба на капацитети за странскиот туризам, ќе се користи дел од приходите од каматата што ја остварува Народната банка на Југославија, со оглед на тоа дека високата стопа на нето девизниот ефект од туризмот придонесува да се зголеми девизниот приход и да се создадат потребните девизни резерви.

Републиките и општините треба да го поттикнуваат развојот на туристичките капацитети: со додатни каматни стопи за каматите на кредитите и со роковите за враќање на кредитите — заради насочување на дел од средствата на банките и работните организации, со ослободување од плаќање камата на деловниот фонд, како и со други мерки со кои на стопанските организации во областа на туризмот им се подобруваат условите на стопанисувањето.

За да се обезбеди побрз развој на странскиот туризам во првите години на планот, во границите на квотата за задолжување во странство, во 1966, 1967 и 1968 година ќе се користат кредити за изградба на туристички капацитети во годишен износ до 190 милиони динари.

Мерките на кредитната и даночната политика ќе го стимулираат вложувањето на средствата на граѓаните и на нашите иселеници за изградба на објекти за давање услуги на туристи, како и за подобрување на условите на исхраната и сместувањето во домаќинствата.

ГРАДЕЖНИШТВО И ИНДУСТРИЈА НА ГРАДЕЖНИ МАТЕРИЈАЛИ

Во градежништвото, и покрај значителните резултати постигнати во зголемувањето на обемот на изградбата, во забрзувањето на изградбата на одделни објекти, како и во архитектонските и инженерските решенија, — ефикасноста на изградбата е уште недоволна.

Достигнатиот степен на развојот го карактеризира: екстензивниот начин на производство со релативно ниска продуктивност на трудот, што се одразува во бавната изградба и во високиот пораст на цените на градежните работи.

Основните причини за ваквата состојба на градежништвото се наоѓаат, пред сè, во познатите слабости во досегашната инвестициона политика.

Иако во производството на материјали за градење е постигнат значителен напредок, сепак градежништвото не беше обезбедувано со соодветни материјали, според количината, асортиманот и динамиката.

Натамошниот развојот на градежништвото и на индустријата на градежни материјали се заснова врз подобро користење, модернизација и проширување на капацитетите. Според предвиденото ниво и структура на инвестициите во наредните пет години, се смета со зголемување на обемот на работите за околу 42% и на производството на градежни материјали за околу 47%.

Квалитетни промени ќе настанат во производството на станови за пазарот. Со промените во станбеното стопанство суштествено се изменети пазарните услови за производство на станови. Производителите на станови за пазарот треба да ги обезбедат недостигачките обртни средства и планирањето на своите производи.

Во наредниот период се очекува поинтензивно производство на посовремени градежни материјали и поповолно снабдување на градежништвото со репродукциони материјали.

Научноистражувачката работа ќе биде насочена кон унапредување на индустријализацијата на градењето, кон пронаоѓање нови конструкции, воведување нови градежни материјали во производството и кон унапредување на технологијата во производството на класичните градежни материјали.

Во рамките на предвидените градежни работи ќе се зголеми учеството на високоградбата, првенствено поради забрзаното темпо на станбената изградба.

Поради заостанувањето во развојот на капацитетите на високоградбата — во однос на другите капацитети, развојот на капацитетите на високоградбата во наредниот период побрзо ќе се унапредува. Наспоредно со индустријализацијата на високоградбата и пенатаму треба да се развиваат и унапредуваат и капацитетите на градежното занаетство.

Во поглед на современите производствено-технолошки решенија, движењата сè повеќе ќе ги карактеризира барачката на репродукциони материјали со висок квалитет со кои можат да се изработуваат полесни, во експлоатацијата поповолни и според сигурноста изедначени конструкции и сервиско производство со тенденција кон производство на елементи со поголем формат и со повисок степен на обработка. Поголемиот степен на механизацијата и побрзиот премин кон современа организација на трудот ќе обусловат порамномерно и поцелосно користење на средствата на производството.

Новите односи на подрачјето на инвестиционата изградба, а посебно во станбеното стопанство, суштествено ќе ги изменат условите на стопанисувањето во областа на градежништвото. Со ставањето на изведувачите на работите во положба на производители се зголемува заинтересираноста за поеконично градење. Политиката на општата стабилизација на стопанството позитивно ќе се одрази врз создавањето на нови односи во градежништвото и врз скратувањето на активизациониот период на инвестициите.

За поуспешна и порационална станбена изградба во поголемите градови и индустриски центри ќе придонесат и урбанистичките и други услови што ќе ги создадат општините и други фактори за концентрирана и континуирана изградба на станови за

пазарот. Врз базата на сервиско индустриско производство на елементи и конструкции ќе се обезбеди поголема примена на монтажниот систем на градење. Во тој правец ќе влијае и банкарскиот механизам по пат на стимулирање и насочување на средствата наменети за станбена изградба.

Расположивите капацитети и стручни кадри, како и веќе здобиените искуства, даваат реални можности сè повеќе да се зголемува учеството на стопанските организации од градежништвото на странскиот пазар.

За да се подобри во градежништвото квалитетот на изградбата и да се забрза воведувањето на индустриски методи врз база на високосериско производство на елементи и конструкции за вградување, побрзо ќе се воведува стандардизацијата и типизацијата.

За да се зголемат ефикасностите на градењето ќе придонесат измените на прописите и узансите, со тоа што порачките во градежништвото да се базираат врз комплетна производствена целина според еднапред утврдена цена на објектите во целина — според инженеринг-системот, како и врз прифаќање на прецизни меѓусебни обврски на содоговарачите во поглед на одржувањето на роковите, квалитетот на изведените работи и условите на експлоатацијата на изградените објекти.

За ова особено ќе придонесе изработката на среднорочните и долгорочните програми за развој на работните организации од одделни групации и стопански граници и благовременото вклучување на градежништвото во нивната реализација. Исто така побрзото прераснување на изведувачите на работите во производители на инвестициони објекти ќе се овозможи и со донесувањето на соодветни законски прописи.

Проширувањето на капацитетите за сервиско производство на елементи и конструкции за индустриски изградба на станови ќе се обезбеди со средства на градежните организации, банките и работните организации за стопанисување со станбениот фонд, како и на други организации што се заинтересирани за индустриско производство на станови.

Другите работни организации на градежништвото во проширената репродукција ќе се опираат, главно, врз сопствените средства.

Зголеменото учество на работните организации од градежништвото на странскиот пазар треба да се врши организирано во меѓусебната деловна соработка на претпријатијата и деловните здруженија. Банките треба со погодни стимулативни методи да му дадат поддршка на развојот на разни форми на извоз на градежни капацитети.

Од индустријата на градежни материјали современата градежна техника бара производство на материјали од широк асортиман и високовредни физички својства, што досега не беше во потполност обезбедено. Производството на лесни порационални материјали заостанува зад производството на класични градежни материјали. Поради недостигот на цемент, увозот на тој производ последниве години постојано се зголемуваше.

Со реформата се создадени услови за сопствено финансирање на проширената репродукција кај поголемиот дел работни организации. Меѓутоа, за да се зголеми производството на цемент ќе биде потребно да се обезбедат дополнителни средства.

Се смета со поголем пораст на производството на индустријата на градежни материјали. Новите

услови ќе наметнат поинтензивен пораст на производството на современи, за вградување порационални градежни материјали.

Учеството на современите градежни материјали ќе се зголеми од околу 18% во 1965 година — на околу 28% во вкупното производство на материјали за градежништвото во 1970 година.

Производството на цемент ќе се зголеми од 3,0 милиони тони во 1965 година — на околу 4,1 милиони тони во 1970 година. Бидејќи се предвидува поголемо ниво на потрошувачката на овој градежен материјал, недостигачките количини до 1970 година ќе се подмируваат од увозот.

Зголемување на производството може да се обезбеди со подобро користење на изградените капацитети и со нивна реконструкција, а делумно и со изградба на нови, поеконички капацитети.

Средствата за модернизација на производството, за проширување и изградба на нови капацитети на индустријата на градежни материјали ќе ги обезбедат работните организации од своите фондови, а каде што постои интерес за тоа — од банкарските кредити и од здружените средства на непосредните потрошувачи и на производителите на градежни материјали.

Заради зголемување на производството на цемент, федерацијата ќе го поттикнува побрзиот развој на цементната индустрија со учество во финансирањето со 20% од вкупните инвестиции за изградба на капацитети до 6 милиони тони, со тоа што производството од 6 милиони тони ќе се достигне во 1970 година и така во значителна мера ќе се урамнотежи билансот на цементот.

Врз основа на среднорочните планови на сите нивоа, градежништвото ќе има подолгорочна ориентација за својата развојна и деловна политика.

ТРГОВИЈА

Процесот на прометот на стоки претставува неопходна фаза во процесот на општествената репродукција, па од режимот и механизмот на прометот и неговата ефикасност и економичност зависи поскладниот развој и стабилноста на стопанството. Поради тоа улогата на трговијата како основен носител во сферата на прометот е од посебно значење за побрзиот развој на производството, за забрзувањето на обртот на капиталот итн. односно за решавањето на проблемите што влијаат врз интензификацијата на стопанисувањето и врз намалувањето на трошоците на стопанството.

Трговијата во изминатиот период не се развиваше во согласност со развојот на стопанството, посебно на производството, иако последниве години се вршени поголеми вложувања, во однос на поранешниот период, во проширувањето, реконструкцијата и модернизацијата на трговијата. Значителните издвојувања за општествената заедница, како и ограничувањата во формирањето на цените во трговијата, се одразија врз недоволното остварување на доходот односно акумулацијата во оваа дејност.

Сегашната состојба на трговијата ја карактеризира неразвиеност и уситнетост на трговската мрежа, што особено се пројавува во недоволниот продажбен и сместувачки простор и во ограниченоста на трговијата на локални подрачја. Во таквите услови трговијата не придонесуваше доволно да се забрза и поевтини прометот и не вршеше доволно влијание врз проширувањето на пазарот, врз развојот на производството и создавањето на други услови за подобрување на животниот стандард.

Во наредниот период трговијата ќе има многу поголема улога на пазарот. Трговијата ќе биде активен фактор за забрзување на обртот на средствата и за побрза циркулација на стоките, ќе влијае врз широкиот асортиман на производите и врз поеконичното и поквалитетно производство. Нејзиниот натамошен развој и органско функционирање во процесот на општествената репродукција ќе се забрза под влијанието на посиленото дејство на пазарните законитости, што ќе придонесе да дојде нејзината економска улога до вистински израз.

Трговските организации, во соработка со други работни организации, во остварувањето на заедничкиот интерес, во поголема мера ќе се вклучуваат во вршењето на прометот на репродукциони материјали и резервни делови таму каде што тоа придонесува за побрзиот обрт на средствата, за обезбедување на континуираниот процес на производството, за поквалитетно производство и проширување на асортиманот. Во врска со тоа, трговските организации треба да станат суштествен фактор во прометот на репродукциони материјали, обезбедувајќи соодветна структура на залихите. Тоа ќе претставува нов фактор за стабилност на пазарот, растоварување на индустријата од непотребните обртни средства и намалување на трошоците на производството, и ќе создава поповолни услови за посебна функционирање на пазарот на репродукциони материјали и опрема. Со мерките на кредитната политика, на девизиот режим и со други мерки треба да се поддржат таквите движења.

Извршувањето на вака значајните задачи ќе се постигне, особено, со ослободување на трговската дејност од административните ограничувања во вршењето на прометот на стоки, со економско јакнење на трговските стопански организации и со натамошниот развој и модернизација на трговската мрежа. Во таквите услови ќе се зајакне и интересот на другите органи, особено на општините, за развој на трговијата.

Развојот на трговијата ќе се движи делум во правец на создавање големи, економски и кадровски силни стопански организации, што ќе располагаат со широка мрежа на продавници со делокрут на работењето надвор од рамките на општините па и на републиките. Ваков развој ќе се остварува и со интеграција на пошироко подрачје и со поврзување со стопански организации од други области на стопанството заради остварување заеднички интереси. За проширување на капацитетот на трговијата ќе придонесат продавниците на село, подвижните продавници, киосците и сл., а ќе се воспостават и поупростени и поеластични форми и односи во врска со вршењето на трговската дејност — со доверување на работни единици за промет на определени стоки на мало при договорен паушал без засновање работен однос, или на сличен начин со ангажирање на лица во продажбата на стоки итн.

Продажба на свои производи, преку сопствени продавници или во соработка со трговската мрежа, ќе организираат и производителните организации, што ќе обезбеди позначително влијание на потрошувачите врз производството и ќе придонесе за побрз обрт на средствата.

Производителите и нивните деловни здруженија и натаму ќе придонесуваат да се зголемуваат продажните капацитети и да се воспоставуваат непосредни врски со пазарот со организирање современи продажни капацитети.

Трговијата ќе стане уште позначаен фактор за снабдувањето на туристичките подрачја и за зголемувањето на туристичката потрошувачка.

За воспоставувањето на поскладни односи на пазарот на земјоделски производи ќе придонесе договарањето на производството и испораката, обезбедувањето на потребните резерви на земјоделски прехранбени производи, како и изградбата на соодветен складиштен простор.

Формирањето на цените во трговијата постепено ќе се либерализира во согласност со општата политика и со режимот на цените, а ќе дојде до поголе-

ма мера и до договарање на рабат помеѓу производителите и трговските организации.

Модернизацијата на постојните и изградбата на нови продажни и сместувачки капацитети ќе се врши, пред сè, од сопствените средства на работните организации, како и од средствата на банките.

УГОСТИТЕЛСТВО

Потребите на граѓаните, зголемувањето на нивниот стандард и сè поголемиот развој на туризмот му даваат можност на угостителството во новите услови на стопанисување да ја развива во полна мера својата активност.

Развојот на угостителската дејност ќе биде насочен особено:

— кон поинтензивно користење и побрза модернизација на постојните капацитети и подобрување на услугите;

— кон изградба на сместувачки и други капацитети заради обезбедување на туристичкиот развој;

— кон изградба на угостителски капацитети за давање услуги на исхрана на населението во посовремени типови ресторани (самопослужувања, експрес-ресторани, снек-барови итн.) и кон организирање масовна исхрана при поцелосно користење на постојните капацитети, како и кон заедничка изградба на современи објекти за исхрана и одмор на работниците и нивните семејства;

— кон формирање крупни, современо организирани и опремени работни организации што ќе бидат способни самостојно да вршат проширена репродукција и да придонесуваат за развитокот на странскиот туризам;

— кон подигања на стручната спрема на запослените и оспособување нови стручни работници — за подобро вршење на услугите и за поуспешно раководење со угостителските работни организации.

За развојот на угостителството од значења е поголемото вклучување на самостојните угостители во вршењето на оваа дејност, со ангажирање сопствени средства и кредити за изградба на капацитети, а особено во малите туристички места по должината на магистралните патишта и во излетничките места.

ЗАНАЕТЧИСТВО

Побрзиот развој на занаетчиството ќе биде поттикнуван со порастот на производството и на личната потрошувачка и со наголеменото користење на современи технички средства воопшто, а посебно во домаќинствата, како и со натамошното јакнење на станбениот фонд. Во рамките на вкупното занаетчиство, чиј обем во 1970 година скоро ќе се удвои во однос на 1965 година, услужното занаетчиство особено ќе порасне.

Одделни видови занаетчиство ќе се развиваат во републиките и општините различно, според потребите на производството, општествените служби и граѓаните на нивната територија, што ќе дојде до израз во плановите на општествено-политички заедници.

Предвидениот пораст на градежното занаетчиство значително е побрз од предвидениот пораст на градежништвото и во согласност е со реалните можности, што посуштествено ќе ја подобри можноста за одржување на градежните објекти, како и за нивното побрзо довршување.

Во услужното занаетчиство особено ќе се развиваат капацитетите за технички услуги и одржување на станбениот фонд, а посебно за авторемонтни услуги. Во 1970 година ќе се располага со најмалку тројно поголеми капацитети за одржување и поправка на моторните возила.

Заради побрз развој на капацитетите за вршење технички услуги, неопходно е поголемо вложување на средства од производителите и увозниците во современи капацитети за одржување на производите што ги пуштаат тие во промет.

Развојот на туризмот ќе бара пошироко и поцелосно вклучување на занаетчиството, а особено на

услужното, за подмирување на разновидните потреби на туристите.

Во согласност со порастот на личните доходи и животниот стандард, во поголемиот потрошувачки центри ќе се организира посовремено вршење на разни услуги, особено на услугите за хемиско чистење и перење на преслека, со формирање поголеми услужни капацитети за целото подрачје на градовите и станбените населби.

Производственото занаетчиство ќе се развива во правец на кооперација со индустријата, особено во производството на артикли за монтажа или за склопување голем број делови и во производството на занаетчески производи за извоз, производи на уметничкото занаетчиство, сувенири и разни други артикли во мали серии а со голем асортиман.

За брзиот пораст на занаетчиството ќе придонесе поголемото вклучување на индивидуалните занаетчи во развојот на услужното занаетчиство, посебно низ разни форми на поврзување со општествено организираното производство.

Со сојузни прописи ќе се регулираат обврските на производителите и на увозниците на разна опрема (моторни возила, современа опрема за домаќинството и друго) да изградуваат капацитети за одржување на производите што ги пуштаат во промет и да им ги обезбедуваат условите за работа.

Ќе им се создаваат поповолни услови на индивидуалните занаетчи за вршење на занаетчиската дејност. За ова би придонесло и донесувањето на републички прописи и мерки што би овозможиле поголемо и поповолно вклучување на занаетчиите во пензионото и здравственото осигурување, како и соодветни даночни и други мерки на комуните односно градовите што ќе го поттикнуваат развојот на занаетчиството (обезбедување деловни простории и слично).

Во наредниот период ќе се создадат услови за побрз и посестран развој на **домашната изработка**, особено со нејзиното насочување кон поголемо производство на производи наменети за туризмот и за извоз, како и кон производство на одделни делови за потребите на индустријата и други гранки на стопанството.

Статусот на домашната изработка, сигурноста на работата во неа и нејзината положба ќе се регулираат со пропис. Општините треба со даночната политика и со други мерки да обезбедат поволни услови за развојот на домашната изработка.

СТАНБЕНО СТОПАНСТВО

Во изминатиот период се зајамна материјалната основа на станбеното стопанство. Благодарејќи на зголемената станбена изградба вкупниот број на становите е зголемен од 1956 до 1964 година за околу 650.000 или околу 17%. Бројот на изградените станови е зголемен од 2,1 на 1.000 жители во 1956 година — на 4,1 во 1960 и 6,3 во 1964 година. Фондовите за станбена изградба одиграа во тоа позитивна улога, бидејќи врз основа на постојаните приходи станаа организатори и нарачувачи на голем број станови.

Меѓутоа, изградбата на станови заостануваше зад потребите на работните луѓе, а системот на финансирањето и општествените односи во таа област повеќе не им одговара на настанатите промени во целото стопанство. Станарините не го овозможуваа одржувањето на станбениот фонд, ниту ги поттикнуваа граѓаните и работните организации кон учество во станбената изградба. Поради неекономските станарини и ваквите општествени односи, во оваа област

настанаа големи разлики помеѓу граѓаните во врска со условите за решавање на нивните станбени проблеми. Стаанбената изградба поради тоа, а во услови во целина на многу високи и екстензивни инвестиции во стопанството, беше сè помалку ефикасна. И покрај тоа што средствата за станбена изградба многу брзо се зголемуваа, бројот на изградените станови во општествениот сектор стагнира за последниве неколку години. Ваквиот развој во оваа област, како и воопшто во инвестиционата изградба, не ја поттикнуваше индустријализацијата за градење на станови, што сè понегативно се одразуваеше врз стандардот на работните луѓе.

Во оваа област со промените во системот се создадени основните предуслови за поефикасен развој на станбеното стопанство. Тоа се огледува, пред сè, во формирањето на економско ниво на станарините, во пренесувањето на средствата на станбениот придонес врз работните организации, во формирањето на организации за стопанисување со станбениот фонд и во вклучувањето на станбената изградба во системот на кредитирање преку банки. Со тоа се остварени основните системски предуслови за премин кон помасовно индустриско производство на станови за пазарот.

Тргувајќи од извршените промени во системот во оваа област, во наредниот период со натамошна конкретизација на начелата на тој систем и со унапредување на условите на стопанисувањето и понатаму ќе се поттикнува успешниот и економскиот рационален развој на оваа дејност. Од посебно значење е да се формираат станарините на такво ниво што ќе ги изедначи трошоците на станувањето на закупувачите на станови и оние што градат стан во лична сопственост и со помош на кредити. Со тоа станарините ќе добијат позначајно место во структурата на личната потрошувачка и семејниот буџет и ќе го поттикнуваат економскиот интерес на граѓаните за набавка на стан и за одвојување средства од личниот доход за таа цел. Се смета дека годишната станарина ќе изнесува во просек за целата земја околу 4% од вредноста на станбениот фонд во закуп. Индивидуалните станарини ќе бидат, меѓутоа, различни — според структурата на станбениот фонд во закуп, квалитетот на станот, политиката на станбените претпријатија и општините.

Претпријатијата за стопанисување со станбениот фонд и општините треба да водат таква политика на станарините која при дадените пазарни цени на станот ќе обезбеди одржување, замена и проширена репродукција.

Општините треба во рамките на законските прописи да создадат услови за активно учество на куќните совети во управувањето со станбениот фонд, посебно во одржувањето на становите и станбените згради.

Во наредниот период ќе се создадат услови за почеток на спроведувањето на новиот систем за финансирање на станбената изградба. Работните организации со средствата на станбениот придонес и со одвојувањата од фондовите за заедничка потрошувачка, ќе имаат решавачка улога во финансирањето. Се смета дека работните организации во наредниот период ќе располагаат со околу една половина од вкупните средства за станбена изградба во просек за целата земја. Организациите за стопанисување со станбениот фонд од станарините ќе формираат средства за проста и за проширена репродукција. Се смета дека тие преку станарините ќе остварат средства што ќе изнесуваат околу 12 до 14% од вкупните средства за станбена изградба. Ваквите средства им овозможуваат на работните организации и на претпријатијата за стопанисување

со станбениот фонд да станат мобилизатори на средствата од други извори за станбена изградба, пред сè на средствата од личните доходи на граѓаните. Се оценува дека е можно во наредните пет години работниците да издвојат околу 3% од вкупната маса на личните доходи за учество во набавката на стан, со тоа што тој процент би бил повисок во 1970 година. Обемот на издвојувањето на средствата за станбена изградба од личните доходи ќе биде различен за одделни места, зависно од реалната куповна сила на работниците, функционирањето на новиот систем на финансирањето и други специфичности. Со определувањето на условите на кредитирањето банките ќе вршат значајно влијание врз обемот на вложувањата на средствата на работните организации и граѓаните во станбена изградба, и врз можноста за користење на овие средства за јакнење на кредитниот потенцијал на банките. Се смета дека би било можно при сега предвидените услови да се формираат такви односи во финансирањето, средствата на купувачите на станови да изнесуваат околу 60%, а кредитите од банките околу 40% од вкупната вредност на станот. Тоа е просечен однос за целата земја, кој за одделни краишта и места ќе зависи од активноста на работните организации во собирањето на средства од личните доходи, потоа од активноста на банките во мобилизирањето на средствата на работните организации и граѓаните, како и од други специфичности.

Работните организации треба да ги разработат своите програми за решавање на станбените проблеми на работниците и врз основа на тоа да го утврдат механизмот и критериумите за финансирање што ќе го поттикнуваат интересот за лични вложувања при купувањето на стан. Ваквите програми треба да бидат основа за долгорочна деловна соработка со банките и со претпријатијата за стопанисување со станбениот фонд заради обезбедување дополнителни кредити и пронаоѓање најефикасни можности за решавање на станбените проблеми на работниците.

Со воведувањето на наменско штедење за купување на стан во разни форми, како за граѓаните така и за работните организации, со орочување на овие средства заради добивање кредити, со депозитите на работните организации, банките ќе ја зголемуваат својата можност за кредитирање на станбената изградба. Долгорочните кредити банките ќе ги одобруваат со поповолна каматна стопа, бидејќи со закон се ослободени од плаќањето на камата на тие средства.

Општините треба да создадат такви услови за здобивање со доход на организациите за стопанисување со станбениот фонд, да бидат тие заинтересирани за што поевтина и порационална изградба и за што подобро одржување на станбениот фонд.

Организациите за стопанско работење со станбениот фонд во општествена сопственост, заедно со банките, со работните организации и граѓаните, ќе ги здружуваат средствата и ќе го поттикнуваат во разни форми зголемувањето на станбената изградба.

Спроведувањето во живот на новиот систем на финансирање на станбената изградба и средствата што ќе се формираат на таа основа, ќе овозможат создавање на масовна барачка на станови. Тоа отвора можности во градовите и индустриските центри за масовно производство на станови. Тоа ќе бара и суштествени промени на начинот на изградбата на станови и премии на концентрирана и континуирана изградба на станови за пазарот, што ќе се опира врз поголемо применување на монтаж и полумонтажен систем на градење. Тоа ќе бара и

побрз развој на производството на современи градежни елементи како еден од условите за индустриски начин на изградба на куќи на поединци. Благодареното уредување на градежните терени станува еден од суштествените фактори за остварување на ваквите промени во изградбата на становите.

Се смета дека за наредните пет години ќе се изградат над 700.000 станови. Тоа е за околу 15% од сегашниот број на становите во целата земја. Во поголемите градови и индустриски центри би се изградиле околу 300.000 станови. Со ваквата изградба осетно ќе се зголеми и прошири материјалната основа на станбеното стопанство. Во тие услови од посебно значење е да се подобри одржувањето на становите и станбените згради.

Врз база на програмите на работните организации, општините, во соработка со работните организации и банките, треба да ги разработат програмите за развој на станбената изградба како основа за планирање и благовремено создавање на општите урбанистички и комунални предуслови за нејзиниот успешен развој.

Општините треба преку урбанистичките планови и преку организациите за комунално уредување на земјиштето да обезбедат предуслови за индустриско производство на станови.

Индустриското производство на станови ќе се овозможи со благовременото и долгорочното вклучување на производителите на станови за реализација на програмата за развој на станбената изградба.

Во согласност со зголемувањето на производството на градежни материјали е нужно да се создаваат услови за индивидуална изградба на станови. Врз создавањето на поповолни услови за оваа изградба ќе се влијае, помеѓу другото и со политиката на данокот на промет на градежни материјали

КОМУНАЛНО СТОПАНСТВО

Во изминатиот период се прошири материјалната основа на комуналните дејности и се зголеми обемот на нивните услуги. Се прошири водоводната и канализационата мрежа, се зголемија површините на улиците со современа калдрма, се подобри одржувањето на чистотата. Меѓутоа, развојот на комуналните дејности во периодот од 1956 до 1964 година и покрај сè поголемите инвестиции, не беше во согласност со потребите произлезени од развојот на градовите и населбите, од зголемената станбена изградба и проширувањето на капацитетите на општествените служби и стопанството, и доведе до релативно застојување на овие дејности. Економската положба на овие дејности се подобри во изминатиот период, а особено со спроведувањето на мерките на реформата. Со тоа се создадени основни предуслови работните организации во оваа дејност да станат носители на проширената репродукција.

Во наредниот период комуналните стопански организации ќе мораат во настанатите услови да се оспособуваат за посовремено работење со подобра организација и со порационално користење на капацитетите. Тоа е суштествен предуслов за поефикасен развој и за решавање на многу материјални проблеми во оваа област. Со подигањето на ефикасноста на стопанисувањето ќе се создадат и услови за формирање на цените на комуналните услуги, што ќе биде во согласност со општата политика на цените и со политиката за покачување на животниот стандард.

Во наредниот период е потребно да се забрза проширената репродукција на комуналните дејно-

сти. Заради тоа ќе се подобри односот помеѓу инвестициите во комуналните фондови и инвестициите во становите. Додека во изминатиот период односот на инвестициите во становите и комуналните фондови беше 80 : 20, во наредниот период би требало постепено да се поправи на околу 70 : 30, за да се обезбеди потребната комунална изградба за проширен обем и за порационална станбена изградба, како и постепено подобрување на комуналниот стандард во веќе изградените населби. Особено е потребно врз база на зголемувањето на инвестициите поефикасно да се врши комуналното приготвување на градежните терени.

Во создавањето на економски поволни услови за развој на комуналните дејности, посебно е значајна улогата на општините. Со републички планови и мерки треба да им се создадат услови на општините да располагаат со станбените и со долгорочните извори за финансирање и кредитирање на комуналните дејности. За овие цели би требало да се наменат, покрај придонесот за користење на градското земјиште и на домашниот за отстапување на ова земјиште, уште и буџетски средства на општините (дел од куќарината) и дел од средствата на патните фондови и водниот придонес. На тој начин би се формирала стабилна основа за напуштање на буџетското финансирање на оваа дејност и би се создале поволни услови за кредитирање на комуналните организации, посебно водоводот и канализацијата и за финансирање на изградбата на објекти за колективна комунална потрошувачка. Со тоа треба да се создадат и услови за подоследна примена на принципот на доходот во работните организации во оваа област, со што тие економски ќе се оспособуваат како носители на проширената репродукција.

Посебно се истакнува одговорноста на општините во приготвувањето, уредувањето и комуналното опремање на земјиштата. Финансирањето на уредувањето на земјиштата треба да се врши од наведените извори за комуналните дејности.

Трошоците за опремање на земјиштето можат делум да се покријат од цената на станот, како и од учеството на други инвеститори што градат на градско земјиште.

Банките треба да ја кредитираат проширената репродукција во областа на комуналните дејности врз база на истите извори на средствата како и за становите. Општествено-политичките заедници ќе можат со субвенционирање на каматата да ги стимулираат банките кон собирање и други средства и кон нивно пласирање во оваа област.

Административното ограничување на цените на комуналните услуги постепено ќе се напушти и ќе се создадат услови за формирање на тие цени врз економски оправдано ниво, при соодветна општествена контрола на цените. Потоа, ќе се создадат услови за ликвидирање на диференцирањето на цените на комуналните услуги спрема корисниците.

Општините треба да ги преиспитаат и утврдат урбанистичките и комуналните нормативи што би биле во согласност со економските можности на купувачите на станови и работните организации, како во станбеното и комуналното стопанство, така и во стопанството воопшто.

Општествените служби во изминатиот период брзо се развиваа, а некои од нив имаат релативно високо учество во распределбата на националниот доход. Тој развој, меѓутоа, е карактеристичен по екс-

тензивноста и формирањето на недоволно селекционирани установи, што дејствуваат распекано, што доведе до релативно високи трошоци на работењето и до намалување на ефикасноста на овие служби. Системот на финансирањето во доволна мера не го поттикнуваше интересот на работните организации и граѓаните за ефикасен развој на одделни општествени служби.

Промените извршени во стопанскиот систем уште повеќе ја потенцираа потребата од зголемување на ефикасноста на општествените служби како основа за зголемување на нивниот доход и за поскладно вклучување на нивниот развој во економскиот и општествениот развој на земјата.

Со зголемувањето на националниот доход ќе се проширува материјалната основа на општествените служби и со тоа условите за остварување на нивната сè позначајна улога во економскиот развој и во зголемувањето на животниот стандард. Финансирањето на овие дејности ќе се развива така што сè повеќе ќе се поттикнува интересот на самите граѓани и на работните организации за нивниот развој. Тоа ќе се постигне така што средствата за овие служби ќе се одвојуваат делумно по пат на придонеси врз бруто личните доходи на работниците од соодветните фондови и од буџетите на општествено-политичките заедници. Меѓутоа, порастот на реалната куповна сила ќе овозможува соодветен дел на средствата за развој на овие дејности да се формира и од цените на нивните услуги, што ќе се плаќаат од нето личниот доход. Со тоа ќе се создаваат услови за подоследно формирање на доходот во овие служби, во согласност со општественото значење, полезноста и резултатите на нивната работа. Непосредниот интерес на граѓаните за развојот на овие служби ќе се зголеми, а со тоа и нивното влијание врз ефикасноста на нивното работење.

Одделни општествени служби ќе се развиваат различно, според потребите и можностите. Нивниот развој ќе зависи од општественото значење, нивната функција, од нивното влијание врз стопанскиот развој, како и од достигнатото ниво и од специфичностите на стопанскиот развој, како и од економската и општествената структура и од други моменти во одделни региони. Иако ќе се проширува материјалната база на овие дејности, и понатаму ќе постојат соодветни тешкотии во задоволувањето на многу широките потреби, што веќе постојат во овие дејности и што ќе можат постепено да се совладуваат во согласност со решавањето на проблемот на финансирањето на овие дејности.

ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА

Во изминатиот период се прошири материјалната и кадровската основа на здравствената заштита. Тоа доведе до значително подобрување на здравствената состојба на народот. Меѓутоа, во изминатиот период развојот на здравствената служба беше нерамножен и екстензивен, со пораст на трошоците што не им одговараа секогаш на постигнатите резултати. Не се развиваа комплексни здравствени служби, туку се формираа установи кои дејствуваат распекано, што ги зголемува трошоците на работењето и ја намалува општата ефикасност на службата. Неусогласениот развој и начинот на користење на стационарните установи исто така влијаеше врз несразмерното зголемување на трошоците и врз намалувањето на ефикасноста на здравствената заштита. Врз тоа влијаеше и недоволната изграденост на системот на финансирањето, што ја забавуваше поцелосната примена на принципот на доходот и развојот на самоуправувањето во оваа област. Трошоците за здравствена заштита учествуваат со близу 6%

во националниот доход — наспрама 4% во 1956 година и околу 5% во 1960 година.

За општо унапредување на здравјето и за рационално трошење на средствата во оваа област од посебно значење е здравствената заштита и здравствената служба да се развиваат во наредниот период во правец на што поголема ориентација кон преземања превентивни мерки. Во тој правец ќе се развиваат, во прв ред, амбулантно-поликлиничките и диспанзерските установи, како и хигиенско-епидемиолошката служба. Исто така ќе се врши модернизација на постојните болнички капацитети и нивно современо опремање, а структурата на тие капацитети ќе се приспособува кон потребите на патологијата ќе се унапреди здравствената заштита на децата и мајките, и ќе се преземаат и натамошни мерки за намалување на масовните заболувања (особено туберкулозата и акутните заразни болести, како и хроничните болести). Ќе се создадат поповолни услови за унапредување на здравствената заштита на работниците, што станува сè посложена во условите на интензивирањето на стопанскиот развој, и ќе се прошири здравствената заштита на земјоделските производители. Заради тоа ќе се оствари комплексна здравствена заштита и такво програмирање како основа за систематско преземање мерки за унапредување и рационален развој на здравствената служба.

Материјалната основа за развој на здравството во наредниот период ќе се проширува во согласност со порастот на националниот доход.

Позначително ќе порасне бројот на лекарите и на другиот медицински персонал, при што треба да се создаваат услови за порационално и порамномерно разместување. Исто така би требало во образованието на стручните кадри за здравството да се обезбеди школување на потребниот број кадри за превентивна медицина.

Потребно е да се проучат во наредниот период долгорочните развојни проблеми во областа на здравствената заштита и да се разработат соодветни долгорочни програми.

За да се обезбеди зголемување на ефикасноста на работата на здравствената служба и унапредување на здравствената заштита, во наредниот период ќе се извршат промени во начинот на финансирањето на здравствената заштита и во организацијата на здравствената служба, кои треба суштествено да го зголемат интересот на граѓаните, работните организации и општествено-политичките заедници за рационалност на работата на здравствената служба.

Промените во системот на финансирањето ќе ги регулираат односите помеѓу здравствената служба и фондовите на здравственото осигурување, работните организации и самите осигуреници, како и односите во здравствената служба и во здравствените установи. Со овие промени треба да се поттикне интересот на здравствените установи, врз основа на програмите за унапредување на здравствената заштита и резултатите што ги постигнуваат, да бидат првенствено заинтересирани за оние форми на здравствена заштита што обезбедуваат најпополни резултати во запазувањето на здравствената состојба, за економска и медицинска рационална поделба на трудот и за интеграција. Тоа ќе влијае врз унапредувањето на внатрешните односи во здравствените установи, а особено низ распределбата на доходот според резултатите од трудот, стимулирајќи ги здравствените работници кон поголема одговорност за здравствената состојба на населението и кон развивање на поефикасна и порационална здравствена служба.

Со тоа ќе се зголеми ефикасноста и рационалноста на потрошувачката и ќе се

создадат услови за формирање доход од кој ќе биде можно да се издвојуваат соодветни средства и за проширена репродукција. Пените и доходот на здравствените установи ќе содржат и соодветни средства за амортизација и дел за проширена репродукција. На тој начин здравствените установи ќе бидат сè повеќе носители на проширената репродукција. Ќе се поттикнува обединувањето на средствата за инвестиции во здравството.

Со субвенционирање на каматата општествено-политичките заедници ќе можат да ги стимулираат банките кон собирање кредитни средства и кон нивното пламирање во оваа област.

Во согласност со порастот на доходот на земјоделските производители и со зголемувањето на средствата од нивниот придонес, ќе се унапредува системот на нивната здравствена заштита и на здравственото осигурување.

СОЦИЈАЛНО ОСИГУРУВАЊЕ

Во изминатиот период потрошувачката во социјалното и здравственото осигурување е зголемена значително побрзо од националниот доход.

Мошне брзото зголемување на бројот на пензионерите, посуштественото усогласување на пензиите во однос на личните доходи, големиот пораст на запосленоста и во врска со тоа порастот на потрошувачката во областа на здравственото осигурување на работниците, доведоа до скоковито зголемување на потрошувачката во оваа област.

Учеството на издатоците за пензии во националниот доход е зголемено од 2,55% во 1956 — на 2,81% во 1960 година и 4,43% во 1965 година. Трошоците на здравственото осигурување на работниците учествуваа во националниот доход со 3,30% во 1956, 4,62% во 1960 и 5,74% во 1965 година. Сета потрошувачка во областа на социјалното и здравственото осигурување на работниците, заедно со детските додатоци, учествуваа во националниот доход со 9,48% во 1956, 10,46% во 1960 и 12,49% во 1965 година.

Меѓутоа, причините за ваквиот пораст на потрошувачката лежат и во недоследната примена на постојните прописи и во неправилностите во спроведувањето на одделни права во оваа област, во недоволната изграденост на системот, посебно на системот на здравственото и инвалидското осигурување.

Вкупната потрошувачка што се остварува во осигурувањето на работниците во наредниот период треба да расте во сразмера со порастот на личните доходи на работниците. Вкупната потрошувачка во оваа област (пензии и инвалидни, здравствена заштита на работниците и детски додатоци) би изнесувала во 1970 година околу 13,4% од националниот доход. Тоа ќе биде различно по републиките, зависно од нивото на запосленоста, старосната структура на запослените, бројот и структурата на пензионерите и др.

Со доследна примена на постојниот систем во оваа област и со соодветните промени во одделни видови осигурување, ќе се обезбеди потрошувачката во целина да се развива во материјалните рамки што ќе произлезат од порастот на личните доходи на работниците. Со тоа ќе се отстрани потребата од лимитирање на збирната стопа на социјалното осигурување.

До пронаоѓањето на потрајни решенија во областа на социјалното и здравственото осигурување, иста со закон да се пропишуваат мерки што би ги проширувале правата и би ја зголемувале потрошувачката.

ИНВАЛИДСКО-ПЕНЗИСКО ОСИГУРУВАЊЕ

Во наредните години и натаму ќе биде висок порастот на бројот на пензионерите, со што, особено во последните години на овој плански период, уште повеќе ќе се промени односот помеѓу бројот на запослените и бројот на пензионерите. Се смета дека на 100 активни осигуреници во 1970 година ќе има 23 корисници на пензија — наспрема 19,5 во 1965 година. Тоа ќе предизвика многу брз пораст на трошоците на инвалидско-пензиското осигурување, па ќе бара да се преземат мерки за да се сведе вкупната потрошувачка во оваа област во материјалните рамки што ќе произлегуваат од порастот на продуктивноста на трудот и националниот доход, како и од обемот на приходите што врз основа на порастот на личните доходи ќе се остварува во фондовите на инвалидско-пензиското осигурување.

Нужно е да се обезбеди во сите видови на пензионирањето стриктно спроведување на законските услови за пензионирање и да се отстранат изворите на негативни појави, како во формирањето на пензискиот основ за определување на новите пензии така и во поглед на работниот стаж и др. Треба да се спречуваат случаите на пензионирање со кои работните организации ги решаваат проблемите на постојните резерви на работна сила.

Изразито високиот пораст на бројот на инвалидските пензионери укажува на проблемите и во самиот систем на инвалидското осигурување: неусогласеност на системот со современите односи во производството и распределбата, недостатоци во системот на заштитните мерки, слабости во оцената на инвалидноста и слично.

Потребно е да се забрза работата на проучување и систематско решавање на проблемите на инвалидското осигурување, за да се зајакне материјалниот интерес на работните организации за отстранување на причините што доведуваат до висок прилив на инвалидски пензионери и да се создадат услови за поцелосна рехабилитација и запослување на инвалидите на трудот.

И натаму ќе јакне улогата на самоуправата што е одговорна за спроведувањето на овие видови осигурување. И во оваа област ќе се воспостават такви односи помеѓу фондовите, работните организации и осигурениците, што ќе го поттикнуваат нивниот материјален интерес за стекнување и користење на одделни права.

Потребно е и да се проучат долгорочните проблеми во областа на пензиското осигурување со оглед на сегашниот висок прилив на пензионери како и на очекуваниот прираст по 1970 година.

ЗДРАВСТВЕНО ОСИГУРУВАЊЕ

Со оглед на влијанието на здравствената состојба врз работната способност и продуктивноста на трудот и со оглед на обемот на издвојувањата за здравственото осигурување на работниците во однос на личните доходи, е потребно во наредниот период во поголема мера да се насочи потрошувачката во здравственото осигурување врз оние фактори што можат да влијаат врз намалувањето на изостаноците од работа, врз зголемувањето на работната способност и запазувањето на здравјето воопшто. Со порационална потрошувачка, со помала стопа на порастот на запосленоста и со поадекватно зголемување на интересот на самите работници и работни организации и здравствени установи за подигање и запазување на здравјето, во наредниот период се создаваат реални услови за значително побавен пораст на потрошувачката.

Во системот на правата и на финансирањето на здравственото осигурување на работниците ќе се спроведат соодветни промени, за да се зголеми непосредниот материјален интерес на работниците, работ-

ните организации и здравствените установи за порационално користење на средствата на фондовите на здравственото осигурување и за подигање на ефикасноста на здравствената заштита. Со овие промени треба да се оствари јакнењето на улогата и одговорноста на самоуправата во областа на здравственото осигурување на работниците, како во определувањето на правата така и во порационално и поекономично трошење на средствата од фондовите на здравственото осигурување. До пронаоѓање на овие потрајни решенија во системот, ќе се спроведат, во рамките што ги дава постојниот систем, соодветни мерки што ќе обезбедат движење на потрошувачката во оваа област во границите на расположивите средства.

Ќе се унапредува системот на лична партиципација во одделни области на здравствената заштита.

Заедниците на социјалното осигурување треба доследно да ги користат постојните можности во системот, заради создавање односи што ќе го поттикнуваат интересот на работниците, работните организации и здравствените установи за намалување на отсуствувањата од работа.

Во согласност со порастот на доходот на земјоделските производители и со зголемувањето на средствата од нивниот придонес, ќе се унапредува здравствената заштита на земјоделците во рамките на нивното здравствено осигурување. Во рамките на основното и проширеното здравствено осигурување на земјоделците треба да се постигне поширока здравствена заштита на децата и младината во селото.

Самоуправните организации на здравственото осигурување на земјоделците би требало во посилна мера да се развиваат како носители на политиката за унапредување на здравствената заштита во селото, и во соработка со општествено-политичките заедници и со заинтересираните органи и организации, да придонесуваат постојано да се подобруваат материјалните услови за натамошен развој на оваа област.

Заради унапредување на здравственото осигурување на земјоделците е потребно да се спроведат промени во системот на финансирањето со кои би се регулирале проблемите во врска со утврдувањето на основата и со утврдувањето на придонесот, како и проблемите во врска со притекувањето на средствата во фондовите на здравственото осигурување на земјоделците.

ДЕТСКА ЗАШТИТА

Развојот на детската заштита во изминатиот период мошне заостануваше зад потребите што произлегуваа од развојот на стопанството, сè поголемата запосленост на жените и положбата на работното семејство. Со детски установи се опфатени во неземјоделски домаќинства сèнасе околу 5% од децата од соодветна возраст. Развојот на детските установи беше несистематски и нестабилен. Во основата на овие проблеми лежат недоволните вложувања и нерегулираните извори и начинот на финансирање на детската заштита.

Во наредниот период ќе се прошират материјалните можности за комплексна заштита на децата на работните луѓе, а посебно на децата на работниците во градовите и индустриските центри. Со посредно помагање на семејствата со деца по пат на детски додатоци, ќе се прошират можностите за непосредна детска заштита со развојот на детските установи за предучилишни и за училишни деца и младина. Ова е од особено значење со оглед на сè поголемата запосленост на жените и на положбата на работното семејство, и сегашната незадоволителна состојба во

оваа област. При развивањето на непосредната детска заштита особено ќе се зголеми улогата на работните организации и на општините, со оглед на нивниот непосреден економски и општествен интерес за подобрување на детската заштита. Републиките и општините треба со своите планови и со други мерки да влијаат врз создавањето на поволни услови за развој на здравствената и социјалната заштита на децата, како и за воспитување на децата. Посебно треба да се преземат мерки за намалување на смртноста на доенчињата, за развивање на воспитната работа со предучилишните деца, како и за побрзо основање установи за образование и рехабилитација на децата попречени во психичкиот и физичкиот развој.

Со промените во системот на финансирањето на детската заштита ќе се создадат услови општините, покрај придонесот за детска заштита, да бидат поттикнати кон ангажирање на други извори за стабилно финансирање на оваа област. Тоа се, пред сè, средствата на работните организации наменети за детска заштита, на фондовите на здравственото осигурување, на фондовите за образование, на детските установи и на самите граѓани. Со тоа би се создала материјална основа за остварување спогодбено утврдени програми, акции и мерки за унапредување и развој на детската заштита.

Работните организации во соработка со општините треба со своите статuti и со правилниците да ја утврдат својата улога во развивањето на условите за непосредна заштита на децата од работниците, а со план да ги утврдат средствата и програмата за развој, како и формите за соработка со општината и со другите заинтересирани работни организации.

Општините и работните организации во оваа област треба заеднички да ги утврдат условите и критериумите по кои самите граѓани со плаќањето на цените на услугите во установите за детска заштита ќе учествуваат во финансирањето на оваа дејност.

Општините во соработка со работните организации и со установите за детска заштита треба да ја разработат програмата за развој на установите за детска заштита и да го обезбедат нивниот економски рационален развој. Нужно е поголемо ангажирање на републиките во развивањето на непосредната детска заштита, особено во оние форми за заштита на децата што се од поширок интерес, како што се грижите за дефектите и воспитно запустените деца.

СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА

Досегашниот развој на социјалната заштита осетно заостанува зад потребата од брзо решавање на акутните социјални проблеми, како и за развојот на другите општествени дејности. Учество на потрошувачката во социјалната заштита има тенденција на опаѓање во националниот доход. Материјалната основа на социјалната заштита е неразвиена и во несразмера со акутните социјални проблеми предизвикани од брзиот економско-социјален развој. Посебен проблем е тој што социјалните служби, а особено центрите за социјална работа се неразвиеани.

Брзите социјално-економски промени и натаму ќе заоструваат одделни социјални проблеми, па поради тоа е нужно побрзо да се создаваат услови за решавање одделни акутни социјални проблеми и појави. Со проширувањето на материјалната основа на општествено-политичките заедници ќе се создадат предуслови и за поуспешно решавање на социјалните проблеми. Во согласност со зголемува-

њето на нивните средства ќе се создаде можност за поцелосно обезбедување на социјалната заштита, а особено во врска со грижите за децата и младина без родителски грижи, со помошта на лица неспособни за работа и слично.

За порационален развој потребно е општините да обезбедат во границите на своите овластувања и материјални можности попостојани извори на средства за социјална заштита и овие средства подолгорочно да се планираат. Тоа е еден од суштествените предуслови за програмирање на развојот на социјалната заштита. Обезбедувањето на постојани извори на средства и програмирањето на развојот го овозможува здружувањето на средствата наменети за развој на одделни видови социјална заштита. На таа основа установите на социјалната заштита порамномерно ќе се развиваат и ќе го формираат својот доход зависно од резултатите на работата.

Потребно е да се проучат современите социјални проблеми, вклучувајќи ги тука социјалните проблеми во селото.

Републиките треба со прописи поблиску да го определат нивото на определени права, условите на работата и формите на финансирањето на установите во областа на социјалната заштита.

Општините ќе ги пропишат условите за давање и минимум социјална помош на лицата неспособни за работа. Тие ќе ги разработат програмите и ќе донесат мерки за развој на определени форми на социјална заштита. Во таа смисла општините треба да основаат центри за социјална работа како самостојни општествено-стручни служби за изучување на социјалните проблеми и за вршење на социјалната работа, и да обезбедат услови за развој на тие центри.

УСЛУЖНИ ДЕЈНОСТИ ЗА ПОТРЕБИТЕ НА СЕМЕЈСТВОТО

Сé поголемата запосленост, посебно запосленоста на жените, како и зголемувањето на куповната сила и промените во структурата на личната потрошувачка предизвикаа зголемување на потребите од разни услуги за помош на семејството. Овие дејности, меѓутоа, застапуваа во однос на потребите што произлегоа од досегашниот развој, и претставуваат фактор кој негативно влијае врз стандардот на работното семејство.

Запосленоста во работното семејство, и посебно, сé поголемата запосленост на жените, како и зголемувањето на куповната сила на населението и натамошните промени во структурата на потрошувачката, ќе влијаат врз порастот на потребите од разни услуги за помош на семејството. Во сегашната фаза на развојот процирирањето на услужните дејности за помош на семејството претставува составен дел на напорите за подигање на ефикасноста и продуктивноста. Овие дејности отвораат можности за поголемо запослување, особено на жените, па и во тој поглед во наредните години тие претставуваат значаен фактор на развојот.

За да се обезбеди економски успешен и рационален развој на овие дејности, нужно е да се унапреди суштествено нивната техничка основа и на таа основа да се формира организација што може ефикасно да функционира и да обезбедува услуги.

Посебно е значењето на побрзиот развој на општествената исхрана. Би требало да се оди кон тоа и да се создаваат услови за тоа општествената исхрана да се развива што повеќе на индустриска основа.

Сé поголемата техничка опременост на домаќинствата ќе ги зголемува барањата на услугите во врска со одржувањето и поправките на апарати и возила.

Исто така ќе се зголемат потребите од други услуги, како што се одржување и уредување на стан, перални и сл. Успешниот развој на овие дејности може во голема мера да создаде услови за побрз пораст на реалниот стандард и за подобрување на животните услови, особено на градското население.

Со оглед на значењето на услужните дејности за помош на работното семејство, носители на активностите за нивниот побрз развој треба да бидат работните организации. Тие треба да создаваат разни погодности и да ги здружуваат средствата (со фондовите и со средствата на општината, банките и меѓусебно) за развој на овие дејности. Од посебно значење е работните организации да се ориентираат кон создавање услови за развој на општествената исхрана со обезбедување на средствата потребни за инвестиции и со давање други олесненија.

Услужните дејности за одржување и поправка на апарати треба да ги развиваат пред сè производителите на тие производи и соодветните трговски организации.

Со формирањето на станбени претпријатија се создаваат услови за работа на технички добро опремени и организирани претпријатија и деловни единици за поправка и одржување на становите.

Со оглед на разновидноста на услугите за домаќинствата и за помош на семејството, и различните носители на активностите, општините би требало да ги разработат програмите за развој што би можеле да служат како основа за спогодбено учествување на работните организации, банките, општините и други заинтересирани фактори во создавањето на услови за забрзување на развојот на овие дејности.

Општините треба со создавање соодветни економски предуслови да ја поттикнуваат во одделни дејности индивидуалната иницијатива, како и разни форми на дополнително запослување.

Со урбанистичките и општествените планови треба да се создаваат поволни предуслови за изградба на соодветен деловен простор потребен за развојот на овие услуги.

КУЛТУРНИ ДЕЈНОСТИ

Развојот на културата и културните дејности добива во нашите услови сé поголемо значење за формирањето на сестрана личност на работниот човек како производител и самоуправувач. Во таквата функција развојот на културните дејности ќе има сé поголемо значење и влијание врз стопанскиот и општествениот развој и врз унапредувањето на самоуправањето. Поради тоа е потребно културните дејности и нивната материјална основа да се развиваат во согласност со потребите настанати од економскиот и општествениот развој на целата земја и од специфичноста на одделни републики и краишта. Ова бара подобрување на економската положба на културните дејности и создавање такви услови за здобивање со доход што ќе бидат во согласност со програмата и со резултатите од работата на културните установи и со материјалните можности што произлегуваат од економскиот развој.

Републиките и општините треба со своите планови и со други мерки да создадат можности за постабилно финансирање на културните дејности, како предуслов за развојот на самоуправањето и за подоследна примена на принципот на доходот и распределбата според трудот во оваа област.

НОВИНСКА И ИЗДАВАЧКА ДЕЈНОСТ

Обемот на новинската и издавачка дејност ќе се зголеми при постојано подобрување на квалитетот и структурата, со поголемо пласирање на печатот и книгите при обнова и модернизација на техничката база и продажната мрежа на печатот. Ова претпоставува поинтензивен премин кон индустриско производство на книги, кон поширока програмска соработка помеѓу издавачките куќи, кон специјализација, кооперација, интеграција, како и пропаганда на печатот и книгите и достапност на книгите до читателот.

За таа цел ќе му се обрне посебно внимание на развојот на книжарската мрежа, како посредник помеѓу книгата и нејзиниот купувач, и на развојот на библиотеките, развојот на модернизацијата и рационализацијата на продажната мрежа, како и на ширењето на печатот по пат на птт организации.

Федерацијата и во иднина ќе обезбеди поволни услови за стопанисување на работните организации во новинската и издавачката дејност по пат на поповолна каматна стопа врз деловниот фонд, со исклучок на весниците, книгите и други публикации од данок на промет. И натаму ќе се задржи поповолниот третман на новинската и издавачката дејност во девизното работење и системот на царини, во обезбедувањето на девизни средства за плаќање за увоз на литература и во оданочувањето на услугите за странските корисници.

Со кредитната политика, пред сè, на самите издавачки претпријатија, при деловна соработка со банките и помош од општествено-политичките организации и општествено-политичките заедници, ќе се поттикнува сè поширока купувачка на книги од страна на библиотеки и поединци.

Заради натамошно изградување на општествено-економската положба на издавачката дејност, ќе се извршат соодветни измени на законските прописи за новинските претпријатија и установи и за издавачките претпријатија и установи.

Општествено-политичките заедници треба во рамките на своите права и должности да придонесуваат за натамошниот развој на новинската и издавачка дејност и за прометот и ширењето на печатот и книгите на својата територија и да ги поттикнуваат процесите на рационализирања на работењето на работните организации во оваа област, а особено во областа на програмската соработка, кооперацијата и интеграцијата. За поттикнување на развојот на новинската и издавачката дејност на јазиците на другите националности во нашата земја, ќе се даде соодветен третман.

Треба да се очекува дека во идно здружените и поединечните работни и други општествени организации, ќе покажуваат значително поголем интерес за создавање, издавање и ширење на литературата за која, поради развивањето на својата дејност, посебно се заинтересирани и тоа како со постојаното следење на состојбата во областа на таа литература, така и со материјалното стимулирање на ваквите издавници.

КИНЕМАТОГРАФИЈА

Во наредниот период ќе се прошири мрежата на кина и ќе се подобрат условите за производство на домашни филмови во согласност со можностите и општествените потреби, при подобрување на квалитетот и поголема разновидност на филмското производство.

Во наредниот период треба натаму да се развија и извозот на домашниот филм и филмските услуги. Ќе се зголеми увозот на филмови, водејќи сметка за нивниот квалитет и структура, со цел за подобрување на филмскиот репертоар.

Федерацијата и во идно ќе влијае врз условите на стопанисувањето на работните организации на филмското производство и прикажувањето на филмови, со обезбедување поповолен третман во девизното работење и системот на царините.

Заради натамошно јакнење на претпријатијата за производство и прикажување на филмови како носители на репродукцијата во областа на филмот, ќе се извршат соодветни измени на законските прописи за филмот и на други сојузни прописи.

Општествено-политичките заедници, посебно републиките, во рамките на своите права и должности, треба да придонесат за формирање такви услови на стопанисување што ќе влијаат за поусогласен развој, особено во областа на прикажувањето на филмови и развивањето на мрежата на кината за подигањето на квалитетот на филмското производство, развојните процеси во правец на порационално работење и користење на општествените средства, како и врз унапредувањето на програмска соработка и интеграција.

РАДИО И ТЕЛЕВИЗИЈА

Федерацијата и во иднина ќе обезбедува поволни услови за стопанисување на радио-дифузни установи со ослободување од плаќање на камат на деловниот фонд и со изземање на репродукциониот материјал и увозната опрема од плаќањето на данок на промет.

Во периодот до 1970 година ќе се оствари натамошно зголемување на радио-програмата, особено втората програма, а во одделни радио-дифузни установи — и третата програма, општо подобрување на квалитетот и поголема диференцијација на физиономијата на одделни програми. Телевизијата ќе ја проширува првата програма и ќе воведо втора телевизиска програма.

Ова претпоставува покривање на територијата на републиките со радио-мрежа за првата и втората програма, завршување на покривањето на целата територија на Југославија со телевизиска мрежа за првата програма, почеток на изградбата на телевизиска мрежа за втората програма и изградба радио-телевизиски домови.

Во наредниот период ќе се оствари многу силен пораст на бројот на телевизиските претплатници и побавен пораст на бројот на радио-претплатниците. Повеќето радио-дифузни установи на таа основа ќе остварат доход кој ќе го овозможи покривањето на текуштите трошоци на производството и формирањето на дел од средствата потребни за проширена репродукција.

Создадените услови на стопанисувањето им овозможуваат на радио-телевизиските станици да формираат доход од кој ќе можат да издвојуваат толкави средства да бидат носители на проширената репродукција. Се смета дека тие можат при создадените услови да издвојат до една половина од потребните средства за инвестиции.

Републиките треба да создадат услови од средствата на републиките и на други општествено-политички заедници, како и од банкарски средства да се обезбедат преостанатите потребни средства за инвестиции во радио и телевизијата.

ДРУГИТЕ КУЛТУРНИ ДЕЈНОСТИ

Во наредниот период ќе се унапреди работата и дејствувањето на другите културни дејности (домови на културата, библиотеки, театри и други сценско-уметнички установи, музеи, галерии, заштита на културните споменици, архиви и др.). Во овие области е нужно да се оствари поголемо искористување на креативните и техничките капацитети, а врз база на утврдена програмска ориентација, рационална и модерна организација на трудот. Од посебно значење е да се развиваат овие институции така што сè повеќе да се шири кругот на корисниците на нивните услуги.

Ова бара подобрување на општествено-економската положба на овие културни институции, односно обезбедување материјално-технички претпоставки неопходни за остварување на нивните основни задачи кои вклучуваат и создавање такви услови за добивање со доход, што ќе го обезбедуваат неговото формирање во согласност со програмата и со резултатите од работата на културните установи и со економскиот развој, со општествените потреби и материјалните можности.

Со плановите на републиките и општините треба да се создадат услови за постojано и стабилно финансирање на овие културни дејности.

ТЕХНИЧКА КУЛТУРА

Во условите на поинтензивното стопанисување техничката култура станува важен фактор за поефикасно користење на средствата на трудот и за подигање на продуктивноста. Тежиштето на општествените напори во оваа област ќе биде во подигањето на техничката култура на децата и младината, особено во училиштата. Тоа ќе придонесе за подобрата ориентација на младината при изборот на работната дејност. Подигањето на техничката култура на запослените ќе придонесе за развивањето на пронајдуваштвото, новаторството и рационализаторството. Ќе се работи и на подигање на техничката култура на земјоделските производители.

Републиките и општините треба во рамките на расположивите средства да обезбедат стабилност на средствата за развој на техничката култура.

Работните организации треба да создаваат материјални и други услови за развивање на техничката култура, како и за унапредување на работата на општествените организации за техничка култура.

ФИЗИЧКА КУЛТУРА

Развојот на физичката култура во наредниот период ќе се насочи, пред сè, кон подигање на физичката култура во училиштата, како и на запослените, посебно во градовите и индустриските центри. Подигањето на физичката култура на работниците ќе биде особено нагласено како фактор за подигање на продуктивноста на трудот. Потребите од посестран развој на условите за занимавање со физичка култура на граѓаните ќе бидат зголемени и со скратување на работното време, што бара формирање на мрежа установи и институции за физичка култура и за поголемо финансиско учество на непосредните корисници. Работните организации ќе имаат врз основа на порастот на доходот значително поголеми фондови за заедничка потрошувачка, што ќе им овозможат и поголеми вложувања за подигањето на физичката култура и за рекреација на работниците. Со јакнењето на материјалната база ќе биде овозможена поквалитетна работа на општествените организации за физичка култура. Инвестициите во оваа област ќе се ориентираат, пред сè, кон изградба на соодветни објекти во состав на училиштата, месните заедници и организациите што можат да соберат поголем број корисници.

Општиот интерес за вклучување на спортот во светски манифестации бара од сите органи и организации во областа на спортот и физичката култура да ѝ обрнат посебно внимание на масовноста на спортот и физкултурата како основи за унапредување на врвниот спорт.

Во рамките на расположивите средства, републиките и комуните треба да обезбедат стабилност на средствата за развој на физичката култура.

Работните организации треба врз база на соодветни програми да создаваат материјални услови за подигање на физичката култура на работниците, посебно на младината, соработувајќи во рамките на комуната со сите други носители во оваа дејност.

Заедниците на образованието треба да влијаат во текуштите трошоци за образование да се одвојуваат соодветни средства и за подигање на физичката култура на училишните деца и младина.

Целите и задачите на овој план треба да им служат на работните организации и на другите општествено-политички заедници како основ и ориентација при самостојното утврдување на нивните планови. Плановите на работните организации и на нивните асоцијации, плановите на општините и републиките ќе сочинуваат, заедно со Општествениот план на развојот на Југославија внатрешно поврзан и меѓусебно усогласен систем на општествените планови, со кој ќе се обезбеди остварувањето на основните пропорции, целите и задачите утврдени во Општествениот план на развојот на Југославија од 1966 до 1970 година.

Соодветните сојузни органи ќе изработуваат годишни биланси и анализи на работењето на работните организации и анализи за остварување на интенциите на овој план со анализите на предвидените услови на стопанисувањето за претстојната година. Врз основа на тие анализи ќе се преземаат неопходни интервенции за остварување на целите на планот. Во текот на годината надлежните органи ќе ги следат и анализираат стопанските и други движења и, по потреба, ќе преземаат и предлагаат мерки за остварување на утврдената економска политика.

Во склоп со начелата и практиката на континуираното планирање Сојузниот завод за стопанско планирање ќе изработи во 1968 година поширока и покомплетна анализа на извршувањето на овој план и ќе предложи, по потреба, корекции на задачите утврдени со овој план и на условите на стопанисувањето.

305.

Врз основа на членот 217 став 1 точка 1 од Уставот на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, издавам

У К А З

ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ИЗМЕНА НА ЗАКОНОТ ЗА ФОНДОТ НА ФЕДЕРАЦИЈАТА ЗА КРЕДИТИРАЊЕ НА СТОПАНСКИОТ РАЗВОЈ НА СТОПАНСКИ НЕДОВОЛНО РАЗВИЕНИТЕ РЕПУБЛИКИ И КРАИШТА

Се прогласува Законот за измена за Законот за Фондот на федерацијата за кредитирање на стопанскиот развој на стопански недоволно развиените републики и краишта, што го усвои Сојузната скупштина на седницата на Сојузниот собор од 5 јули

1966 година и на седницата на Стопанскиот собор од 5 јули 1966 година.

П. Р. бр. 446
6 јули 1966 година
Белград

Претседател
на Републиката,
Јосип Броз Тито, с. р.

Претседател
на Сојузната скупштина,
Едвард Кардељ, с. р.

ЗАКОН

ЗА ИЗМЕНА НА ЗАКОНОТ ЗА ФОНДОТ НА ФЕДЕРАЦИЈАТА ЗА КРЕДИТИРАЊЕ НА СТОПАНСКИОТ РАЗВОЈ НА СТОПАНСКИ НЕДОВОЛНО РАЗВИЕНИТЕ РЕПУБЛИКИ И КРАИШТА

Член 1

Во Законот за Фондот на федерацијата за кредитирање на стопанскиот развој на стопански недоволно развиените републики и краишта („Службен лист на СФРЈ“, бр. 8/65) во чл. 4 и 15 зборовите: „спрема вкупниот доход на општественото стопанство“ се заменуваат со зборовите: „спрема општествениот производ на општественото стопанство“.

Член 2

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

306.

Врз основа на членот 217 став 1 точка 1 од Уставот на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, издавам

УКАЗ

ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ПОСТОЈАНИТЕ СРЕДСТВА НА ФОНДОТ НА ФЕДЕРАЦИЈАТА ЗА КРЕДИТИРАЊЕ НА СТОПАНСКИОТ РАЗВОЈ НА СТОПАНСКИ НЕДОВОЛНО РАЗВИЕНИТЕ РЕПУБЛИКИ И КРАИШТА

Се прогласува Законот за постојаните средства на Фондот на федерацијата за кредитирање на стопанскиот развој на стопански недоволно развиените републики и краишта, што го усвои Сојузната скупштина на седницата на Сојузниот собор од 5 јули 1966 година и на седницата на Стопанскиот собор од 5 јули 1966 година.

П. Р. бр. 457
6 јули 1966 година
Белград

Претседател
на Републиката,
Јосип Броз Тито, с. р.

Претседател
на Сојузната скупштина,
Едвард Кардељ, с. р.

ЗАКОН

ЗА ПОСТОЈАНИТЕ СРЕДСТВА НА ФОНДОТ НА ФЕДЕРАЦИЈАТА ЗА КРЕДИТИРАЊЕ НА СТОПАНСКИОТ РАЗВОЈ НА СТОПАНСКИ НЕДОВОЛНО РАЗВИЕНИТЕ РЕПУБЛИКИ И КРАИШТА

Член 1

Постојаните средства на Фондот на федерацијата за кредитирање на стопанскиот развој на стопански недоволно развиените републики и краишта (во понатамошниот текст: Фондот) се издвојуваат до 1970 година во годишен износ од 1,85% од општествениот производ на општественото стопанство остварен во годината во која се издвојуваат овие средства во Фондот.

Општествениот производ на општественото стопанство од ставот 1 на овој член се утврдува според податоците што ги објавува Сојузниот завод за статистика за остварувањето на општествениот производ.

Член 2

Износот на постојаните средства на Фондот утврден според членот 1 од овој закон се намалува во периодот од 1967 до 1970 година за 2%.

Член 3

Постојаните средства на Фондот се формираат со издвојување во текот на годината во Фондот дел од интересот на фондовите во стопанството што ѝ припаѓа на федерацијата за финансирање на инвестициите во стопанството.

Средства за Фондот се издвојуваат во соодветниот процент од уплатениот износ на интересот на фондовите во стопанството што ѝ припаѓа на федерацијата за инвестиции во стопанството.

Член 4

Поблиски прописи за начинот на пресметувањето и уплатувањето делот на интересот на фондовите во стопанството што ѝ припаѓа на федерацијата донесува сојузниот секретар за финансии.

Член 5

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

307.

Врз основа на членот 217 став 1 точка 1 од Уставот на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, издавам

УКАЗ

ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА УЧЕСТВО НА ФЕДЕРАЦИЈАТА ВО КРЕДИТИРАЊЕТО НА ИЗГРАДБАТА НА КАПАЦИТЕТИ ЗА ПРОИЗВОДСТВО НА НАФТА, ПРИРОДЕН ГАС И ЦЕМЕНТ

Се прогласува Законот за учество на федерацијата во кредитирањето на изградбата на капацитети за производство на нафта, природен гас и цемент, што го усвои Сојузната скупштина на седницата на Сојузниот собор од 5 јули 1966 година и на седницата на Стопанскиот собор од 5 јули 1966 година.

П. Р. бр. 435
6 јули 1966 година
Белград

Претседател
на Републиката,
Јосип Броз Тито, с. р.

Претседател
на Сојузната скупштина,
Едвард Кардељ, с. р.

ЗАКОН

ЗА УЧЕСТВО НА ФЕДЕРАЦИЈАТА ВО КРЕДИТИРАЊЕТО НА ИЗГРАДБАТА НА КАПАЦИТЕТИ ЗА ПРОИЗВОДСТВО НА НАФТА, ПРИРОДЕН ГАС И ЦЕМЕНТ

Член 1

Во инвестиционите вложувања за изградбата на капацитети со кои, според Општествениот план за развојот на Југославија од 1966 до 1970 година, се обезбедува годишно производство од 1,1 милиони тони нафта, 1,2 милијарда Nm³ природен гас и 2 милиони тони цемент, кои вложувања се вршат од средствата на работните организации и од кредити, федерацијата учествува со средствата за инвестиции во стопанството до 20% од износот на претсметковната вредност на изградбата на тие капацитети.

Член 2

Средствата на федерацијата за учество во кредитирањето на изградбата на капацитетите за производство на нафта и природен гас според членот 1 на овој закон, можат да се користат од 1 јануари 1968 година.

Член 3

Учеството на федерацијата во кредитирањето на изградбата на капацитетите од членот 1 на овој за-

кон може до 1970 година за капацитетите за производство на нафта и природен гас да изнесува најмногу 460,6 милиони динари, а за капацитетите за производство на цемент — најмногу 196 милиони динари.

Член 4

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

308.

Врз основа на членот 217 став 1 точка 1 од Уставот на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, издавам

У К А З

ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА УЧЕСТВО НА ФЕДЕРАЦИЈАТА ВО КРЕДИТИРАЊЕТО НА ИНВЕСТИЦИИТЕ ПРЕКУ НАРОДНАТА БАНКА НА ЈУГОСЛАВИЈА ДО 1970 ГОДИНА

Се прогласува Законот за учество на федерацијата во кредитирањето на инвестициите преку Народната банка на Југославија до 1970 година, што го усвои Сојузната скупштина на седницата на Сојузниот собор од 5 јули 1966 година и на седницата на Стопанскиот собор од 5 јули 1966 година, година.

П. Р. бр. 448
6 јули 1966 година
Белград

Претседател
на Републиката,
Јосип Броз Тито, с. р.

Претседател
на Сојузната скупштина,
Едвард Кардељ, с. р.

ЗАКОН

ЗА УЧЕСТВО НА ФЕДЕРАЦИЈАТА ВО КРЕДИТИРАЊЕТО НА ИНВЕСТИЦИИТЕ ПРЕКУ НАРОДНАТА БАНКА НА ЈУГОСЛАВИЈА ДО 1970 ГОДИНА

Член 1

За кредитирање на инвестициите што се врши преку Народната банка на Југославија федерацијата дава дополнителни средства, и тоа: во 1966 година до износот од 45 милиони динари, во 1967 година до износот од 34,30 милиони динари, во 1968 година до износот од 40 милиони динари, во 1969 година до износот од 40 милиони динари и во 1970 година до износот од 39,20 милиони динари.

Член 2

Сојузниот секретар за финансии ќе склучи со Народната банка на Југославија договори во кои ќе се определат условите и начинот за користење на средствата на федерацијата што се наменети за инвестиции според овој закон.

Член 3

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

309.

Врз основа на членот 217 став 1 точка 1 од Уставот на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, издавам

У К А З

ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА УЧЕСТВО НА ФЕДЕРАЦИЈАТА ВО КРЕДИТИРАЊЕТО НА ИЗГРАДБАТА НА ОСНОВНИТЕ ШУМСКИ КОМУНИКАЦИИ

Се прогласува Законот за учество на федерацијата во кредитирањето на изградбата на основните шумски комуникации, што го усвои Сојузната

скупштина на седницата на Сојузниот собор од 5 јули 1966 година и на седницата на Стопанскиот собор од 5 јули 1966 година.

П. Р. бр. 437
6 јули 1966 година
Белград

Претседател
на Републиката,
Јосип Броз Тито, с. р.

Претседател
на Сојузната скупштина,
Едвард Кардељ, с. р.

ЗАКОН

ЗА УЧЕСТВО НА ФЕДЕРАЦИЈАТА ВО КРЕДИТИРАЊЕТО НА ИЗГРАДБАТА НА ОСНОВНИТЕ ШУМСКИ КОМУНИКАЦИИ

Член 1

Во инвестиционите вложувања за изградба на основни шумски комуникации од средствата на работните организации и од кредити во периодот од 1967 до 1969 година, а со чија изградба се обезбедува побрзо отворање на шуми за експлоатација и зголемен обем на сечењата заради зголемување на извозот, федерацијата учествува со средства за инвестиции во стопанството до 20% од износот на претсметковната вредност на изградбата на овие комуникации.

Член 2

Учеството на федерацијата во кредитирањето на изградбата на основните шумски комуникации според членот 1 од овој закон може да изнесува најмногу 147,5 милиони динари.

Член 3

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

310.

Врз основа на членот 217 став 1 точка 1 од Уставот на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, издавам

У К А З

ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА УЧЕСТВО НА ФЕДЕРАЦИЈАТА ВО КРЕДИТИРАЊЕТО НА КОМУНАЛНИТЕ РАБОТИ ВО НОВ БЕЛГРАД ВО 1967 ГОДИНА

Се прогласува Законот за учество на федерацијата во кредитирањето на комуналните работи во Нов Белград во 1967 година, што го усвои Сојузната скупштина на седницата на Сојузниот собор од 5 јули 1966 година и на седницата на Стопанскиот собор од 5 јули 1966 година.

П. Р. бр. 444
6 јули 1966 година
Белград

Претседател
на Републиката,
Јосип Броз Тито, с. р.

Претседател
на Сојузната скупштина,
Едвард Кардељ, с. р.

ЗАКОН

ЗА УЧЕСТВО НА ФЕДЕРАЦИЈАТА ВО КРЕДИТИРАЊЕТО НА КОМУНАЛНИТЕ РАБОТИ ВО НОВ БЕЛГРАД ВО 1967 ГОДИНА

Член 1

Од средствата на федерацијата за инвестиции во стопанството ќе се употреби за учество во кре-

дитирањето на комуналните работи во Нов Белград во 1967 година износот од 12,74 милиони динари.

Член 2

Сојузниот секретар за финансии ќе склучи со соодветната банка договор во кој ќе се утврдат начинот и условите за користење на средствата со кои федерацијата учествува во кредитирањето на комуналните работи од членот 1 на овој закон.

Член 3

На кредитите што се даваат според членот 1 на овој закон како и на кредитите дадени за иста намена според членот 8 на Законот за употребата на средствата на федерацијата за инвестиции во стопанството во 1966 година („Службен лист на СФРЈ“, бр. 57/65) и според членот 15 став 2 на Законот за стопанско-планските мерки во 1965 година („Службен лист на СФРЈ“, бр. 5/65, 15/65, 19/65, 20/65, 29/65 и 33/65) за иста намена, банката ќе наплати од корисникот на кредитот интерес по стопа од 1% годишно и ќе утврди рок од 30 години за враќање на кредитот.

Член 4

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

311.

Врз основа на членот 217 став 1 точка 1 од Уставот на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, издавам

У К А З

ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА УЧЕСТВО НА ФЕДЕРАЦИЈАТА ВО КРЕДИТИРАЊЕТО НА ИНВЕСТИЦИЈИТЕ ВО ЗЕМЈОДЕЛСТВОТО ДО 1970 ГОДИНА

Се прогласува Законот за учество на федерацијата во кредитирањето на инвестициите во земјоделството до 1970 година, што го усвои Сојузната скупштина на седницата на Сојузниот собор од 5 јули 1966 година и на седницата на Стопанскиот собор од 5 јули 1966 година.

П. Р. бр. 445

6 јули 1966 година

Белград

Претседател
на Републиката,

Јосип Броз Тито, с. р.

Претседател
на Сојузната скупштина,
Едвард Кардељ, с. р.

ЗАКОН

ЗА УЧЕСТВО НА ФЕДЕРАЦИЈАТА ВО КРЕДИТИРАЊЕТО НА ИНВЕСТИЦИЈИТЕ ВО ЗЕМЈОДЕЛСТВОТО ДО 1970 ГОДИНА

Член 1

По кредитите што ги дава банката за инвестиции во земјоделството во периодот од 1966 до 1970 година федерацијата учествува со средствата за инвестиции во стопанството — до вкупниот износ од 1.474 милиони динари.

Член 2

Средствата на федерацијата од членот 1 на овој закон можат да се користат за учество во кредитирањето на инвестициите во земјоделството, во согласност со намените и целите утврдени во Општествениот план за развој на Југославија од 1966 година до 1970 година.

Член 3

Средствата на федерацијата за учество во кредитирањето на инвестициите во земјоделството ќе се користат, и тоа: во 1966 година до износот од 200 милиони динари, во 1967 година до износот од 245 милиони динари, во 1968 година до износот од 294 милиони динари, во 1969 година до износот од 343

милиони динари и во 1970 година до износот од 392 милиони динари.

Член 4

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

312.

Врз основа на членот 217 став 1 точка 1 од Уставот на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, издавам

У К А З

ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ИЗМЕНИ НА ЗАКОНОТ ЗА ФИНАНСИРАЊЕ НА МЕЛИОРАЦИОНИТЕ РАБОТИ ВО СОЦИЈАЛИСТИЧКА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Се прогласува Законот за измени на Законот за финансирање на мелiorационите работи во Социјалистичка Република Македонија, што го усвои Сојузната скупштина на седницата на Сојузниот собор од 5 јули 1966 година и на седницата на Стопанскиот собор од 5 јули 1966 година.

П. Р. бр. 460

6 јули 1966 година

Белград

Претседател
на Републиката,
Јосип Броз Тито, с. р.

Претседател
на Сојузната скупштина,
Едвард Кардељ, с. р.

ЗАКОН

ЗА ИЗМЕНИ НА ЗАКОНОТ ЗА ФИНАНСИРАЊЕ НА МЕЛИОРАЦИОНИТЕ РАБОТИ ВО СОЦИЈАЛИСТИЧКА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Член 1

Во Законот за финансирање на мелiorационите работи во Социјалистичка Република Македонија („Службен лист на СФРЈ“, бр. 52/57 и „Службен лист на СФРЈ“, бр. 15/65 и 4/66) членот 14а. се менува и гласи:

„Средствата на федерацијата за финансирање на мелiorационите работи на територијата на Социјалистичка Република Македонија, за кои се овој закон е предвидено да се финансираат од средствата на федерацијата, се утврдуваат за периодот од 1966 до 1972 година во износ од 735,5 милиони динари.“

Член 2

Во членот 14б. ставот 1 се менува и гласи:
„Средствата на федерацијата определени во членот 14а од овој закон за финансирање на мелiorационите работи, ќе му се ставаат на располагање на инвеститорот, преку банката што ќе ја определи Социјалистичка Република Македонија, и тоа во следните износи: во 1966 година 80 милиони динари, од 1967 до 1970 година по 73,5 милиони динари, а во 1971 и 1972 година по 180,7 милиони динари.“

Член 3

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

313.

Врз основа на членот 217 став 1 точка 1 од Уставот на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, издавам

У К А З

ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ИЗМЕНИ НА ЗАКОНОТ ЗА ФИНАНСИРАЊЕ НА ИЗГРАДБАТА НА ХИДРОСИСТЕМОТ ДУНАВ—ТИСА—ДУНАВ

Се прогласува Законот за измени на Законот за финансирање на изградбата на хидросистемот Ду-

нав—Тиса—Дунав, што го усвои Сојузната скупштина на седницата на Сојузниот собор од 5 јули 1966 година и на седницата на Стопанскиот собор од 5 јули 1966 година.

П. Р. бр. 459
6 јули 1966 година
Белград

Претседател
на Сојузната скупштина,
Едвард Кардељ, с. р.

Претседател
на Републиката,
Јосип Броз Тито, с. р.

ЗАКОН ЗА ИЗМЕНИ НА ЗАКОНОТ ЗА ФИНАНСИРАЊЕ НА ИЗГРАДБАТА НА ХИДРОСИСТЕМОТ ДУНАВ —ТИСА—ДУНАВ

Член 1

Во Законот за финансирање на изградбата на хидросистемот Дунав—Тиса—Дунав („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 52/57 и „Службен лист на СФРЈ“, бр. 15/65 и 4/66) во членот 8 став 1 бројот: „1970“ се заменува со бројот: „1972“.

Член 2

Членот 13а се менува и гласи:
„Средствата на федерацијата за финансирање на изградбата на основната каналска мрежа на хидросистемот Дунав—Тиса—Дунав за која со овој закон е предвидено да се финансира од средствата на федерацијата, се утврдуваат за периодот од 1966 до 1972 година во износ од 894,86 милиони динари.“

Член 3

Во членот 13б ставот 1 се менува и гласи:
„Средствата на федерацијата определени во членот 13а од овој закон за финансирање на изградбата на основната каналска мрежа, ќе се ставаат на располагање на инвеститорот преку банката што ќе ја определи Социјалистичка Република Србија, и тоа во следните износи: во 1966 година 120 милиони динари, во 1967 и 1968 година по 117,6 милиони динари, во 1969 и 1970 година по 127,4 милиони динари и во 1971 и 1972 година по 143 милиони динари.“

Член 4

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

314.

Врз основа на членот 217 став 1 точка 1 од Уставот на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, издавам

УКАЗ

ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА УЧЕСТВО НА ФЕДЕРАЦИЈАТА ВО КРЕДИТИРАЊЕТО НА ИЗВОЗОТ НА ОПРЕМА И БРОДОВИ И ЗА ИЗВЕДУВАЊЕТО НА ИНВЕСТИЦИОНИ РАБОТИ ВО СТРАНСТВО НА КРЕДИТ

Се прогласува Законот за учество на федерацијата во кредитирањето на извозот на опрема и бродови и за изведувањето на инвестиционите работи во странство на кредит, што го усвои Сојузната скупштина на седницата на Сојузниот собор од 5 јули 1966 година и на седницата на Стопанскиот собор од 5 јули 1966 година.

П. Р. бр. 452
6 јули 1966 година
Белград

Претседател
на Републиката,
Јосип Броз Тито, с. р.

Претседател
на Сојузната скупштина,
Едвард Кардељ, с. р.

ЗАКОН

ЗА УЧЕСТВО НА ФЕДЕРАЦИЈАТА ВО КРЕДИТИРАЊЕТО НА ИЗВОЗОТ НА ОПРЕМА И БРОДОВИ И ЗА ИЗВЕДУВАЊЕ НА ИНВЕСТИЦИОНИ РАБОТИ ВО СТРАНСТВО НА КРЕДИТ

Член 1

По кредитите што банките и стопанските организации ги даваат во периодот од 1966 до 1970 година за извоз на опрема и бродови и за изведување на инвестициони работи во странство на кредит, федерацијата учествува со средства до вкупниот износ од 5.706,8 милиони динари.

Член 2

Учеството на федерацијата во кредитите од членот 1 на овој закон ќе изнесува најмногу: во 1966 и 1967 година 80%, во 1968 и 1969 година 70%, а во 1970 година 60% од износот на дадените кредити.

Учеството на федерацијата ќе се утврдува зависно од времето на извршувањето на обврските утврдени со договорот за кредит.

Член 3

Средствата на федерацијата за учество во кредитите за извоз на опрема и бродови и за изведување инвестициони работи во странство на кредит изнесуваат, и тоа: за 1966 година до 1.140 милиони динари, за 1967 година до 999,6 милиони динари, за 1968 година до 1.014,3 милиони динари, за 1969 година до 1.180,9 милиони динари, за 1970 година до 1.372 милиони динари.

Член 4

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

315.

Врз основа на членот 217 став 1 точка 1 од Уставот на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, издавам

УКАЗ

ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА УЧЕСТВО НА ФЕДЕРАЦИЈАТА ЗА ПОКРИВАЊЕ НА ТРОШОЦИТЕ НА ИНВЕСТИЦИОНАТА ИЗГРАДБА НАД ТРОШОЦИТЕ ПРЕДВИДЕНИ ВО ДОГОВОРОТ ЗА ИЗГРАДБА НА ЖЕЛЕЗАРНИЦАТА СКОПЈЕ

Се прогласува Законот за учество на федерацијата за покривање на трошоците на инвестиционата изградба над трошоците предвидени во договорот за изградба на Железарницата Скопје, што го усвои Сојузната скупштина на седницата на Сојузниот собор од 5 јули 1966 година и на седницата на Стопанскиот собор од 5 јули 1966 година.

П. Р. бр. 451
6 јули 1966 година
Белград

Претседател
на Републиката,
Јосип Броз Тито, с. р.

Претседател
на Сојузната скупштина,
Едвард Кардељ, с. р.

ЗАКОН

ЗА УЧЕСТВО НА ФЕДЕРАЦИЈАТА ЗА ПОКРИВАЊЕ НА ТРОШОЦИТЕ НА ИНВЕСТИЦИОНАТА ИЗГРАДБА НАД ТРОШОЦИТЕ ПРЕДВИДЕНИ ВО ДОГОВОРОТ ЗА ИЗГРАДБА НА ЖЕЛЕЗАРНИЦАТА СКОПЈЕ

Член 1

Во периодот до 1970 година федерацијата со свои средства ќе учествува во кредитите за покривање на трошоците на инвестиционата изградба на Же-

лезарницата Скопје над трошоците предвидени во договорот за изградбата на овој објект.

Средствата на федерацијата за учество во трошоците на изградбата според ставот 1 на овој член изнесуваат 284,2 милиони динари.

Член 2

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

316.

Врз основа на членот 217 став 1 точка 1 од Уставот на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, издавам

У К А З

ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА УЧЕСТВО НА ФЕДЕРАЦИЈАТА ВО ФИНАНСИРАЊЕТО НА ИНВЕСТИЦИОНИТЕ РАБОТИ ЗА ДОВРШУВАЊЕ НА ИЗГРАДБАТА НА ПРУГАТА ГОСТИВАР—ЗАЈАС—КИЧЕВО, СО КРАК ЗАЈАС—ТАЈМИШТЕ

Се прогласува Законот за учество на федерацијата во финансирањето на инвестиционите работи за довршување на изградбата на пругата Гостивар—Зајас—Кичево, со крак Зајас—Тајмиште, што го усвои Сојузната скупштина на седницата на Сојузниот собор од 5 јули 1966 година и на седницата на Стопанскиот собор од 5 јули 1966 година.

П. Р. бр. 439
6 јули 1966 година
Белград

Претседател
на Републиката,
Јосип Броз Тито, с. р.

Претседател
на Сојузната скупштина,
Едвард Кардељ, с. р.

ЗАКОН

ЗА УЧЕСТВО НА ФЕДЕРАЦИЈАТА ВО ФИНАНСИРАЊЕТО НА ИНВЕСТИЦИОНИТЕ РАБОТИ ЗА ДОВРШУВАЊЕ НА ИЗГРАДБАТА НА ПРУГАТА ГОСТИВАР—ЗАЈАС—КИЧЕВО, СО КРАК ЗАЈАС—ТАЈМИШТЕ

Член 1

Железничката пруга од нормален колосек Гостивар—Зајас—Кичево, со крак Зајас—Тајмиште (во натамошниот текст: пругата Гостивар—Кичево—Тајмиште) ќе се доврши во првата етапа на изградбата, со учество на федерацијата, според одредбите од овој закон.

Првата етапа на изградбата на пругата Гостивар—Кичево—Тајмиште опфаќа извршување на работите за оспособување на пругата за нормален и безбеден сообраќај за вршење на почетниот обем на превозот, утврдени во инвестиционата програма за изградба на пругата.

Средствата на федерацијата за довршување на изградбата на пругата Гостивар—Кичево—Тајмиште, според одредбите од овој закон, се даваат без обврска за враќање.

Член 2

Работите за довршување на изградбата на пругата Гостивар—Кичево—Тајмиште, во чие финансирање учествува федерацијата, треба да се извршат во периодот од 1 јануари 1966 до 31 декември 1968 година.

Член 3

Правата и должностите на инвеститор за инвестиционите работи за довршување на изградбата на пругата Гостивар—Кичево—Тајмиште што се финансираат од средствата на федерацијата, се пренесуваат врз Социјалистичка Република Македонија односно врз државниот орган или работната орга-

низација што ќе ја определи таа (во понатамошниот текст: инвеститорот).

Член 4

Основната траса на пругата Гостивар—Зајас—Кичево, во врска со која ќе се доврши изградбата на првата етапа во смисла на членот 1 од овој закон, појдува од постојната железничка станица Гостивар на пругата од нормален колосек Скопје—Гостивар и оди во правецот на постојната пруга од тесен колосек (широчина 0,60 м) до Падалиште, а потоа минува по тунелот низ планински масив Буковик и оди по долината на Зајаска река до Кичево.

Основната траса на кракот Зајас—Тајмиште се одвојува од влезната страна на станицата Зајас и оди по долината на Тајмишка река до Тајмиште.

Потесната локација на трасата на пругата Гостивар—Зајас—Кичево и на кракот Зајас—Тајмиште утврдена е во главните проекти.

Основните технички елементи и нормативи за довршување на изградбата на пругата Гостивар—Кичево—Тајмиште мораат да им одговараат на одредбите од Основниот закон за изградбата на железниците, за сообраќајот и безбедноста на железниците („Службен лист на СФРЈ“, бр. 9/65) што се однесуваат на главните пруги од II ред. По исклучок полупречникот на кривината на главниот преоден колосек во станиците не смее да биде помал од 350 м, а на отворена пруга на кракот Зајас—Тајмиште полупречникот на кривината не смее да биде помал од 250 м и меродавниот наклон не смее да биде поголем од 27‰.

Член 5

Учеството на федерацијата во финансирањето на инвестиционите работи за довршување на изградбата на пругата Гостивар—Кичево—Тајмиште изнесува 161,94 милиони динари.

Член 6

Со средствата на федерацијата од членот 5 на овој закон се финансира:

	милиони динари
1) довршувањето на изградбата на делницата Гостивар—Зајас, во должина од 23,2 км, до износот — — — — —	111,10
2) довршувањето на изградбата на делницата Зајас—Кичево, во должина од 13,4 км, до износот — — — — —	30,29
3) изградбата на кракот на пругата Зајас—Тајмиште, во должина од 6,9 км, до износот — — — — —	20,55

Член 7

Годишните вложувања на средствата на федерацијата за учество во финансирањето на инвестиционите работи за довршување на изградбата на пругата Гостивар—Кичево—Тајмиште, во смисла на одредбите од овој закон, изнесуваат:

	милиони динари
1966 година	46,00
1967 година	56,11
1968 година	59,83

Член 8

Средствата на федерацијата од членот 7 на овој закон инвеститорот може да ги користи во одделна година ако кон барањето за користење на тие средства приложи докази дека обезбедил средства за учество во финансирањето од најмалку 17,5% од износите што ги дава федерацијата како свое учество во односната година.

Средствата на федерацијата непотрошени во една година се пренесуваат за истите намени во наредната година.

Член 9

Средствата на федерацијата за учество во финансирањето на инвестиционите работи на довршување на изградбата на пругата Гостивар—Кичево—Тајмиште, утврдени со овој закон, можат да се користат ако Социјалистичка Република Македонија на име свое учество во финансирањето на тие ра-

боти обезбеди средства во износ од 28,58 милиони динари и ако се обврже дека за секое евентуално пречекорување на вкупната вредност на инвестиционите работи на довршување на пругата Гостивар—Кичево—Тајмиште ќе обезбеди посебни средства за покривање на тоа пречекорување.

Член 10

Средствата на федерацијата за финансирање на инвестиционите работи за довршување на изградбата на пругата Гостивар—Кичево—Тајмиште ќе му се ставаат на располагање на инвеститорот преку банката што ќе ја определи сојузниот секретар за финансии во спогодба со сојузниот секретар за сообраќај и врски, ако со посебен сојузен пропис банката не е определена.

Односите помеѓу федерацијата и банката во поглед на спроведувањето на овој закон поблиску се утврдуваат со договор, што од името на федерацијата го склучува сојузниот секретар за финансии.

Банката со која е склучен договорот, според одредбата од ставот 2 на овој член обезбедува правилно и наменско користење на средствата за извршување на работите според одредбите на овој закон.

Член 11

Средствата на федерацијата за учество во финансирањето на инвестиционите работи за довршување на изградбата на пругата Гостивар—Кичево—Тајмиште за 1966 година обезбедени се во рамките на средствата од членот 6 став 1 на Законот за употребата на средствата на федерацијата за инвестиции во стопанството во 1966 година („Службен лист на СФРЈ“, бр. 57/65).

Член 12

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

317.

Врз основа на членот 217 став 1 точка 1 од Уставот на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, издавам

У К А З

ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА УЧЕСТВО НА ФЕДЕРАЦИЈАТА ВО ФИНАНСИРАЊЕТО НА ИНВЕСТИЦИОНИТЕ РАБОТИ ЗА ДОВРШУВАЊЕ НА ИЗГРАДБАТА НА ПРУГАТА БЕЛГРАД—БАР

Се прогласува Законот за учество на федерацијата во финансирањето на инвестиционите работи за довршување на изградбата на пругата Белград—Бар, што го усвои Сојузната скупштина на седницата на Сојузниот собор од 5 јули 1966 година и на седницата на Стопанскиот собор од 5 јули 1966 година.

П. Р. бр. 438
6 јули 1966 година
Белград

Претседател
на Републиката,
Јосип Броз Тито, с. р.

Претседател
на Сојузната скупштина,
Едвард Кардељ, с. р.

ЗАКОН

ЗА УЧЕСТВО НА ФЕДЕРАЦИЈАТА ВО ФИНАНСИРАЊЕТО НА ИНВЕСТИЦИОНИТЕ РАБОТИ ЗА ДОВРШУВАЊЕ НА ИЗГРАДБАТА НА ПРУГАТА БЕЛГРАД—БАР

Член 1

Железничката пруга од нормален колосек Белград—Бар ќе се доврши во првата етапа на изградбата, со учество на федерацијата, според одредбите од овој закон.

Првата етапа на изградбата на пругата Белград—Бар опфаќа извршување на работите за осно-

субување на пругата за нормален и безбеден сообраќај за вршење на почетниот обем на превозот, утврдени во инвестиционата програма на изградбата на пругата.

Средствата на федерацијата за довршување на изградбата на пругата Белград—Бар, според одредбите од овој закон, се даваат без обврска за враќање.

Член 2

Работите на довршување на изградбата на пругата Белград—Бар, во чие финансирање учествува федерацијата, треба да се извршат во периодот од 1 јануари 1966 до 31 декември 1972 година.

Член 3

Правата и должностите на инвеститор за инвестиционите работи за довршување на изградбата на пругата Белград—Бар, што се финансираат од средствата на федерацијата, се пренесуваат врз републиката односно врз државниот орган или работната организација што ќе ја определи таа (во понаатамошниот текст: инвеститорот), и тоа:

- 1) врз Социјалистичка Република Србија — за делот на пругата на нејзината територија;
- 2) врз Социјалистичка Република Црна Гора — за делот на пругата на нејзината територија.

Член 4

Основната траса на пругата Белград—Бар, во врска со која ќе се доврши изградбата на првата етапа во смисла на членот 1 од овој закон се одвојува од постојната железничка пруга Белград—Ниш во станицата Ресник и оди преку Вреоци, Лазаревац, Лајковац, Ваљево, Косјерик, Пожега, Титово Ужице, Прибој, Приполе, Било Поле, Мојковац, Колашин и Титоград до Бар. Поблиската траса на пругата е определена во инвестиционата програма, а потесната локација се утврдува во главните проекти усогласени со инвестиционата програма за изградба на пругата Белград—Бар.

Основните технички елементи и нормативи за довршување на пругата Белград—Бар мораат да им одговараат на одредбите од Основниот закон за изградбата на железниците, за сообраќајот и безбедноста на железниците („Службен лист на СФРЈ“, бр. 9/65) што се однесуваат на главните пруги од I ред. По исклучок, полупречникот на кривината на главниот прооден колосек во станиците не може да биде помал од 300 метра.

Член 5

Учеството на федерацијата во финансирањето на инвестиционите работи за довршување на изградбата на пругата Белград—Бар изнесува 1.980,96 милиони динари, од што:

- 1) за делот на пругата на територијата на Социјалистичка Република Србија 1.092,58 милиони динари;
- 2) за делот на пругата на територијата на Социјалистичка Република Црна Гора 888,40 милиони динари.

Член 6

Со средствата на федерацијата од членот 5 на овој закон се финансира:

	на територијата на	
	СР Србија	СР Црна Гора
	милиони динари	
1) довршувањето на изградбата на делницата Ресник—Вреоци—Ваљево, до износот — — — —	83,65	—
2) изградбата на делницата Ваљево—Титово Ужице, до износот — — — —	323,23	—
3) изградбата на делницата Титово Ужице—Мојковац, до износот — — — —	685,70	191,40
4) изградбата на делницата Мојковац—Титоград, до износот — — — —	—	654,23
5) довршување на изградбата на делницата Титоград—Бар, до износот — — — —	—	42,75

Член 7

Годишните вложувања на средствата на федерацијата за учество во финансирањето на инвестиционите работи за довршување на пругата Белград—Бар, во смисла на одредбите од овој закон, изнесуваат:

	на територијата на	
	СР Србија	СР Црна Гора
	милиони динари	
1966 година	47,50	22,50
1967 "	95,11	30,13
1968 "	141,95	44,40
1969 "	188,31	103,73
1970 "	149,01	144,79
1971 "	200,65	248,29
1972 "	270,05	294,65

Член 8

Средствата на федерацијата од членот 7 на овој закон инвеститорот може да ги користи во одделна година ако кон барањето за користење на тие средства приложи докази дека обезбедил средства за учество во финансирањето од најмалку 17,5% од износите што ги дава федерацијата како свое учество во односната година.

Средствата на федерацијата непотрошени во една година се пренесуваат за истите намени во наредната година.

Член 9

Средствата на федерацијата за учество во финансирањето на довршувањето на пругата Белград—Бар, утврдени со овој закон, можат да се користат:

- 1) ако Социјалистичка Република Србија на име свое учество во финансирањето на работите на својата територија обезбеди средства во износ од 192,83 милиони динари;
- 2) ако Социјалистичка Република Црна Гора на име свое учество во финансирањето на работите на својата територија обезбеди средства во износ од 156,75 милиони динари;
- 3) ако Социјалистичка Република Србија и Социјалистичка Република Црна Гора се обвржат дека за секое евентуално пречекорување на вкупната вредност на инвестиционите работи на довршување на пругата Белград—Бар на својата територија ќе обезбедат посебни средства потребни за покривање на тоа пречекорување.

Член 10

Средствата на федерацијата за финансирање на инвестиционите работи за довршување на пругата Белград—Бар ќе им се стават на располагање на инвеститорите преку банката што ќе ја определи сојузниот секретар за финансии во спогодба со сојузниот секретар за сообраќај и врски, ако со посебен сојузен пропис банката не е определена.

Односите помеѓу федерацијата и банката во поглед на спроведувањето на овој закон поблиску се утврдуваат со договор, што од името на федерацијата го склучува сојузниот секретар за финансии.

Банката со која е склучен договорот според одредбата од ставот 2 на овој член обезбедува правилно и наменско користење на средствата за извршување на работите според одредбите од овој закон.

Член 11

Средствата на федерацијата за учество во финансирањето на инвестиционите работи за довршување на пругата Белград—Бар за 1966 година обезбедени се во рамките на средствата од членот 6 став 1 на Законот за употребата на средствата на федерацијата за инвестиции во стопанството во 1966 година („Службен лист на СФРЈ“, бр. 57/63).

Член 12

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

318.

Врз основа на членот 217 став 1 точка 1 од Уставот на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, издавам

У К А З

ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА УЧЕСТВО НА ФЕДЕРАЦИЈАТА ВО ФИНАНСИРАЊЕТО НА ИНВЕСТИЦИОНИТЕ РАБОТИ ЗА ДОВРШУВАЊЕ НА ИЗГРАДБАТА НА КОНТИНЕНТАЛНИОТ ДЕЛ НА ЈАДРАНСКИОТ ПАТ

Се прогласува Законот за учество на федерацијата во финансирањето на инвестиционите работи за довршување на изградбата на континенталниот дел на Јадранскиот пат, што го усвои Сојузната скупштина на седницата на Сојузниот собор од 5 јули 1966 година и на седницата на Стопанскиот собор од 5 јули 1966 година.

П. Р. бр. 440

6 јули 1966 година

Белград

Претседател
на Републиката,
Јосип Броз Тито, с. р.

Претседател
на Сојузната скупштина,
Едвард Кардељ, с. р.

З А К О Н

ЗА УЧЕСТВО НА ФЕДЕРАЦИЈАТА ВО ФИНАНСИРАЊЕТО НА ИНВЕСТИЦИОНИТЕ РАБОТИ ЗА ДОВРШУВАЊЕ НА ИЗГРАДБАТА НА КОНТИНЕНТАЛНИОТ ДЕЛ НА ЈАДРАНСКИОТ ПАТ

Член 1

Континенталниот дел на Јадранскиот пат ќе се доврши со учество на федерацијата, според одредбите на овој закон.

Довршувањето на континенталниот дел на Јадранскиот пат опфаќа изградба на делниците: Биоче—Колашин, Рибаревина—Косовска Митровица и Урошевац—Скопје.

Средствата на федерацијата за довршување на континенталниот дел на Јадранскиот пат, според одредбите од овој закон, се даваат без обврска за враќање.

Член 2

Работите на довршувањето на континенталниот дел на Јадранскиот пат, во чие финансирање учествува федерацијата, треба да се извршат во периодот од 1 јануари 1966 до 31 декември 1970 година.

Член 3

Правата и должностите на инвеститор за инвестиционите работи на довршувањето на континенталниот дел на Јадранскиот пат, што се финансираат од средствата на федерацијата, се пренесуваат врз републиката односно врз државниот орган или работната организација што ќе ја определи таа (во понатамошниот текст: инвеститорот) и тоа:

- 1) врз Социјалистичка Република Црна Гора — за делот на патот на нејзината територија;
- 2) врз Социјалистичка Република Србија — за делот на патот на нејзината територија;
- 3) врз Социјалистичка Република Македонија — за делот на патот на нејзината територија.

Член 4

Основната траса на континенталниот дел на Јадранскиот пат по која ќе се доврши изградбата на делниците од членот 1 на овој закон, се одвојува од приморскиот дел на овој пат во Петровац на море и оди преку Титоград, Биоче, Колашин, Мојковац, Рибаревина, Иванград, Рожај, Косовска Митровица, Приштина, Урошевац и Качаник до Скопје. Поблиската траса на патот определена е во инвестиционата програма, а потесната локација утврдена е во главните проекти, усгласени со инвестиционата програма за изградба на Јадранскиот пат.

Основните технички елементи за довршување на континенталниот дел на Јадранскиот пат според одредбите од овој закон, се:

1) широчина на планумот на патот: во насип 8,50 метра, во засек 8,25 метра, во усек 8,00 метра, освен на делниците Урошевац—Качаник и Генерал Јанковиќ—Скопје, на кои широчината на планумот е 9,00 метра;

2) широчина на коловозот 7,00 метра, со коловозна простирка од асфалт-бетон;

3) максимален надолжен наклон на нивелетата на патот 6‰;

4) минимален полупречник на хоризонталните свијоци 100 метра, по исклучок 50 метра;

5) крстосувања со железнички пруги од нормален колосек во две нива.

Член 5

Учеството на федерацијата во финансирањето на инвестиционите работи за довршување на континенталниот дел на Јадранскиот пат изнесува 625,85 милиони динари, од што:

1) за делот на патот на територијата на Социјалистичка Република Црна Гора 275,74 милиони динари;

2) за делот на патот на територијата на Социјалистичка Република Србија 299,64 милиони динари;

3) за делот на патот на територијата на Социјалистичка Република Македонија 50,47 милиони динари.

Член 6

Со средствата на федерацијата од членот 5 на овој закон се финансираат:

	на територијата на		
	СР Црна Гора	СР Србија	СР Македонија
	милиони динари		
1. довршувањето на изградбата на делницата Биоче—Колашин до износот — — — —	5,10	—	—
2. изградбата на делницата Рибаревина—Косовска Митровица, во должина од 152,7 km до износот — — — —	270,64	241,70	—
3. изградбата на делницата Урошевац—Скопје, во должина 42,1 km до износот — — — —	—	57,94	50,47

Член 7

Годишните вложувања на средствата на федерацијата за учество во финансирањето на инвестиционите работи на довршување на изградбата на континенталниот дел на Јадранскиот пат, во смисла на одредбите од овој закон, изнесуваат:

	на територијата на		
	СР Црна Гора	СР Србија	СР Македонија
	милиони динари		
1966 година	30,00	20,00	—
1967 „	46,06	36,26	25,48
1968 „	49,00	51,45	24,99
1969 „	79,38	83,30	—
1970 „	71,30	108,63	—

Член 8

Средствата на федерацијата од членот 7 на овој закон инвеститорот може да ги користи во одредна година ако кон барањето за користење на тие средства приложи докази дека обезбедил средства од најмалку 17,5% од износот што го дава федерацијата како свое учество во односната година.

Средствата на федерацијата непотрошени во една година се пренесуваат за исти намени во наредната година.

Член 9

Средствата на федерацијата за учество во финансирањето на довршувањето на континенталниот дел на Јадранскиот пат, од членот 5 на овој закон, можат да се користат:

1) ако Социјалистичка Република Црна Гора на име свое учество во финансирањето на работите на својата територија обезбеди средства во износ од 48,62 милиони динари;

2) ако Социјалистичка Република Србија на име свое учество во финансирањето на работите на својата територија обезбеди средства во износ од 52,89 милиони динари;

3) ако Социјалистичка Република Македонија на име свое учество во финансирањето на работите на својата територија обезбеди средства во износ од 8,92 милиони динари.

4) ако Социјалистичка Република Црна Гора, Социјалистичка Република Србија и Социјалистичка Република Македонија се обвржат дека за секое евентуално пречекорување на вредноста на инвестиционите работи на довршување на континенталниот дел на Јадранскиот пат на својата територија, ќе обезбедат посебни финансиски средства потребни за покривање на тоа пречекорување.

Член 10

Средствата на федерацијата за финансирање на инвестиционите работи за довршување на континенталниот дел на Јадранскиот пат ќе им се стават на располагање на инвеститорите преку банката што ќе ја определи сојузниот секретар за финансии, во спогода со сојузниот секретар за сообраќај и врски, ако со посебен сојузен пропис банката не е определена.

Односите помеѓу федерацијата и банката во поглед на спроведувањето на овој закон поблиску се утврдуваат со договор, што од името на федерацијата го склучува сојузниот секретар за финансии.

Банката со која е склучен договор според одредбата од ставот 2 на овој член обезбедува правилно и наменско користење на средствата за извршување на работите според одредбите на овој закон.

Член 11

Средствата на федерацијата за учество во финансирањето на инвестиционите работи на довршувањето на континенталниот дел на Јадранскиот пат за 1966 година обезбедени се во рамките на средствата од членот 6 став 1 од Законот за употребата на средствата на федерацијата за инвестиции во стопанството во 1966 година („Службен лист на СФРЈ“, бр. 57/65).

Член 12

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

319.

Врз основа на членот 217 став 1 точка 1 од Уставот на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, издавам

У К А З

ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА УЧЕСТВО НА ФЕДЕРАЦИЈАТА ВО ФИНАНСИРАЊЕТО НА ИНВЕСТИЦИОНИТЕ РАБОТИ ЗА ДОВРШУВАЊЕ НА ИЗГРАДБАТА НА ПАТОТ ЖУПАЊА—ОПУЗЕН

Се прогласува Законот за учество на федерацијата во финансирањето на инвестиционите работи за довршување на изградбата на патот Жупања—Опузен, што го усвои Сојузната скупштина на седницата на Сојузниот собор од 5 јули 1966 година и

на седницата на Стопанскиот собор од 5 јули 1966 година.

П. Р. бр. 454
6 јули 1966 година
Белград

Претседател
на Републиката,
Јосип Броз Тито, с. р.

Претседател
на Сојузната скупштина,
Едвард Кардељ, с. р.

ЗАКОН

ЗА УЧЕСТВО НА ФЕДЕРАЦИЈАТА ВО ФИНАНСИРАЊЕТО НА ИНВЕСТИЦИОНИТЕ РАБОТИ ЗА ДОВРШУВАЊЕ НА ИЗГРАДБАТА НА ПАТОТ ЖУПАЊА—ОПУЗЕН

Член 1

Патот Жупања—Опузен ќе се доврши со учество на федерацијата, според одредбите од овој закон.

Довршувањето на патот Жупања—Опузен ја опфаќа изградбата на делниците: Жупања—Шички Брод и Јошаница—Опузен.

Средствата на федерацијата за довршување на патот Жупања—Опузен, според одредбите од овој закон, се даваат без обврска за враќање.

Член 2

Работите на довршување на патот Жупања—Опузен, во чие финансирање учествува федерацијата, треба да се извршат во периодот од 1 јануари 1966 до 31 декември 1968 година.

Член 3

Правата и должностите на инвеститор за инвестиционите работи на довршување на патот Жупања—Опузен, што се финансираат од средствата на федерацијата, се пренесуваат врз републиката односно државниот орган или работната организација што ќе ја определи таа (во понатамошниот текст: инвеститорот), и тоа:

1) врз Социјалистичка Република Босна и Херцеговина — за делот на патот на нејзината територија;

2) врз Социјалистичка Република Хрватска — за делот на патот на нејзината територија.

Член 4

Основна траса по која ќе се доврши изградбата на делниците од членот 1 на овој закон, оди до приклучок на автопатот „Братство-единство“ кај Жупања, преку Орашје, Шички Брод, Јошаница, Коњиц, Мостар и Метковиќ до Опузен, односно од приклучокот на Јадранскиот пат. Понблиската траса на патот определена е во инвестиционата програма, а потесната локација утврдена е со главните проекти усогласени со инвестиционата програма за изградба на патот Жупања—Опузен.

Основните технички елементи за довршување на патот Жупања—Опузен, според одредбите од овој закон се:

1) широчина на планумот на патот: во насип 9,00 метра, во засек 8,75 метра, во усек 8,50 метра;

2) широчина на коловозот 7,00 метра, освен делницата Хадики—Коњиц и Острожац—Врапчиќи, на кои широчината на коловозот е 6,00 метра, и делницата Ступ—Илица, на која широчината на коловозот е 9,00 метра;

3) коловозна простирка на патот од асфалт-бетон;

4) максимален надолжни наклон на нивелетата на патот 6‰;

5) минимален полупречник на хоризонталните свијоци 85 метра, по исклучок 60 метра.

Член 5

Учеството на федерацијата во финансирањето на инвестиционите работи за довршување на патот Жупања—Опузен изнесува 212,96 милиони динари, од што:

1) за делот на патот на територијата на Социјалистичка Република Босна и Херцеговина 184,02 милиони динари;

2) за делот од патот на територијата на Социјалистичка Република Хрватска 28,94 милиони динари.

Член 6

Со средствата на федерацијата од членот 5 на овој закон се финансираат:

на територија на
СР Босна СР Хрватска
и Херцеговина
милиони динари

1) изградбата на делницата на патот Жупања—Шички Брод во должина од 82,8 km, со приклучок (коталец) на авто-патот „Братство-единство“ кај Жупања, до износот — — — —	119,69	12,59
2) изградбата и довршувањето на реконструкцијата на делницата на патот Јошаница—Опузен, со приклучок (коталец) на Јадранскиот пат кај Опузен, до износот	65,50	16,35

Член 7

Годишните вложувања на средствата на федерацијата за учество во финансирањето на инвестиционите работи на довршување на изградбата на патот Жупања—Опузен, во смисла на одредбите од овој закон, изнесуваат:

на територија на
СР Босна и Херцеговина СР Хрватска
милиони динари

1966 година	20,65	16,35
1967 „	107,02	12,59
1968 „	56,35	—

Член 8

Средствата на федерацијата од членот 7 на овој закон инвеститорот може да ги користи во одделна година ако кон барањето за користење на тие средства приложи докази дека обезбедил средства од најмалку 17,5% од износот што го дава федерацијата како свое учество во односната година.

Средствата на федерацијата непотрошени во една година се пренесуваат за исти намени во наредната година.

Член 9

Средствата на федерацијата за учество во финансирањето на довршувањето на патот Жупања—Опузен, од членот 5 на овој закон, можат да се користат:

1) ако Социјалистичка Република Босна и Херцеговина на име свое учество во финансирањето на работите на својата територија обезбеди средства во износ од 32,46 милиони динари;

2) ако Социјалистичка Република Црна Гора на име свое учество во финансирањето на работите на својата територија обезбеди средства во износ од 5,11 милиони динари;

3) ако Социјалистичка Република Босна и Херцеговина и Социјалистичка Република Хрватска се обвржат дека за секое евентуално пречекорување на вкупната вредност на инвестиционите работи на довршување на патот Жупања—Опузен на својата територија, ќе обезбедат посебни финансиски средства потребни за покривање на пречекорувањето.

Член 10

Средствата на федерацијата за финансирање на инвестиционите работи за довршување на патот Жупања—Опузен ќе им се стават на располагање на инвеститорите преку банката што ќе ја определи сојузниот секретар за финансии, во спогодба со сојузниот секретар за сообраќај и врски, ако со посебен сојузен пропис банката не е определена.

Односите помеѓу федерацијата и банката во поглед на спроведувањето на овој закон поблиску се

утврдуваат со договор, што од името на федерацијата го склучува сојузниот секретар за финансии.

Банката со која е склучен договорот според одредбата од ставот 2 на овој член обезбедува правилно и наменско користење на средствата за извршување на работите според одредбите на овој закон.

Член 11

Средствата на федерацијата за учество во финансирањето на инвестиционите работи на довршувањето на изградбата на патот Жулања—Опузен за 1966 година обезбедени се во рамките на средствата од членот 6 став 1 на Законот за употребата на средствата на федерацијата за инвестиции во стопанството во 1966 година („Службен лист на СФРЈ“, бр. 57/65).

Член 12

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

320.

Врз основа на членот 217 став 1 точка 1 од Уставот на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, издавам

У К А З

ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА УЧЕСТВО НА ФЕДЕРАЦИЈАТА ВО ФИНАНСИРАЊЕТО НА ИНВЕСТИЦИОНИТЕ РАБОТИ НА ИЗГРАДБАТА НА МОСТОТ ПРЕКУ РЕКАТА САВА И ПРИСТАПНА ДЕЛНИЦА НА АВТО-ПАТОТ „БРАТСТВО-ЕДИНСТВО“ ОД БЕЖАНИСКА КОСА ВО НОВ БЕЛГРАД ДО МОСТОТ

Се прогласува Законот за учество на федерацијата во финансирањето на инвестиционите работи на изградбата на мостот преку реката Сава и пристапна делница на авто-патот „Братство-единство“ од Бежаниска коса во Нов Белград до мостот, што го усвои Сојузната скупштина на седницата на Сојузниот собор од 5 јули 1966 година и на седницата на Стопанскиот собор од 5 јули 1966 година.

П. Р. бр. 453
6 јули 1966 година
Белград

Претседател
на Републиката,
Јосип Броз Тито, с. р.

Претседател
на Сојузната скупштина,
Едвард Кардељ, с. р.

ЗАКОН

ЗА УЧЕСТВО НА ФЕДЕРАЦИЈАТА ВО ФИНАНСИРАЊЕТО НА ИНВЕСТИЦИОНИТЕ РАБОТИ НА ИЗГРАДБАТА НА МОСТОТ ПРЕКУ РЕКАТА САВА И ПРИСТАПНА ДЕЛНИЦА НА АВТО-ПАТОТ „БРАТСТВО-ЕДИНСТВО“ ОД БЕЖАНИСКА КОСА ВО НОВ БЕЛГРАД ДО МОСТОТ

Член 1

Според одредбите од овој закон ќе се изгради, со учество на федерацијата, друмски мост преку реката Сава на територијата на Белград и пристапна делница на авто-патот „Братство-единство“ од Бежаниска коса во Нов Белград до мостот.

Средствата на федерацијата според одредбите на овој закон се даваат без обврска за враќање.

Член 2

Работите на изградбата на мостот преку реката Сава и пристапна делница на авто-патот „Братство-единство“ од членот 1 на овој закон, во чие финансирање учествува федерацијата, треба да се извршат во периодот од 1 јануари 1966 до 31 декември 1970 година.

Член 3

Правата и должностите на инвеститор за инвестиционите работи на изградбата на мостот преку реката Сава и пристапна делница на авто-патот „Братство-единство“ од Бежаниска коса во Нов Белград до мостот, што се финансираат од средствата на федерацијата, се пренесуваат врз Социјалистичка Република Србија, односно врз државниот орган или работната организација што ќе ја определи таа (во понатамошниот текст: инвеститорот).

Член 4

Основната траса на мостот и на пристапната делница на авто-патот „Братство-единство“ од членот 1 на овој закон се одвојува од изградениот дел на патот Белград—Загреб на Бежаниска коса и оди по слободните терени на Нов Белград до преминот преку реката Сава кај Трг на бранителите на Белград во Белград. Поблиската траса на мостот и на патот е определена во инвестиционата програма, а потесната локација се утврдува во главните проекти усогласени со инвестиционата програма за изградба на авто-патот „Братство-единство“.

Основните технички елементи за изградба на мостот преку реката Сава и на пристапната делница на авто-патот „Братство-единство“, според одредбите на овој закон, се:

- 1) широчина на планумот на патот 12,00 метра;
- 2) широчина на коловозот на патот 10,50 метра, со коловозна простирка од асфалт-бетон;
- 3) широчина на коловозот на мостот 21,50 метра, со пешачки патеки од обете страни на мостот, од кои секоја во широчина по 3,00 метра;
- 4) максимален надолжен наклон на нивелетата на патот 6‰;
- 5) крстосувања со трасата на железничка пруга од нормален колосек, со Железничка улица и со улица Тошин бунар во две нива.

Член 5

Учеството на федерацијата во финансирањето на инвестиционите работи за изградба на мостот преку реката Сава и пристапната делница на авто-патот „Братство-единство“ од членот 1 на овој закон изнесува 153,53 милиони динари.

Член 6

Со средствата на федерацијата од членот 5 на овој закон се финансираат:

	милиони динари
1) изградбата на пристапната делница на авто-патот „Братство-единство“ од Бежаниска коса во Нов Белград до мостот преку реката Сава, во должина од 5,0 км, до износот —	21,27
2) изградбата на сообраќајниот јазол (котлец) на местото на крстосувањето на авто-патот „Братство-единство“ со улицата Тошин бунар во Нов Белград, изградбата на надвозник над Железничката улица и изградбата на надвозник над трасата на железничката пруга од нормален колосек, до износот —	8,04
3) изградбата на мостот преку реката Сава, без конструкциите за страничните слегувачки рампи од мостот на кружната сообраќајница на левиот брег на Сава, до износот —	124,22

Член 7

Годишните вложувања на средствата на федерацијата за учество во финансирањето на инвестиционите работи на изградбата на мостот преку реката Сава и пристапната делница на авто-патот „Братство-единство“, во смисла на одредбите од овој закон, изнесуваат:

	во милиони динари
1966 година	13,00
1967 година	29,40
1968 година	29,40
1969 година	33,32
1970 година	48,41

Член 8

Средствата на федерацијата од членот 7 на овој закон инвеститорот може да ги користи во одделна година ако кон барањето за користење на тие средства приложи докази дека обезбедил средства од најмалку 17,5% од износите што ги дава федерацијата како свое учество во односната година.

Средствата на федерацијата непотрошени во една година, се пренесуваат за исти намени во наредната година.

Член 9

Средствата на федерацијата за учество во финансирањето на инвестиционите работи од членот 5 на овој закон можат да се користат ако Социјалистичка Република Србија на име свое учество во финансирањето на тие работи обезбеди средства во износ од 27,10 милиони динари и ако се обврже дека за секое евентуално пречекорување на вредноста на тие работи ќе обезбеди посебни финансиски средства потребни за покривање на тоа пречекорување.

Член 10

Средствата на федерацијата за финансирање на инвестиционите работи за изградба на мостот преку реката Сава и пристапната делница на автопатот „Братство-единство“ од Бежаниска коса во Нов Белград до мостот, ќе му се стават на располагање на инвеститорот преку банката што ќе ја определи сојузниот секретар за финансии, во спогодба со сојузниот секретар за сообраќај и вреќи, ако со посебен сојузен пропис банката не е определена.

Односите помеѓу федерацијата и банката во поглед на спроведувањето на овој закон поблиску се утврдуваат со договор што од името на федерацијата го склучува сојузниот секретар за финансии.

Банката со која е склучен договорот според одредбата од ставот 2 на овој член обезбедува правилно и наменско користење на средствата за извршување на работите според одредбите на овој закон.

Член 11

Средствата на федерацијата за учество во финансирањето на инвестиционите работи на изградбата на пристапната делница на автопатот „Братство-единство“ и мостот преку реката Сава за 1966 година обезбедени се во рамките на средствата од членот 6 став 1 на Законот за употребата на средствата на федерацијата за инвестиции во стопанството во 1966 година („Службен лист на СФРЈ“, бр. 57/65).

Член 12

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

321.

Врз основа на членот 217 став 1 точка 1 од Уставот на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, издавам

У К А З

ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ОПРЕДЕЛУВАЊЕ НА ПОНИСКИ ИНТЕРЕСНИ СТОПИ И ЗА ДАВАЊЕ НАДОМЕСТОК НА ИНТЕРЕСОТ И ДОДАТЕН ИНТЕРЕС НА ОПРЕДЕЛЕНИТЕ КРЕДИТИ НА ТОВАР НА СРЕДСТВАТА НА ФЕДЕРАЦИЈАТА

Се прогласува Законот за определување на пониски интересни стопи и за давање надоместок

на интересот и додатен интерес на определените кредити на товар на средствата на федерацијата, што го усвои Сојузната скупштина на седницата на Сојузниот собор од 5 јули 1966 година и на седницата на Стопанскиот собор од 5 јули 1966 година.

П. Р. бр. 461
6 јули 1966 година
Белград

Претседател
на Републиката,
Јосип Броз Тито, с. р.

Претседател
на Сојузната скупштина,
Едвард Кардељ, с. р

ЗАКОН

ЗА ОПРЕДЕЛУВАЊЕ НА ПОНИСКИ ИНТЕРЕСНИ СТОПИ И ЗА ДАВАЊЕ НАДОМЕСТОК НА ИНТЕРЕСОТ И ДОДАТЕН ИНТЕРЕС НА ОПРЕДЕЛЕНИТЕ КРЕДИТИ НА ТОВАР НА СРЕДСТВАТА НА ФЕДЕРАЦИЈАТА

Член 1

На кредитите што ги даваат банките за определени намени, на банките им се дава од средствата на федерацијата разлика во интересот и додаден интерес, на начинот и под условите што се предвидени со овој закон.

Член 2

Деловните банки што им даваат краткорочни кредити на работни и други организации за производството на земјоделски производи со интерес по стопа од 3% годишно, добиваат од средствата на федерацијата разлика во интересот определена со овој закон (во натамошниот текст: надоместок на интересот).

Одредбата од ставот 1 на овој член ќе се применува и кога деловните банки ќе даваат кредити на работни и други организации за приготвување и залихи на определени изданија книги и други публикации и за продажба на книги на библиотеки.

Член 3

Деловните банки што им даваат краткорочни кредити со интерес по стопа од 3% годишно на трговски претпријатија и дукани во краишта одсечени од редовниот сообраќај за време на зимата — за создавање резерви (над нормалните залихи) на стоки потребни за снабдување на потрошувачите во зимскиот период од 1 ноември до 30 април, добиваат од средствата на федерацијата надоместок на интересот.

Член 4

Деловните банки што им даваат на работни организации кредити за извоз на опрема и бродови на кредит и за изведување инвестициони работи во странство на кредит со интерес по стопа пониска од стопата по која ги даваат кредитите, добиваат надоместок на интересот.

Гувернерот на Народната банка на Југославија може, во согласност со сојузниот секретар за финансии и со сојузниот секретар за надворешна трговија, да определи деловните банки да можат во случаите кога е тоа потребно заради унапредување на извозот на стоки да даваат краткорочни кредити за извоз на стоки со интерес по стопа пониска од стопата по која банките ги даваат таквите кредити.

По кредитите од ставот 1 на овој член интересната стопа не може да биде пониска од 3% годишно.

Член 5

Надоместокот на интересот по кредитите од чл. 2 и 3 на овој закон им се дава на деловните банки во височината на разликата помеѓу интересната стопа определена во тие членови и интересната стопа по која Народната банка на Југославија го наплатува интересот на кредитите што им ги дава на деловните банки, наголемена за 1%.

Надоместокот на интересот по кредитите од членот 4 на овој закон им се дава на деловните

банки во височината на разликата помеѓу интересната стопа која Народната банка на Југославија го наплатува интересот на кредитите што им ги дава на деловните банки, наголемена за 1%, и интересната стопа што ќе ја определи гувернерот на Народната банка на Југославија во спогодба со сојузниот секретар за финансии.

Член 6

Народната банка на Југославија ќе им дава на Дирекцијата за исхрана и на Дирекцијата за суровини краткорочни кредити со интерес по стопата од 1% годишно, во согласност со посебните сојузни прописи.

Член 7

Деловните банки и други работни организации добиваат од средствата на федерацијата додаден интерес по стопа од 3% годишно кога од средствата од кои според важечките прописи можат да се даваат кредити за инвестиции даваат кредити за вложувања во основни средства, и тоа:

1) во областа на земјоделството — за набавка на земјоделска механизација, за набавка на приплоден добиток, за проширување на обработливите површини, за мелиорации, за изградба на пристапни патишта, складови, ладилници и долгогодишни насади;

2) во областа на сообраќајот — за набавка на транспортни средства на железничкиот и воздушниот сообраќај;

3) во областа на туризмот — за изградба на објекти и за набавка на опрема за такви објекти, а што придонесуваат за унапредување на странскиот туризам.

4) во областа на научните истражувања за изградба на објекти и за набавка на опрема за научните установи и истражувачките единици што се регистрирани како научни организации.

Додатниот интерес од ставот 1 на овој член го добиваат и деловните банки и други работни организации што даваат кредити за вложувања во основни средства за инвестиции во стопанството на подрачјата определени во Законот за републиките и покраините чиј стопански развој ќе се кредитира од средствата на Фондот на федерацијата за кредитирање на стопанскиот развој на стопански недоволно развиените републики и краишта („Службен лист на СФРЈ“, бр. 8/65), ако седиштето на банката односно на организацијата што дава кредит се наоѓа во тие подрачја.

Член 8

Право на додаден интерес според членот 7 од овој закон имаат деловните банки и други работни организации ако кредитите од тој член ги даваат со интерес по стопа од најмногу 6% годишно. Ако кредитот го даваат со интерес по стопа поголема од 6%, додатниот интерес се намалува за процентот на интересот што преминува 6%.

Правото на додатен интерес не може да се оствари по кредитите што се даваат од средствата на општествено-политичките заедници за инвестиции во стопанството.

Член 9

Деловните банки и други работни организации што од средствата на странски заеми даваат за намените од членот 7 став 1 точка 3 на овој закон кредити со рок за враќање подолг најмалку за една третина од рокот за враќање на странскиот заем, добиваат од средствата на федерацијата, покрај додаден интерес од 3%, и наголемен додаден интерес од 2% годишно.

Деловните банки и други работни организации добиваат од средствата на федерацијата покрај додаден интерес од 3% и наголемен додаден интерес од 2% годишно и кога за намените од членот 7 став 1 точка 3 на овој закон даваат кредити со рок за враќање подолг од 10 години од средствата од кои според важечките прописи можат да даваат кредити за инвестиции.

Правото на наголемен додаден интерес од 2% по кредитите за намените од членот 7 став 1 точка 3 на овој закон може да се оствари од средствата на федерацијата, под услов другите општествено-политички заедници да му обезбедат на корисникот на кредитот износ што му одговара на интерес од најмалку 2% годишно на одобриениот кредит.

Наголемениот додаден интерес од 2% од средствата на федерацијата може да се пресмета однапред за целиот период на отплатувањето на кредитот и да се исплати во текот на користењето на кредитот.

Член 10

Средствата за давање надоместок на интересот од членот 5 и додаден интерес според чл. 7 и 9 на овој закон се обезбедуваат од делот на интересот што Народната банка на Југославија го остварува по кредитите што ги дава таа, а кој дел на интересот според важечките прописи е приход на федерацијата.

Член 11

Одредбите од овој закон за одобрувањето на надоместокот на интересот и додатниот интерес ќе се применуваат на кредитите по кои договорите ќе се склучат од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Член 12

Се овластува гувернерот на Народната банка на Југославија, во согласност со сојузниот секретар за финансии, поблиску да ги определи условите и начинот и постапката за остварување на надоместокот на интересот и додатниот интерес предвидени со овој закон.

Член 13

Сојузниот секретар за финансии, во спогодба со сојузниот секретар за земјоделство и шумарство, поблиску ќе ги определи намените за кои ќе се даваат кредити со интерес по стопа и со надоместок на интересот според членот 2 на овој закон.

Член 14

Износите на надоместокот на интересот, на додатниот интерес и на наголемениот додаден интерес што ќе бидат пресметани за исплата врз основа на одредбите од овој закон се намалуваат во периодот од 1967 до 1970 година за 2%.

Член 15

Со денот на влегувањето во сила на овој закон престануваат да важат Одлуката за пониските норми на интересот на кредитите за повремени обртни средства и на потрошувачките кредити („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 53/61, 31/62 и 42/62), Одлуката за надоместување на банките интересот за определени кредити („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 40/61 и 16/62), Решението за стопите на интересот на кредитите за извоз на опрема и бродови и за изведување инвестициони работи во странство („Службен лист на СФРЈ“, бр. 21/64) и Решението за интересната стопа на кредитите за подготовка на извоз и за увоз на јазлирани теписи од рачна изработка („Службен лист на СФРЈ“, бр. 42/64).

Член 16

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

322.

Врз основа на членот 217 став 1 точка 1 од Уставот на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, издавам

У К А З

ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ИЗМЕНА НА ЗАКОНОТ ЗА УПОТРЕБАТА НА СРЕДСТВАТА НА ФЕДЕРАЦИЈАТА ЗА ИНВЕСТИЦИИ ВО СТОПАНСТВОТО ВО 1966 ГОДИНА

Се прогласува Законот за измена на Законот за употребата на средствата на федерацијата за инвестиции во стопанството во 1966 година, што го усвои Сојузната скупштина на седницата на Сојуз-

ниот собор од 5 јули 1966 година и на седницата на Стопанскиот собор од 5 јули 1966 година.

П. Р. бр. 447

6 јули 1966 година
Белград

Претседател
на Републиката,
Јосип Броз Тито, с. р.

Претседател
на Сојузната скупштина,
Едвард Кардељ, с. р.

ЗАКОН

ЗА ИЗМЕНА НА ЗАКОНОТ ЗА УПОТРЕБАТА НА СРЕДСТВАТА НА ФЕДЕРАЦИЈАТА ЗА ИНВЕСТИЦИИ ВО СТОПАНСТВОТО ВО 1966 ГОДИНА

Член 1

Во Законот за употребите на средствата на федерацијата за инвестиции во стопанството во 1966 година („Службен лист на СФРЈ“, бр. 57/65) во членот 2 став 1 точка 1 зборовите: „2% во височина од вкупниот доход на општественото стопанство“ се заменуваат со зборовите: „1,85% во височина на општествениот производ на општественото стопанство“.

Член 2

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

323.

Ерз основа на членот 217 став 1 точка 1 од Уставот на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, издавам

УКАЗ

ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА НАМАЛУВАЊЕ НА ОПРЕДЕЛЕНОТО УЧЕСТВО НА ФЕДЕРАЦИЈАТА ВО ФИНАНСИРАЊЕ НА ИНВЕСТИЦИИТЕ

Се прогласува Законот за намалување на определено учество на федерацијата во финансирањето на инвестициите, што го усвои Сојузната скупштина на седницата на Сојузниот собор од 5 јули 1966 година и на седницата на Стопанскиот собор од 5 јули 1966 година.

П. Р. бр. 443

6 јули 1966 година
Белград

Претседател
на Републиката,
Јосип Броз Тито, с. р.

Претседател
на Сојузната скупштина,
Едвард Кардељ, с. р.

ЗАКОН

ЗА НАМАЛУВАЊЕ НА ОПРЕДЕЛЕНОТО УЧЕСТВО НА ФЕДЕРАЦИЈАТА ВО ФИНАНСИРАЊЕТО НА ИНВЕСТИЦИИТЕ

Член 1

Износите на учеството на федерацијата во кредитирањето односно финансирањето без обврска за враќање на инвестициите во стопанството, во врска со обврските што се определени со сојузни прописи до влегувањето во сила на овој закон, се намалуваат во периодот од 1967 до 1970 година за 2%.

Член 2

Овој закон не се однесува на обврските на федерацијата определени:

1. со Законот за постојаните средства на Фондот на федерацијата за кредитирање на стопанскиот развој на стопански недоволно развиените републики и краишта;

2. со Законот за учество на федерацијата во кредитирањето на инвестициите преку Народната банка на Југославија до 1970 година;

3. со Законот за учество на федерацијата во кредитирањето на изградбата на капацитети за производство на нафта, природен гас и цемент;

4. со Законот за учество на федерацијата во кредитирањето на изградбата на основните шумски комуникации;

5. со Законот за учество на федерацијата во кредитирањето на комуналните работи во Нов Белград во 1967 година;

6. со Законот за учество на федерацијата во кредитирањето на инвестициите во земјоделството до 1970 година;

7. со Законот за финансирањето на мелиорационите работи во Социјалистичка Република Македонија;

8. со Законот за финансирањето на изградбата на хидросистемот Дунав—Тиса—Дунав;

9. со Законот за учество на федерацијата во кредитирањето на извозот на опрема и бродови и за извдувањето на инвестициони работи во странство на кредит;

10. со Законот за учество на федерацијата за покривање на трошоците на инвестиционата изградба над трошоците предвидени во договорот за изградба на Железарицата Скопје;

11. со Законот за учество на федерацијата во финансирањето на инвестиционите работи за довршување на изградбата на пругата Гостивар—Зајас—Кичево, со крак Зајас—Тајмиште;

12. со Законот за учество на федерацијата во финансирањето на инвестиционите работи за довршување на изградбата на пругата Белград—Бар;

13. со Законот за учество на федерацијата во финансирањето на инвестиционите работи за довршување на изградбата на континенталниот дел на Јадранскиот пат;

14. со Законот за учество на федерацијата во финансирањето на инвестиционите работи за довршувањето на изградбата на патот Жупања—Опuzен;

15. со Законот за учество на федерацијата во финансирањето на инвестиционите работи на изградбата на мостот преку реката Сава и пристапна делница на авто-патот „Братство-единство“ од Бежаничка коса во Нов Белград до мостот;

16. со Законот за определување пониски интересни стопи и за давање надоместок на интересот и додатен интерес на определените кредити на товар на средствата на федерацијата;

17. со Одлуката за финансирање на изградбата на капацитети за производство на губриња.

Член 3

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

324.

Ерз основа на членот 217 став 1 точка 1 од Уставот на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, издавам

УКАЗ

ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА КОРИСТЕЊЕ НА ДОХОДОТ НА ЖЕЛЕЗНИЧКИТЕ ТРАНСПОРТНИ ПРЕТПРИЈАТИЈА ЗА ИНВЕСТИЦИИ

Се прогласува Законот за користење на доходот на железничките транспортни претпријатија за инвестиции, што го усвои Сојузната скупштина на седницата на Сојузниот собор од 5 јули 1966 година и на седницата на Стопанскиот собор од 5 јули 1966 година.

П. Р. бр. 449

6 јули 1966 година
Белград

Претседател
на Републиката,
Јосип Броз Тито, с. р.

Претседател
на Сојузната скупштина,
Едвард Кардељ, с. р.

ЗАКОН**ЗА КОРИСТЕЊЕ НА ДОХОДОТ НА ЖЕЛЕЗНИЧКИТЕ ТРАНСПОРТНИ ПРЕТПРИЈАТИЈА ЗА ИНВЕСТИЦИИ****Член 1**

Железничките транспортни претпријатија можат до 1970 година да ги користат средствата на остварениот доход во текот на годината, по одбивање на делот употребен за лични доходи на работниците, за финансирање на инвестициите за кои се употребуваат средствата на деловниот фонд.

Член 2

Овој закон ќе се применува од 1 јануари 1967 година.

Член 3

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

325.

Врз основа на членот 217 став 1 точка 1 од Уставот на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, издавам

УКАЗ**ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ОБЕЗБЕДУВАЊЕ ДОПОЛНИТЕЛНИ СРЕДСТВА ЗА КРЕДИТИРАЊЕ НА ДОВРШУВАЊЕТО НА ИЗГРАДБАТА НА ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТСКИТЕ ОБЈЕКТИ**

Се прогласува Законот за обезбедување дополнителни средства за кредитирање на довршувањето на изградбата на електроенергетските објекти, што го усвои Сојузната скупштина на седницата на Сојузниот собор од 5 јули 1966 година и на седницата на Стопанскиот собор од 5 јули 1966 година.

П. Р. бр. 456
6 јули 1966 година
Белград

Претседател
на Републиката,
Јосип Броз Тито, с. р.

Претседател
на Сојузната скупштина,
Едвард Кардељ, с. р.

ЗАКОН**ЗА ОБЕЗБЕДУВАЊЕ ДОПОЛНИТЕЛНИ СРЕДСТВА ЗА КРЕДИТИРАЊЕ НА ДОВРШУВАЊЕТО НА ИЗГРАДБАТА НА ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТСКИТЕ ОБЈЕКТИ****Член 1**

Републиките можат во периодот до 1970 година со свој закон да пропишат задолжително запишување заем од стопанските организации за довршување на изградбата на електроенергетските објекти чија изградба е започната до 31 декември 1965 година.

Одредбата од ставот 1 се однесува и на рудниците за јаглен во состав на електроенергетски објект чија изградба е започната до 31 декември 1965 година.

Член 2

Обемот на средствата што можат да се прибават со заемот според членот 1 од овој закон не може да го премине износот на преземените обврски за редовно учество и пречекорување за веќе започнатите електроенергетски објекти до 31 декември 1965 година.

Член 3

Начинот и условите под кои ќе се запишува заем, како и роковите и начинот за отплатување на заемот од членот 1 на овој закон ќе го определат републиките со закон.

Со закон на републиката ќе се определи и банката преку која ќе се врши запишувањето, користењето и враќањето на заемот.

Член 4

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

326.

Врз основа на членот 217 став 1 точка 1 од Уставот на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, издавам

УКАЗ**ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ИЗМЕНИ И ДОПОЛНЕНИЈА НА ЗАКОНОТ ЗА ИНТЕРЕСНИТЕ СТОПИ НА ФОНДОВИТЕ ВО СТОПАНСТВОТО**

Се прогласува Законот за измени и дополненија на Законот за интересните стопи на фондовите во стопанството, што го усвои Сојузната скупштина на седницата на Сојузниот собор од 5 јули 1966 година и на седницата на Стопанскиот собор од 5 јули 1966 година.

П. Р. бр. 458
6 јули 1966 година
Белград

Претседател
на Републиката,
Јосип Броз Тито, с. р.

Претседател
на Сојузната скупштина,
Едвард Кардељ, с. р.

ЗАКОН**ЗА ИЗМЕНИ И ДОПОЛНЕНИЈА НА ЗАКОНОТ ЗА ИНТЕРЕСНИТЕ СТОПИ НА ФОНДОВИТЕ ВО СТОПАНСТВОТО****Член 1**

Во Законот за интересните стопи на фондовите во стопанството („Службен лист на СФРЈ“, бр. 35/65, 56/65, 4/66 и 11/66) во членот 3а по ставот 2 се додава нов став 3 кој гласи:

„Општествено-политичката заедница од 1 јануари 1966 година не плаќа интерес на фондовите во стопанството:

1) на средствата што ги иззела од кредитниот фонд на банката, ако најмалку 75% од тие средства било искористено до 31 декември 1965 година за кредитирање во областа на земјоделството;

2) на средствата што по 1 јануари 1966 година ги користа за подмирување на обврските создадени до 31 декември 1965 година на товар на средствата наведени во одредбата под 1 на овој став.“

Досегашниот став 3 кој станува став 4 се менува и гласи:

„Интересот според ставот 2 од овој член се плаќа до исплатата на кредитот од тој став, а ослободувањето од плаќањето на интерес според ставот 3 на овој член важи до исплатата на кредитот од тој став.“

Член 2

Во членот 8 се брише ставот 2.

Член 3

По членот 8 се додаваат два нови члена, кои гласат:

„Член 8а.

Републиките и покраините чиј стопански развој се кредитира од средствата на Фондот на Федерацијата за кредитирање на стопанскиот развој на стопански недоволно развиените републики и краишта, како и другите општествено-политички заедници на територијата на тие републики и покраини, се ослободуваат од плаќањето на интерес на фондовите во стопанството на нивните средства за инвестиции во стопанството — во времето од 1966 до 1970 година.

Член 8б.

Работните организации и банките од територијата на републиките и краиштата, што не се опфатени со Законот за републиките и покраините чиј стопански развој ќе се кредитира од средствата на

Фондот на Федерацијата за кредитирање на стопанскиот развој на стопански недоволно развиените републики и краишта („Службен лист на СФРЈ“, бр. 8/65), се ослободуваат од обврската за плаќање на интересот на фондските во стопанството на нивните средства вложени во инвестиции во стопанството на територијата на стопански недоволно развиените републики и краишта — во времето до 1970 година.“

Член 4

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

327.

Врз основа на членот 217 став 1 точка 1 од Уставот на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, издавам

У К А З

ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ИЗМЕНА И ДОПОЛНЕНИЕ НА ОСНОВНИОТ ЗАКОН ЗА ФИНАНСИРАЊЕ НА ОПШТЕСТВЕНО-ПОЛИТИЧКИТЕ ЗАЕДНИЦИ

Се прогласува Законот за измена и дополние на Основниот закон за финансирање на општествено-политичките заедници, што го усвои Сојузната скупштина на седницата на Сојузниот собор од 17 јуни 1966 година и на седницата на Организационо-политичкиот собор од 30 јуни 1966 година.

П. Р. бр. 432
1 јули 1966 година
Белград

Претседател
на Републиката,
Јосип Броз Тито, с. р.

Претседател
на Сојузната скупштина,
Едвард Кардељ, с. р.

ЗАКОН

ЗА ИЗМЕНА И ДОПОЛНЕНИЕ НА ОСНОВНИОТ ЗАКОН ЗА ФИНАНСИРАЊЕ НА ОПШТЕСТВЕНО-ПОЛИТИЧКИТЕ ЗАЕДНИЦИ

Член 1

Во Основниот закон за финансирање на општествено-политичките заедници („Службен лист на СФРЈ“, бр. 31/64) членот 147 се менува и гласи:

„Ако поради нерамномерно притекување на приходите на сојузниот буџет примесечните односно месечните планови не можат да се урамнотежат, за привремено покривање на распоредените средства Федерацијата може да користи средства од резервниот фонд на федерацијата, со обврска да ги врати користените средства до истекот на буџетската година.“

Одлука за користење средства од резервниот фонд на федерацијата донесува Сојузниот извршен совет.“

Член 2

По членот 164 се додава нов член 164а, кој гласи:

„По исклучок од одредбите на членот 147 на овој закон, Федерацијата може да користи краткорочен кредит кај Народната банка на Југославија во случај на нерамномерно притекување на приходите во 1966 година.“

Одлука за задолжување на федерацијата кај Народната банка на Југославија со-кредитот од ставот 1 на овој член донесува Сојузниот извршен совет, кој ќе го определи органот кој од името на федерацијата ќе склучи договор за кредит со Народната банка на Југославија.

Краткорочни кредити кај Народната банка на Југославија федерацијата може да користи и во случај на нерамномерно притекување на приходите во 1967 година.

Начинот за задолжување на Федерацијата со краткорочните кредити од ставот 3 на овој член ќе се регулира со законот за сојузниот буџет за 1967 година.“

Член 3

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

328.

Врз основа на членот 217 став 1 точка 1 од Уставот на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, издавам

У К А З

ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ИЗМЕНИ И ДОПОЛНЕНИЈА НА ЗАКОНОТ ЗА ПРОМЕТОТ НА СТОКИ И УСЛУГИ СО СТРАНСТВО

Се прогласува Законот за измени и дополненија на Законот за прометот на стоки и услуги со странство што го усвои Сојузната скупштина на седницата на Сојузниот собор од 6 јули 1966 година и на седницата на Стопанскиот собор од 6 јули 1966 година.

П. Р. бр. 467
8 јули 1966 година
Белград

Претседател
на Републиката,
Јосип Броз Тито, с. р.

Претседател
на Сојузната скупштина,
Едвард Кардељ, с. р.

ЗАКОН

ЗА ИЗМЕНИ И ДОПОЛНЕНИЈА НА ЗАКОНОТ ЗА ПРОМЕТОТ НА СТОКИ И УСЛУГИ СО СТРАНСТВО

Член 1

Во Законот за прометот на стоки и услуги со странство („Службен лист на СФРЈ“, бр. 27/62 и „Службен лист на СФРЈ“, бр. 14/65) во членот 1 ставот 2 се менува и гласи:

„Ако со овој закон или со прописите донесени врз основа на него не е определено поинаку на прометот на стоки и услуги со странство (во понатамошниот текст: надворешнотрговскиот промет) се применуваат прописите што важат за внатрешниот промет на стоки и вршење стопански услуги.“

Член 2

Членот 2 и членот 4 став 2 се бришат.

Член 3

Членот 5 се менува и гласи:
„Стопанските организации вршат надворешнотрговски промет во границите на предметот на работето за кој се регистрирани во внатрешниот промет, а производителските стопански организации и стопанските организации за застапување на странски фирми — и во границите на овластувањата од овој закон.“

Член 4

Чл. 7 и 8 се бришат.

Член 5

По членот 11 се додава нов член 11а, кој гласи:
„Одредбите од овој закон што се однесуваат на производителските стопански организации согласно се применуваат и на деловните и други здруженија во стопанството во кои се зачленети производителските стопански организации, како и на задругите што се занимаваат со производителска дејност.“

Одредбите од овој закон што се однесуваат на производителските стопански организации согласно се применуваат и на деловните и други здруженија во стопанството во кои се зачленети производителските стопански организации и трговските стопански организации, ако обемот на надворешнотргов-

скиот промет на производителските стопански организации што го остваруваат тие преку здруженијата го надминува обемот на надворешнотрговскиот промет што го остваруваат преку здружението трговските стопански организации.“

Член 6

Во членот 13 точ. 1 и 3 се бришат.

Досегашните точ. 2 и 4 стануваат точ. 1 и 2.

Се додава нов став 2, кој гласи:

„Условот од точката 1 на ставот 1 од овој член не се однесува на производителските стопански организации што надворешнотрговскиот промет го вршат само за свои потреби, или што надворешнотрговскиот промет го вршат и за потребите на други стопански организации ако обемот на тој промет не го надминува обемот на надворешнотрговскиот промет што го вршат за свои потреби.“

Член 7

Чл. 14, 15 и 16 се бришат.

Член 8

Членот 17 се менува и гласи:

„Минимумот на средствата со кои мораат да располагаат стопанските организации за вршење на надворешнотрговскиот промет го определува Сојузниот извршен совет.“

Со прописот од ставот 1 на овој член може да се предвиди за вршење извоз и увоз на определени стоки и за вршење определени стопански услуги во надворешнотрговскиот промет, стопанските организации да не мораат да располагаат со минимум средства.“

Член 9

Во членот 18 став 1 по зборовите: „стопанската организација“, запирката и зборовите: „по правило“, се бришат.

Ст. 2 и 3 се бришат.

Член 10

Чл. 19, 20 и 23 се бришат.

Член 11

Во членот 24 ставот 2 се менува и гласи:

„Стопанската организација со општ акт ја определува стручната спрема што мораат да ја имаат раководните и други стручни работници од ставот 1 на овој член, како и кои работни места во стопанската организација се сметаат како работни места на кои се врши надворешнотрговски промет.“

Член 12

Чл. 25 до 33 се бришат.

Член 13

Членот 34 се менува и гласи:

„Ако определени стопански организации сакаат по влегувањето во сила на овој закон да се регистрираат за вршење надворешнотрговски промет, се должни да дадат писмена гаранција на определен динарски износ дека во првата година на работењето ќе остварат определен обемот на тој промет.“

Ако стопанската организација од ставот 1 на овој член не го оствари определениот обемот на надворешнотрговскиот обемот, е должна динарскиот износ за кој дала писмена гаранција да го уплати во корист на федерацијата.

Одредбата од ставот 1 на овој член не се однесува на производителските стопански организации што надворешнотрговскиот промет го вршат само за свои потреби.

Сојузниот извршен совет ќе пропише кои стопански организации се должни да дадат писмена гаранција, височината на динарскиот износ на писмената гаранција и обемот на надворешнотрговскиот промет што мораат да го остварат тие стопански организации во првата година на своето работење.“

Член 14

Во членот 35 по ставот 2 се додава нов став 3, кој гласи:

„Актот за извршеното запишување во регистарот на стопанските организации, како и актот за

бришење од регистарот вршење надворешнотрговски промет на определени стоки односно определени стопански услуги, се објавува во „Службен лист на СФРЈ“ на трошок на стопанската организација.“

Член 15

Во главата III називите на одделите 1 до 9 се бришат, пододелот: „а) Заслужнички одредби“ станува оддел „1. Заеднички одредби“, а пододелот: „б) Посебни одредби“ станува оддел: „2. Посебни одредби“.

Член 16

Во членот 37 ставот 2 се заменува со два нови става, кои гласат:

„Заради обезбедување на односите предвидени со општествените планови, извршување на трговските и други економски спогодби склучени со странство и заради одржување рамнотежата на платниот биланс и стабилноста на стопанството, Сојузниот извршен совет може за одделни видови стоки и стопански услуги да пропише ограничување на надворешнотрговскиот промет со определување контингенти и со издавање дозволи и согласности.“

Со прописот од ставот 2 на овој член ќе се определи кој сојузен орган на управата ќе ги определува контингентите и ќе издава дозволи и согласности, а можат да се пропишат и поблиските услови под кои сојузниот орган на управата ќе ги определува контингентите и ќе издава дозволи и согласности.“

Член 17

Членот 38 и 39 се бришат.

Член 18

Членот 41 се менува и гласи:

„Увоз на стоки врз основа на јавно надавање или врз основа на извршено собирање на понуди од определен најмал број понудувачи може да се определи:

1) ако определена стока може да се увезе во поголеми количини од разни земји и подрачја;

2) ако определена стока може да се увози само во определени количини од определени земји, а за увозот на таа стока е заинтересиран поголем број увозници;

3) ако определена стока се увезува за посебни намени.“

Сојузниот секретар за надворешна трговија определува во кои случаи и за кој вид стоки увозот се врши врз основа на јавно надавање или врз основа на извршено собирање на понуди од определен најмал број понудувачи.“

Член 19

Во членот 42 став 1 по зборовите: „Банката може“ запирката и зборовите: „по претходно одобрување од Сојузниот секретаријат за надворешна трговија,“ се бришат, а на крајот се додаваат зборовите: „односно со собирање понуди од најмалиот број понудувачи.“

Ст. 2 и 3 се бришат.

Член 20

Чл. 43 и 46 до 49 се бришат.

Член 21

Членот 50 се менува и гласи:

„На стоките што се извезуваат не мораат да се применат југословенските стандарди.“

Ако стока на која не е применет југословенски стандард, со вина на купувачот или поради други околности за кои продавачот не е одговорен не се извезе во количината утврдена во договорот за извоз, стопанската организација може таквата стока и во таа количина да ја продаде на внатрешниот пазар, со назначување дека таа стока не му одговара на југословенскиот стандард.“

Член 22

Во членот 52 зборовите: „Сојузниот секретаријат за надворешна трговија, во согласност со Сојузниот секретаријат за финансии, донесува поблиски“ се заменуваат со зборовите: „Сојузниот извршен совет

донесува“, а зборовите: „работи за увоз на странски стоки обусловен со извоз на домашни стоки“ се заменуваат со зборовите: „работи на меѓународното трговско посредување.“

Се додаваат нови ст. 2 и 3 кои гласат:

„Сојузниот извршен совет може со прописите од ставот 1 на овој член да ја регулира и деловно-техничката соработка со странски фирми што се остварува во слободните царински зони, а особено во поглед на изградбата на складови и други објекти за вршење на стопанската дејност во тие зони, нивното користење и условите при изградбата на тие објекти и нивното финансирање.“

„Со прописите од ставот 1 на овој член може вршењето на одделни работи од тој став да се обуслови со издавање на посебно одобрување од страна на банката.“

Член 23

Во членот 53 ставот 1 се заменува со три нови става, кои гласат:

„Стопанските организации и установи можат да склучуваат договори за отстапување и прибавување на правото на индустриска сопственост во странство (патенти, лиценци, модели, жигови и сл.) и договори за деловно-техничка соработка со странство.“

Како договори за деловно-техничка соработка со странство од ставот 1 на овој член се подразбираат особено договорите: за заедничко програмирање на производството и за распределба на текуштото производство и неговото дополнување; за заедничко проектирање постројки, уреди и опрема; за заедничко приготвување и воведување нови индустриски производи; за заедничко производство на делови, склопови и потсклопови за комплетирање на исти финални производи или комплетни постројки и за меѓусебна испорака на тие производи или постројки; за заедничко исплатување на трети пазари; за основање сервиси и за оспособување и усовршување на кадрите.“

Сојузниот извршен совет ја пропишува постапката и начинот на склучување на договорите од ставот 1 на овој член.“

Досегашниот став 2 станува став 4.

Во досегашниот став 3 кој станува став 5 зборовите: „ставот 2“ се заменуваат со зборовите: „ставот 4“.

Член 24

Членот 54 се брише.

Член 25

Членот 55 се менува и гласи:

„Производителска стопанска организација регистрирана за вршење надворешнотрговски промет може да врши надворешнотрговски промет за свои потреби и за потребите на друга стопанска организација, како и работи на застапување странски фирми.“

Член 26

Членот 56 се менува и гласи:

„Сојузниот секретаријат за надворешна трговија може на државен орган, како и на работна или друга организација, освен на стопанска организација, да ѝ издаде одобрување да изврши поединечна работа на надворешнотрговскиот промет за свои потреби.“

Член 27

Членот 57 се брише.

Член 28

Членот 58 се менува и гласи:

„Трговска стопанска организација регистрирана за вршење надворешнотрговски промет може да врши надворешнотрговски промет во свое име и за своја сметка, во свое име и за туѓа сметка или во туѓо име и за туѓа сметка, како и да врши работи на застапување на странски фирми.“

Член 29

Во членот 59 став 1 зборовите: „односно може да врши“ се заменуваат со зборовите: „а за земјоделски производи да врши“.

Во ставот 2 на крајот се додаваат зборовите: „или врз основа на рамковна спогодба склучена помеѓу трговска и производителска стопанска организација за извозот на тие производи.“

Ставот 4 се брише.

Член 30

Членот 60 се менува и гласи:

„Стопанската организација што е регистрирана за снабдување странски бродови во домашни луки и пристаништа, странски воздухоплови на домашни аеродроми или за снабдување странски армии, како и стопанската организација што е регистрирана за вршење малограничен и соседен прекуморски промет, може да ги врши тие работи во надворешнотрговскиот промет независно од предметот на работењето за кој е регистрирана во внатрешниот промет.“

Член 31

Членот 61 се менува и гласи:

„Извозот и увозот на стоки и услуги во малограничен и соседен прекуморски промет се врши според прописите што ги донесува Сојузниот извршен совет во согласност со склучените меѓудржавни спогодби за тој промет.“

Член 32

Членот 62 се менува и гласи:

„Предмети на наоружување и воена опрема можат да се извезуваат само по одобрување од Државниот секретаријат за народна одбрана.“

Надворешнотрговски промет на предмети на наоружување можат да вршат оние стопански организации и установи што имаат за тоа одобрување од Државниот секретаријат за народна одбрана.“

Кои предмети се сметаат како предмети на наоружување и воена опрема определува државниот секретар за народна одбрана.“

Член 33

Членот 63 се брише.

Член 34

По членот 64 се додава нов член 64а, кој гласи:

„Работите на меѓународна шпедиција, работите на меѓународен транспорт на стоки и патници, меѓународните сообраќајно-агенциски работи, туристичките работи со странство, работите на договорна контрола на квалитетот и квантитетот на стоките во меѓународниот промет, изведувачето на инвестициони работи во странство, застапувањето на странски фирми и другите стопански услуги во надворешнотрговскиот промет, стопанските организации можат да ги вршат ако се регистрираат за вршењето на тие стопански услуги во надворешнотрговскиот промет доколку не е определено поинаку со овој закон.“

Стопанската организација регистрирана за вршење стопански услуги со странство може да врши и застапување на странските фирми што вршат давање на соодветни услуги.“

Член 35

Чл. 66, 68 до 70, 73 и 75 се бришат.

Член 36

Членот 76 се менува и гласи:

„Вршењето на сопствени угостителски и други услуги на странски туристи и патници и на странски туристички организации можат во Југославија да го договараат угостителските стопански организации и нивните деловни здруженија што не се регистрирани за вршење на тие услуги во надворешнотрговскиот промет.“

Член 37

Членот 81 се брише.

Член 38

Членот 82 се менува и гласи:

„Како изведуваче на инвестициони работи во странство се подразбира:

1) изработка на инвестициони програми и инвестициона техничка документација за објектите и работите;

2) изведување на сите видови градежни, геолошки, рударски, хидротехнички и други слични работи;

3) изведување на сите видови инсталациони, монтажни и демонтажни работи, како и изведување работи на одржување и ремонт на индустриски постројки;

4) ставање во погон постројки или опрема на изградените објекти;

5) изработка на комплетни објекти и испорака на комплетна опрема за тие објекти (инжењеринг);

6) вршење надзор над изведувањето на објекти и работи;

7) давање стручна помош во работењето на изградените објекти;

8) вршење други работи во врска со изведувањето на инвестиционите работи во странство.“

Член 39

Во членот 83 зборот: „Стопанската“ се заменува со зборовите: „Производителската стопанска.“

Член 40

Во членот 84 по зборот: „извезува“ се додаваат зборовите: „и купува во странство“.

Член 41

Членот 85 се брише.

Член 42

Во членот 86 се додаваат три нови става, кои гласат:

„Стопанските организации за застапување странски фирми можат работите на застапување да ги вршат во рамките на сите трговски струки.

Стопанската организација за застапување странски фирми може без посебна регистрација за вршење работи на извоз и увоз на стоки, да увезува стока што странска фирма ѝ ја доверила во консигнација заради продажба, и да извезува стока за потребите на странската фирма што ја застапува.

Стопанската организација за застапување странски фирми може да застапува странска фирма и на странски пазари.“

Член 43

Чл. 87 до 92 се менуваат и гласат:

„Член 87

Како други стопански услуги во надворешнотрговскиот промет, во смисла на членот 64а од овој закон, се подразбираат особено: лучки услуги, работи на јавни складови, поштенско-телеграфско-телефонски услуги, работи на влечење, спасување и влечење бродови и работи на меѓународни саеми, ако се вршат тие услуги во прометот со странство.

Член 88

Стопанската организација што врши надворешнотрговски промет може:

1) да основа во странство, сама или со други стопански организации и банки, комерцијално-технички бира, претставништва, агенции, консигнациони лагери, сервисни служби и сл.;

2) да основа, сама или со други домашни стопански организации и банки и со странски лица, претпријатија во странство и да учествува во работењето на странски претпријатија;

3) да ѝ довери на странска фирма работи на застапување, продажба на стоки од консигнационен лагер, вршење сервисна служба и вршење други стопански услуги во прометот на стоки со странство;

4) да остварува и други форми на стопанско работење на странски пазар.

Сојузниот извршен совет донесува, по потреба, поблиски прописи за одделни форми на работењето од ставот 1 на овој член. Со тие прописи Сојузниот извршен совет може да определи за вршење одделни форми на работење да е потребно одобрување и да го определи сојузниот орган на управата што ќе го издава тоа одобрување.

Член 89

Стопанската организација што има во странство комерцијално-техничко биро, претставништво или друга организациона единица, може преку неа да врши надворешнотрговски промет за потребите на друга стопанска организација, без оглед на предметот на работењето за кој е регистрирана во надворешнотрговскиот промет.

Стопанската организација ги врши работите од ставот 1 на овој член како агент.

Член 90

Стопанската организација што врши надворешнотрговски промет, како и производителската стопанска организација што не е регистрирана за надворешнотрговски промет, може да учествува на меѓународни изложби, саеми и сл., а може и самата или со други стопански организации да организира во странство изложби, саеми и слично.

Член 91

Стопанската организација што врши надворешнотрговски промет може, без посебно запишување во регистарот, да увезува стоки за потребите на својата основна и споредна дејност што ја врши во надворешнотрговскиот промет.

Член 92

Сојузниот извршен совет донесува прописи за условите за работењето на претставништвата на странски фирми во Југославија.

Со прописот од ставот 1 на овој член може да се определи сојузниот орган на управата што ќе го издава одобрувањето и ќе ги определува поблиските услови за работата на одделни претставништва.“

Член 44

Чл. 93 и 94 се бришат.

Член 45

Членот 95 се менува и гласи:

„Како работи на посредување во надворешнотрговскиот промет, во смисла на овој закон, се подразбира соработката со други стопански организации на организирање и остварување на надворешнотрговскиот промет и учествување со финансиски средства — со давање кредити во динари и девизи и со продажба на девизи или на друг начин во рамките на прописите за девизиот режим, во работите во кои се остварува надворешнотрговски промет, како и вршење работи на меѓународно трговско посредување.“

Член 46

Чл. 96 до 110 и називите на главите IV и V се бришат.

Досегашните глави VI до VIII стануваат глави IV до VI.

Член 47

Во членот 113 се брише ставот 2.

Член 48

Чл. 116 и 118 се бришат.

Член 49

Членот 119 се менува и гласи:

„Ако стопанската организација по запишувањето во регистарот престане да ги исполнува условите во поглед на определениот минимум на средства и потребните стручни кадри (член 13) или не го оствари пропишаниот обем на извоз на стоки односно промет на услуги (член 34), го губи правото на вршење на надворешнотрговскиот промет за чие вршење била запишана во регистарот.

На стопанската организација што не ќе го оствари обемот на извозот на стоки односно на стопанските услуги пропишан во смисла на членот 34 од овој закон, окружниот стопански суд ќе ѝ го брише од регистарот соодветниот предмет на работењето, ако во рок од 30 дена од денот на истекот на периодот во кој пропишаниот обем на извоз тре-

бало да го оствари не поднесе доказ дека го остварила тој извоз.

Ако обемот на извоз на стоки односно на стопански услуги од ставот 2 на овој член не биде остварен во пропишаниот рок поради дејство на виша сила, окружниот стопански суд во воспорочна постапка ќе ѝ го продолжи на стопанската организација, на нејзино барање, рокот за остварување на пропишаниот обемот на извоз на стоки односно на стопански услуги, со тоа што да не може да биде тој рок подолг од една година."

Член 50

Членот 120 се менува и гласи:

„Кога Службата на општественото книговодство ќе утврди дека стопанска организација престанала да го исполнува условот во поглед на определениот минимум на средства, ќе ѝ обрне внимание за тоа на стопанската организација.“

Член 51

Во членот 121 став 1 по зборот: „книговодство“ запирката и зборовите: „на републичкиот орган на управата надлежна за работите на трговијата односно на надлежниот орган на општината“ се бришат.

Во ставот 2 по зборот: „книговодство“ запирката и зборовите: „републичкиот орган на управата надлежен за работите на трговијата односно надлежниот орган на општината“ се бришат.

Во ставот 3 реченица се менува и гласи: „Службата на општественото книговодство ќе го достави решението, кога ќе стане тоа правносилно, до стопанската организација и до надлежниот окружен стопански суд“, а во втората реченица зборовите: „односно конечно“ се бришат.

Член 52

Во членот 122 став 1 точка 3 зборовите: „од членот 127 на овој закон“ се бришат.

Член 53

Во членот 123 во уводната реченица зборовите: „од членот 127 на овој закон“ се бришат, а во точката 5 зборовите: „чл. 122 и 123“ се заменуваат со зборовите: „членот 122“.

Член 54

Во членот 124 зборовите: „е изречена некоја од мерките од членот 127 на овој закон“ се заменуваат со зборовите: „изрекол некоја од мерките од својата надлежност“.

Член 55

Чл. 127 до 130, чл. 132 до 136 и називот на главата IX се бришат.

Досегашната глава X станува глава VII.

Член 56

Членот 137 се менува и гласи:

„Со парична казна од 10.000 до 100.000 динари ќе се казни за стопански престап стопанска организација или установа ако врши надворешнотрговски промет за чие вршење не е запишана во регистарот (член 6 став 1 и член 12), освен ако според одредбите од овој закон има одобрување односно овластување и без запишување во регистарот, да го врши тој промет (чл. 56, 76, 83, 84, 86 став 3 и чл. 89 и 91).

За дејствие од ставот 1 на овој член ќе се казни со парична казна од 500 до 3.000 динари и одговорното лице во стопанската организација или во установата.“

Член 57

Членот 138 се менува и гласи:

„Со парична казна од 5.000 до 50.000 динари ќе се казни за стопански престап стопанска организација или установа ако врши претходни и подготвителни дејствија во врска со надворешнотрговскиот промет а не е запишана во регистарот (член

6 став 2 и член 12), освен ако според одредбите од свој закон има одобрување односно овластување и без запишување во регистарот да го врши тој промет (чл. 56, 76, 83, 84, 86 став 3 и чл. 89 и 91).

За дејствие од ставот 1 на овој член ќе се казни со парична казна од 400 до 2.000 динари и одговорното лице во стопанската организација или во установата.“

Член 58

Членот 139 се менува и гласи:

„Со парична казна од 10.000 до 100.000 динари ќе се казни за стопански престап стопанска организација или установа:

1) ако склучи работа за извоз или увоз на опојни дроги без претходно одобрување од Сојузниот секретаријат за надворешна трговија (член 51);

2) ако склучи како трговска стопанска организација во вршењето на работи на извоз или увоз на странска фирма договор за продажба или купување на стоки за туѓа сметка, а претходно не склучила во Југославија договор за онаа количина стоки што треба да ја продаде или купи во странство (член 59 став 1);

3) ако не се придржува кон прописите донесени врз основа на членот 88 став 2 од овој закон;

4) ако не постапува според прописите односно според другите акти на Сојузниот секретаријат за надворешна трговија, во врска со истапувањето на стопанските организации на определени странски пазари (член 69 од Законот за измени и дополненија на Законот за прометот на стоки и услуги со странство — „Службен лист на СФРЈ“, бр. 28/66);

5) ако изврши дело на нелојален натпревар (чл. 112 и 113);

6) ако во надворешнотрговскиот промет му стори штета на својот услед или на угледот на Југославија во странство (член 115).

За дејствие од ставот 1 на овој член ќе се казни со парична казна од 500 до 3.000 динари и одговорното лице во стопанската организација или во установата.

Член 59

Членот 140 се менува и гласи:

„Со парична казна од 10.000 до 100.000 динари ќе се казни за стопански престап странска фирма:

1) ако не се придржува кон прописите донесени според членот 92 од овој закон;

2) ако изврши некое дело на нелојален натпревар (член 112);

3) ако своето работање во Југославија го продолжи и по рокот од членот 161 на овој закон, а тоа работење не го усогласи со одредбите од овој закон.“

Член 60

Членот 142 се менува и гласи:

„Со парична казна од 5.000 до 50.000 динари ќе се казни за стопански престап стопанска организација или установа:

1) ако врши извоз или увоз без претходно јавно наудавање, односно без претходно собирање понуди од определен најмал број понудувачи — кога јавно наудавање односно собирање понуди според одредбите од овој закон и прописите донесени врз основа на неа е определено (член 40 став 2 и чл. 41 и 42), или ако на јавното наудавање односно собирањето на понуди не го овозможи учеството на домашни произвсидители (член 44);

2) ако не се придржува кон прописите за работите на увоз и извоз што се вршат како конпензациони работи, за работите на вршење услуги при облагородувањето на стоки и за работите на меѓународното трговско посредување (член 52);

3) ако како трговска стопанска организација врши претходни и подготвителни дејствија во врска со склучувањето на договор за продажба или купување стоки со странска фирма за туѓа сметка, а претходно не склучила во Југославија договор

за онаа количина стоки што треба да ја продаде или купи во странство (член 59 став 1);

4) ако не се придржува кон прописите на Сојузниот извршен совет за вршењето на извоз и увоз на стоки и услуги во малограничниот и соседниот прекуморски промет (член 61);

5) ако постапи противно на прописите за вршење определени работи во странство од страна на домашни стопански организации (член 163 став 2);

6) ако во рокот од членот 67 став 3 на Законот за измени и дополненија на Законот за прометот на стоки и услуги со странство („Службен лист на СФРЈ“, бр. 28/66) не го донесе општиот акт од членот 24 на овој закон.

За дејствие од ставот 1 на овој член ќе се казни со парична казна од 400 до 2.000 динари и одговорното лице во стопанската организација или во установата.“

Член 61

Членот 143 се менува и гласи:

„Со парична казна од 2.000 до 20.000 динари ќе се казни за стопански престап стопанска организација или установа ако во купопродажниот договор не предвиди обврска на странскиот продавач да прибави уверение за потеклото на стоките, односно ако не предвиди обврска на странскиот купувач да прибави потврда за тоа дека определени стоки што ги увезува ќе се потрошат во земјата во која непосредно се увезуваат, кога е тоа определено со прописите од членот 131 на овој закон.“

За дејствие од ставот 1 на овој член ќе се казни со парична казна од 100 до 1.000 динари и одговорното лице во стопанската организација или во установата.“

Член 62

Членот 146 се менува и гласи:

„Со парична казна до 300 динари ќе се казни за прекршок стопанска организација или установа ако не располага со раководни и стручни работници потребни за вршење на надворешнотрговскиот промет, или ако нејзините раководни и стручни работници на работните места на кои се вршат работи на надворешнотрговски промет не располагаат со стручната спрема пропишана за вршење на тие работи (член 24).“

За дејствие од ставот 1 на овој член ќе се казни со парична казна до 200 динари и одговорното лице во стопанската организација или во установата.“

Член 63

Членот 149 се брише.

Член 64

Во членот 151 зборовите: „Административно-казнената“ се заменува со зборот: „Прекршочната“.

Член 65

Во членот 164 во петтиот ред наместо записката се става зборот „и“, а во седмиот ред по зборот: увоз се става точка и останалиот дел на текстот до крајот на овој член се брише.

Член 66

Во сите одредби на законот — до членот 153 зборовите: „надворешнотрговски работи“, се заменуваат со зборовите: „надворешнотрговски промет“, зборовите: „одделни видови надворешнотрговски работи“ — со зборовите: „одделни форми на надворешнотрговскиот промет“, зборовите: „еден или повеќе видови надворешнотрговски работи“ со зборовите: „една или повеќе форми на надворешнотрговскиот промет“, зборовите: „определени видови надворешнотрговски работи“ — со зборовите: „определени форми на надворешнотрговскиот промет“, зборовите: „соодветни надворешнотрговски работи“ — со зборовите: „соодветен надворешнотрговски промет“, зборовите: „нејзини надворешнотрговски работи“ — со зборовите: „нејзин надворешнотргов-

ски промет“ и зборовите: „односниот вид надворешнотрговски работи“ — со зборовите: „односната форма на надворешнотрговскиот промет“, во соодветен број и членување.

Член 67

Стопанските организации што на денот на влегувањето во сила на овој закон биле запишани во регистар кај окружниот стопански суд за вршење промет на стоки и услуги со странство можат врз основа на тоа запишување да го продолжат вршењето на надворешнотрговскиот промет според одредбите од овој закон.

Стопанските организации од ставот 1 на овој член се должни да му поднесат на окружниот стопански суд доказ дека во својот деловен фонд располагаат со определениот минимум на средства. Овој доказ се должни стопанските организации да го поднесат во рок од една година од денот кога ќе биде определен тој минимум на средства.

Стопанските организации од ставот 1 на овој член се должни во рок од една година од денот на влегувањето во сила на овој закон да ги донесат општите акти од членот 11 на овој закон.

Стопанските организации што вршат стопански услуги со странство, а кои до денот на влегувањето во сила на овој закон не биле должни да се регистрираат за вршење надворешнотрговски промет (давање лучки услуги, работи на јавни склади, давање поштенско-телеграфско-телефонски услуги, работи на влечење, спасување и вадење бродови, работи на меѓународни саеми, железнички транспорт на стоки и патници и др.), се должни во рок од една година од денот на влегувањето во сила на овој закон да се регистрираат за вршење стопански услуги со странство според одредбите од овој закон.

Сојузниот секретаријат за надворешна трговија може во оправдани случаи на одделни стопански организации да им го продолжи рокот од ст. 2 до 4 на овој член, но не повеќе од една година.

Член 68

Стопанската организација на која по влегувањето во сила на овој закон ќе ѝ престане правото да врши во надворешнотрговскиот промет определени работи, маже да ги доврши тие работи или да ѝ ги отстапи на друга стопанска организација регистрирана за надворешнотрговски промет, ако до тој ден ги склучила со странски фирми и ѝ ги пријавила на банката.

Член 69

Ако стопанските организации во вршењето на надворешнотрговскиот промет не остварат потребна соработка и со тоа го нарушуваат остварувањето на предвидениот обем и структура на стоканата размена со странство, а особено извршувањето на трговските и платните спогодби и другите меѓународни договори со кои се регулира надворешнотрговскиот промет, Сојузниот секретаријат за надворешна трговија може да определи определени стопански организации во вршењето на надворешнотрговскиот промет со определени пазари, а особено со оние на кои постојат посебни услови на стоканата размена да се должни да им го доверат на одделни стопански организации договарањето и извршувањето на некои работи на прометот на стоки и услуги со странство во кои тие учествуваат заедно, или да ја определи стопанската организација што ќе ги договара тие работи за определен број други стопански организации, како и да го определи начинот и условите на работењето на односниот пазар.

Член 70

Со денот на влегувањето во сила на овој закон престануваат да важат:

1) Наредбата за остварување минимален обем на производството наменето за извоз како услов

за вршење работи на извоз и увоз од страна на производствените стопански организации („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 31/62);

2) Наредбата за давање согласност за вршење одделни видови надворешнотрговски работи („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 31/62);

3) Наредбата за роковите за запишување во регистарот на одделни стопански организации за вршење надворешнотрговски работи („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 31/62);

4) Правилникот за техничката опрема на стопанските организации потребна за вршење работи на извоз и увоз на стоки („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 31/62);

5) Правилникот за техничката опрема на стопанските организации потребна за вршење работи на меѓународна шпедиција, туристички работи со странство, договорна контрола на квалитетот и квантитетот на стоките во меѓународниот промет и застапување странски фирми („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 31/62);

6) Правилникот за стручната спрема на раководните и други стручни службеници на стопанските организации што вршат надворешнотрговски работи („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 31/62);

7) Правилникот за техничката опрема на стопанските организации потребна за вршење работи на меѓународен транспорт на стоки и патници („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 31/62, 46/62 и 5/63);

8) Правилникот за техничката опрема на стопанските организации што изведуваат инвестициони работи во странство („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 32/62).

Член 71

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

329.

Врз основа на членот 217 став 1 точка 1 од Уставот на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, издавам

У К А З

ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ИЗМЕНА НА ЗАКОНОТ ЗА ТАРИФАТА НА СОЈУЗНИОТ ДАНОК НА ПРОМЕТ

Се прогласува Законот за измена на Законот за Тарифата на сојузниот данок на промет, што го усвои Сојузната скупштина на седницата на Сојузниот собор од 5 јули 1966 година и на седницата на Стопанскиот собор од 5 јули 1966 година.

П. Р. бр. 464
6 јули 1966 година
Белград

Претседател
на Републиката,
Јосип Броз Тито, с. р.

Претседател
на Сојузната скупштина,
Едвард Кардељ, с. р.

ЗАКОН

ЗА ИЗМЕНА НА ЗАКОНОТ ЗА ТАРИФАТА НА СОЈУЗНИОТ ДАНОК НА ПРОМЕТ

Член 1

Во Законот за Тарифата на сојузниот данок на промет („Службен лист на СФРЈ“, бр. 33/65, 57/65 и 4/66) во Тарифата на сојузниот данок на промет се вршат следните измени:

1) во тарифниот број 1 стопата: "12%" се заменува со стопата: "12,5%";

2) во тарифниот број 3 стопата: "20%" се заменува со стопата: "21%";

3) во тарифниот број 9 стопата: "30%" се заменува со стопата: "31%".

Член 2

Овој закон ќе се применува од 1 јануари 1967 година.

Член 3

Овој закон влегува во сила осмиот ден до денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

330.

Врз основа на членот 217 став 1 точка 1 од Уставот на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, издавам

У К А З

ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ОВЛАСТУВАЊЕ НА РЕПУБЛИКИТЕ ЗА ВОВЕДУВАЊЕ ДОДАТЕН ДАНОК НА ПРОМЕТ НА СТОКИ НА МАЛО

Се прогласува Законот за овластување на републиките за воведување додатен данок на промет на стоки на мало, што го усвои Сојузната скупштина на седницата на Сојузниот собор од 5 јули 1966 година и на седницата на Стопанскиот собор од 5 јули 1966 година.

П. Р. бр. 436
6 јули 1966 година
Белград

Претседател
на Републиката,
Јосип Броз Тито, с. р.

Претседател
на Сојузната скупштина,
Едвард Кардељ, с. р.

ЗАКОН

ЗА ОВЛАСТУВАЊЕ НА РЕПУБЛИКИТЕ ЗА ВОВЕДУВАЊЕ ДОДАТЕН ДАНОК НА ПРОМЕТ НА СТОКИ НА МАЛО

Член 1

Републиките можат, за периодот од 1 јануари 1967 до 31 декември 1970 година да воведат додатен данок на промет на стоки на мало заради финансирање на заштитата од штетното дејство на водите, за снабдување со вода и за потребите на инфраструктурата и школството.

Стопа на додатниот данок од ставот 1 на овој член не може да биде поголема од 1,5%, а се применува врз даночната основа од која се пресметува и плаќа општинскиот данок на промет на стоки на мало.

Член 2

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

331.

Врз основа на членот 217 став 1 точка 1 од Уставот на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, издавам

У К А З

ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ИЗМЕНА НА ЗАКОНОТ ЗА СОЈУЗНИТЕ ПРИДОНЕСИ ОД ЛИЧНИОТ ДОХОД НА ГРАЃАНИТЕ

Се прогласува Законот за измена на Законот за сојузните придонеси од личниот доход на граѓаните, што го усвои Сојузната скупштина на седницата

на Сојузниот собор од 5 јули 1966 година и на седницата на Стопанскиот собор од 5 јули 1966 година.

П. Р. бр. 455
6 јули 1966 година
Белград

Претседател
на Републиката,
Јосип Броз Тито, с. р.

Претседател
на Сојузната скупштина,
Едвард Кардељ, с. р.

ЗАКОН

ЗА ИЗМЕНА НА ЗАКОНОТ ЗА СОЈУЗНИТЕ ПРИДОНЕСИ ОД ЛИЧНИОТ ДОХОД НА ГРАЃАНИТЕ

Член 1

Во Законот за сојузните придонеси од личниот доход на граѓаните („Службен лист на СФРЈ“, бр. 5/65, 35/65 и 57/65) во членот 2 став 1 стопата: „2,5%“ се заменува со стопата „3,5%“.

Во ставот 2 стопата: „3%“ се заменува со стопата: „6%“.

Член 2

Овој закон ќе се применува од 1 јануари 1967 година, со тоа што за придонесот од личниот доход од работен однос на личните доходи остварени во 1966 година а исплатени во 1967 година ќе се применени стопата што важела до денот на почетокот на применувањето на овој закон.

Член 3

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

332.

Врз основа на членот 217 став 1 точка 1 од Уставот на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, издавам

УКАЗ

ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ИЗМЕНИ НА ЗАКОНОТ ЗА СОЈУЗНИОТ БУЏЕТ ЗА 1966 ГОДИНА

Се прогласува Законот за измени на Законот за Сојузниот буџет за 1966 година, што го усвои Сојузната скупштина на седницата на Сојузниот собор од 6 јули 1966 година и на седницата на Организационо-политичкиот собор од 30 јуни 1966 година,

П. Р. бр. 465
6 јули 1966 година
Белград

Претседател
на Републиката,
Јосип Броз Тито, с. р.

Претседател
на Сојузната скупштина,
Едвард Кардељ, с. р.

ЗАКОН

ЗА ИЗМЕНИ НА ЗАКОНОТ ЗА СОЈУЗНИОТ БУЏЕТ ЗА 1966 ГОДИНА

Член 1

Во Законот за сојузниот буџет за 1966 година („Службен лист на СФРЈ“, бр. 57/65) во членот 20 — во Билансот на приходите и општиот распоред на приходите на Сојузниот буџет за 1966 година се вршат следните измени:

а) во приходите:

1) вид 3 — Такси, во класификациониот број на формата на приходи 34 — Конзуларни такси, износот: „2.200.000.000“ се заменува со износот:

„27.000.000“, а приходот во класификациониот број 36 — Такси на странски друмски возила, се брише;

2) вид 6 — Приходи на сојузните органи и други разни приходи, во класификациониот број на формата на приходи 62 — Други приходи, износот: „10.000.000.000“ се заменува со износот: „101.500.000“;

б) во општиот распоред на приходите:

1) во Основната намена 01 — дејност на училишта, класификациониот број на распоредната група 01—2 — Средства распоредени во определен износ, износот: „200.700.000“ се заменува со износот: „1.966.860“;

2) во Основната намена 02 — научна и културно-просветна дејност, класификационен број на распоредната група 02—2 — Средства распоредени во определен износ, износот: „2.802.300.000“ се заменува со износот: „27.460.140“;

3) во Основната намена 06 — работа на државните органи, класификационен број на распоредната група 06—2 — Средства распоредени во определен износ, износот: „50.072.000.000“ се заменува со износот: 494.240.000“. За износот на намалувањето на средствата од оваа основна намена ќе се намалат средствата распоредени во распоредните подгрупи 06—2—1 — Средства за редовната дејност, и 06—2—2 — Средства за посебни намени;

4) во Основната намена 10 — наменски дополнителни средства за потесните општествено-политички заедници, органи и организации, класификационен број на распоредната група 10—2 — Средства распоредени во определен износ, износот: „8.000.000.000“ се заменува со износот: „75.000.000“;

5) во Основната намена 12 — дејност на општествено-политички организации и здруженија, класификационен број на распоредната група 12—2 — Средства распоредени во определен износ, износот: „2.500.000.000“ се заменува со износот: 24.000.000“;

6) во Основната намена 13 — нестопански инвестиции, класификационен број на распоредната група 13—2 — Средства распоредени во определен износ, износот: „5.260.000.000“ се заменува со износот: „49.600.000“;

7) во Основната намена 14 — интервенции во стопанството, класификационен број на распоредната група 14—2 — Средства распоредени во определен износ, износот: „103.000.000.000“ се заменува со износот: „952.670.000“;

8) во Основната намена 16 — буџетски обврски, класификационен број на распоредната група 16—2 — Средства распоредени во определен износ, износот: „16.700.000.000“ се заменува со износот: „269.180.000“;

9) во Основната намена 18 — нераспоредени приходи, класификационен број на распоредната група 18—2 — Средства распоредени во определен износ, износот: „11.541.000.000“ се заменува со износот: „109.410.000“;

10) во Основната намена 19 — посебни намени според сојузниот буџет, класификационен број на распоредната група 19—2 — Средства распоредени во определен износ, износот: „31.320.000.000“ се заменува со износот: „315.433.000“.

Член 2

Во посебниот дел на сојузниот буџет за 1966 година се вршат следните измени:

1) средствата распоредени во разделите 1 до 42, за основната намена 05 — Работа на државните органи, освен средствата на Државниот секретаријат за надворешни работи и на Сојузниот секретаријат за внатрешни работи, се намалуваат за 2%, така што вкупното намалување да изнесува 3.634.000. Средствата за основната намена 06 — на Државниот секретаријат за надворешни работи се намалуваат за 1.546.000, а средствата за основната намена 06 на Сојузниот секретаријат за внатрешни работи — за 1.300.000.

Намалување на средствата според поблиските намени во рамките на ова намалување ќе го извр-

шат самите сојузни органи на чии средства се однесува намалувањето;

2) средствата распоредени во разделот 3 — Сојузниот извршен совет, за основната намена 12 — позиција 12 — Дејност на општествено-политичките организации и на здруженијата на граѓани, се намалуваат за 1,000.000;

3) средствата распоредени во разделот 5 — Државен секретаријат за надворешни работи, за основната намена 13, позиција 24 — За инвестиции, се намалуваат за 500.000;

4) средствата распоредени во разделот 7 — Сојузен секретаријат за внатрешни работи, за основната намена 13 позиција 29 — За инвестиции, се намалуваат за 1,500.000;

5) средствата распоредени во разделот 9 — Сојузен секретаријат за образование и култура, за основната намена 01, позицијата 32 — За дејноста на Високата школа за политички науки, се намалуваат за 35.420, а за основната намена 02, позицијата 33 — За определени дејности се намалуваат за 125.700;

6) средствата распоредени во разделот 10 — Сојузен секретаријат за здравство и социјална политика, за основната намена 02, позиција 52 — За определени дејности, се намалуваат за 64.000, а за основната намена 19, позицијата 60 — За заштита од јонизирачки зрачења и за научноистражувачка работа во оваа област се намалуваат за 200.000;

7) средствата распоредени во разделот 11 — Сојузен секретаријат за информации, за основната намена 19, позицијата 63 — За информативно-пропагандна дејност, се намалуваат за 1,197.000;

8) средствата распоредени во разделот 12 — Сојузен секретаријат за труд, за основната намена 02, позицијата 65 — за определени дејности, се намалуваат за 26.600;

9) средствата распоредени во разделот 15 — Сојузен секретаријат за индустрија и трговија, за основната намена 02, позиција 78 — За определени дејности, се намалуваат за 22.400, а за основната намена 14, позиција 82 — регреси на претпријатијата за пренос на електрична енергија се намалуваат за 5,330.000;

10) средствата распоредени во разделот 16 — Сојузен секретаријат за земјоделство и шумарство, за основната намена 14, позиција 93 — Премии за гоњење месести свињи, се намалуваат за 60,000.000, за основната намена 14, позиција 95 — За унапредување на водостопанството, се намалуваат за 140.000, а за основната намена 14, позиција 96 — За унапредување на земјоделството и шумарството, се намалуваат за 240.000;

11) средствата распоредени во разделот 17 — Сојузен секретаријат за сообраќај и врски, за основната намена 19, позиција 108 — За безбедност на пловидбата во поморскиот и речниот сообраќај, се намалуваат за 400.000;

12) средствата распоредени во разделот 19 — Секретаријат за сојузен буџет и општи работи, за основната намена 13, позиција 128 — За инвестиции, се намалуваат за 1,000.000, за основната намена 16, позицијата 129 — Обврски по буџетот од поранешните години, се зголемуваат за 102,180.000, за основната намена 18, позиција 131 — За определени потреби, се намалуваат за 1,000.000, за основната намена 18, позиција 132 — За непредвидени и недоволно предвидени расходи (текушта буџетска резерва), се намалуваат за 5,000.000, а за основната намена 19, позиција 134 — на Југословенскиот црвен крст — средствата за превоз на прехранбени продукти, се намалуваат за 200.000;

13) средствата распоредени во разделот 22 — Сојузен завод за статистика, за основната намена 01, позиција 144 — За школување на статистичките кадри, се намалуваат за 2.520;

14) средствата распоредени во разделот 24 — Управа за царини на СФРЈ, за основната намена 10,

позиција 153 — Дополнителни средства за Управата за царини на СФРЈ за изградба на градежни објекти и за набавка на опрема, се намалуваат за 5,000.000;

15) средствата распоредени во разделот 25 — Сојузна геодетска управа, за основната намена 19, позиција 156 — За премер на земјишта, се намалуваат за 150.000;

16) средствата распоредени во разделот 31 — Сојузен совет за координација на научните дејности, во Главата 1 — Советот, за основната намена 02, позиција 172 — За научни истражувања во областа на општествените науки и за геомагнетски истражувања, се намалуваат за 286.600;

17) средствата распоредени во разделот 31 — Сојузен совет за координација на научните дејности, во Главата 2 — Сојузниот фонд за финансирање на научните дејности, за основната намена 14, позиција 177 — Дополнителни средства за Сојузниот фонд за финансирање на научните дејности, се намалуваат за 1,820.000;

18) средствата распоредени во разделот 33 — Сојузна комисија за нуклеарна енергија, за основната намена 14, позиција 184 — За научноистражувачки дејности во областа на нуклеарната енергија, се намалуваат за 9,000.000;

19) средствата распоредени во разделот 35 — Сојузна комисија за физичка култура, за основната намена 02, позиција 187 — За определени дејности, се намалуваат за 37.560;

20) средствата распоредени во разделот 37 — Сојузен завод за меѓународна техничка соработка, за основната намена 19, позиција 195 — За меѓународна техничка соработка, се намалуваат за 620.000;

21) средствата распоредени во разделот 38 — Сојузен хидрометеоролошки завод, за основната намена 01, позиција 196 — За школување на хидрометеоролошките кадри, се намалуваат за 2.200;

22) средствата распоредени во разделот 39 — Сојузен геолошки завод, за основната намена 14, позиција 203 — За биолошко-рударски истражни работи, се намалуваат за 800.000;

Член 3

За износите со кои во смисла на членот 2 од овој закон се намалуваат односно се зголемуваат средствата на позициите наведени во тој член, се намалуваат односно се зголемуваат вкупните износи на соодветните глави и раздели.

Член 4

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

333.

Врз основа на членот 217 став 1 точка 1 од Уставот на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, издавам

У К А З

ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА СОВЕТОТ НА ФЕДЕРАЦИЈАТА

Се прогласува Законот за Советот на федерацијата, што го усвои Сојузната скупштина на седница на Сојузниот собор од 6 јули 1966 година и на седницата на Организациона-политичкиот собор од 30 јуни 1966 година.

П. Р. бр. 463
6 јули 1966 година
Белград

Претседател
на Републиката,
Јосип Броз Тито, с. р.

Претседател
на Сојузната скупштина,
Едвард Кардељ, с. р.

ЗАКОН ЗА СОВЕТОТ НА ФЕДЕРАЦИЈАТА

Член 1

Советот на федерацијата е политичко-советодавно тело, кое, на барање од Претседателот на Републиката, ги разгледува прашањата на внатрешната и надворешната политика, на стопанскиот и општествениот развиток и другите прашања на општата политика и работата на политичко-извршните и управните органи од интерес за федерацијата.

Советот на федерацијата ги разгледува и прашањата во врска со вршењето на функциите на Претседателот на Републиката, утврдени со Уставот што ќе ги изнесе Претседателот пред Советот и му дава мислење во врска со тие прашања.

Советот на федерацијата не донесува задолжителни одлуки.

Член 2

Членовите на Советот на федерацијата ги избира, на предлог од Претседателот на Републиката, Сојузниот собор на Сојузната скупштина од редовите на функционерите на општествено-политичките и други организации и други јавни работници, како и од редовите на сојузните и републичките функционери.

Членовите на Советот се избираат на времето за кое е избран Претседателот на Републиката, и можат повторно да се избираат.

Претседателот на Републиката може да му предложи на Сојузниот собор разрешување на одделни членови на Советот и пред истекот на времето на кое се бираат.

Член 3

Седниците на Советот на федерацијата ги свиква и претседава на нив Претседателот на Републиката.

На седницата на Советот на која не присуствува Претседателот на Републиката претседава потпретседателот на Републиката.

Член 4

Претседателот на Републиката може на одделни членови на Советот на федерацијата да им довери разгледување на определени прашања заради давање мислења на Претседателот по тие прашања.

Член 5

Претседателот на Републиката и Сојузниот извршен совет можат да овластат одделни членови на Советот на федерацијата во определени случаи да ги претставуваат во односите со странство.

Член 6

Функцијата на член на Советот на федерацијата е почесна.

Членовите на Советот на федерацијата имаат право на надоместок на трошоците во врска со вршењето на својата функција и на бесплатно односно повластено возење со определените средства на јавниот сообраќај, согласно со прописите што важат за сојузните пратеници.

На членовите на Советот што не остваруваат личен доход или надоместок за вршењето на друга функција, им припаѓа надоместок согласно со прописите кои важат за сојузните пратеници и за функционерите на Сојузната скупштина.

Член 7

Секретар на Советот на федерацијата е генералниот секретар на Претседателот на Републиката.

Член 8

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на

334.

Врз основа на членот 217 став 1 точка 1 од Уставот на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, издавам

УКАЗ

ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА НАДОМЕСТОЦИТЕ НА ЛИЧНИТЕ ДОХОДИ И ТРОШОЦИТЕ НА СОЈУЗНИТЕ ПРАТЕНИЦИ И ФУНКЦИОНЕРИ

Се прогласува Законот за надоместоците на личните доходи и трошоците на сојузните пратеници и функционери, што го усвои Сојузната скупштина на седницата на Сојузниот собор од 6 јули 1966 година

П. Р. бр. 462
6 јули 1966 година
Белград

Претседател
на Републиката,
Јосип Броз Тито, с. р.

Претседател
на Сојузната скупштина,
Едвард Кардељ, с. р.

ЗАКОН

ЗА НАДОМЕСТОЦИТЕ НА ЛИЧНИТЕ ДОХОДИ И ТРОШОЦИТЕ НА СОЈУЗНИТЕ ПРАТЕНИЦИ И ФУНКЦИОНЕРИ

I. Основни одредби

Член 1

Функцијата на сојузен пратеник е почесна општествена функција.

Член 2

Сојузен пратеник кој за дните поминати на работа во телата на Сојузната скупштина чиј е член тој или во вршење работи по одлука на тежа на Сојузната скупштина, нивни претседатели или Претседателот на Скупштината не остварува личен доход на своето работно место во работна или друга организација или државен орган или не остварува личен доход од самостојна дејност, има право на надоместок на загубениот личен доход.

Членовите на Сојузниот собор што поради вршењето на функцијата на пратеник ќе престана да остваруваат личен доход во работна или друга организација, државен орган или од самостојна дејност, како и функционерите определени со овој закон што ги избира или именува Сојузната скупштина (функционери), имаат право на надоместок на личниот доход што го примале пред изборот односно именувањето во постојан месечен износ.

Член 3

Функционерите определени со овој закон имаат право на додаток за вршењето на функцијата.

Член 4

Правата утврдени со овој закон им припаѓаат на сојузните пратеници од денот на верификацијата на мандатот до крајот на месецот во кој им престанал пратеничкиот мандат, а на функционерите од денот на изборот односно именувањето до крајот на месецот во кој се разрешени од функцијата, ако со овој закон не е определено поинаку.

Член 5

Надоместокот на личните доходи и на трошоците на сојузните пратеници и на функционерите во Сојузната скупштина и додатоците за вршење на функцијата на тие функционери се обезбедуваат со средствата за работа на Сојузната скупштина, а

надоместоците на личните доходи и на трошоците и додатоките за вршењето на функцијата на другите функционери — со средствата за работа на органот односно организацијата во која функционерот ја врши функцијата.

Надоместокот на личните доходи и додатокот за вршење на функцијата се исплатуваат месечно однапред.

Член 6

Правата што според важечките прописи се здобиваат врз основа на работен однос ги имаат и пратениците и функционерите што примаат надоместок на личниот доход според одредбите од овој закон ако со закон не е определено поинаку.

На надоместоците од личните доходи и на додатоките за вршењето на функцијата се плаќаат придонеси како и на личниот доход од работен однос.

Член 7

Претседателот на Републиката има право на постојан надоместок за вршењето на функцијата и на надоместок на трошоците за репрезентација, во износот што се утврдува со сојузниот буџет.

Претседателот на Републиката има право на користење без надоместок на резиденцијата и превозните средства во општествена сопственост што му се ставени на располагање.

На надоместокот од овој член не се плаќаат придонеси, даноци и други давачки.

II. Надоместок на личните доходи и на трошоците на сојузните пратеници

Член 8

Член на Сојузниот собор кој поради вршењето на функцијата на пратеник ќе престане да остварува личен доход во работна или друга организација или во државен орган, има право на надоместок на личниот доход во износот на просечниот личен доход што го остварил за последните три месеци, или за последната година ако е тоа поповолно за него.

Членот на Сојузниот собор од ставот 1 на овој член, покрај правото на надоместок на личниот доход има право и на надоместок на функционалниот додаток што го примал пред изборот за сојузен пратеник, кој се искажува посебно.

Член на Сојузниот собор кој поради вршењето на функцијата на пратеник ќе престане да врши самостојна дејност, има право на надоместок на личниот доход кој му одговара на личниот доход што, според утврдената даночна основа, го остварил од таа дејност во последната година.

Член 9

Надоместоците на личните доходи на членовите на Сојузниот собор и на функционерите им се зголемуваат во иста сразмера во која се зголемува нивото на личните доходи на работниците.

Износот за кој се зголемуваат надоместоците на личните доходи на членовите на Сојузниот собор и на функционерите го утврдува Административната комисија на Сојузниот собор (во понатамошниот текст: Административната комисија, врз основа на службените податоци за движењето на личните доходи на работниците.

Член 10

Член на Сојузниот собор има право на надоместок на личниот доход и по престанокот на мандатот сè додека не стапи на друго работно место, но најмногу за шест месеци по престанокот на мандатот.

Член 11

Сојузен пратеник има право на надоместок на трошоците во врска со вршењето на пратеничката функција (патни трошоци, трошоци за допишување и други трошоци во врска со неговата работа во изборната единица).

Надоместокот од ставот 1 на овој член се определува во паушален износ чија височина ја утврдува Сојузниот собор.

Надоместоците од ставот 1 на овој член се исплатуваат месечно однапред.

Член 12

Сојузен пратеник има право на дневници за дните поминати надвор од местото на постојаното живеење поради учеството во работата на телото на Сојузната скупштина чиј е член тој или поради вршење работи по одлука на тела на Сојузната скупштина, нивни претседатели или претседателот на Скупштината.

Административната комисија ја утврдува височината на дневницата од ставот 1 на овој член.

Член 13

Сојузната скупштина им обезбедува на сојузните пратеници бесплатен превоз во железничкиот, поморскиот, речниот и друмскиот јавен сообраќај во земјата, во сите правци и за неограничен број патувања.

Сојузен пратеник има право на надоместок за користење на авион и кола за спиење на железниците при доаѓањето на седница на телото на Сојузната скупштина чиј е член тој и при враќањето до местото на постојаното живеење, при заминувањето во изборната единица и при враќањето до местото на постојаното живеење, на патување преземено заради вршење службени работи по одлука на тела на Сојузната скупштина, нивните претседатели или претседателот на Скупштината.

Член 14

Сојузен пратеник има право на надоместок за користење автомобил во лична сопственост, ако го користи при одењето на седниците на телото на Сојузната скупштина чиј е член тој и при враќањето до местото на постојаното живеење, при доаѓањето во изборната единица и при враќањето до местото на постојаното живеење, на патување преземено заради вршење службени работи по одлука на тела на Сојузната скупштина, нивни претседатели или претседателот на Скупштината.

Административната комисија го утврдува износот на овој надоместок врз основа на цената на превозот со други средства на јавниот сообраќај согласно со одредбата од членот 13 на овој закон.

Член 15

Член на Сојузниот собор кој според одредбите од овој закон прима надоместок на личниот доход, има право и на надоместок за користење на годишниот одмор.

Височината на надоместокот од ставот 1 на овој член ја утврдува Административната комисија, со тоа што надоместокот да не може да биде поголем од 1,5% од бруто износот на годишниот надоместок на личниот доход на пратеникот.

Административната комисија го утврдува начинот на исплатата на надоместокот од ставот 1 на овој член.

III. Додатоци и надоместоци на функционерите

Член 16

Право на додаток за вршењето на функцијата имаат следните функционери:

- потпретседателот на Републиката;
- заменикот на Врховниот командант;
- претседателот на Сојузната скупштина, потпретседателите на Сојузната скупштина, претседателите на соборите на Сојузната скупштина, претседателот на Комисијата за прашањата на избори и именувања, претседателот на Комисијата за општествен надзор, претседателот на Законодавно-правната комисија, претседателот на Административната комисија, претседателот на Комисијата за пензии и жалби, претседателите на постојаните одбори на Сојузниот собор и секретарот на Сојузната скупштина;

— претседателот на Сојузниот извршен совет, потпретседателите на Сојузниот извршен совет, членовите на Сојузниот извршен совет, државните секретари, сојузните секретари и секретарот на Сојузниот извршен совет, генералниот директор на Сојузниот завод за стопанско планирање и замесниците на државните секретари и на сојузните секретари;

— лицата што во согласност со одредбите од Деловникот на Сојузната скупштина, се именуваани од страна на Сојузниот собор на постојана работа во Сојузната скупштина;

— претседателот на Уставниот суд на Југославија, претседателот на Врховниот суд на Југославија, претседателот на Врховниот стопански суд и сојузниот јавен обвинител.

Износот на додатокот за вршењето на функцијата од ставот 1 на овој член го определува Сојузниот собор во зависност од функцијата и обемот и сложеноста на работите што ги врши функционерот.

Член 17

Функционер од членот 16 на овој закон, што не е сојузен пратеник има право на личен доход. Износот на личниот доход на функционерот од ставот 1 на овој член го утврдува Административната комисија во рамките на распоните определени со одлука на Сојузниот собор.

Член 18

На функционерите од членот 16 на овој закон при утврдувањето на надоместокот на личниот доход не им се зема предвид додатокот што го примале за вршење на поранешната функција (член 8 став 2).

Член 19

На потпретседателот на Републиката, на претседателот на Сојузната скупштина и на претседателот на Сојузниот извршен совет им се обезбедува користење без надоместок на стан што ѝ одговара на нивната функција и на превозните средства во општествена сопственост што им се ставени на располагање.

Член 20

Функционерот од членот 16 на овој закон има право на надоместок на фактичните трошоци за селидба од поранешното место на постојаното живеење до Белград.

Функционерот од членот 16 на овој закон има право на надоместок на фактичните трошоци за селидба од Белград во друго место по престанокот на функцијата, ако селидбата ја извршил најдоцна шест месеци по добивањето на стан во тоа место.

При селидбата функционер има право, покрај надоместок за трошоците за селидба, и на износ на едномесечен надоместок на личниот доход.

Административната комисија дава објасненија за начинот на пресметувањето на трошоците за селидба.

Член 21

Функционер што живее одвоено од своето семејство има право на надоместок за трошоците на одвоениот живот.

Административната комисија ја утврдува височината на надоместокот и дава објасненија за примена на ставот 1 од овој член.

Член 22

На функционерите од членот 16 на овој закон што не се сојузни пратеници се применуваат согласно одредбите од чл. 10, 12 и 14 на овој закон.

Покрај правото на дневници според чл. 12 од овој закон функционерите од ставот 1 на овој член при службено патување имаат право на надоместок на трошоците за превоз во јавниот сообраќај како и право на користење кола за спиење на железницата.

Функционерот од членот 16 на овој закон има право и на надоместок за користење годишен одмор во смисла на членот 15 од овој закон. При утврдувањето на износот на овој надоместок се

зема предвид и додатокот за вршење на функцијата.

Член 23

На член на Советот на Федерацијата му се определува надоместок на личниот доход и на додаток за вршење на функцијата согласно со одредбите на овој закон што се однесуваат на сојузните пратеници и функционери, ако не остваруваат личен доход или надоместок за вршењето на постојаната функција или ако не прима старосна пензија.

Член на Советот на Федерацијата има право на надоместок на патните трошоци во врска со вршењето на функцијата на член на Советот како и право на дневница согласно со одредбите од чл. 12, 13 и 14 на овој закон.

Член на Советот на Федерацијата има право на надоместок за користење на годишниот одмор во смисла на членот 15 од овој закон. При утврдувањето на износот на овој надоместок се зема предвид и додатокот за вршење на функцијата.

Член 24

На функционерите на работни и други организации, што според посебен сојузен закон ги именува Сојузната скупштина, пресметковниот основ на личните доходи им го определува Административната комисија.

Работна или друга организација во која функционер ја врши функцијата може со свој општ акт да утврди повисок пресметковен основ на личниот доход од износот утврден според ставот 1 од овој член.

На функционерите од ставот 1 на овој член не се применуваат другите одредби од овој закон.

IV. Лични доходи на судиите на Уставниот суд на Југославија, на Врховниот суд на Југославија и на Врховниот стопански суд

Член 25

Личните доходи на судиите на Уставниот суд на Југославија, на Врховниот суд на Југославија и на Врховниот стопански суд ги определува Административната комисија во рамките на распоните утврдени со одлука на Сојузниот собор.

Член 26

Одредбите од чл. 12, 15, 20, 21 и 22 став 2 на овој закон согласно се применуваат и на судиите на Уставниот суд на Југославија, Врховниот суд на Југославија и Врховниот стопански суд.

V. Преодни и завршни одредби

Член 27

Административната комисија го утврдува начинот на кој се пресметува надоместокот според членот 2 од овој закон.

Член 28

До донесувањето на прописите од членот 11, 16, 17 и 25 на овој закон во поглед на определувањето на износот на надоместокот на трошоците за вршење на пратеничката функција, износот на личните доходи и додатоките за вршење на функцијата на функционерите од членот 16 на овој закон и на членовите на Советот на федерацијата, како и на височината на личниот доход на судиите на Уставниот суд на Југославија, Врховниот суд на Југославија и Врховниот стопански суд, ќе се применуваат одредбите од Одлуката за привременото регулирање на надоместоците на сојузните пратеници и на функционерите што ги избира или именува Сојузната скупштина („Службен лист на СФРЈ“, бр. 29/63, 45/63, 17/64 и 35/65).

Член 29

Одредбите од членот 15 од овој закон ќе се применуваат од 1 јануари 1966 година.

Член 30

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

335.

Врз основа на членот 217 став 1 точка 1 од Уставот на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, издавам

У К А З**ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА УПОТРЕБА НА СРЕДСТВАТА НАМЕНЕТИ ЗА ИЗГРАДБА НА АДМИНИСТРАТИВНИ И УПРАВНИ ЗГРАДИ**

Се прогласува Законот за употреба на средствата наменети за изградба на административни и управни згради, што го усвои Сојузната скупштина на седницата на Сојузниот собор од 5 јули 1966 година и на седницата на Стопанскиот собор од 5 јули 1966 година.

П. Р. бр. 442
6 јули 1966 година
Белград

Претседател
на Републиката,
Јосип Броз Тито, с. р.

Претседател
на Сојузната скупштина,
Едвард Кардељ, с. р.

ЗАКОН**ЗА УПОТРЕБА НА СРЕДСТВАТА НАМЕНЕТИ ЗА ИЗГРАДБА НА АДМИНИСТРАТИВНИ И УПРАВНИ ЗГРАДИ****Член 1**

За административните и управните згради што ќе се градат во периодот од 1967 до 1970 година, давателите на кредити и инвеститорите се должни од средствата од кои го вршат финансирањето на инвестициите, при секоја исплата за тие инвестиции, да пресметаат 40% од износот на исплатата и тој износ да го уплатат на посебна сметка кај Службата на општественото книговодство кај која давателот на кредитот односно инвеститорот има жиро-сметка.

Член 2

По исклучок од одредбата на членот 1 од овој закон, на исплатите за изградбата на административна или управна зграда што се гради да замени административна односно управна зграда уништена поради пожар, поплава или друга елементарна непогода, не се врши пресметување и уплатување на 40% од износот на тие исплати.

Член 3

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

336.

Врз основа на членот 217 став 1 точка 1 од Уставот на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, издавам

У К А З**ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ИЗМЕНИ И ДОПОЛНЕНИЈА НА ОСНОВНИОТ ЗАКОН ЗА РАБОТНИТЕ ОДНОСИ**

Се прогласува Законот за измени и дополненија на Основниот закон за работните односи што го усвои Сојузната скупштина на седницата на Сојузниот собор од 6 јули 1966 година и на седницата на Организационо-политичкиот собор од 30 јуни 1966 година.

П. Р. бр. 466
6 јули 1966 година
Белград

Претседател
на Републиката,
Јосип Броз Тито, с. р.

Претседател
на Сојузната скупштина,
Едвард Кардељ, с. р.

ЗАКОН**ЗА ИЗМЕНИ И ДОПОЛНЕНИЈА НА ОСНОВНИОТ ЗАКОН ЗА РАБОТНИТЕ ОДНОСИ****Член 1**

Во Основниот закон за работните односи („Службен лист на СФРЈ“, бр. 17/65 и 21/65) членот 4 се менува и гласи:

„Работните односи се остваруваат во организирана работа во која секој работник има определено работно место односно работа во рамките на определеното работно место (во понатамошниот текст: работно место). Работните места се утврдуваат во општиот акт на работната организација.“

Член 2

Во членот 15 на Законот се додава нов став 2, кој гласи:

„(2) Синдикалната организација може работник, на негово барање или согласност, да застапува во остварувањето на неговите права од работните односи.“

Член 3

Членот 18 се менува и гласи:

„(1) Работната заедница е должна по пат на јавните средства за информации да го огласи секое слободно работно место за кое одлучила да го пополни, како и условите за работа на тоа работно место.

(2) Општинскиот завод за запослување работници е должен секое слободно работно место пријавено заради пополнување да го огласи веднаш и на начинот што им е достапен на граѓаните.

(3) Огласувањето на слободните работни места на начинот предвиден од ставот 2 на овој член, се смета како да е извршено со јавните средства за информации во смисла на ставот 1 од овој член.“

Член 4

Во членот 19 ст. 2 и 3 се бришат.

Член 5

По членот 19 се додава нов член 19а, кој гласи:

„(1) Работник што сака да стапи на работа во работна организација мора да наполни најмалку петнаесет години живот и да ги исполнува општите здравствени услови.

(2) Посебните услови за пополнување на работните места се утврдуваат со општиот акт на работната организација. Овие услови се утврдуваат според специфичностите на работниот процес и работите што се вршат на работното место, а содржат барања што треба работникот да ги исполнува во поглед на стручните и други работни способности потребни за вршење работи на работното место (стручна спрема и искуство, организациони способности, границите на годините на животот, посебните здравствени услови и психофизичката способност и др.).

(3) Посебни услови за определени работни места можат да се пропишат и со закон или пропис на извршниот совет.“

Член 6

Во членот 20 се додава нов став 1, кој гласи:

„(1) Работната заедница може да врши проверување на стручните и други работни способности на работникот и пред неговото примање на работа во работната организација (аудиција, писмена работа или други форми на претходно проверување на способноста на работникот).“

Досегашните ст. 1 и 2 стануваат нови ст. 2 и 3, а во досегашниот став 3 кој станува нов став 4 зборовите: „во обемот што е неопходен“ се заменуваат со зборовите: „во обемот и за времето што се неопходни“.

Досегашниот став 4 кој станува нов став 5, се менува и гласи:

„(5) Работната заедница со општиот акт утврдува: кога конечното примање на работник на определено работно место се обусловува со пробна работа; видот и обемот на работните задачи што ќе ги врши работникот во текот на пробната работа; најдолгото време на траењето на пробната работа за секое одделно работно место; органите што ќе го следат и оценуваат извршувањето на задачите определени за пробна работа.“

Досегашниот став 5 станува нов став 6 во кој втората реченица се менува и гласи: „На таков работник му престанува работата во работната организација со денот на врачувањето на конечното решение донесено врз основа на оценката на резултатот на пробната работа.“

Досегашниот став 6 станува нов став 7.

Член 7

Членот 21 став 1 се менува и гласи:

„(1) Работната заедница со статутот или со друг општ акт ги определува работните места што се пополнуваат со конкурс.“

Во ставот 3 по зборот: „закон“ записката се заменува со зборот: „или“, а зборовите: „или со општ акт на работната организација“ се бришат.

Член 8

Во членот 22 по ставот 2 се додава нов став 3, кој гласи:

„(3) Ако на конкурсот не се пријават кандидати или се пријават кандидати што не ги исполнуваат условите од огласот за конкурсот, конкурсот се повторува. Ако ниту повторниот конкурс не успее, органот определен за избор на кандидатот може да одлучи работното место привремено да се пополни со работник што ќе ги исполнува сите услови од огласот за конкурсот. Во тој случај, таквиот работник се распоредува односно се прима на работа на определено време додека работното место не се пополни по пат на конкурс, но најдолго за една година.“

Досегашните ст. 3 до 9 стануваат нови ст. 4 до 10.

Во новиот став 10 по зборовите: „со статутот“ се додаваат зборовите: „или со друг општ акт“.

Член 9

Во членот 30 ставот 1 се менува и гласи:

„(1) Работната заедница може според барањето на работниот процес да распореди работник на друго работно место ако условите што се бараат за тоа работно место им одговараат на стручните и други работни способности на работникот.“

По ставот 1 се додава нов став 2 кој гласи:

„(2) Работник што на работното место успешно ги извршува работните задачи може само со своја согласност да биде распореден на работно место за кое се бараат помали или поголеми стручни и други работни способности од оние што ги има работникот.“

Досегашниот став 2 станува нов став 3.

По новиот став 3 се додаваат два нови става кои гласат:

„(4) Работната заедница може во исклучителни околности недостаток на сировини или друг материјал, замена на ненадејно отсутен работник или други неодојливи случаи утврдени со општ акт привремено да распореди работник без негова согласност на друго работно место кое бара непосредно пониски стручни и други работни способности од работното место на кое работи, и тоа само онолку време колку што траат тие околности.“

(5) Работната заедница со статутот или со друг општ акт може да овласти и одделен работник да ги донесува решенијата од ст. 3 и 4 на овој член. Приговорот против таквото решение не го одлага извршувањето на решението.“

Досегашниот став 3 станува нов став 6, и во него, зборовите: „седницата на работната организација“ се заменуваат со зборовите: „дотогашната работа“.

Член 10

Во членот 31 став 1 по зборовите: „со статутот“ се додаваат зборовите: „или со друг општ акт“.

Член 11

Во членот 38 на крајот на првата реченица, наместо точка се става записка и се додаваат зборовите: „а во училишта и други воннаставни активности, во согласност со програмата за работа на работната организација“; а во втората реченица, по зборот: „подготвување“ се додаваат зборовите: „и други воннаставни активности“.

Член 12

Во членот 41 став 1 по зборовите: „со закон“ се става записка а зборовите: „и со статутот“, се заменуваат со зборовите: „со статутот или со друг општ акт“.

Член 13

Во членот 43 став 3, по зборовите: „е должна“ се става записка и се додаваат зборовите: „согласно со одредбите од ст. 1 и 2 на овој член“.

Ставот 4 се менува и гласи:

„(4) За донесување на решение за воведување работа што трае подолго од полното работно време во смисла на ст. 1 и 2 од овој член, работната заедница може со статутот или со друг општ акт да овласти и одделен работник. Приговорот против таквото решение не го одлага извршувањето на решението“.

Член 14

Во членот 44 во вториот ред по зборот: „време“ се става записка и се додаваат зборовите: „освен во случајот од членот 43 став 1 на овој закон“.

Член 15

Во членот 45 став 2 по зборовите: „со статутот“ се додаваат зборовите: „или со друг општ акт“.

Член 16

Во членот 48 став 1 по зборовите: „со статутот“ се додаваат зборовите: „или со друг општ акт“; а наместо зборот: „утврдат“ се става зборот: „уредат“.

Член 17

Во членот 61 по зборовите: „со статутот“ на обете места се додаваат зборовите: „или со друг општ акт“.

Член 18

Во членот 62 став 3 зборовите: „во секоја година“ се заменуваат со зборовите: „кај иста работна организација во секоја календарска година“.

Ставот 4 се менува и гласи:

„(4) Ако работник што не ги исполнил условите од ставот 3 на овој член премине на работа во друга работна организација најдоцна во рок од три работни денови од денот кога му престанала работата во поранешната работна организација, се здобива со правото на користење на годишниот одмор кај работната организација во која преминал — по 11 месеци работа сметајќи го и времето поминато на работа во работната организација од која преминал“.

По ставот 4 се додаваат три нови става, кои гласат:

„(5) На работникот на кој му престанува работата во работната организација во смисла на членот 32 став 3, членот 96 став 1, чл. 97, 98, 104, 105, 111

став 2 и членот 112 став 2 на овој закон пред користењето на годишниот одмор на кој се здобил со право, работната заедница е должна да му обезбеди користење на годишниот одмор до разрешувањето од должност ако работната организација во која стапува на работа не прифатила на работникот да му обезбеди користење на годишниот одмор.

(6) По исклучок од одредбата на ставот 1 од овој член, користењето на годишниот одмор може да се пренесе од текуштата во наредната календарска година за членовите на посада на трговски бродови на поморскиот и речниот сообраќај, како и за работниците на работа во странство, под условите утврдени со општ акт на работната организација.

(7) Работникот што го започнал користењето на годишниот одмор на крајот на календарската година го продолжува користењето на годишниот одмор без прекин и во наредната година“.

Член 19

По членот 62 се додава нов член 62а, кој гласи:

„(1) Работник што ќе стапи на работа на определено време за вршење сезонски работи, има право на одмор ако таа работа траела најмалку 6 месеци непрекинато.

(2) Одморот во смисла на ставот 1 од овој член работната заедница го определува на тој начин што за секој еден месец непрекинатата работа одобрува најмалку еден ден одмор. За време на користењето на овој одмор на работникот му припаѓаат сите права што ги има работник за време на користењето на годишниот одмор.“

Член 20

Во членот 63 став 3 по зборовите: „просектури“ запирката се брише и се додаваат зборовите: „или работа во лепрозориум“, а на крајот на ставот зборовите: „со закон определени случаи“ се заменуваат со зборовите: „случаи кога поради посебни услови на работата работникот работи со работно време пократко од 42 часа седмично (член 37) или кога е тоа определено со закон.“

Член 21

По членот 63 се додава нов член 63а, кој гласи:

„(1) Годишниот одмор на наставниот и воспитниот персонал во училишта и други воспитни установи се користи за време на летниот училишен распуст и може да трае најдолго колку и летниот училишен распуст.

(2) Ако е со закон или со статут определено, наставниот персонал на училишта и други воспитни установи може за време на летниот училишен распуст да се повикува на курсеви за стручно усовршување или заради вршење други должности во врска со подготовките за почетокот на училишната година, како и заради вршење на наставно-воспитните активности што ги организира училиштето односно воспитната установа за времето на овој распуст. Во тие случаи должината на годишниот одмор на наставниот и воспитниот персонал им се определува со општ акт во согласност со овој закон.“

Член 22

Членот 70 се менува и гласи:

„За време на годишниот одмор работникот има право на надоместокот на личниот доход чија височина се утврдува со општиот акт на работната организација. Овој надоместок не може да биде помал од просечната аконтација на личниот доход за периодот утврден со општиот акт.“

Член 23

Во членот 72 став 1 зборовите: „во износот и на начинот од членот 71 на овој закон“ се заменуваат со зборовите: „со општиот акт“.

На крајот на ставот 1 се додава нова реченица која гласи: „Со општиот акт можат да се утврдат итаите случаи во кои ова отсуство го одобрува овластениот поединец во работната заедница.“

Член 24

Во членот 73 по ставот 2 се додава нов став 3, кој гласи:

„(3) Ео случај на мртвородено дете или ако дете умре пред истекот на породилското отсуство, работничката има право да го користи ова отсуство и натаму онолку колку што според наодот на лекарот ѝ е потребно да се закрепи од раѓањето и психичката состојба предизвикана со загубата на детето, а во секој случај најмалку 30 дена.“

Член 25

Во членот 74 запирката и зборовите: „заради свршување лични работи“ се бришат.

Се додава нов став 2, кој гласи:

„(2) Највисокиот орган на управувањето на работната организација може да го одобри отсуството од ставот 1 на овој член ако се согласи работникот да биде упатен на работа во странство во рамките на меѓународната техничка соработка.“

Член 26

Во членот 85 став 1 по запирката зад заградата се додаваат зборовите: „што се смета за потешка повреда на работната должност.“

Во ставот 2 по зборот: „поведување“ се додаваат зборовите: „и водење на претходната“.

Ставот 3 се менува и гласи:

„(3) Работната заедница со општ акт ги утврдува и роковите на застареноста за поведување и водење на постапката и за извршување на мерките изречени поради повредите на работните должности со тоа што рокот на застареноста за поведување и водење на постапката да не може да биде подолг од шест месеци од денот на сторената повреда а рокот за извршување на изречената мерка да не може да биде подолг од 30 дена од денот на правносилноста на одлуката со која е изречена мерката.“

По ставот 3 се додаваат два нови става кои гласат:

„(4) За работниците — членови на посада на брод или на друго сообраќајно средство и за работниците на работа во странство со општиот акт на работната организација може да се определи роковите од ставот 3 на овој член да започнуваат да течат со денот на враќањето на работникот во местото на работа во земјата.

(5) Ако дејствието со кое е сторена повредата на работната должност повлекува и кривична одговорност, поведувањето и водењето на постапката застарува за 6 месеци од денот на дознавањето за таа повреда и за сторителот, но постапката за повреда на работната должност не може да се води по настанувањето на застареноста на кривичното гоњење.“

Член 27

Во членот 88 став 1 зборовите: „работничкиот совет на работната организација или работната заедница на работната единица чиј член е тој“ се заменуваат со зборовите: „работната единица на работната организација или на фабриката односно погонот или на работна единица чиј член е тој, односно нивниот највисок орган на управувањето.“

Член 28

Во членот 90 се додаваат пет нови става кои гласат:

„(2) Во општиот акт работната заедница може да ги утврди случаите и условите под кои работникот може да се отстрани од работното место на кое работи или од работната организација ако про-

тив него е поведена кривична постапка поради дело сторено при работата или во врска со работата или е подаден предлог за поведување постапка за изрекување на мерката исклучување од работната заедница, или ако е затечен во вршењето на потешка повреда на работната должност.

(3) Одлуката за отстранување на работник од работно место може да је донесе и овластениот поединец во работната заедница, а одлуката за отстранување од работната организација — органот на управувањето или друг колективен орган определен со општиот акт на работната организација.

(4) За време на оддалечувањето од работното место работникот се распоредува на друго работно место што им одговара или приближно им одговара на неговите стручни и други работни способности. На работникот отстранет од работната организација, му припаѓа за тоа време надоместок на просечната аконтација на личниот доход за периодот утврден со општиот акт на работната организација.

(5) Ако одлуката од ставот 3 на овој член не ја донесол работничкиот совет или управниот одбор односно друг соодветен орган на работната организација, органот или овластениот поединец што ја донесол таквата одлука е должен да ја изнесе на првата седница на управниот одбор односно другиот соодветен орган. Управниот одбор односно другиот соодветен орган може да ја потврди, укине или поништи одлуката за отстранување на работникот.

(6) Отстранувањето од работното место или од работната организација може да трае најдолго до конечната одлука за повредата на работната должност и вината на работникот.“

Член 29

Во членот 91 по зборот: „од“ се додава зборот: „крајна“.

Член 30

Членот 93 се менува и гласи:

„(1) Постоенето на штета и околностите под кои настанала таа, нејзината височина и кој ја предизвикал штетата ги утврдува комисија што ја формира органот на управувањето определен со општ акт односно органот определен за изрекување мерки поради повреди на работните должности ако штетата е предизвикана со повреда на работна должност.

(2) Ако работникот одбие да ја надомести штетата утврдена во смисла на ставот 1 од овој член, работната организација може да го оствари тој надоместок на штета со тужба пред суд од општа надлежност.“

Член 31

Во членот 94 став 1 зборовите: „со материјалните“ се бришат.

Член 32

Во членот 95 зборовите: „од невнимателност“ се заменуваат со зборовите: „од крајна невнимателност“.

Член 33

По членот 95 се додава нов член 95а, кој гласи:
„(1) Од оправдани причини работник може да се ослободи од плаќањето на надоместокот на штетата делумно или во целина, освен ако штетата е предизвикана намерно.

(2) Решението за ослободување од плаќањето на надоместокот на штета го донесува највисокиот орган на управувањето на работната организација.“

Член 34

Во членот 96 став 1 по зборовите: „со статутот“ се додаваат зборовите: „или со друг општ акт“.

Ст. 3 и 4 се менуваат и гласат:

„(3) Ако работник самоволно престане со работа во работната организација противно на одредбите од ст. 1 и 2 на овој член, сторува тешка повреда на работната должност поради каја се исклучу-

ва од работната заедница. Се смета дека работникот самоволно престанал со работа и кога неоправдано ќе изостане од работното место онолку време колку што е тоа утврдено со статутот. За овие случаи работната заедница со општ акт го определува посебниот начин на утврдување на фактот самоволен престанок со работа и органот за донесување на решението за престанок на работата на работник во работната организација. Врз основа на конечното решение за исклучување од работната заедница на работникот му престанува работата во работната организација со денот на самоволниот престанок со работа.

(4) Работникот што самоволно ќе престане со работа е должен да ѝ ја надомести на работната организација штетата што је предизвикал со таквата постапка.“

Член 35

Во членот 97 став 2 по зборовите: „со статутот“ се додаваат зборовите: „или со друг општ акт“.

Член 36

Во членот 99 став 1 по зборовите: „укинување на работното место“ се додаваат зборовите: „или намалување на бројот на работниците на работното место“.

Во ставот 2 зборовите: „поради укинување на работното место“ се бришат.

Член 37

Во членот 100 во вториот и третиот ред, наместо зборовите: „поради укинување на работното место“ се ставаат зборовите: „во смисла на членот 99 од овој закон“, а во седмиот ред, по зборот: „место“ се додаваат зборовите: „или го зголеми бројот на работниците на работното место“.

По досегашниот текст, кој станува став 1 се додава нов став 2, кој гласи:

„(2) Одлуката за престанок на работата на работникот во работната организација задолжително содржи поука за начинот на остварување на право, то за повторно стапување на работа во работната организација во смисла на ставот 1 од овој член, а во согласност со општиот акт“.

Член 38

Во членот 103 по ставот 2 се додава нов став 3, кој гласи:

„(3) По исклучок, работната заедница може да донесе одлука за престанок на работата во работната организација на работник — член на работничкиот совет или на управниот одбор односно на други соодветни органи на управувањето на работната организација, во случај на укинување на работната единица во која работи тој, а нема можности да се распореди тој на друго соодветно работно место во работната организација.“

Член 39

Во членот 110 текстот зад последната точка и запирка се менува и гласи: „ако работник биде осуден на казната затвор во траење подолго од три месеци — со денот на стапувањето на издржување на казната, односно ако му биде изречена мерка за безбедност, воспитна или заштитна мерка во траење подолго од три месеци, поради што мора да биде отсутен од работа — со денот на почетокот на примената на мерката.“

Член 40

Во членот 111 став 1 по зборот: „директор“ запирката се брише, а зборовите: „во смисла на прописите за изборот на органите на управувањето“ се заменуваат со зборовите: „поради тоа што не е имануван на повторниот избор.“

Во ставот 2 во претпоследниот ред, наместо зборовите: „рокот што е определен со статутот“ се ставаат зборовите: „определениот рок“.

Член 41

Во членот 118 во ставот 1 по првата реченица се додава нова реченица која гласи: „Работникот има право на приговор и кога надлежниот орган во

работната организација не ќе донесе првостепено решение во рок од 15 дена од денот на поднесувањето на барањето или другиот поднесок на работникот.“ На крајот на втората реченица, наместо точка се става запирка и се додаваат зборовите: „односно од истекот на рокот во кој првостепениот орган бил должен да го донесе решението.“

На крајот од ставот 5 наместо точка се става запирка и се додаваат зборовите: „ако не е определено поинаку со закон“.

Член 42

Зад членот 120 се додава нов член 120а, кој гласи:

„Кога со тужба се напаѓа конечно решение поради повреда на постапката, судот ќе го поништи таквото решение само ако утврди дека е во прашање повреда што битно влијаела врз законитоста на решението против кое е поднесена тужбата.“

Член 43

Во членот 121 втората реченица се брише. По досегашниот текст, кој станува став 1 се додаваат два нови става кои гласат:

„(2) Ако одлучи работникот да се врати на дотогашното работно место, судот на барање од работникот ќе пресуди и за надоместокот на штетата.“

(3) Работникот за кој со правносилна одлука на суд е определено да се врати на дотогашното работно место, за времето за кое не бил на работа ги има сите права што се здобиваат и се остваруваат на работа и по основот на работа“.

Член 44

Членот 124 се менува и гласи:

„Со статутот на работната организација може да се определи работна заедница на фабрика, погон или друга работна единица да има овластувања што во смисла на овој закон ги има работна заедница на работната организација во поглед на уредувањето на сите или одделни прашања од работните односи.“

Член 45

Во членот 125 по зборовите: „на функции утврдени со закон“, се брише запирката и се додаваат зборовите: „како и работниците избрани за функционери на постојани должности во општествено-политички организации“.

Член 46

Во членот 133 став 2 во четвртиот ред наместо зборот „или“ се става: зборот „и“.

Член 47

Во членот 137 став 1 по зборовите: „членот 19 став 3“ се додаваат зборовите: „членот 20 став 5“.

Член 48

Во членот 138 став 1 на крајот на точката 10 точката се заменува со точка и запирка и по тоа се додава нова точка 11, која гласи:

„11) ако склучи договор за граѓанскоправен однос противно на одредбите од членот 133 на овој закон.“

Член 49

Во членот 139 став 1 точката 1 се менува и гласи:

„(1) Ако јавно не огласи слободно работно место што пополнува или не му го пријави на заводот за запослување заради огласување (член 18);“

По ставот 2 се додава нов став 3, кој гласи:

„(3) Со казната од ставот 1 на овој член ќе се казни завод за запослување на работниците ако не го огласи слободното работно место што му е пријавено заради пополнување и огласување, а со казната од ставот 2 одговорното лице во заводот (член 18 став 2).“

Член 50

Во членот 144 по ставот 3 се додава нов став 4, кој гласи:

„(4) Полното работно време во работните организации што ќе се основат по влегувањето во сила на овој закон изнесува 42 часа седмично.“

Член 51

Во членот 146 став 1 зборовите: „во рок од една година од денот на влегувањето во сила на овој закон“ се заменуваат со зборовите: „до 31 декември 1966 година“.

Член 52

Во членот 147 се брише ставот 2.

Член 53

По членот 148 се додава нов член 148а, кој гласи:

„Во постапката за остварување на правата и должностите на работниците, што е започната пред влегувањето во сила на овој закон, ќе се применат прописите што важеле дотогаш“.

Член 54

Се овластува Законодавно-правната комисија на Сојузната скупштина да го утврди пречистениот текст на Основниот закон за работните односи.

Член 55

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

337.

Врз основа на членот 217 став 1 точка 1 од Уставот на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, издавам

У К А З

ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ИЗМЕНА НА ОСНОВНИОТ ЗАКОН ЗА ВОВЕДУВАЊЕ 42-ЧАСОВНА РАБОТНА СЕДМИЦА

Се прогласува Законот за измена на Основниот закон за воведување 42-часовна работна седмица, што го усвои Сојузната скупштина на седницата на Сојузниот собор од 17 јуни 1966 година и на седницата на Организационо-политичкиот собор од 30 јуни 1966 година.

П. Р. бр. 431
1 јули 1966 година
Белград

Претседател
на Републиката,
Јосип Броз Тито, с. р.

Претседател
на Сојузната скупштина,
Едвард Кардељ, с. р.

ЗАКОН

ЗА ИЗМЕНА НА ОСНОВНИОТ ЗАКОН ЗА ВОВЕДУВАЊЕ 42-ЧАСОВНА РАБОТНА СЕДМИЦА

Член 1

Во Основниот закон за воведување 42-часовна работна седмица („Службен лист на СФРЈ“, бр. 17/65) во членот 6 став 1 зборовите: „Најдоцна во рок од една година од денот на влегувањето во сила на овој закон“ се заменуваат со зборовите: „Најдоцна до 31 декември 1966 година“.

Член 2

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

338.

Врз основа на членот 217 став 1 точка 1 од Уставот на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, издавам

У К А З**ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ИЗМЕНА НА ОСНОВНИОТ ЗАКОН ЗА ЗАШТИТА ПРИ РАБОТАТА**

Се прогласува Законот за измена на Основниот закон за заштита при работата, што го усвои Сојузната скупштина на седницата на Сојузниот собор од 17 јуни 1966 година и на седницата на Социјално-здравствениот собор од 29 јуни 1966 година.

П. Р. бр. 433
1 јули 1966 година
Белград

Претседател
на Сојузната скупштина,
Едвард Кардељ, с. р.

Претседател
на Републиката,
Јосип Броз Тито, с. р.

ЗАКОН**ЗА ИЗМЕНА НА ОСНОВНИОТ ЗАКОН ЗА ЗАШТИТА ПРИ РАБОТАТА****Член 1**

Во Основниот закон за заштита при работата („Службен лист на СФРЈ“, бр. 15/65) во членот 123 став 1 зборовите: „во рок од една година од денот на влегувањето во сила на овој закон“ се заменуваат со зборовите: „до 31 декември 1966 година“.

Член 2

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

339.

Врз основа на членот 217 став 1 точка 1 од Уставот на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, издавам

У К А З**ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ИЗМЕНИ И ДОПОЛНЕЊА НА ЗАКОНОТ ЗА ПАТНИТЕ ИСПРАВИ НА ЈУГОСЛОВЕНСКИТЕ ДРЖАВЈАНИ**

Се прогласува Законот за измени и дополнења на Законот за патните исправи на југословенските државјани, што го усвои Сојузната скупштина на седницата на Сојузниот собор од 17 јуни 1966 година и на седницата на Организационо-политичкиот собор од 30 јуни 1966 година.

П. Р. бр. 430
1 јули 1966 година
Белград

Претседател
на Сојузната скупштина,
Едвард Кардељ, с. р.

Претседател
на Републиката,
Јосип Броз Тито, с. р.

ЗАКОН**ЗА ИЗМЕНИ И ДОПОЛНЕЊА НА ЗАКОНОТ ЗА ПАТНИТЕ ИСПРАВИ НА ЈУГОСЛОВЕНСКИТЕ ДРЖАВЈАНИ****Член 1**

Во Законот за патните исправи на југословенските државјани („Службен лист на СФРЈ“, бр. 12/65) членот 9 се менува и гласи:

„Визата што се внесува во поморската книшка и во бродарската книшка, во личниот пасош на членовите на посадата на воздухоплов, како и во патните исправи на службениот персонал во меѓународниот сообраќај издадени врз основа на меѓународен договор, ја издаваат поверенствата за контрола на патничкиот сообраќај преку државната граница.

Поверенствата за контрола на патничкиот сообраќај преку државната граница можат во исклучително итни случаи на граничниот премин да издаваат виза и на секоја друга патна исправа.“

Член 2

Во членот 15 по ставот 1 се додава нов став 2, кој гласи:

„Државниот секретар за народна одбрана ќе пропише во кои случаи на граничниот премин од ставот 1 на овој член.“

Досегашниот став 2 станува став 3.

Член 3

Членот 38 се менува и гласи:

„Визата, по правило, се издава со рок на важењето од една година.

Визата на поморската книшка и бродарска книшка се издава со рок на важење од три години.

Визата заради постојан престој во странство се издава со рокот на важењето на пасошот, а визата за патување со заеднички пасош — со рок на важење до една година.

Визата се издава за едно патување, повеќе патувања или неограничен број патувања.

Сојузниот извршен совет ќе донесе поблиски прописи за условите за издавање визи за едно патување, повеќе патувања или неограничен број патувања.“

Член 4

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

340.

Врз основа на членот 217 став 1 точка 1 од Уставот на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, издавам

У К А З**ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА КОНТРОЛА НА ПРЕДМЕТИТЕ ОД СКАПОЦЕНИ МЕТАЛИ**

Се прогласува Законот за контрола на предметите од скапоцени метали, што го усвои Сојузната скупштина на седницата на Сојузниот собор од 6 јули 1966 година и на седницата на Организационо-политичкиот собор од 30 јуни 1966 година.

П. Р. бр. 450
6 јули 1966 година
Белград

Претседател
на Републиката,
Јосип Броз Тито, с. р.

Претседател
на Сојузната скупштина,
Едвард Кардељ, с. р.

ЗАКОН**ЗА КОНТРОЛА НА ПРЕДМЕТИТЕ ОД СКАПОЦЕНИ МЕТАЛИ****I. Општи одредби****Член 1**

Предмети од скапоцени метали можат да се пуштаат во промет само ако според својот состав и содржина на скапоцениот метал (финоста) им одговараат на условите пропишани со овој закон.

Член 2

Како предмети од скапоцени метали, во смисла на овој закон, се подразбираат: накит, украси и други предмети изработени од злато, сребро и платина, односно од легури на овие метали.

Член 3

Предметите од скапоцените метали пред пуштањето во промет подлежат на задолжително испитување и жигосување според одредбите од овој закон.

II. Состав и финост на предметите од скапоцени метали**Член 4**

Предмети од скапоцени метали можат да се произведуваат од легури, и тоа:

- 1) од злато со сребро, злато со бакар или злато со сребро и бакар (златни предмети);
- 2) од сребро со бакар (сребрени предмети);
- 3) од платина со сребро и бакар (предмети од платина).

Член 5

На легурите од членот 4 на овој закон можат да им се додаваат и други метали.

Производителот е должен при поднесувањето на жигосување на предметите од ставот 1 на овој член да назначи кои метали и во која количина ѝ се додадени на легурата.

Иридиумот што се наоѓа во легура на предмет од платина се смета како платина.

Предметите од сребро што се позлатени се сметаат како предмети од сребро.

Член 6

Финоста на златото, среброт и платината во предметите од скапоцени метали се означува во илјадни делови на нивната маса (X/1000).

Предметите од скапоцени метали мораат да ги имаат следните степени на финост:

- 1) златни предмети:
  - I степен финост — 950 илјадни (950/1000);
  - II степен финост — 840 илјадни (840/1000);
  - III степен финост — 750 илјадни (750/1000);
  - IV степен финост — 583 илјадни (583/1000);
- 2) сребрени предмети:
  - I степен финост — 950 илјадни (950/1000);
  - II степен финост — 900 илјадни (900/1000);
  - III степен финост — 800 илјадни (800/1000);
- 3) предмети од платина:
  - 950 илјадни (950/1000).

Член 7

Предметите од скапоцени метали што имаат финост поголема од финоста пропишана за определен степен во членот 6 на овој закон, а помала од наредниот повисок степен, се сметаат како да ја имаат финоста на тој определен степен.

Член 8

Производителот е должен предметот од скапоцен метал да го обележи со својот знак (знакот на производителот) и со ознаката на степенот на финоста.

Производителот не може врз предметите од скапоцени метали да става други знаци освен знакот на производителот и ознаката на степенот на финоста.

Знакот на производителот мора да биде регистриран кај Управата за мерки и скапоцени метали.

III. Испитување и жигосување на предмети од скапоцени метали**Член 9**

Предметите од скапоцени метали пред пуштањето во промет подлежат на задолжително испитување во поглед на составот и финоста.

Исправноста на предметите од скапоцени метали во поглед на составот и финоста се потврдува со натиснување на пропишаниот жиг.

Член 10

На задолжително испитување и жигосување не подлежат:

- 1) апарати и инструменти што служат за истражувачки цели, апарати и инструменти што служат за здравствени цели, средства за производство и средства за лабораториски испитувања;
- 2) ковано злато, сребро и платина (златници, дукати, пари), освен ако се во неразделива врска со други предмети;
- 3) предмети од скапоцени метали што се потполно превлечени со емајл, скапоцен камен, бисер или со други слични предмети;
- 4) предмети од скапоцени метали од постаро производство што имаат научна, уметничка, историска или културна вредност;
- 5) окови на скапоцен камен, бисер или друг предмет кај кои масата на скапоцениот метал е незначителна;
- 6) перца за пенкала.

Член 11

Предметите од скапоцени метали што се наменети за извоз не подлежат на задолжително испитување и жигосување ако извозникот поднесе доказ дека странскиот увозник бара тие предмети да не се жигосат или да имаат поинаков состав и финост отколку што е пропишано тоа со овој закон.

Член 12

Предметите од скапоцени метали во лична сопственост подлежат на задолжително испитување и жигосување само ако имателот ги пушта во промет.

Органот на контролата е должен, на барање од имателот на предметот од скапоцен метал, да изврши испитување и жигосување на таков предмет иако имателот предметот не го пушта во промет.

Одредбата од ставот 2 на овој член се однесува и на предметот од скапоцен метал во лична сопственост што ќе го поднесе на жигосување работна организација или занаетчиски дуќан на самостоен занаетчија по извршената поправка или преработка на тој предмет.

Ако при испитувањето се утврди дека предметот од скапоцен метал го нема ниту најнискиот степен на финост од членот 6 на овој закон, таков предмет ќе му се врати на неговиот имател нежигосан.

Член 13

Ако жигосан предмет од скапоцен метал биде изменет или преработен, пред пуштањето во промет мора повторно да се поднесе на испитување и жигосување.

Член 14

Испитувањето и жигосувањето на предметите од скапоцени метали го вршат органите на управата за мерки и скапоцени метали (во понатамошниот текст: органите на контролата).

Член 15

Производителите се должни на органот на контролата, при поднесувањето на предметите од скапоцени метали на испитување и жигосување, да поднесат писмена пријава во која ќе се значи видот на предметот, бројот на парчињата, масата и составот на легурата.

За увезени предмети од скапоцени метали како пријава се смета царинската декларација, што е

должен увозникот на тие предмети да му ја поднесе на органот на контролата.

Член 16

Ако органот на контролата со испитување утврди дека поднесениот предмет од скапоцен метал ја има финоста од членот 6 на овој закон, ќе изврши жигосување на предметот.

Ако со испитување се утврди дека поднесениот предмет го нема ниту најнискиот степен на финост од членот 6 на овој закон, органот на контролата ќе го ускрати жигосувањето.

Ако со испитување се утврди дека поднесениот предмет го нема ниту најнискиот степен на финост од членот 6 на овој закон но дека има повеќе од 200 илјадни делови скапоцен метал во легурата, органот на контролата ќе го направи предметот на соодветен начин негоден за пуштање во промет (ќе го исече, искрши и сл.).

Одредбата од ставот 3 на овој член не се однесува на предметите во лична сопственост на граѓаните.

Член 17

Ако странка не е задоволна со наодот на органот на контролата, може да бара да се изврши повторно испитување.

Ако странката и по повторното испитување не биде задоволна, може од органот на контролата да бара предметот да ѝ се достави на испитување на Управата за мерки и скапоцени метали, чиј наод е конечен.

Член 18

Е забрането пренесување на втиснат жиг врз друг предмет од скапоцен метал.

По извршеното жигосување на предмет од скапоцен метал не смеат да му се додаваат други туѓи тела кои не можат да се видат и да се распознаат.

Член 19

За испитувањето и жигосувањето на предмети од скапоцени метали се плаќа жиговина.

Жиговината на предлог од Управата за мерки и скапоцени метали, ќе ја пропишува сојузниот секретар за индустрија и трговија во спогодба со сојузниот секретар за финансии.

Член 20

Управата за мерки и скапоцени метали ја пропишува: формата на жиговите за означување на финоста, формата на производителскиот знак и начинот на определувањето и обележувањето на финоста.

Управата за мерки и скапоцени метали ги пропишува техничките услови што во поглед на изработката мораат да ги исполнуваат предметите од скапоцени метали што содржат и делови од нескапоцени метали или други материи (кит, гипс, смола и сл.).

Управата за мерки и скапоцени метали, во спогодба со сојузниот секретар за здравство и социјална политика, го пропишува начинот на вршењето на контролата и жигосувањето на златни полуфабрикати за забно-протетски предмети.

IV. Промет на предмети од скапоцени метали

Член 21

На прометот на предмети од скапоцени метали се применуваат општите прописи за прометот на стоки, ако со овој закон не е определено поинаку.

Член 22

Предмети од скапоцени метали можат да се пуштаат во промет само ако се обележени со знакот на производителот и со ознаката на степенот на финоста и ако се жигосани на пропишаниот начин.

Увезени предмети од скапоцени метали можат да се пуштаат во промет ако ја имаат ознаката на степенот на финоста и ако се жигосани на пропишаниот начин.

Член 23

Предметите од скапоцени метали што го немаат ниту најнискиот степен на финоста пропишан во членот 6 од овој закон, но имаат повеќе од 200 илјадни делови скапоцен метал, во легурата, не се сметаат како предмети од скапоцени метали во смисла на овој закон и не можат да се пуштаат во промет.

Предмети од скапоцени метали што имаат финост од 200 илјадни делови или помала, се сметаат како да се произведени од нескапоцени метали.

Член 24

Предметите од скапоцени метали мораат во продавниците да се држат одвоено од предметите од членот 23 став 2 на овој закон, од предметите изработени од други метали и од другите стоки, и мораат да бидат означени како предмети од скапоцени метали.

Член 25

Работните организации и други правни лица што се занимаваат со производство или со промет на предмети од скапоцени метали, како и занаетчиските дуќани на самостојните занаетчии што се занимаваат со производство, поправка или преработка на такви предмети (се должни да ги држат сликите на жиговите за означување на финоста на предметите од скапоцени метали како и лупи и други средства за контрола со помош на кои жиговите и производителските знаци и ознаките на степенот на финоста можат јасно да се видат и разликуваат.

Сликите на жиговите и средствата за контрола од ставот 1 на овој член се должни работните организации, другите правни лица и занаетчиските дуќани на самостојните занаетчии да им ги стават на располагање на заинтересираните лица при купувањето, поправката, или преработката на предметите од скапоцени метали.

V. Надзор и управни мерки

Член 26

Надзор над прометот на предмети од скапоцени метали вршат органите на пазарната инспекција.

Во вршењето на работите на надзор од ставот 1 на овој член органите на пазарната инспекција преземаат мерки за кои се овластени со овој закон и со Основниот закон за пазарната инспекција.

Член 27

Ако орган на пазарната инспекција утврди дека предмет од скапоцен метал што се наоѓа во промет не е жигосан, а според одредбите од овој закон подлежува на жигосување, ќе донесе решение со кое ќе ја забрани продажбата на предметот и ќе нареди да се поднесе предметот на жигосување, а еден примерок од ова решение ќе му достави и на органот на контролата.

Предметот од скапоцен метал за кој е донесено решението од ставот 1 на овој член мора веднаш да се повлече од промет.

Жалбата изјавена против решението од ставот 1 на овој член не го одлага извршувањето на решението.

Член 28

Контрола на исправноста на предметите од скапоцени метали во прометот вршат органите на контролата.

VI. Казнени одредби

Член 29

Со парична казна до 100.000 динари ќе се казни за стопански престап работна организација или друго правно лице:

1) ако пушти во промет предмети од скапоцени метали што не ги исполнуваат пропишаните услови во поглед на составот и финоста (чл. 4, 5 и 6), што не се на пропишаниот начин означени и жигосани (чл. 9, 22 и 23) или за кои е донесено решение за забрана на продажбата (член 27);

2) ако не поднесе на испитување и жигосување жигосани предмети од скапоцен метал што се изменети или преработени (член 13);

3) ако пренесе отпечатен жиг врз друг предмет од скапоцен метал (член 18);

4) ако по извршеното жигосување на предмет од скапоцен метал му додаде други туѓи тела што не можат да се видат и да се распознаат (член 18 став 2).

За дејствие од ставот 1 на овој член ќе се казни и одговорното лице во работна организација или во друго правно лице со парична казна до 3.000 динари.

Член 30

Со парична казна до 3.000 динари ќе се казни за прекршок работна организација или друго правно лице:

1) ако на орган на контролата не му дозволи или му го попречува вршењето на надзорот (член 28);

2) ако во продавницата не ги држи предметите од скапоцени метали издвоено од другите стоки (член 24);

3) ако не ги држи или не ги стави на располагање сликите на жиговите за означување на финоста на предметите од скапоцени метали или средствата за контрола на жиговите (член 25).

За прекршок од ставот 1 на овој член ќе се казни и одговорното лице во работна организација или во друго правно лице со парична казна до 500 динари.

Член 31

Со парична казна до 10.000 динари ќе се казни за прекршок имател на самостоен занаетчиски дуќан, ако стори некое од дејствијата од членот 29 на овој закон, а со парична казна до 3.000 динари, ако стори некое од дејствијата од членот 30 на овој закон.

VII. Преодни и завршни одредби

Член 32

Предметите од скапоцени метали испитани и жигосани пред денот на влегувањето во сила на овој закон, не подлежат на повторно испитување и жигосување.

Член 33

Со денот на влегувањето во сила на овој закон престанува да важи Уредбата за организацијата и работата на Сојузниот уред за мерки и скапоцени метали („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 21/53).

Член 34

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

341.

Врз основа на членот 217 став 1 точка 1 од Уставот на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, издавам

У К А З

ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ПРЕСТАНОК НА ВАЖЕЊЕТО НА ОДЛУКИТЕ ЗА ПРОБНОТО ПРОИЗВОДСТВО НА СТОПАНСКИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ

Се прогласува Законот за престанок на важењето на одлуките за пробното производство на

стопанските организации, што го усвои Сојузната скупштина на седницата на Сојузниот собор од 6 јули 1966 година и на седницата на Стопанскиот собор од 6 јули 1966 година.

П. Р. бр. 441
6 јули 1966 година
Белград

Претседател
на Републиката,
Јосип Броз Тито, с. р.

Претседател
на Сојузната скупштина,
Едвард Кардељ, с. р.

ЗАКОН

ЗА ПРЕСТАНОК НА ВАЖЕЊЕТО НА ОДЛУКИТЕ ЗА ПРОБНОТО ПРОИЗВОДСТВО НА СТОПАНСКИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ

Член 1

Одлуката за пробното производство на стопанските организации („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 38/55) и Одлуката за пробното производство на стопанските организации („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 31/57 и 45/58), во деловите во кои се во сила, престануваат да важат.

Член 2

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

342.

Врз основа на членот 174 од Уставот на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, Сојузната скупштина, на седницата на Сојузниот собор од 5 јули 1966 година и на седницата на Стопанскиот собор од 5 јули 1966 година, донесе

ОДЛУКА

ЗА ИЗМЕНА И ДОПОЛНЕНИЕ НА ОДЛУКАТА ЗА ФИНАНСИРАЊЕ НА ИЗГРАДБАТА НА КАПАЦИТЕТИ ЗА ПРОИЗВОДСТВО НА ГУБРИЊА

1. Во Одлуката за финансирање на изградбата на капацитети за производство на губриња („Службен лист на СФРЈ“, бр. 9/65) во точката 1 цифрата: „3“ се заменува со зборовите: „околу 2“.

2. Износите на учеството на федерацијата утврдени во точката 1 и 2 на Одлуката за финансирање на изградбата на капацитети за производство на губриња, ќе ги усогласи банката со намалување на изградбата на капацитети за производство на вештачко губре од 3 на 2 милиона тони годишно, според точката 1 од оваа одлука.

Износот утврден според ставот 1 од оваа точка банката ќе го намали во периодот од 1967 до 1970 година за 2⁰/_а.

3. Федерацијата ќе учествува во изградбата на капацитетите од точката 1 на Одлуката за финансирање на изградбата на капацитети за производство на губриња првенствено за развој на капацитетите на азотни губриња.

4. Оваа одлука влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

Сојузна скупштина

АС бр. 618
6 јули 1966 година
Белград

Претседател
на Сојузната скупштина,
Едвард Кардељ, с. р.

Претседател
на Стопанскиот собор,
Осман Карабеговиќ, с. р.

Го заменува
претседателот
на Сојузниот собор
Потпретседател,
Сергеј Крајгер, с. р.

343.

Врз основа на членот 175 од Уставот на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, а во врска со членот 29 став 2 од Законот за Сојузниот совет за координација на научните дејности и за Сојузниот фонд за финансирањето на научните дејности, Сојузната скупштина на седницата на Сојузниот собор од 6 јули 1966 година и на седницата на Просветно-културниот собор од 21 јуни 1966 година, донесе

О Д Л У К А**ЗА ПОТВРДУВАЊЕ НА ЗАВРШНАТА СМЕТКА НА СОЈУЗНИОТ ФОНД ЗА ФИНАНСИРАЊЕ НА НАУЧНИТЕ ДЕЈНОСТИ**

Се потврдува завршната сметка на Сојузниот фонд за финансирање на научните дејности што ја усвои Управниот одбор на Сојузниот фонд за финансирање на научните дејности на седницата од 4 февруари 1966 година.

Сојузна скупштина

АС бр. 602
8 јули 1966 година
Белград

Претседател
на Сојузната скупштина,
Едвард Кардељ, с. р.

Претседател на Просветно-културниот собор, Гуро Кладарин, с. р.	Го заменува претседателот на Сојузниот собор Потпретседател, Сергеј Крајгер, с. р.
--	--

344.

Врз основа на членот 175 од Уставот на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, а во врска со членот 15 став 5 од Законот за Сојузниот совет за координација на научните дејности и за Сојузниот фонд за финансирање на научните дејности, Сојузната скупштина на седницата на Сојузниот собор од 6 јули 1966 година и на седницата на Просветно-културниот собор од 21 јуни 1966 година, донесе

О Д Л У К А**ЗА ПОТВРДУВАЊЕ НА ФИНАНСИСКИОТ ПЛАН НА СОЈУЗНИОТ ФОНД ЗА ФИНАНСИРАЊЕ НА НАУЧНИТЕ ДЕЈНОСТИ**

Се потврдува финансискиот план на Сојузниот фонд за финансирање на научните дејности, што го усвои Управниот одбор на Сојузниот фонд за финансирање на научните дејности на седницата од 27 март 1966 година.

Сојузна скупштина

АС бр. 601
8 јули 1966 година
Белград

Претседател
на Сојузната скупштина,
Едвард Кардељ, с. р.

Претседател на Просветно-културниот собор, Гуро Кладарин, с. р.	Го заменува претседателот на Сојузниот собор Потпретседател, Сергеј Крајгер, с. р.
--	--

345.

Врз основа на членот 175 од Уставот на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, а во врска со членот 12 став 1 од Законот за Сојузниот совет за координација на научните дејности и за Сојузниот фонд за финансирање на научните дејности, Сојузната скупштина на седницата на Сојузниот собор од 6 јули 1966 година и на седницата на Просветно-културниот собор од 21 јуни 1966 година, донесе

О Д Л У К А**ЗА ПОТВРДУВАЊЕ НА СТАТУТОТ НА СОЈУЗНИОТ ФОНД ЗА ФИНАНСИРАЊЕ НАУЧНИТЕ ДЕЈНОСТИ**

Се потврдува Статутот на Сојузниот фонд за финансирање на научните дејности, што го усвои Управниот одбор на Сојузниот фонд за финансирање на научните дејности на седницата од 25 октомври 1965 година.

Сојузна скупштина

АС бр. 600
8 јули 1966 година
Белград

Претседател
на Сојузната скупштина,
Едвард Кардељ, с. р.

Претседател на Просветно-културниот собор, Гуро Кладарин, с. р.	Го заменува претседателот на Сојузниот собор Потпретседател, Сергеј Крајгер, с. р.
--	--

346.

Врз основа на членот 175 од Уставот на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, а во врска со членот 7 став 1 од Законот за Сојузниот совет за координација на научните дејности и за Сојузниот фонд за финансирање на научните дејности Сојузната скупштина на седницата на Сојузниот собор од 8 јули 1966 година и на седницата на Просветно-културниот собор од 21 јуни 1966 година, донесе

О Д Л У К А**ЗА ПОТВРДУВАЊЕ НА СТАТУТОТ НА СОЈУЗНИОТ СОВЕТ ЗА КООРДИНАЦИЈА НА НАУЧНИТЕ ДЕЈНОСТИ**

Се потврдува Статутот на Сојузниот совет за координација на научните дејности, што го усвои Сојузниот совет за координација на научните дејности на седницата од 24 декември 1965 година.

Сојузна скупштина

АС бр. 475
8 јули 1966 година
Белград

Претседател
на Сојузната скупштина,
Едвард Кардељ, с. р.

Претседател на Просветно-културниот собор, Гуро Кладарин, с. р.	Го заменува претседателот на Сојузниот собор Потпретседател, Сергеј Крајгер, с. р.
--	--

347.

Врз основа на членот 178 алинеја 3 и членот 227 став 3 од Уставот на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, а на предлог на претседателот на Сојузниот извршен совет, Сојузната скупштина на седницата на Сојузниот собор од 6 јули 1966 година, донесе

О Д Л У К А

ЗА РАЗРЕШУВАЊЕ ЧЛЕН НА СОЈУЗНИОТ ИЗВРШЕН СОВЕТ

Од функцијата член на Сојузниот извршен совет се разрешува сојузниот пратеник Светислав Стефановиќ.

Сојузна скупштина

АС бр. 664

8 јули 1966 година

Белград

Претседател
на Сојузната скупштина,
Едвард Кардељ, с. р

Го заменува претседателот
на Сојузниот собор
Потпретседател,

Сергеј Крајгер, с. р

348.

Врз основа на членот 3 став 1 од Законот за паритетот на динарот („Службен лист на СФРЈ“, бр. 33/65), Сојузниот извршен совет донесува

О Д Л У К А

ЗА ИЗМЕНИ И ДОПОЛНЕНИЈА НА ОДЛУКАТА ЗА НАЧИНОТ НА ПРЕСМЕТУВАЊЕ НА КУРСНИТЕ РАЗЛИКИ

1. Во Одлуката за начинот на пресметување на курсните разлики („Службен лист на СФРЈ“, бр. 33/65, 38/65, 40/65 и 45/65) во точката 4 по ставот 2 се додава нов став 3, кој гласи:

„Курсните разлики што ќе настанат од увозот на стоки што го извршиле овластени увозници во свое име а за туѓа сметка, се должни да ги уплатат корисниците на стоките за чија сметка се увезени стоките.“

Досегашниот став 3 станува став 4.

2. Во точката 7 став 1 одредбата под 4 на крајот се додаваат записка и зборовите: „а до 31 мај 1967 година општествените правни лица што за свои потреби добиваат средства од буџетот, а се должни да ги плаќаат курсните разлики“.

По ставот 3 се додава нов став 4, кој гласи:

„Курсните разлики на средствата што ги држат на девизни сметки кај банките во Југославија или кај банките и деловните партнери во странство нема да ги плаќаат општествените правни лица и граѓанските правни лица, ако тие средства потекуваат од помош или од подароци од странство.“

3. Оваа одлука влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

Р. п. бр. 55

22 јуни 1966 година

Белград

Сојузен извршен совет

Претседател,
Петар Стамболиќ, с. р.

349.

Врз основа на членот 46 точка 1 од Законот за општествената контрола на цените („Службен лист на СФРЈ“, бр. 30/62 и „Службен лист на СФРЈ“, бр. 15/65 и 57/65), Сојузниот извршен совет донесува

О Д Л У К А

ЗА НАЧИНОТ НА ФОРМИРАЊЕ НА ОПРЕДЕЛЕНИТЕ ЦЕНИ НА ПРЕВОЗОТ НА ЈУГОСЛОВЕНСКИТЕ ЖЕЛЕЗНИЦИ

1. Цените на превозот на патниците и стоките на железничките транспортни претпријатија, утврдени врз основа на законот, мораат да се искажат во еден износ за целиот превозен пат и во единствената таблица на цените, согласно со членот 6 од Законот за организацијата на југословенските железници („Службен лист на СФРЈ“, бр. 5/66).

2. Цените на превозот на стоките од точката 1 на оваа одлука во внатрешниот сообраќај, извозот и увозот мораат да се формираат така што на релацији подолги од 200 km рамномерно да се намалуваат (дегресија на цените) во определени проценти што се зависни од должината на превозниот пат и од тарифниот разред, и тоа:

Зони на отстојание	Тарифен разред			
	1 и 2	3 и 4	5 и 6	
од 201 до 300 км	до 5%	4%	3%	
од 301 до 500 км	до 10%	8%	6%	
од 501 до 700 км	до 15%	12%	9%	
од 701 до 1000 км	до 20%	16%	12%	

3. Генералниот директор на Заедницата на Југословенските железници ќе ја утврди, врз основа на членот 38 точка 8 од Законот за организацијата на Југословенските железници, единствената таблица на цените на превозот на патниците и единствената таблица на превозот на стоките со дегресијата според точката 2 од оваа одлука и ќе го пропише начинот на примената на тие таблица.

Единствените таблица на цените за превоз на патници и за превоз на стоки мораат да се објават најдоцна до 31 јули 1965 година.

4. Цените формирани според одредбите од оваа одлука ќе се применуваат од 1 септември 1966 година.

5. Оваа одлука влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

Р. п. бр. 54

8 јули 1966 година

Белград

Сојузен извршен совет

Претседател,
Петар Стамболиќ, с. р.

350.

Врз основа на членот 59 во врска со чл. 28 до 35 од Основниот закон за заштита на растенијата од болести и штетници („Службен лист на СФРЈ“, бр. 13/65), сојузниот секретар за земјоделство и шумарство пропишува

П Р А В И Л Н И К

ЗА ИЗМЕНА НА ПРАВИЛНИКОТ ЗА НАЧИНОТ ЗА ВРШЕЊЕ ЗДРАВСТВЕНА КОНТРОЛА НА РАСТЕНИЈАТА, ЗЕМЈАТА И ОРГАНСКОТО ГУЌЕ И ЗА МЕРКИТЕ ЗА СПРЕЧУВАЊЕ НА ШИРЕЊЕТО И СУЗБИВАЊЕ НА РАСТИТЕЛНИТЕ БОЛЕСТИ И ШТЕТНИЦИ ПРИ УВОЗОТ, ИЗВОЗОТ И ПРОВОЗОТ

Член 1

Во Правилникот за начинот на вршење здравствена контрола на растенијата, земјата и орга-

ското губре и за мерките за спречување на ширењето и сузбивање на растителните болести и штетници при увозот, извозот и провозот („Службен лист на СФРЈ“, бр. 41/65) во членот 3 став 1 зборовите: „костеново и иглолисно дрво“ се заменуваат со зборовите: „дрво на костен и петоглолисни борови“.

Член 2

Овој правилник влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

Бр. 04-2750/1
30 јуни 1966 година
Белград

Заменик
сојузен секретар
за земјоделство и шумарство,
Душан Илиевиќ, с. р.

351.

Врз основа на членот 14 став 5 и членот 44 од Законот за Народната банка на Југославија („Службен лист на СФРЈ“, бр. 12/65), членот 101 став 2 и членот 102 од Законот за банките и кредитните работи („Службен лист на СФРЈ“, бр. 12/65, 29/65, 4/66 и 26/66) и чл. 1 и 15 од Законот за мерките на кредитната политика во 1966 година („Службен лист на СФРЈ“, бр. 57/65), гувернерот на Народната банка на Југославија донесува

О Д Л У К А

ЗА ИЗМЕНИ НА ОДЛУКАТА ЗА ПОБЛИСКИТЕ УСЛОВИ И ЗА РОКОВИТЕ ЗА ДАВАЊЕ И КОРИСТЕЊЕ НА КРАТКОРОЧНИТЕ КРЕДИТИ ВО 1966 ГОДИНА

1. Во Одлуката за поблиските услови и за роковите за давање и користење на краткорочните кредити во 1966 година („Службен лист на СФРЈ“, бр. 11/66 и 19/66) во точката 6 ставот 2 се менува и гласи:

„Роковите за враќање на кредитите за продажба на стоки не можат да бидат подолги од 3 месеци, сметајќи од денот на користењето на кредитот.“

2. Точката 8 се менува и гласи:

„Кредити за купување стоки банките можат да даваат до износот на фактурата за купените стоки што служи како основ за користење на кредитот, и тоа само ако договорениот рок за плаќање не е подолг од 20 дена и ако од денот на издавањето на фактурата не поминале повеќе од 30 дена.

Роковите за враќање на кредитот за купување на стоки не можат да бидат подолги од 3 месеци, сметајќи од денот на користењето на кредитот.“

3. Точката 10 се менува и гласи:

„Кредити за сезонски залихи на готови стоки банките можат да даваат само за зголемениот обем на залихите на тие стоки кој настанува поради сезонската неусогласеност помеѓу производството и продажбата односно помеѓу набавката и продажбата.“

4. Точката 11 се менува и гласи:

„Кредити за сезонски залихи на репродукционен материјал банките можат да им даваат на производителски стопански организации, и тоа само за зголемениот обем на тие залихи кој настанува поради сезонската неусогласеност помеѓу набавката и преработката.“

5. Точката 12 се менува и гласи:

„Кредити за вонредни залихи на стоки банките можат да даваат по исклучок, кога ќе настапат вонредни околности врз кои барателот на кредит, според оценката на банката, не можел на влијае. Во тој случај банките ќе даваат кредити првенствено за зголемениот обем на залихите на стоките кој настанува како последица од условите на продажбата односно набавката на странскиот пазар.“

6. Деловните банки се должни височината и обемот на давањето на краткорочни кредити на комитентите да ги усогласат така што вкупното ниво на тие кредити кај сите банки до крајот на октомври 1966 година да не го надминува нивото на кредитите што ќе го определи Народната банка на Југославија согласно со потребите за стабилизација на пазарот.

7. Народната банка на Југославија ќе бара од деловните банки да го намалат обемот на краткорочните кредити, ако утврди дека тие со својата кредитна активност овозможуваат висока ликвидност на своите комитенти.

8. Одредбите од точ. 6 и 7 на оваа одлука не се однесуваат на краткорочните кредити за извоз на стоки, за залихи на стоки приготвени за извоз и за производство на стоки за извоз.

9. Оваа одлука влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

О. бр. 46
11 јули 1966 година
Белград

Народна банка на Југославија

Гувернер,
др Никола Миљаниќ, с. р.

352.

Врз основа на членот 4 став 1 и членот 25 став 4 од Законот за југословенските стандарди („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 16/60 и 30/62), директорот на Југословенскиот завод за стандардизација донесува

Р Е Ш Е Н И Е

ЗА ЈУГОСЛОВЕНСКИТЕ СТАНДАРДИ ЗА ИСПИТУВАЊЕ НА ЦИНКОВАТА ПРЕВЛЕКА

1. Во издание на Југословенскиот завод за стандардизација се донесуваат следните југословенски стандарди:

Испитување на рамномерноста на цинковата превлека со бакарен сулфат, на железни или челични предмети — — — — — JUS C.A6.020

Испитување на маса на цинк на поцинкувани челични и железни предмети — — — — — JUS C.A6.021

2. Југословенските стандарди од точката 1 на ова решение се објавени во посебно издание на Југословенскиот завод за стандардизација, кое е составен дел од ова решение.

3. Југословенските стандарди од точката 1 на ова решение се задолжителни и влегуваат во сила на 1 јануари 1967 година.

Бр. 04-4331/1
28 јуни 1966 година
Белград

Директор
на Југословенскиот завод за
стандардизација,
Славољуб Виторовиќ, с. р.

353.

Врз основа на членот 4 став 1 и членот 25 став 4 од Законот за југословенските стандарди („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 16/60 и 30/62), директорот на Југословенскиот завод за стандардизација донесува

Р Е Ш Е Н И Е

ЗА ЈУГОСЛОВЕНСКИТЕ СТАНДАРДИ ОД ОБЛАСТА НА ХЕМИСКАТА ПРЕРАБОТКА НА ДРВО

1. Во издание на Југословенскиот завод за стандардизација се донесуваат следните југословенски стандарди:

Целулоза за производство вискозних предива и целофан — — — —	JUS H.N.4.101
Целулоза. Земање мостри — — — —	JUS H.N.8.130
Целулоза. Определување алфа-, бета- и гама-целулоза — — — —	JUS H.N.8.131
Целулоза. Определување на бакровиот број — — — — — — — —	JUS H.N.8.132
Целулоза. Определување вискозноста на целулозата во раствор на купри-тетраминхидроксид — — — —	JUS H.N.8.133
Целулоза. Определување содржината на материј растворииви во смес на ментол-бензен — — — — —	JUS H.N.8.134
Целулоза. Определување содржината на сува материја — — — — —	JUS H.N.8.135
Целулоза. Определување содржината на пепелот — — — — — — — —	JUS H.N.8.136
Целулоза. Определување содржината на SiO ₂ и CaO — — — — —	JUS H.N.8.137
Целулоза. Определување степенот на белината — — — — — — — —	JUS H.N.8.138
Целулоза. Определување на реакционата способност за формирање на вискозата — — — — — — — —	JUS H.N.8.139

2. Југословенските стандарди од точката 1 на ова решение се објавени во посебно издание на Југословенскиот завод за стандардизација, кое е составен дел од ова решение.

3. Југословенските стандарди од точката 1 на ова решение се применуваат од 1 јули 1967 година.

Бр. 08-4391/1
29 јуни 1966 година
Белград

Директор
на Југословенскиот завод
за стандардизација,
Славољуб Виторовиќ, с. р.

354.

Врз основа на членот 4 став 1 и членот 25 став 4 од Законот за југословенските стандарди („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 16/60 и 30/62), директорот на Југословенскиот завод за стандардизација донесува

РЕШЕНИЕ

ЗА ЈУГОСЛОВЕНСКИТЕ СТАНДАРДИ ЗА МАШИНИ АЛАТКИ

1. Во издание на Југословенскиот завод за стандардизација се донесуваат следните југословенски стандарди:

Средства за придржување предмети на машини алатки. Средишни гнезда од 60° — — — — —	JUS M.A.5.210
Средства за придржување предмети на машини алатки. Средишни гнезда од 60° со навој — — — — —	JUS M.A.5.212
Типизација на машини алатки. Растојание Т жлебови. Широчина на работни маси — — — — —	JUS M.G.0.061

2. Југословенските стандарди од точката 1 на ова решение се објавени во посебно издание на Југословенскиот завод за стандардизација, кое е составен дел од ова решение.

3. Југословенските стандарди од точката 1 на ова решение се задолжителни и влегуваат во сила на 1 јануари 1967 година.

4. Престануваат да важат следните југословенски стандарди:

Средишни гнезда од 60° — — — —	JUS M.A.5.210
Средишни гнезда од 60° со навој — — — —	JUS M.A.5.212

донесени со Решението за донесување југословенски стандарди за спирални бургии („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 26/53)

5. Југословенските стандарди од точката 4 на ова решение престануваат да важат на 1 јануари 1967 година.

Бр. 11-4392/1
29 јуни 1966 година
Белград

Директор
на Југословенскиот завод
за стандардизација,
Славољуб Виторовиќ, с. р.

355.

Врз основа на членот 4 став 1 и членот 25 став 4 од Законот за Југословенските стандарди („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 16/60 и 30/62), директорот на Југословенскиот завод за стандардизација донесува

РЕШЕНИЕ

ЗА ЈУГОСЛОВЕНСКИОТ СТАНДАРД ОД ОБЛАСТА НА ТЕХНИКАТА ЗА ЗАВАРУВАЊЕ

1. Во издание на Југословенскиот завод за стандардизација се донесува следниот југословенски стандард:

Техника за заварување метали. Класификација на грешките при заварувањето — — — — —	JUS S.T.3.020
--	---------------

2. Југословенскиот стандард од точката 1 на ова решение е објавен во посебно издание на Југословенскиот завод за стандардизација, кое е составен дел од ова решение.

3. Југословенскиот стандард од точката 1 на ова решение се применува од 1 јануари 1967 година.

Бр. 11-4393/1
29 јуни 1966 година
Белград

Директор
на Југословенскиот
завод за стандардизација,
Славољуб Виторовиќ, с. р.

356.

Врз основа на членот 4 став 1 и членот 25 став 4 од Законот за југословенските стандарди („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 16/60 и 30/62), директорот на Југословенскиот завод за стандардизација донесува

РЕШЕНИЕ

ЗА ЈУГОСЛОВЕНСКИТЕ СТАНДАРДИ ОД ОБЛАСТА НА ХЕМИСКАТА ИНДУСТРИЈА

1. Во издание на Југословенскиот завод за стандардизација се донесуваат следните југословенски стандарди:

Халогени деривати на јагленоводород. Трихлоретилен, технички, стабилизирани — — — — —	JUS H.B.2.030
Халогени деривати на јагленоводород. Перхлоретилен, технички — — — — —	JUS H.B.2.035
Чисти хемикалии. Азотна киселина — — — — —	JUS H.G.2.066
Чисти хемикалии. Оксална киселина — — — — —	JUS H.G.3.120
Чисти хемикалии. Лимонска киселина — — — — —	JUS H.G.3.123

2. Југословенските стандарди од точката 1 на ова решение се објавени во посебно издание на Југословенскиот завод за стандардизација, кое е составен дел од ова решение.

3. Југословенските стандарди од точката 1 на ова решение се задолжителни и влегуваат во сила на 1 јануари 1967 година.

Бр. 22-4390/1
29 јуни 1966 година
Белград

Директор
на Југословенскиот завод
за стандардизација,
Славољуб Виторовиќ, с. р.

357.

Врз основа на членот 4 став 1 и членот 25 став 4 од Законот за југословенските стандарди („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 16/60 и 30/62), директорот на Југословенскиот завод за стандардизација донесува

РЕШЕНИЕ ЗА ЈУГОСЛОВЕНСКИОТ СТАНДАРД ЗА РАДИЈАТОРИ

1. Во издание на Југословенскиот завод за стандардизација се донесува следниот југословенски стандард:

Радијатори од леано железо,
членкави. Форма и мери — — — JUS M.E6.051

2. Југословенскиот стандард од точката 1 на ова решение е објавен во посебно издание на Југословенскиот завод за стандардизација, кое е составен дел од ова решение.

3. Југословенскиот стандард од точката 1 на ова решение е задолжителен и влегува во сила на 1 јануари 1967 година.

Бр. 04-4329/1
28 јуни 1966 година
Белград

Директор
на Југословенскиот завод за
стандардизација,
Славољуб Виторовиќ, с. р.

358.

Врз основа на членот 4 став 1 и членот 25 став 4 од Законот за југословенските стандарди („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 16/60 и 30/62), директорот на Југословенскиот завод за стандардизација донесува

РЕШЕНИЕ ЗА ЈУГОСЛОВЕНСКИЕ СТАНДАРДИ ЗА ГРАДЕЖЕН ОКОВ

1. Во издание на Југословенскиот завод за стандардизација се донесуваат следните југословенски стандарди:

Брави за метални врати, универзални. Форма и мери — — — JUS M.K3.031

Брави со цилиндричен јазик за метални врати, универзални. Форма и мери — — — JUS M.K3.032

Оков за градежна столарија:
Брави без клуч за внатрешни врати на стан, универзални. Форма и мери — — — JUS M.K3.033

Прифатна плоча аголна, универзална, за брави без клуч за внатрешни врати на стан. Форма и мери — — — JUS M.K3.044

Прифатна плоча рамна, универзална, за брави без клуч за внатрешни врати на стан. Форма и мери — — — JUS M.K3.045

Штитови за брави без клуч за внатрешни врати на стан. Форма и мери — — — JUS M.K3.062

Всадно јазиче. Форма и мери — JUS M.K3.231

Еднокрака квачица со штит за прозорец, за всадно јазиче. Форма и мери — — — — — — — — — JUS M.K3.239

Прифатна плочка за всадно јазиче. Форма и мери — — — — — — — — — JUS M.K3.264

2. Југословенските стандарди од точката 1 на ова решение се објавени во посебно издание на Југословенскиот завод за стандардизација, кое е составен дел од ова решение.

3. Југословенските стандарди од точката 1 на ова решение се задолжителни и влегуваат во сила на 1 февруари 1967 година

Бр. 04-4327/1
28 јуни 1966 година
Белград

Директор
на Југословенскиот завод за
стандардизација,
Славољуб Виторовиќ, с. р.

359.

Врз основа на членот 34 од Законот за промет на лекови („Службен лист на СФРЈ“, бр. 15/65), во врска со точката 13 од Упатството за пропишување и издавање на лекови („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 2/56), началникот на Управата за фармацевтска служба и медицинско снабдување донесува

РЕШЕНИЕ ЗА ЛЕКОВИТЕ ШТО МОЖАТ ДА СЕ ИЗДАВААТ БЕЗ ЛЕКАРСКИ РЕЦЕПТ

1. Без лекарски рецепт можат да се издаваат лековите што во Југословенската фармакопеја не се обележени со знакот на еден крст (+) или со знаци на два крста (++) како и лековите наведени во Листата I, што е напечатена кон ова решение и негов е составен дел

2. Без лекарски рецепт можат да се издаваат и лековите во определени количини наведени во Листата II, што е напечатена кон ова решение и негов е составен дел.

3. Без лекарски рецепт можат само на барање од здравствена установа да се издаваат лековите наведени во Листата III, што е напечатена кон ова решение и негов е составен дел.

4. Со денот на влегување во сила на ова решение престанува да важи Решението за лековите што можат да се издаваат без лекарски рецепт („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 18/62)

5. Ова решение влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

15. Бр. 500/1
10 јуни 1966 година
Белград

Началник
на Управата за фармацевтска служба
и медицинско снабдување,
Венцеслав Павлов, с. р.

ЛИСТА I

- 1) Abin, дражеје, „Југодијететика“;
- 2) A-Ce-De, сируп, „Крка“;
- 3) Acetisal, таблете, „Алкалоид“, „Фармакос“, „Галеника“ и „Хемофарм“;
- 4) Acetysal, таблете, „Медика“, „Серво Михал“ и „Здравље“;
- 5) Acetysal-Chinin, дражеје, „Хемофарм“;
- 6) Acidum acetylsalicylicum, таблете, „Крка“;
- 7) Acisal, таблете, „Плива“;
- 8) Acychin, дражеје, „Галеника“;

- 9) Acynorm, дражеје, „Крка“;
- 10) Alcodin, сируп, „Алкалоид“;
- 11) Alginal, „Југодијететика“;
- 12) Althaeae radix, „Далмацијабиље“;
- 13) Alugel, таблете, „Лек“;
- 14) Amargum liquidum, „Лек“;
- 15) Amcofen, таблете, „Крка“;
- 16) Amidocain, раствор, „Босналијек“;
- 17) Andol, таблете, „Југодијететика“;
- 18) Antibion, вагиналне таблете, „Алкалоид“;
- 19) Antistin-Privin, раствор, „Ciba“;
- 20) Aplosan, „Југодијететика“;
- 21) Aqua redestillata, ампуле, „Алкалоид“, „Галеника“, „Хемофарм“, Институт за серуме и вакцине „Торлак“ — Београд, „Југодијететика“, „Крка“, „Лек“, „Плива“, „Серум завод“ — Калиновица и „Здравље“;
- 22) Asepsol, раствор, „Плива“;
- 23) Astma, цигарете, „Биљана“;
- 24) Astmin, цигарете, „Далмацијабиље“;
- 25) Azukot, таблете, „Југодијететика“;
- 26) B-Complex, дражеје, „Крка“;
- 27) B-Complex, гранулат, „Крка“;
- 28) Bebitvit, „Југодијететика“;
- 29) Bedoxin, таблете, „Галеника“;
- 30) Benadon, таблете, „Roche“;
- 31) Benil, раствор 0,5% (промила), „Крка“;
- 32) Benil, раствор 1% (промила), „Крка“;
- 33) Benil, желе, „Крка“;
- 34) Beviplex, дражеје, „Галеника“;
- 35) Beviplex, гранулат, „Галеника“;
- 36) Beviplex, капи, „Галеника“;
- 37) BIF, „Југодијететика“;
- 38) Bilacid, дражеје, „Галеника“;
- 39) Boral, маст, „Алкалоид“;
- 40) Borogal, борни крем, „Галеника“;
- 41) Borvazelin, „Алкалоид“, „Босналијек“, „Крка“ и „Здравље“;
- 42) Brassican, сируп, „Будимка“;
- 43) Bumilen, кисело млеко у праху, „Ennstal“;
- 44) Caffetin, таблете, „Алкалоид“;
- 45) Calcedevit, таблете, „Алкалоид“;
- 46) Calcetiv D, таблете, „Галеника“;
- 47) Calcibrom, гранулат, „Алкалоид“ и „Галеника“;
- 48) Calcibrom, таблете, „Алкалоид“ и „Галеника“;
- 49) Camilac, „Liempt“;
- 50) Capsiment, liquidum, „Босналијек“;
- 51) Carbo medicinalis, гранулат, „Алкалоид“;
- 52) Carbo medicinalis, таблете, „Алкалоид“ и „Медика“;
- 53) Ceratonia, „Југодијететика“;
- 54) Ceratonia, гранулат, „Југодијететика“;
- 55) Cetavlex, крем, „I.C.P.“;
- 56) Cetavlon, pulvis, „I.C.P.“;
- 57) Cetavlon, раствор, „I.C.P.“ и „Серум завод“ — Калиновица;
- 58) Sevikalcit, таблете, „Босналијек“;
- 59) Chamomillae flos, „Далмацијабиље“;
- 60) Chinisal, дражеје, „Фармакос“;
- 61) Chloroxyn, таблете, „Хемофарм“;
- 62) Cholagit, дражеје, „Галеника“;
- 63) Choloboldin, дражеје, „Галеника“;
- 64) Ciloprin, капи за уши, „Крка“;
- 65) Codacyl, таблете, „Галеника“;
- 66) Codarphen, таблете, „Алкалоид“;
- 67) Cofalgol, таблете, „Лек“;
- 68) Coffaminophen, таблете, „Фармакос“;
- 69) Coffecetin, таблете, „Галеника“;
- 70) Coffecodin, таблете, „Лек“;
- 71) Contrafer G, вагинални желе, „Галеника“;
- 72) Contrafer T, вагиналне таблете, „Галеника“;
- 73) C-Rutin, таблете, „Лек“;
- 74) C-Vitamin, таблете, „Алкалоид“ и „Лек“;
- 75) Cyclopyrin, таблете, „Галеника“;
- 76) Dekstracid, „Југодијететика“;
- 77) Dekstromalt, „Југодијететика“;
- 78) Dequadin, таблете, „Importex Chimici pharmaceutici“;
- 79) Dermothiol, маст, „Алкалоид“ и „Галеника“;
- 80) Diabenyl-Rhinex, раствор, „Алкалоид“ и „Галеника“;
- 81) Diaplyrin, супозиторије, „Лек“;
- 82) Digestal, дражеје, „Галеника“;
- 83) Diplivan, капи за нос, „Плива“;
- 84) Di-Sal, „Крка“;
- 85) Diuramon, дражеје, „Плива“;
- 86) Dulcolax, дражеје, „Здравље“;
- 87) Dulcolax, супозиторије, „Здравље“;
- 88) Endiaron, таблете, „Spofa“;
- 89) Enterobin, маст, „Галеника“;
- 90) Enteroseptol, таблете, „Галеника“;
- 91) Entero-Vioform, таблете, „Ciba“;
- 92) Enzynorm, дражеје, „Nordmark Werke“;
- 93) Ephecodin, дражеје, „Здравље“;
- 94) Ephecodin, сируп, „Здравље“;
- 95) Ephedrin, маст, „Алкалоид“ и „Галеника“;
- 96) Ephedrotussin, сируп, „Здравље“;
- 97) Ephetussin, сируп, „Плива“;
- 98) Eulaxin, таблете, „Плива“;
- 99) Expectorol, дражеје, „Плива“;
- 100) Farmaplex, дражеје, „Фармакос“;
- 101) Festal, дражеје, „Hoechst“ и „Серво Михаљ“;
- 102) Finalgon, маст, „Здравље“;
- 103) Frangolax, дражеје, „Биљана“;
- 104) Galipyrin, таблете, „Галеника“;
- 105) Galophyt, гранулат, „Алкалоид“ и „Галеника“;
- 106) Gastol, плочице, „Југодијететика“;
- 107) Genogel, желе, „Лек“;
- 108) Genosan, желе, „Лек“;
- 109) Genosol, вагиналне таблете, „Лек“;
- 110) Genotan, паста, „Лек“;
- 111) Genoval, овуле, „Лек“;
- 112) Gingiflavin, раствор, „Биљана“;
- 113) Globuli vaginales cum Gyrodalo, „Крка“;
- 114) Glutamin, гранулат, „Босналијек“;
- 115) Glutamin, сируп, „Босналијек“;
- 116) Glutamin, таблете, „Босналијек“;
- 117) Helminal, дражеје, „Merck“;
- 118) Helmitin, сируп, „Крка“;
- 119) Helmitin, таблете, „Крка“;
- 120) Hemalgot, таблете, „Хемофарм“;
- 121) Hexamethylentetraminum, таблете, „Босналијек“;
- 122) Hyperprotidine 60, гранулат, „Guigoz“;
- 123) Hyperprotidine 92, прах, „Guigoz“;
- 124) Imidin, капи за нос, „Фармакос“;
- 125) Infantan, маст, „Алкалоид“ и „Галеника“;
- 126) Ipecan, сируп, „Лек“;
- 127) Iversal, таблете, „Галеника“;
- 128) Jecoderm, маст, „Галеника“;
- 129) Jecolan, маст, „Алкалоид“;
- 130) Jodrepton, раствор, „Галеника“;
- 131) Kalii iodidum, таблете, „Југодијететика“;
- 132) Kazeina, „Југодијететика“;
- 133) Kofambin, таблете, „Здравље“;
- 134) Lakomalt, „Југодијететика“;
- 135) Laktacid, „Југодијететика“;
- 136) Lakten, „Astra“;
- 137) Laktovit, „Југодијететика“;
- 138) Lanazol, маст за нос, „Здравље“;
- 139) Lekosept, маст, „Лек“;
- 140) Lekosept, таблете, „Лек“;
- 141) Маст за нос, „Галеника“;
- 142) Menthosan, дражеје, „Лек“;
- 143) Multivitamin, дражеје, „Галеника“, „Крка“ и „Плива“;
- 144) Multivitamin, liquidum, „Галеника“;
- 145) Naphazolin 0,5% (промила), капи, „Хемофарм“;
- 146) Naphazolin 1% (промила), капи, „Хемофарм“;
- 147) Natrii chloridi solutio isotonica, ампуле, „Плива“;
- 148) Natrii salicylas, таблете, „Крка“;
- 149) Neolac, „Југодијететика“;
- 150) Neovit, гранулат, „Крка“;

- 151) Nicodan, маст, „Босналијек“;
 152) Nona-Gel, вагиналне супозиторије, „Босналијек“;
 153) Noscadin, сируп, „Алкалоид“;
 154) Noscadin, таблете 15 mg, „Алкалоид“;
 155) Novodrin, сируп, „Крка“;
 156) Novolax, дражеје, „Крка“;
 157) Novolax, супозиторије, „Крка“;
 158) Novorectol, маст, „Галеника“;
 159) Novorectol, супозиторије, „Галеника“;
 160) Olivin, гранулат, „Фитонија“;
 161) Opodeldoch, „Алкалоид“, „Галеника“ и „Крка“;
 162) Otocain, капи, „Југодијететика“;
 163) Otosol, капи, „Хемофарм“;
 164) Pankreatin, дражеје, „Галеника“;
 165) Паста Zinci oxidi, „Крка“;
 166) Паста Zinci salicylata, „Крка“;
 167) Patentex, маст, „Фармакос“ и „Галеника“;
 168) Pennac, обрано млеко у праху, „Guigoz“;
 169) Pennac, пуномасно млеко у праху, „Guigoz“;
 170) Pepsamin, таблете, „Галеника“;
 171) Pepsan, таблете, „Плива“;
 172) Pergalen, маст, „Серво Михаљ“;
 173) Phenacod, таблете, „Крка“;
 174) Phenalgol, таблете, „Лек“;
 175) Piperazin, гранулат, „Галеника“;
 176) Piperazin adipat, таблете, „Галеника“;
 177) Plantolax, дражеје, „Југодијететика“;
 178) Plibex, дражеје, „Плива“;
 179) Plibex, зрна, „Плива“;
 180) Plivadon, таблете, „Плива“;
 181) Plivit A+D, уљани раствор, „Плива“;
 182) Plivit B, таблете, „Плива“;
 183) Plivit B, таблете, „Плива“;
 184) Plivit C, таблете, „Плива“;
 185) Plivit G, дражеје, „Плива“;
 186) Plivit PPF, таблете, „Плива“;
 187) Polyzim, дражеје, „Крка“;
 188) Primosan, сируп, „Босналијек“;
 189) Primulin, сируп, „Галеника“;
 190) Privin, solutio 0.5% (промила) „Ciba“;
 191) Privin, solutio 1% (промила) „Ciba“;
 192) Privin, желе, „Ciba“;
 193) Proculin, капи за очи, „Алкалоид“, и „Галеника“;
 194) Prolaxal cum Phenolphthaleino, емулзија, „Лек“;
 195) Purgarol, таблете, „Галеника“;
 196) Ramna, гранулат, „Шумапродукт“;
 197) Recto-Serol, маст, „Фармакос“;
 198) Rhamna, чај, „Биљана“;
 199) Rheuma, liquidum, „Здравље“;
 200) Rheuma, мелем, „Здравље“;
 201) Rheumin, liniment, „Галеника“;
 202) Rheumin, liquidum, „Алкалоид“, „Галеника“ и „Крка“;
 203) Rheumin, маст, „Алкалоид“ и „Галеника“;
 204) Rhinex compositum, капи, „Алкалоид“ и „Галеника“;
 205) Rinidol 3, раствор, „Лек“;
 206) Roborotonin, „Галеника“;
 207) Rotex, таблете, „Хемофарм“;
 208) Saccharin, таблете, „Галеника“, „Хемофарм“, „Крка“ и „Медика“;
 209) Salcorphen, таблете, „Крка“;
 210) Salviae folium, „Биљана“;
 211) Sanochin, дражеје, „Крка“;
 212) Sanotussan, сируп, „Крка“;
 213) Sanovit, маст, „Крка“;
 214) Septol, раствор, „Хемофарм“;
 215) Seval, дражеје, „Југодијететика“;
 216) Sevalumal, дражеје, „Југодијететика“;
 217) Solutio isotonica Na Cl, ампуле, Институт за серуме и вакцине „Торлак“ — Београд, „Крка“ и „Здравље“;
 218) Solutio Masticis, „Југодијететика“;
 219) Species Althaeae, „Биљана“ и „Шумапродукт“;
 220) Species amarae, „Биљана“, и „Шумапродукт“;
 221) Species cholagogae, „Биљана“;
 222) Species diureticae, „Биљана“ и „Шумапродукт“;
 223) Species laxantes, „Шумапродукт“;
 224) Species pectorales, „Биљана“ и „Шумапродукт“;
 225) Species sedativae, „Биљана“ и „Шумапродукт“;
 226) Straminol, маст, „Крка“;
 227) Straminol, пудер, „Крка“;
 228) Straminol, раствор 1%, „Крка“;
 229) Straminol, раствор 10%, „Крка“;
 230) Straminol, таблете, „Крка“;
 231) Sulfaguanidin, таблете, „Алкалоид“, „Фармакос“ и „Крка“;
 232) Sulfaguanidinum, таблете, „Босналијек“ и „Плива“;
 233) Sulfuran pro balneo, плочице, „Зорка“;
 234) Suppositoria Glyceroli за децу, Апотека „Зрињевац“, „Централна апотека“ — Загреб и „Медика“;
 235) Suppositoria Glyceroli за одрасле, Апотека „Зрињевац“, „Централна апотека“ — Загреб и „Медика“;
 236) Suppositoria haemorrhoidalia, „Крка“;
 237) Tabulettae Calcii gluconatis, „Централна апотека“ — Загреб;
 238) Tabulettae Natrii salicylatis, „Централна апотека“ — Загреб;
 239) Tabulettae purgantes, „Централна апотека“ — Загреб;
 240) Theimin, сируп, „Плива“;
 241) Thymotussan, сируп, „Плива“;
 242) Tiliae flos, „Далмацијабиље“;
 243) Toclase, дражеје, „Лек“;
 244) Toclase, сируп, „Лек“;
 245) Toclase, супозиторије за децу, „Лек“;
 246) Tonicum, „Алкалоид“, „Крка“ и „Лек“;
 247) Tonin, сируп, „Здравље“;
 248) Ulcosan, прашак, „Босналијек“;
 249) Ulter, таблете, „Лек“;
 250) Ung. contra rheuma, „Медика“;
 251) Ursin, гранулат, „Шумапродукт“;
 252) Uvin, чај, „Биљана“;
 253) Valerin, капи, „Биљана“;
 254) Vaselinum album, „Крка“;
 255) Vi-gal, гранулат, „Галеника“;
 256) Vinergin, „Босналијек“;
 257) Vitacitrol, „Плива“;
 258) Vital, зрна, „Плива“;
 259) Vitalakomalt, „Југодијететика“;
 260) Витамин A+D, уљани раствор, „Хемофарм“;
 261) Витамин A+D₂, водени раствор, „Галеника“;
 262) Витамин B₁, таблете, „Алкалоид“, „Хемофарм“ и „Крка“;
 263) Витамин B₆, таблете, „Хемофарм“ и „Крка“;
 264) Витамин C, таблете, „Фармакос“, „Хемофарм“, „Крка“ и „Серво Михаљ“;
 265) Vitaslal, сируп, „Здравље“;
 266) Vitonin, eliksir, „Плива“;

ЛИСТА II

- 1) Aerosan, дражеје, „Плива“, у количини до 4 дражеје;
- 2) Aleudrin, таблете, „Boehringer Sohn“ и „Здравље“, у количини до 20 × 0,02 g.
- 3) Aminopyrin, у таблетама или прашковима као и у комбинацији, у количини до 10 × 0,3 g.
- 4) Aminoveron, таблете, „Галеника“, у количини до 10 таблета;
- 5) Angised, таблете, „Burroughs Wellcome“, у количини до 10 × 0,5 mg;
- 6) Antipyurin, у таблетама или прашковима као и у комбинацији, у количини до 10 × 0,5 g;
- 7) Chinidinum, таблете, „Алкалоид“ и „Галеника“, у количини до 20 × 0,2 g;

- 8) Chinini hydrochloridum, дражеје, „Алкалоид“, „Фармакос“ и „Галеника“, у количини до 10 × 0,3 g;
- 9) Cholipin, дражеје, „Здравље“, у количини до 20 дражеја;
- 10) Codein, у таблетама или прашковима као и у комбинацији, у количини до 10 × 0,03 g;
- 11) Dieldr nitrate, капсуле, „Italseber“, у количини до 12 капсула;
- 12) Galichin, дражеје, „Галеника“, у количини до 20 дражеја;
- 13) Hexobarbiton, таблете, „Плива“, у количини до 2 × 0,25 g;
- 14) Insulin, ампуле 400 и. ј., „Галеника“, у количини до 10 ml;
- 15) Insulinum Zinco protaminatum, ампуле 400 и. ј., „Плива“, у количини до 10 ml;
- 16) Isofan—Insulin, ампуле 400 и. ј., „Галеника“, у количини до 10 ml;
- 17) Isolevin, сублингвалне таблете, „Cilag“ и „Крка“; у количини до 20 × 0,015 g;
- 18) Lingualette Erythroli tetranitratris, „Југодијететика“, у количини до 20 × 0,005 g;
- 19) Movibon, таблете, „Плива“, у количини до 4 таблете;
- 20) Navisan, дражеје, „Лек“, у количини до 10 дражеја;
- 21) Nitroglycerin, таблете, у количини до 10 × 0,0006 g;
- 22) Noscapin, дражеје, „Алкалоид“, у количини до 15 × 30 mg;
- 23) Pentetrazol, капи, „Хемофарм“, у количини до 10 ml;
- 24) Phenacetin, у таблетама или прашковима као и у комбинацији, у количини до 10 × 0,3 g;
- 25) Phenobarbiton, у таблетама или прашковима као и у комбинацији, у количини до 10 × 0,015 g односно 2 × 0,1 g;
- 26) Poslafene, таблете, „Галеника“, у количини до 4 таблете;
- 27) Rodavan, дражеје, „Босналијек“, у количини до 10 дражеја;
- 28) Santonin, у таблетама или прашковима као и у комбинацији, у количини до 10 × 0,03 g;
- 29) Solutio Cresoli saponata, у количини до 125 g;
- 30) Spiritus Iodi, у количини до 10 g;
- 31) Vertigosan, таблете, „Галеника“, у количини до 10 таблета.
- 31) Nesdonal, ампуле, „Specia“;
- 32) Novoserin, капсуле, „Крка“;
- 33) Piazolin, таблете, „Крка“;
- 34) Pirazinamid, таблете, „Плива“;
- 35) Plivaphen, ампуле за i. m. примену, „Плива“;
- 36) Plivaphen, ампуле за i. v. примену, „Плива“;
- 37) Pyostacine, таблете, „Specia“;
- 38) Pyrazinamid, таблете, „Крка“ и „Лек“;
- 39) Raveron, ампуле, „Robapharm“;
- 40) Rigenicid, дражеје, „Крка“ и „Gedeon Richter“;
- 41) Rigenicid, супозиторије, „Крка“;
- 42) Sanamycin, ампуле, „Bayer“;
- 43) Solu-Cortef, ампуле, „Upjohn“;
- 44) Surmontil, ампуле, „Specia“;
- 45) Syncoumar, таблете, „Egyt“;
- 46) TEM, ампуле, „Hoechst“;
- 47) TEM, капсуле, „Hoechst“;
- 48) Terfluzine, ампуле, „Алкалоид“;
- 49) Thiopental, „Spofa“;
- 50) Torecan, ампуле, „Sandoz“;
- 51) Trasylol, ампуле, „Bayer“;
- 52) Trecator, таблете, „Алкалоид“;
- 53) Trecator, стерилни прашак, „Алкалоид“;
- 54) Trecator, супозиторије, „Алкалоид“;
- 55) Trenimon, ампуле, „Bayer“;
- 56) Trenimon, капсуле, „Bayer“;
- 57) Tubarine, ампуле, „Burrroughs Wellcome“;
- 58) Ultracorten H, ампуле, „Ciba“;
- 59) Urbason, ампуле, „Hoechst“;
- 60) Urea (Карбамид), „Плива“;
- 61) Vesparax, таблете, „Здравље“;
- 62) Viocin, „Pfizer“;
- 63) Viomicin, „Плива“;
- 64) Zonulasi, ампуле, „Italseber“.

ЛИСТА III

- 1) Antimit, ампуле, „Плива“;
- 2) Aretus, маст, „Алкалоид“;
- 3) Bayer E 39, ампуле, „Bayer“;
- 4) Cikloserin, капсуле, „Плива“;
- 5) Cikloserin, таблете, „Плива“;
- 6) Cycloserin, капсуле, „Галеника“;
- 7) Cycloserin, таблете, „Хемофарм“;
- 8) D-Cycloserin, таблете, „Roche“;
- 9) Degranol, ампуле, „Chinoi“;
- 10) Delysid, ампуле, „Sandoz“;
- 11) Ecolid, ампуле, „Ciba“;
- 12) Ecolid, таблете, „Ciba“;
- 13) Endoxan, ампуле, „Босналијек“;
- 14) Endoxan, дражеје, „Босналијек“;
- 15) Farmiserina, капсуле, „Farmitalia“;
- 16) Farmizina, таблете, „Farmitalia“;
- 17) Farmotal, ампуле, „Farmitalia“;
- 18) Flebocortid, ампуле, „Richter“;
- 19) Fluothane, „I. C. P.“;
- 20) Halothan, solutio, „Хемофарм“ и „Hoechst“;
- 21) Hostacain, forte ампуле, „Серво Михаљ“;
- 22) Hydrocortisone, ампуле, „Roussel“;
- 23) Hypertensin, ампуле, „Ciba“;
- 24) Kanamicin, „Плива“;
- 25) Kanamycin, sulfat, „Farmitalia“;
- 26) Leukeran, дражеје, „Burrroughs Wellcome“;
- 27) Lyogen, ампуле, „Вук Gulden“;
- 28) Majeptil, ампуле, „Specia“;
- 29) Majeptil, таблете à 10 mg, „Specia“;
- 30) Natrij iactas, ампуле, „Југодијететика“;

СОДРЖИНА:

	Страна
304. Општествен план на развојот на Југославија од 1966 до 1970 година — — —	473
305. Закон за измена на Законот за Фондот на федерацијата за кредитирање на стопанскиот развој на стопански недовољно развиените републики и краишта — — —	524
306. Закон за постојаните средства на Фондот на федерацијата за кредитирање на стопанскиот развој на стопански недовољно развиените републики и краишта — — —	525
307. Закон за учество на федерацијата во кредитирањето на изградбата на капацитети за производство на нафта, природен гас и цемент — — — — —	525
308. Закон за учество на федерацијата во кредитирањето на инвестициите преку Народната банка на Југославија до 1970 година — — — — —	526
309. Закон за учество на федерацијата во кредитирањето на изградбата на основните шумски комуникации — — — — —	526
310. Закон за учество на федерацијата во кредитирањето на комуналните работи во Нов Београд во 1967 година — — —	526
311. Закон за учество на федерацијата во кредитирањето на инвестициите во земјоделството до 1970 година — — — — —	527
312. Закон за измени на Законот за финансирање на мелiorационите работи во Социјалистичка Република Македонија — — —	527
313. Закон за измени на Законот за финансирање на изградбата на хидросистемот Дунав—Тиса—Дунав — — — — —	527
314. Закон за учество на федерацијата во кредитирањето на извозот на опрема и бродови и за изведување на инвестициони работи во странство на кредит — — —	528
315. Закон за учество на федерацијата за покривање на трошоците на инвестиционата изградба над трошоците предвидени во договорот за изградба на Железарицата Скопје — — — — —	528

	Страна		Страна
316. Закон за учество на федерацијата во финансирањето на инвестиционите работи за довршување на изградбата на пругата Гостивар—Зајас—Кичево, со крак Зајас—Тајмиште — — — — —	529	335. Закон за употреба на средствата наменети за изградба на административни и управни згради — — — — —	551
317. Закон за учество на федерацијата во финансирањето на инвестиционите работи за довршување на изградбата на пругата Белград—Бар — — — — —	530	336. Закон за измени и дополненија на Основниот закон за работните односи — — — — —	551
318. Закон за учество на федерацијата во финансирањето на инвестиционите работи за довршување на изградбата на континенталниот дел на Јадранскиот пат — — — — —	531	337. Закон за измена на Основниот закон за воведување 42-часовна работна седмица — — — — —	555
319. Закон за учество на федерацијата во финансирањето на инвестиционите работи за довршување на изградбата на патот Жупања—Опузен — — — — —	532	338. Закон за измена на Основниот закон за заштита при работата — — — — —	556
320. Закон за учество на федерацијата во финансирањето на инвестиционите работи на изградбата на мостот преку реката Сава и пристапна делница на авто-патот „Братство—единство“ од Бежаниска коса во Нов Белград до мостот — — — — —	534	339. Закон за измени и дополненија на Законот за патните исправи на југословенските државјани — — — — —	556
321. Закон за определување на пониски интересни стопи и за давање надоместок на интересот и додатен интерес на определените кредити на товар на средствата на федерацијата — — — — —	535	340. Закон за контрола на предметите од скапоцени метали — — — — —	556
322. Закон за измена на Законот за употребата на средствата на федерацијата за инвестиции во стопанството во 1966 година — — — — —	536	341. Закон за престанок на важењето на одлуките за пробното производство на стопанските организации — — — — —	559
323. Закон за намалување на определеното учество на федерацијата во финансирањето на инвестициите — — — — —	537	342. Одлука за измена и дополние на Одлуката за финансирање на изградбата на капацитети за производство на ѓубриња — — — — —	559
324. Закон за користење на доходот на железничките транспортни претпријатија за инвестиции — — — — —	537	343. Одлука за потврдување на завршната сметка на Сојузниот фонд за финансирањето на научните дејности — — — — —	560
325. Закон за обезбедување дополнителни средства за кредитирање на довршувањето на изградбата на електроенергетските објекти — — — — —	538	344. Одлука за потврдување на финансискиот план на Сојузниот фонд за финансирање на научните дејности — — — — —	560
326. Закон за измени и дополненија на Законот за интересните стопи на фондовите во стопанството — — — — —	538	345. Одлука за потврдување на Статутот на Сојузниот фонд за финансирање на научните дејности — — — — —	560
327. Закон за измена и дополние на Основниот закон за финансирање на општествено-политичките заедници — — — — —	539	346. Одлука за потврда на Статутот на Сојузниот совет за координација на научните дејности — — — — —	560
328. Закон за измени и дополненија на Законот за прометот на стоки и услуги со странство — — — — —	539	347. Одлука за разрешување член на Сојузниот извршен совет — — — — —	561
329. Закон за измена на Законот за Тарифата на сојузниот данок на промет — — — — —	545	348. Одлука за измени и дополненија на Одлуката за начинот на пресметување на курсните разлики — — — — —	561
330. Закон за овластување на републиките за воведување додатен данок на промет на стоки на мало — — — — —	545	349. Одлуката за начинот на формирање на определените цени на превозот на Југословенските железници — — — — —	561
331. Закон за измена на Законот за сојузните придонеси од личниот доход на граѓаните — — — — —	545	350. Правилник за измена на Правилникот за начинот на вршење здравствена контрола на растенијата, земјата и органското ѓубре и за мерките за спречување на ширењето и сузбивање на растителните болести и штетници при увозот, извозот и провозот — — — — —	561
332. Закон за измени на Законот за Сојузниот буџет за 1966 година — — — — —	546	351. Одлука за измени на Одлуката за публичките услови и за роките за давање и користење на краткорочните кредити во 1966 година — — — — —	562
333. Закон за Советот на федерацијата — — — — —	547	352. Решение за југословенските стандарди за испитување на цинковата превлека — — — — —	562
334. Закон за надоместоците на личните доходи и трошоците на сојузните пратеници и функционери — — — — —	548	353. Решение за југословенските стандарди од областа на хемиската преработка на дрво — — — — —	562
		354. Решение за југословенските стандарди за машини алатки — — — — —	563
		355. Решение за југословенскиот стандард од областа на техниката за заварување — — — — —	563
		356. Решение за југословенските стандарди од областа на хемиската индустрија — — — — —	563
		357. Решение за југословенскиот стандард за радијатори — — — — —	564
		358. Решение за југословенските стандарди за градежен оков — — — — —	564
		359. Решение за лековите што можат да се издаваат без лекарски рецепт — — — — —	564